

FANILLE VERBOT

Mat Vaassen

IK HEB OOIT, ERGENS, IN DE OGEN VAN MEDUSA GEKEKEN.

1

Ik ben een steen. Een witte blok in een muur in een huis. Lang geleden gehouwen en gezaagd uit het binnenste van een berg die miljoenen jaren ligt te slapen in een uitgestrekt bergmassief. Als je daarin opgesloten de sluipende tijd doorbrengt, ben je buiten bereik van het leven. Er is geen licht, geen lucht. Geen leven. Het lome vertraagde kreunen van de zware lagen steen op elkaar is het enige waaraan je de tijd kunt wegstrepen, kermende kreun na kermende kreun. Als ik vlees was, zou ik een naakte man zijn die gesmoord wordt onder een miljoen naakte vette wijven. Als ik mijn dromen een vleugje menselijkheid mag geven. Het zit allemaal in mijn stenen geheugen, de schizofrenie van het wachten en lijden, het niets dan steen zijn middenin steen en nog eens godverdomme steen. En ook al ben ik ontsnapt aan het bergmassief, het is een magere troost. Zestig jaar ben ik nu ondertussen ingebouwd in cement en blokken die niet wezenlijk van mij verschillen. Met dit keer niets te dragen dan een dak, een peulenschil zou je zeggen. De paniek die de steen in het midden van de berg beheerst, claustrofobische paniek van het opgesloten zitten in massa, maar meer nog in tijd, verlaat me ook hier echter geen dag. Het cement bindt me, houdt me gevangen op mijn plek. Dag en nacht denk ik aan ontsnappen, mijn huis van me afgooien, naakt door de regen rennen, in de rivier duiken en naar de oceaan zwemmen. Maar mijn lijf is bevroren. Ik ben een blok.

Ik heb wel enige afleiding. Maar de oorlog een plezant entertainment te noemen gaat te ver. Er is de binnenkant van het huis, trillend rondom de verbondenheid van vier mensen die zich wanhopig proberen te koesteren

in een geschonden geborgenheid. En er is de buitenkant, waar menselijke smerigheid en dood onweren boven een stad die op haar buik door het leven tiggert. Vooral angst aan beide kanten. Ik voel het tot in mijn gruis. Zamir is de hoofdpersoon van mijn huis, een levende zwijger, veel ouder dan de dertig jaar die hij is. Zijn ogen liggen diep en onrustig onder zwarte wenkbrauwen, waarvan zijn twee kinderen zich niet meer herinneren dat ze ooit omhoog zijn geweest. Het eens zo dikke zwarte haar bovenop Zamirs schedel heeft hem verlaten, is gevlucht, bang geworden van wat eronder huist. Net als de stukjes huid die zijn wangen hebben verlaten, pokdalige putjes achterlatend, verdwenen om niet mee te maken wat uit zijn mond zou komen als hij zou uitspreken wat in hem broeit. Maar Zamir spreekt niets uit. Hij slaat zijn behaarde armen om zijn kinderen en zwijgt, omdat hij niet in staat is de man te zijn die een vader moet zijn. Het is de schande die hem doet zwijgen. Omdat anderen dan hij de macht hebben over het geluk van zijn gezin. Een heel klein stukje controle wordt hem gelaten over de kinderen die hij in de wereld heeft gezet. Hij mag ze voeden, kleden, naar bed brengen. Maar dat is alles. Hun leven en hun toekomst heeft hij niet in de hand. En daarom is hij zo hard als een witte kool, blad op blad op blad. Elk blad een blad van schaamte. Van dat soort mensen zou je ook een muur kunnen metselen.

Net als zijn vrienden en kennissen, die hij zoveel mogelijk mijdt uit diezelfde schaamte, moet hij gehoorzamen aan de militairen. Zij zullen zijn tienjarige zoon Aoulech, als hij maar een paar jaar ouder zal zijn dan hij nu is, van hem afpakken en opleiden tot moordenaar. Ze zullen zijn twaalfjarige dochter Zebneb op een dag verkrachten. Misschien komt die dag morgen al. Of veroordelen tot levenslange dwang en gehoorzaamheid aan hun wetten. Ze zullen zijn mooie vrouw Ashra verkrachten, de vrouw die hij niet meer neukt, weer zo'n blad van schaamte, omdat hij haar niet beschermen kan. En ze zullen Zamir zelf op een dag misschien vermoorden. Wie weet zal het zijn zoon zijn die het doet. En wie weet zal hij het toejuichen.

Dan is er nog het leger dat bij vlagen een bommenregen op zijn stad uitstort en bij periodes delen van de stad weet in te nemen, misschien kan hij onder de dreiging van hun macht nog beter leven dan onder die van zijn eigen leger. Tenslotte zijn zij officieel de vijand.

Zamir gaat elke dag naar zijn bureautje op de eerste verdieping van het oude bankgebouw, laat onderweg slaafs, de ogen naar de grond gericht, de ziel dor en broos alsof ze in houtskool en as uiteen zal vallen bij de geringste blaf of schimp van een willekeurige soldaat, zijn pas zien bij

elke versperring. Doet zijn werk en keert terug naar huis. Hij krijgt zijn loon, hij onderhoudt zijn gezin. Maar hij kan hun geen trots geven, geen levensgeluk. Ze zijn afhankelijk van het geluk dat ze uitgedeeld krijgen door het lot.

Maar het lot heeft niets over voor Zamir. Over een half uur, voordat zijn gezin soep met brood zal eten, waarna de twee kinderen naar bed gebracht worden en Zamir en zijn vrouw bidden voor een einde aan de oorlog, voor een begin van een leven dat hun zelf zal toebehoren, zal ik uit de muur gerukt worden. Het dak zal van het huis geblazen worden door een krankzinnige explosie die Zamir en zijn vrouw en kinderen nooit zullen horen. Wat nu muren zijn, zal veranderen in een belachelijke berg puin en brokstukken. Het viertal in het huis zal verspreid over tientallen vierkante meters gescheurde vleeshompen en versplinterde botten zijn.

Ik zie Badr in zijn geblutste legerjeep, met zijn legerkop. In zijn macho camouflagepakje met bijbehorende stoffige laarzen, holster en cool pistool. Geboren om aan te voeren, om voorop te gaan, een ware held. Ik zie Badr als klein jongetje, hoe hij een onzichtbare lijn van kindergedachten aan zijn vingertje over alle muren op zijn weg naar school achter zich aan trekt. Totdat hij als hij het schoolplein betreedt, verandert van een dromertje in een agressief pestkopje dat de andere kinderen terroriseert. Ik zie Badr in zijn geblutste legerjeep, hoe hij een onzichtbare lijn van gesneuvelde kameraden en aan hem toevertrouwde soldaten aan zijn achterhoofd door de stad meetrekt. Hij spant zijn nekspieren en zijn kaakspieren om niet achterover getrokken te worden door de geesten die aan hem hangen als klagende vrouwen. Als ze hem op zijn rug krijgen, komt hij nooit meer omhoog.

Het nieuwste tweedehands raketgeschutvoertuig, dat het leger voor een vriendenprijsje heeft weten te kopen van een westers land dat de ellende in Badrs land werkelijk geen reet interesseert, volgt de jeep op een paar meter, de raketkoppen viriel schuin in de lucht. Ze beloven vergelding en roepen vergelding op. Vernietiging en meer vernietiging.

Jeep en raketwagen stoppen aan de overkant van de straat, waar witte rolluiken in witte gevels met kogelgaten nu dag en nacht gesloten zijn. Badr springt uit zijn jeep, slaat hard met zijn vuisten op het ijzeren gordijn waar vroeger een groenteboer zijn winkel had. Een magere bruine hond met kale plekken op zijn rug die aan een natte plek in de goot likt, schrikt schuin de weg op en rent met zijn staart omlaag naar de overkant, waar twee gelijk armzalige mormels hem paniekerig

aankijken. Een groepje mannen slaat schuw de hoek om. Een van hen komt echter terug, spuugt op de grond en volgt zijn kameraden weer. Ratelend schuift het rolluik omhoog en verdwijnt in de gevel. Op stoffig glas prijken letters die liggen over verse groente en fruit. Nog voor het luik helemaal boven is, stapt Badr met lichtbogen hoofd langs twee soldaten door de openstaande deur naar binnen. Meteen ratelt het weer naar beneden. Badr is opgeslokt in een geheim genootschap van mannen die de lokale oorlogswereld besturen. De raketgeschutmannen blijven geduldig in hun voertuig wachten.

Een groepje kinderen rent joelend rond het imponerende oorlogsspeelgoed. De moedigste klimt er zelfs op. Het is Aoulech, het zoontje van de levende zwijger. Hij heeft met zijn zus weten te ontsnappen aan hun moeders ogen terwijl ze op zolder de was ophing. Zijn zus Zebneb staat met grote angstige ogen een eind verderop tegen de muur geleund. Haar handen schroeven het stof van haar donkerbruine jurk strak op tot haar vingers gevangen zitten en haar schoenen onder de zoom van haar lange jurk tevoorschijn kijken. Als ze het straatstof ziet dat de mooie glans van haar schoenen brutaal bedekt, tilt ze om beurten een been op en veegt de schoenen geconcentreerd van alle kanten af aan haar sokken. Ze laat haar jurk los en loopt aarzelend naar het raketvoertuig. Het veelkoppige monster is angstaanjagend, maar zomaar meters ver weg van haar broer te blijven staan durft ze niet. Ze weet dat de straten, zelfs overdag zomaar het leven uit mensen trekken. Een knal uit het geweer van een scherpschutter, een knetterend machinegeweer en mensen vallen neer om nooit meer op te staan.

Zebneb kijkt angstig om zich heen. Kwam haar stoere broer nou maar van dat ding af en nam hij haar mee naar huis. Ze had al helemaal niet naar buiten gewild, maar haar broer verlangt er dag en nacht naar uit hun huis te ontsnappen. Hij wil meevechten met de soldaten. Alles buiten is spannend. Alles binnen is volwassenengestress en meisjesgehuil.

Zelf heb ik ook genoeg doden gezien. Ik zou er mijn rug naartoe kunnen draaien, maar stenen hebben geen rug. Ik zie wat er is.

Twee soldaten stappen nu uit hun voertuig om de kinderen weg te jagen. Zelf zijn ze niet heel veel ouder dan Aoulech. Amateurs zijn het allemaal, die soldaten. Professionele amateurs die een halve opleiding hebben gehad, die zich eerst fanatiek lieten inlijven bij het leger om hun land en hun geloof te verdedigen. Maar al snel sluipen ze rond als bange cowboys, indianen lurken om elke hoek en in elk kapotgeschoten huis. Ze zijn opgefokt als kleine kinderen en bazig als dictatortjes. De orders die ze krijgen slaan nergens op omdat niemand in dit leger weet hoe je

fatsoenlijk oorlog voert. Ze worden 's ochtends een heuvelandschap van puin en afval, een spookstad van bedreigde gebouwen in gestuurd. De vijand kan kilometers ver van de stad zijn en toch sluipers tussen hun muren hebben gestuurd. Ze bekvechten met elkaar over hun orders en geven elkaar de schuld over hun doden. Ze moeten de burgers beschermen, maar wantrouwen en minachten ze. Als ze gedood hebben, worden het wilden. Als ze gedood worden, vervloeken ze hun regering die hen de dood in jaagt.

Tien minuten later komt Badr naar buiten. Zijn raketten hebben een doel in hun leven. Hij beduidt zijn mannen in te stappen en loopt naar de jeep, maar ziet Aoulech opnieuw op het raketvoertuig klimmen. Hij doet een paar flinke stappen om het voertuig heen en grijpt de jongen in zijn nek. 'Laat me los!' gilt Aoulech. 'Ik wil met jullie mee.'

Badr zegt niets, trekt de jongen bij zijn nek mee, terwijl hij naar Zebneb loopt, haar arm pakt en ze allebei meeneemt naar zijn jeep.

"Maar oom, laat me mee vechten, ik ben al groot," pleit Aoulech bij de broer van zijn vader.

Zonder een woord te spreken rijdt Badr naar het huis van Zamir, waar hij zijn neefje en nichtje uit de jeep zet. Hij wil weer vertrekken, als hij zijn schoonzus uit het huis ziet komen rennen. Ze omarmt de kinderen vol ongeruste blijdschap. Een moment kijkt ze Badr dankbaar aan. Dan draait ze zich om en neemt de kinderen mee naar binnen. De wielen van Badrs jeep slippen als hij van de stoeprand wegschiet. Zamir laat het gordijn achter het raam dicht vallen.

'Jullie hadden wel dood kunnen zijn,' vermaant Ashra haar kinderen. Ze draait haar hoofd nog een keer om naar haar zwager die bijna de straat uit is. Ook Aoulech kijkt om. Was zijn vader maar zo'n held. Over niet zo lange tijd zal hij zijn vader zeggen wat hij van hem denkt en de kant kiezen van zijn oom. Ashra geeft hem een duwtje in zijn rug en sluit de deur achter hen.

Vijf tellen later staat er geen steen meer op de andere van het huis waarin de twee in veiligheid zijn gebracht. Badrs jeep komt met schuivende banden om de hoek tot stilstand, terwijl de wijk onzichtbaar wordt in een gigantische broccoli van zwarte en grijze rook die de lucht in trekt.

Ik lig in het stof in een schilderij van gebroken muren, vloeren, stenen, persoonlijke bezittingen, fragmenten van interieurs. In een cirkel van vijftig meter staat niets meer. Daaromheen opengereten skeletten van huizen met inkijken in door elkaar geschudde huiskamers. Trappen leiden naar de lucht waar eerst bovenverdiepingen waren. Een schuur is

ingezakt als slap karton. Muren zijn losgescheurd met kronkelende ijzerstaven afgebroken als doorgesneden aders. Weggerukte gevels vormen skipistes en glijbanen van puin en braak. Weggeblazen deuren zijn doorgangen naar de onderwereld geworden. Rondom huizen als gebroken tanden tegen de grijze lucht, steenschotsen die doen denken aan de genadeloze ijsschotsen op het schilderij Das Eismeer van Caspar David Friedrich die een gekenterd zeilschip en daarmee de menselijke wereld verpletteren. Een tapijt van puin als een te lage hangmat tussen de gebroken gevels gespannen, waardoorheen ontredderde eenlingen en struikelende gezinnen in verbazing een weg proberen te vinden. Welke god heeft met zijn moker op deze wijk gebeukt? Ik ben een hoekje kwijt, het mag geen naam hebben.

Aan mijn lange kant kleeft een stuk cement aan me met daaraan vast een broedersteen die half geamputeerd is. Naast me steekt onder een stoeptegels een schoolschrift van Aoulech tevoorschijn, zwart. Ik vraag me af welke kleur Aoulech heeft.

Men was meteen na de inslag aan komen rennen, massaal. Men heeft gegraven en gezocht naar overlevenden en overledenen, met blote handen, met stokken en spades, machines ook, huilend, scheldend, vloekend. Badr was de fanatiekste, degene die niet wilde stoppen met zoeken naar zijn familie. Tot een vriend hem omarmde en meenam. Er was niets te vinden. Het huis is uit elkaar getrokken. Wat zou er dan van mens over zijn?

Het is rustig nu. De schemer maakt de ravage melodramatisch, als het decor van een film. Fictief. Ik hoor in de verte grote rupsbanden, onder hun gerol knarst grind, brekend steen trilt, door de grond gedragen tegen mijn stenen trommelvliezen. Militaire stemmen blaffen vaag terwijl ze verdwijnen. Welke partij het is, ontgaat me. Stenen hebben geen vriend of vijand. Ik hoor knallen ver weg, om me heen het zwijgen van neergedaald stof en een toedekkende zwarte nacht. Ineens wordt de lokale rust verstoord door schravelende voeten over wat nu al oud puin lijkt, alsof het er al jaren zo bij ligt. Alle puin lijkt op elkaar. Schiet een huis aan flarden en het lijkt op een ander huis aan flarden. De voeten klauteren, springen af en toe, niet heel dichtbij nog. Vallende stenen, zuchtjes en steuntjes, een licht iemand, een kind. Een zwarte pony verschijnt een tel boven een stuk betonplaat, om even later op te duiken naast een verwrongen garagepoort. Een kindersnoet springt vanaf een verend stuk ijzer op de grond, zoekt rond. Af en toe schopt ze wat licht puin aan de kant, rommelt met haar handjes tussen de stenen en het stof.

Plots kijkt ze mijn kant op, maakt een paar driftige stappen in mijn richting en staat op mij neer te kijken met een vastberaden blik. Ik zie vieze vegen op haar gezicht, stof in haar haren en op haar donkere, half lange jurkje. Ze is jonger dan Zebneb, maar draagt de ernst van Zamir op haar gezicht. Ze moet een jaar of vijf zijn.

Ze zakt op haar hurken en pakt me met beide handen vast. Haar kleine, heerlijke vlezige handpalmen op me, worstige vingertjes om me heen, de warmte van leven. Ik ben zwaar en groot voor haar, maar ze twijfelt niet, draait zich om met mij en het beetje cement en broedersteen tegen haar buik gedrukt en loopt terug in de richting waaruit ze gekomen is.

Af en toe verliest ze haar evenwicht als ze over het puin klimt, maar ze laat me niet los. Ik voel de warme nachtwind langs mijn hoekige kanten. Zou het op prijs stellen als ze een kinderlijk deuntje zou zingen. Maar dit kind is op een missie, geen tijd voor onnozelarij. Ten slotte klimt ze door een gat in de muur van wat ooit een heel huis was en nu nog maar een hoek. Ze weet waar ze heen wil, zet nog een paar stappen en blijft staan. Een paar meter verderop meen ik een gans, het lijf onder een berg stenen bedolven, te zien. Een lange hals steekt uit, ligt op de grond met aan het eind de geknakte kop, bek open, dood. Maar de kop heeft geen oog en blijkt een hand te zijn aan een arm die uit het puin groeit. Iemand imiteert een gans die hij als schaduw op een muur wil projecteren. Ik verwacht kwaak-kwaak-kwaak te horen en schrik als de vlezige arm ineens tot leven komt en in de lucht grijpt als wil hij een vlieg vangen. ‘Stop daarmee!’ gebiedt het meisje.

We lopen verder tot we dichtbij de arm staan. Hij weet dat we er zijn en zwaait omhoog en omlaag, trekt spastisch weg en valt neer op de grond waar hij trillend blijft liggen. Ik beseft dat er een mens aan die arm vastzit, maar in dit absurde landschap is de arm zo’n natuurlijk zelfstandig uit het puin groeiend wezen geworden dat ik de mens delete. Weer zwaait de arm omhoog, de hand klauwt sloom in de lucht in de buurt van het jurkje van het meisje. Ze zet een stap dichterbij, duwt het smoezelige stof tegen de hand. Met de woestheid van een hongerig roofdier bijt de hand zich vast in de jurk.

Instinctief wil ik het kind wegtrekken, maar het lijkt niet bang voor de hand. Eerder geërgerd laat ze een zucht uit haar mond ontsnappen. Ze tilt me in de hoogte, een tiental centimeters maar, hoger komt ze niet met mijn gewicht, kreunt erbij en laat me dan met de voorhanden zwaartekracht en wat toegevoegde spierkracht op de hand neerkomen. Ik hoor botjes kraken terwijl de hand door mij van de jurk wordt losgeslagen en tegen de grond gesmakt. Zie de arm trillen als ik weer in

de hoogte getild word. En weer suis ik naar beneden. Opnieuw omhoog en een derde keer naar beneden. Ik verbaas me over de kracht van het kind. Huid schaافت, bot breekt, bloed verlaat de arm, bloed hangt aan mij en aan het cement dat aan me plakt. Het stuk broedersteen is van me afgebroken. Ik lig bovenop de stille arm.

Waarom, vraag ik me af, is het kind zo ver gelopen, aan honderden stenen voorbij die identiek zijn aan mij, over bergen puin dat ze evengoed had kunnen gebruiken, zoekend, om uitgerekend mij op te tillen, met mij helemaal terug te lopen en mij te gebruiken om de gans te vermoorden. Wie ben ik?

2

Mijn leven is een novelle. Net achttien geworden, ben ik erop voorbereid dat elke dag een is die weglekt uit een beperkt reservoir. De grauwwitte kalk die zich heeft afgezet op de bodem is al zichtbaar.

Sinds drie weken bewoon ik een maisonnette in de Tuinstraat hartje Jordaan, drie en vier hoog, in een soort zeventigerjaren kruising tussen een rij huizen en een flat, een prestigebouwwerk van een toenmalige wethouder die wilde laten zien dat je de Jordanezen ook van ruime, lichte woningen kunt voorzien. Een tiental huizen aan elkaar onder een golvende kap. Zo'n tweeëndertig woningen, op de begane grond appartementen van één etage met een eigen ingang. Daarboven steeds twee appartementen van elk twee etages hoog met een gemeenschappelijke ingang. De voordeur is donker Zaans groen geverfd, zwart haast, met een metalen plaat erop geschroefd die het onderste deel afdekt tegen krassende rollators en kinderwagens. Door een rond raampje kun je de gang in kijken; een vloer van kleurige tegeltjes in een motiefje gelegd, tegeltjes tegen de onderste helft van de wanden. Hier en daar prijkt wat door de bewoners opgehangen decoratieve gezelligheid tegen de kale woonkazernebinnenkomst; een grote foto van een Amsterdamse gracht, een wereldkaart, een spiegel in de vorm van de tekst Home Sweet Home waarvan alleen het woord Sweet spiegelt en eenzelfde item met Live Love Laugh waarvan Love spiegelt, een schilderijtje. Dan een trap, een trappenhuis met prettige, grote ramen waardoor het nooit onprettig donker wordt, oranje buizen tussen trap en plafond, waar in het midden de verf donker afgesleten is van de glijdende handen, ik stel me voor hoe vooral kinderen zich als kleine

aapjes door het trappenhuis naar beneden slingeren. En op twee en drie hoog een galerij met hier en daar een bak met bloemen of een versiersel. De bewoners; over het geheel genomen aardig volk, men groet vriendelijk, houdt af en toe een kort praatje, sommigen wonen er al lang en hebben goed contact met elkaar, maar men laat elkaar over het algemeen met rust. Wat gezinnen met kleine kinderen, wat oude mensen, wat koppels met uitgevlogen kinderen of een enkel homofiel stel. Vanaf de galerij kijk ik neer op de gemeenschappelijke tuin waar ik nooit kom. Er groeit een grote verscheidenheid aan keurig door de woningbouwvereniging bijgehouden bomen, struiken en planten. Een pad kronkelt erdoorheen, langs de slaapkamers van de woningen op de begane grond. Dat is meteen de reden dat niemand van de tuin gebruik maakt. Op drie hoog, achter mijn voordeur, liggen mijn gang, wc en de in elkaar overlopende keuken en de ruime woonkamer. Op vier hoog, te bereiken via mijn houten binnentrap liggen aan de tuinkant twee kamertjes en aan de straatkant een grotere kamer met ruim balkon. Het plafond is beneden al lekker hoog, maar op bovenste etage helemaal, flinke ramen boven de deuren. De grote, lichte bovenkamer is mijn paradijs, mijn atelier, van de wereld gescheiden door voornamelijk glas en een klein beetje steen. Vanaf het balkon heb ik een schitterend panorama. Als ik de landmarks boven de laagbouw volg, glijdt mijn blik van links van het Ibis Hotel naast het Centraal Station, langs de vlaggen op de Bijenkorf, de torens van de Nieuwe Kerk, Atlas die de werldebol op zijn nek torst bovenop het dak van het Paleis op de Dam, het Jugendstilgebouw Astoria, tot de Westerkerk, waarvan de Westertoren dominant recht in mijn zichtveld staat. Dat is de helft van het panorama, en nu sla ik nog wat verre en dichtbij torentjes en piekjes over waarvan ik nog geen idee heb waar ze aan vast zitten. Vanaf de Westertoren naar rechts alleen laagbouw, schoorstenen maar geen fameuze ijkpunten meer, alsof de stad daar geen historie heeft, geen heldendaden die uitsteken boven de alledag. De enige heldendaden komen uit de formidabele luchten die ik voorbij zie trekken over de stad, legers die naar de Oost optrekken, machtige ruimteschepen die dreigend hun geheimen vasthouden, luchten van onmetelijke blauwe ruimte of gevuld met regen en mist.

De huur van dit paleis, dat ruim genoeg is voor een gezin met een paar kinderen, wordt betaald door mijn fantastisch lieve ouders. Het heeft me heel wat overredingskracht gekost om de vrijheid te verkrijgen waarnaar ik zo smachtte. Vijf dagen geleden ben ik begonnen aan de kunstacademie. In dezelfde stad waar ik woon, daarom geen reden voor

mij om niet bij mijn ouders te blijven wonen, dachten zij. Maar ze houden van me, dus ze willen me gelukkig zien. Ook al kost het ze een paar centen. Want ik heb hun beloofd dat ze me gelukkig zullen zien als ik mijn eigen leven leid. Dat ik gelukkig wórd, kan ik alleszins niet beloven, maar dat ze een gelukkige zoon zullen zien als die bij hen op bezoek komt, is voor mij een erezaak.

Het atheneum, waar ik een groot deel van mijn helletijd op aarde doorbracht, opslokker van kostbare jonge uren, weken, maanden, jaren, dat me vooral in overbodige informatie uitbetaald heeft voor wat ik van mezelf heb weggegeven, heb ik een paar maanden geleden succesvol afgesloten, hoewel met de hakken over de sloot. Geen idee hebbende wat ik als groot mens zou moeten voorstellen of doen, was ik toen het tijd vakkenpakket kiezen was voor een natuurprofiel gegaan, wiskunde en natuurwetenschappen. Terwijl ik in feite slecht was in die vakken en er zelfs een uitzonderlijke hekel aan had. Scheikunde, natuurkunde, wiskunde, biologie. Maar met dat profiel zou je nou eenmaal meer mogelijkheden hebben in je beroepskeuze hadden ze me gezegd en het maatschappijprofiel met talen en maatschappij was voor watjes vond ik zelf. Bovendien was voor mij als puberende individualist het woord maatschappij een vies woord. Eigenlijk vond ik alleen biologie leuk omdat dat vak me legitimeerde tijdens de les te tekenen. De plaatjes van amoeben, fruitvliegen, boterbloemen, eikenbladeren, hart en longen, eierdoorsnedes en voortplantingsorganen die de leraar op het bord tekende, moesten in onze schriften nagetekend worden. In zijn vrije tijd was die aardige leraar vlindervermoorder en –opspelder, Hij betaalde ons kinderen er zelfs voor als we hem rupsen brachten. Twintig cent voor de rups van het koolwitje, vijftig cent voor die van de kleine vos, een euro voor de rups van de zeldzame koninginnenpage. We fietsten dagen achter elkaar naar volkstuintjes en velden buiten Amsterdam, waar we zochten onder de bladeren van de aardappelplant en onder wortelgroen en struinden door alle geplant dat we tegenkwamen. Hij leerde ons hoe we zelf rupsen konden bewaren in een kartonnen doos met een gaas eroverheen. Hoe we na de verwondering over het verpoppen van de rupsen en het bewonderen van de haast prehistorisch uitziende poppen na lang wachten het magistrale fenomeen konden gadeslaan van het voltooien van de metamorfose. Ik volgde enthousiast hoe een Koninginnenpage moeizaam uit haar sarcofaag kroop, haar vleugels oppompte en haar geweldige tekening, vol kleuren en strepen ontvouwde als een schitterend kunstwerk van de natuur. Toen stopte ik, keurig de aanwijzingen van onze kundige leraar volgend, de majestueuze vlinder

in een lege glazen pindakaaspot waarin op de bodem watten gedrenkt in ether lagen. Ik wachtte tot hij dood was en stak toen een speld door zijn rug en pinde hem vast op de piepschuim plaat in een door mijzelf getimmerde houten kist met doorzichtig plexiglas deksel. Mijn eerste trofee en niet mijn laatste. De koninginnenpage, *Papilio machaon*, zette me aan elke dag uit een vlinderboek drie Latijnse namen uit het hoofd te leren totdat ik die van elke bestaande vlinder zou kunnen benoemen. Maar na twintig onmogelijke namen als *Gonepteryx rhamni*, in het Nederlands simpelweg citroenvlinder, in mijn hoofd te stampen en elke dag weer te herhalen vond ik dat niet meer leuk en gaf ik er de brui aan. Ik ving vlinders met een netje of als ik dat niet bij me had met een bal. Het doel heiligde de middelen. Ik pinde een duizendpoot vast op een stukje hout en keek hoe hij kronkelde en maar niet dood wilde gaan, totdat ik me realiseerde dat dit geen zin had, het minizwaard uit de kleine draak verwijderde en hem met het kinderlijke idee dat ik dit niet te doden monster niet eens verwond had weer de natuur in te sturen. Onze aardige docent had moordenaars van ons gemaakt toen we met een paar leerlingen bij hem thuis waren uitgenodigd om zijn geweldige kasten met lades vol opgeprikte vlinders te bewonderen. Hij had kisten vol met witjes, kisten vol met citroenvlinders, van alles, soms vele tientallen stuks per soort, wij zagen binnen die gelijksoortige niet eens verschillen. Maar indrukwekkend was het wel allemaal. Moordenaars en folteraars werden we erdoor, alleen gevoelig voor de schoonheid van de uitgestalde mirakels, maar ongevoelig voor hun lijden en hun dood, zonder respect voor het streven dat elk levend wezen bezielt in leven te blijven. Ik wilde mijn kist vol hebben met de mooiste exemplaren, ging ook motten vangen en de rupsen van nachtvlinders zoeken. Het geld dat we van onze leraar konden krijgen, interesseerde me niet. Ik werd zelf verzamelaar. Ik hing mijn doos met die prachtige kadavers aan mijn muur en keek er uren achtereen naar. Mijn ouders vonden het helemaal niks dat ik de vlinders vermoordde, maar ik argumenteerde dat de dood niet uitmaakt eens dat je dood bent. De vlinders stikten binnen enkele seconden zei ik tegen ze, ze voelden er, zei ik, helemaal niets van en dat ze vervolgens dood waren maakte in hun toch al korte vlinderleven niets uit. In mijn verzameltijd hield ik mezelf voor dat een dierenleven niet zo heel belangrijk was. Tenslotte eten we ook dieren. Bovendien bestaan er hele vlinderkweekbedrijven in Zuid-Amerika die leveren aan andere bedrijven die de vlinders prepareren en opzetten in kisten, lijsten of stolpen. Mijn ouders lieten mij mijn gang gaan, iets dat ik enkele jaren later niet meer kon begrijpen en hen zelfs verweet. Ik probeerde redenen

te verzinnen waarom ze me niet gestopt hadden met mijn sadistische hobby. Eerst dacht ik dat ook zij onder de indruk waren van de schoonheid aan mijn muur. Of misschien waren ze onder de indruk van de mooie kleurige tekeningen die ik maakte van de vlinders. Meenden ze dat het een klein offer was dat door het leven werd gebracht om in kunst vereeuwigd te worden. Wie weet zagen ze mijn nieuwe hobby als de uiting van een wetenschappelijke en artistieke nieuwsgierigheid. Toen ik mijn vader er later een keer naar vroeg, zei hij dat ze me niet wilden dwingen het op hun manier te zien. Ze begrepen dat mijn puberbrein anders met het leven omging dan volwassenen dat doen en dat ik er overheen zou groeien. Ze wilden mij niet afkappen in mijn natuurlijke ontwikkeling en hadden er vertrouwen in dat ik vrij snel het licht zou zien. Ik heb altijd respect gehad voor de manier waarop mijn ouders mijn opvoedden, en toch, hoe fascinerend de dood, het lijk, de moord misschien ook kunnen zijn, zeker voor jongvolwassenen, ik zou persoonlijk mijn kind een schop onder zijn hol geven als hij een vlinder vermoordde en ik zou een mail naar de directie van de school en naar de krant schrijven over die perverse leraar die kinderen bij zich thuis uitnodigt om hun zijn pornografische kabinet te laten zien. Wat het ‘eroverheen groeien’ betrof, hadden ze wel gelijk. Toen de zomer voorbij was, was ook mijn interesse in het vlindervangen voorbij. Bij andere lessen waarbij de docenten niet goed genoeg opletten, tekende ik clandestien het tafelblad onder mijn boeken vol. Ik had twee onderwerpen. Als voornaamste het vrouwenportret, gezichten van mooie meiden met lange zachte, golvende kapsels, ogen met lange wimpers, kleine haast onzichtbare neusjes, sensuele lippen. Kitscherig en aardig slecht getekend, in een stijl waarin uitgesmierde accenten, vetzwarte potloodstrepen en ingegumde highlights het gewenste esthetische effect moesten oproepen. Uiteraard vonden de jongens aan de tafeltjes om me heen mijn mooie wijven gaaf. Omdat we steeds in andere lokalen les hadden, liet ik bij het verlaten van het lokaal met enige gulheid en niet zonder trots mijn tekeningen achter voor de naar ik verwachtte aangenaam verraste opvolger aan mijn tafeltje. Ik wist echter ook van één ouderejaars, Job Bijlsma, die wel eens in het lesuur na mij aan mijn tafeltje les had, dat hij mijn kunstwerken uitgumde. Een nare eikel, waarvan men zei dat hij aan elke voet zes tenen had, wat we allemaal best geloofden omdat hij ook een bijzonder raar gevormd hoofd en gezicht had. Mijn andere thema was rare koppen. Misbaksels en idioten. Vreemd genoeg gumde hij die ook uit.

Naast de koppen op mijn tafeltje tekende ik waar ik maar ongezien mijn gang kon gaan op de muren in de gangen van de school een strop, het symbool van de dood door ophanging, een vijftal centimeters hoog. Toen een instromer in onze klas, die vrij snel een van mijn beste vrienden zou worden, bij het zien van mijn zielsuiting opmerkte dat het leven zinloos was, viel voor mij het ultieme kwartje en prijkte vanaf dat moment door de school verspreid mijn tag; de strop met eronder het woord zinloosheid. Daarmee was voor iedereen die niet te stom was om het te begrijpen in één klap duidelijk wat het leven inhield. Een complete filosofie, een hele Bijbel en Koran, in een perfect uitgekristalliseerd logo. Een blijk van dank heb ik er evenwel nooit voor ontvangen van enig medeleerling of leraar.

Ik was nog maar elf en een mager scharminkel toen ik voor het eerst voet zette op Atheneumbodem, de jongste van de klas. Op die bodem aan de rand van de stad was een noodgebouw neergezet totdat het geld en de ontwerpen voor een echt gebouw er waren. Het bouwsel van aan elkaar geschakelde en op elkaar gestapelde lokalen bestond voornamelijk uit hout, was twee verdiepingen hoog, van een dof, doods blauw met aan de zuidzijde en westzijde boven alle ramen oranje zonneschermen die in de zomer werden neergelaten en het troosteloze gebouw op dat moment een zomers, haast feestelijk gezicht gaven. Vanuit de lucht gezien vormde het gebouw een rechthoekige sluitacolade rondom het schoolplein met een volgende gelijke accolade, die met een arm aan de eerste vast zat. Binnen de tweede accolade bevond zich een keurig bijgehouden grasveldje waarop je vanuit de binnenste lokalen zicht had. Saaier kon niet. Ik zag het grasveldje als deel van een groter sarcastisch en demotiverend beleidsplan van de directie om elke ontsnappingspoging van de jonge leerlingziel uit de gevangenis van het lokaal, dat niet meer dan een rechte doos was, in de kiem te smoren. Alleen de god en gebod aan hun reet lappende merels en mussen die er geregeld neerstreken en vrolijk heen en weer hupten op zoek naar wormen, wisten onze pathetische directie te tarten en onze geest af en toe af te leiden van de opdracht alle priemgetallen te zoeken tussen één en vierhonderd of van de vraag naar het verschil in cultuur tussen Turkije en Saoedi-Arabië. De lokalen die zich aan de buitenkanten van de accolades bevonden boden met wanden die voor meer dan de helft uit raam bestonden uitzicht op een groter groen veld dat om de hele school lag, op de hoge bomen en dichte struiken daar omheen en in de winter als de bomen en struiken kaal waren op de lege velden van omgeploegde aarde die

daarachter lagen. Op het schoolplein tegenover de eerste accolade en in het verlengde van de oprit, waar het ten strengste verboden was te fietsen, stonden twee rijen fietsenrekken, met voorwielgleuven aan weerszijden en golfplaten daken, voor zo'n elfhonderd leerlingen. Bij de tweede accolade stond een kleinere constructie voor de scooters. Concrete plannen voor een nieuw permanent gebouw waren er zo lang ik er les had niet, dus zes jaar lang heb ik rond gesukkeld in de meest primitieve blokkendoos met gangen ertussen.

Al snel kreeg ik een paar vrienden in mijn nieuwe klas. Maar ik probeerde vooral mijn fysieke scharminkeligheid en de voor mijn gevoel daardoor dreigende impopulariteit, een lelijk grietje uit een andere klas probeerde me zelfs de bijnaam skeletje aan te plakken maar gelukkig ging daarin niemand mee en stierf het initiatief een snelle dood, te compenseren met mijn tekenkunstjes en humoristisch gedrag. Van internet haalde ik schuine moppen die ik uit het hoofd leerde en opdiende als we met kleinere groepjes bij elkaar hingen. Qua leren deed ik mijn best en kreeg gemiddelde cijfers, zesjes en zevens voor de meeste vakken, een acht of negen voor Engels en hier en daar een onvoldoende.

Het vak waar ik de allergrootste hekel aan had, een bloedhekel, was gymnastiek. Laat een professioneel bokser een deuk in een pakje boter slaan, zo zag de deuk er ongeveer uit die de gymles in mijn prille puberende zelfvertrouwen sloeg. Het vreemde was dat dit niet altijd zo was geweest. Op de basisschool was ik best goed in gym en vond ik het zelfs leuk. Maar het moet met mijn hormonen te maken hebben gehad; op het moment dat ik de overstap naar de middelbare school maakte, werden mijn tekortkomingen groter en leek het alsof mijn lichaam leeg liep. Niet alleen werd ik van de ene op de andere dag bijzonder slecht in alles wat met sportieve lichaamsbeweging te maken had, ik sloeg in mijn ogen ook een verschrikkelijk beschamend figuur in het schoolgymnastiektenue dat bestond uit een sperziegroen T-shirt met schoollogo, een knaloranje broekje en blote voeten. Op de een of andere manier had ik het idee gekregen dat wijde kleren mijn magerte benadrukten. Daarom droeg ik een heel strak shirt en een nauw gymbroekje waarin aan de ene kant van de middennaad een kloot in het stof uitpuilde en aan de andere een kloot en mijn piemel. Mijn schouders waren smal, mijn armen lang en dun en mijn benen nog langer en dunner. Mijn gevoel van eigenwaarde stortte al in op het moment dat ik de kleedkamer betrad. Een hok met alleen een rij smalle ramen boven langs het plafond, lage houten bankjes en aluminium latten met

kledinghaken rondom tegen de muren geschroefd. Mijn aderen vulden zich met rijst elke keer dat ik de stap zette in de kleedkamer. De enige manier waarop ik de gênante situatie kon meesteren, was door mijn gezicht naar de muur te draaien, de aanwezigheid van de anderen te ontkennen en zo snel mogelijk te strippen tot op de onderbroek, het onderbroekmoment zo kort mogelijk te maken en in de gymkleden te schieten. Vervolgens zocht ik wanhopig naar een mogelijkheid onzichtbaar te worden, maar hoe ik mijn armen ook hield, stak of hing, hoe ik ook stond of liep, mijn ongemakkelijke lichaam was er, mijn dunne blote benen staken als stelten uit mijn broekspijpen, mijn smalle biceps, ellebogen en polsen bungelden als een rubberen lat aan mijn schouders.

En dan was daar de bom onder de menselijke waardigheid; de gymzaal. Een ruimte die bestond uit drie stenen muren waaraan houten klimrekken en basketbalnetten hingen en een lange wand met enorme, gedeeltelijk afgeplakte, ramen vanaf een meter twintig hoog tot aan het plafond. Soms stonden de houten trampolineplanken, ijzeren met doek bespannen trampolines en bokken en paarden in het midden van de ruimte al klaar. De marteling die ik aanstonds zou ondergaan was daarmee bezegeld. Andere keren was de ruimte leeg. Dan maakte een gevoel van nerveuze walging zich van me meester. We begonnen sowieso elk lesuur met achter elkaar rondjes langs de muren te rennen. Mijn voeten kletsten hard op de groene vloer, waarop de akelige balsporten in witte, rode en blauwe lijnen voorgeprogrammeerd stonden. Mijn lijf wilde niet rennen, mijn voeten gingen pijn doen, ik kreeg na een aantal rondjes heftige steken in mijn zij. Ik had het gevoel dat alles in deze ruimte bedacht was om mij en enkele andere sukkels te vernederen.

Er was maar één geluk in al deze misère en dat was dat de jongens gescheiden van de meisjes gymden. Was dat niet zo geweest, dan had ik in het eerste jaar op deze school in mijn te krappe gymbroekje een scheermesje mee gesmokkeld, was ik tot boven in het klimrek geklommen en had ik daar mijn polsen opengesneden. Maar helemaal veilig voor vrouwelijke blikken was ik desondanks niet. De afplakfolie op de ramen die ervoor moest zorgen dat de gymzaal zonder inkijk was, liet namelijk over de hele lengte een dunne spleet van een centimeter breed vrij. In een school met elfhonderd leerlingen waren er genoeg momenten dat een andere klas een vrij uur had op het moment dat wij gym hadden. En dus stonden er nu en dan meisjes uit andere klassen naar ons te gluren.

Ik was altijd verliefd, vaak op meiden uit andere klassen, altijd op de onbereikbare mooiste, geweldigste schoonheden. Ik was geen vrouwenman. Geeneens een man. Geen held. Actie ondernemen was voor mij net zo ondenkbaar als het is voor een jonkvrouw die in haar kasteeltoren op haar witte prins wacht. Mijn aard was van de wachtende. Ik wachtte niet alleen in de liefde. Ik wachtte tot het hele leven naar mij kwam. Omdat ik bang was voor het leven. Volledig zonder zelfvertrouwen. Misschien had ik wel een grote mond onder vrienden, maar op een meisje afstappen om haar te versieren was een onmogelijkheid voor mij. Was ik maar zo'n blinde macho die buiten zijn schroom woont, die niet bewust is van zijn tekortkomingen als hij de wereld tegemoet treedt. Maar nee, ik was een wachter. En een kijker. Kijken kan iedereen. Kijken is gemakkelijk omdat je maar hoeft te kijken en de schoonheid komt je vanzelf tegemoet, zeker op een school waar de schoonheid in elke gang, in elk klaslokaal uit de jonge meisjes omhoog spuit als heet water uit een natuurlijke geiser.

Als een lesuur voorbij was en we van lokaal moesten wisselen, tuurde ik de gangen van de school af op zoek naar mijn respectievelijke droommeisje. De schooljaren waren jaren van hoop, van het drinken van schoonheid. Van passie en drang, elke keer dat ik maar een glimp zag van degene waarop ik op dat moment verliefd was. Als ze terug keek als ik naar haar keek, was ik even boven de bomen. Tijdens de lessen hunkerde ik al naar die momenten, die parels, waarin verlangen en bevrediging heel even samen kwamen. Die bijna onmiddellijk door frustratie en verlies ingehaald werden.

Omdat telkens alle hoop vals bleek, drukte ik mijn schmerz uit in het tekenen van de strop. Aangezien ook mijn vertrouwen in het leven wegzonk in een absoluut geloof in de zinloosheid van het bestaan en een erkenning dat de enige god die bestond de gruwelijke god van de menselijke misère was, werd mijn schmerz Weltschmerz. Thuis draaide ik cd's die afwisselend hard en zwart van toon waren, om respectievelijk mijn hersens op te blazen en mijn ziel.

Op de havo in hetzelfde jaar waarin ik zat, zat mijn droomvrouw.

Amber; er was niets aan haar dat niet perfect was. Alles aan Amber straalde klasse uit. Ze liep rechtop en beheerst, was haast aristocratisch kalm en bovendien prachtig verlegen, haar donkerblonde haren waren zo gezond, zo lang, glad en recht als in een shampooreclame, haar pony stopte in een rechte lijn boven de prachtigste ogen. Haar tanden perfect en wit. Haar glimlach ... En mij zag ze, logisch, niet staan. We hadden gym op een dag en ik had over de plakfolie heen gezien hoe een clubje

meiden uit de hoofdingang van de school was gekomen. Het was een druilerige dag. Zo een die de hele tijd treiterig dreigt te gaan regenen, maar het steeds vertikt een keer met een frisse bui over het duf blauwe schoolgebouw te vegen. Het groepje stapte het plein op. Ik zag meteen aan de blonde haren en aantrekkelijke figuren, hoe ver weg ze ook nog waren, aan hun vrouwelijke bewegingen, dat dit geen doorsnee meisjes waren, maar meiden van kwaliteit. Ik had een ingebouwd radar voor kwaliteit. Een seconde later stopte mijn hart. Amber bevond zich tussen de meiden die de kant van de gymzaal op liepen. Ze staken het schoolplein over, hadden echter nog de mogelijkheid af te buigen naar de fietsenrekken of naar de uitgang van het plein. Ik stond als achtste in de rij voor de houten springplank die je maar enkele centimeters omhoog wist te veren naar de bok, waarvan de dikke vierkante gelakte poten akelig hoog waren uitgeschroefd. Met die enkele centimeters zou alles op mijn eigen spier- en veerkracht aankomen. Ik zag voor me hoe ik met mijn piemel en kloten in het strakke oranje broekje tegen het lichtbruine hard opgespannen leer van de bok zou stoten, mijn witte klutsbenen zijwaarts, knieën gebogen, hoe mijn lijf over de leren bovenkant zou buigen en mijn armen de bok zouden omklemmen als een jonge geitenhoeder die zijn eerste geit probeert te neuken. Ik zou als een drenkeling over de bok hangen en er door de sterke handen van de gymleraar overheen getrokken worden. In de ogen van degene waar ik dag en nacht van droomde, zou ik een sprijetelinge imbeciel zijn en nooit meer iets anders dan dat. Weggezet bij de onbetekenende losers. Seksloos.

Ondertussen zag ik de meest sportieve gast van onze klas, die serieus kans maakte op een voetbalcarrière bij een professioneel team, met een grote glimlach op zijn smoel en met het grootste gemak de bok nemen. Hij had er twee kunnen nemen. En ik zag silhouetten voor het afgeplakte raam, ogen door de spleet gluren. Hoorde gilletjes, van enthousiasme. Of was het spot? Ik smeekte dat ze naar de hunk van de klas keken en mij over het hoofd zagen. Ik kon wel overgeven van ellende.

De bok, het paard, de trampoline waren mijn ergste vijanden. Nee, mijn lichaam was mijn ergste vijand en vervolgens de turntoestellen. Ik haatte het dat we op blote voeten als een kudde koeien achter elkaar rondjes moesten rennen langs de muren, aangedreven door een rampdebiel die geen flauw benul had van de psyche en de gevoeligheden van de puber. Hij had er geen idee van wat zijn misbruik op de lange termijn kon aanrichten in het leven van een jong mens. Hij was overtuigd dat

bewegen gezond was. Dat de gymles een soort gangreen was die mijn gezondheid juist wegvrat, was voor zijn pedagogische kop ondenkbaar. Toch had ik ondanks alles een zelfbewustzijn en trots waardoor ik me niet als een mak lam over de bok liet trekken. Ik bood weerstand, werd een lomp gewicht in die achterlijk kleine wereld van gespring en geren. Ik werd een zwart gat in een veld van energie, een stroomstoring in een wereld van impuls en tegenimpuls. Een ezel waaraan je met alle macht moet sjoeren wil hij nog een stap verzetten. Ik mocht me dan wel een complete loser voelen in die gymzaal die voor mijn gevoel de gaskamer van mijn ego was. Ik mocht afgaan als een gieter, ik ging niet zonder verzet ten onder.

‘Tom, godverdomme, ga ervoor,’ riep die lul van een gymleraar. Ach, in feite hadden we nog mazzel met hem. Er was een andere op school met uitpuilende spierbundels, een klein brilletje en een kale kop, een bloedhond. Er werd verteld dat hij eens een jongen had geslagen. De onze was an sich sympathiek, redelijk. Dus probeerde hij met me te redeneren, vroeg waarom ik zo apathisch was. Probeerde me aan te sporen, keer op keer. ‘Kom op, Tom, geef wat je hebt.’ Ik zou bijna medelijden met hem krijgen, als hij niet mijn beul was. Het was zijn baan mijn lichaam twee keer per week een uur in snel tempo afstanden af te laten leggen, sprongen in de lucht te laten maken, koprollen, salto’s over toestellen, ballen te laten slaan, te voet-, hand-, basket- en honkballen, zelfs discussen te werpen en kogels te stoten. Maar mijn kop beval mijn lijf te sloffen, naar een trampoline te sukkelen en vandaar tegen de bok te botsen of hoogstens erop. Uiteraard stond mister fit altijd klaar naast de bok om kneuzen zoals ik er overheen te trekken of ondersteboven in een salto van de trampoline te draaien. Hoeveel toevoeging van insult aan injury kan iemand aan? Elke minuut werd ik verwond en beledigd daar in die martelzaal. Ik had een hekel aan scheikunde, maar had liever twee keer een dubbel uur scheikunde achter elkaar dan een half uur gym. Maar ik bood weerstand, ik was niet iemand om in je les te wensen als docent. Ik was een puber, ik was obstinaat als in geen enkele andere situatie. Op de vraag waarom ik zo’n weerzin tegen gym had gaf ik nooit antwoord. Bij honkbal liet ik iedereen voor gaan, schoof terug in de rij als het tijd was om met die knuppel tegen die bal te meppen. En als ik dan toch aan de beurt moest, sloeg ik mis, niet dat me dat trouwens veel moeite kostte, of raakte de bal met een wijvenkracht die hem hoogstens twee meter verder weer op de grond deed stuiteren. In het veld stond ik ver achter het derde honk waar weinig ballen kwamen en als ze al kwamen deed ik zo weinig

mogelijk moeite ze te vangen en bij het terugwerpen naar de catcher kwam de bal nog niet eens halverwege het veld. “Tom, kom op!” kon de coach wanhopig roepen, maar effect had dat hoogstens averechts. Mijn zelfwaarde werd elke keer verminkt als we in de zomer naar buiten gingen naar het sportveld. De openbare ruimte in. Wie kon me dan allemaal niet toevallig zien in mijn deplorabele half ontklede staat?! Google Earth zou zomaar mijn lichaam kunnen vastleggen voor de hele wereld zichtbaar. Op het voetbalveld hing ik ergens rond waar de bal niet was. Ik liet ballen voorbij rollen als ze toch in mijn buurt kwamen of liep de anderen voor de voeten. Meestal stond ik ergens waar de actie niet was en probeerde onzichtbaar te zijn, doodongelukkig omdat dat onmogelijk was.

Natuurlijk was ik niet de enige. Je had Aldrik, Gerard en Bennie. Broeders in sportief verzaken. Aldrik was dik, Gerard was fysiek sloom, hoewel psychisch scherp, negens en tieners in wiskunde, scheikunde, natuurkunde, gelukkig beduidend minder getalenteerd in Duits en dus niet intellectueel perfect, Bennie was een klein dunnetje. Maar hoewel we elkaar begrepen en elkanders falen troost bood, droeg geen van hen de zwarte obstinatie die ik in me droeg. Men kon me dwingen dingen te doen, maar niet ze goed te doen. Plezier zou niemand aan me beleven. Ik wist dat ik niet kon winnen van de autoriteit, maar ik zou me nooit aan haar overgeven, nooit haar vriend worden.

Ik was ondertussen nummer drie geworden in de rij voor de trampoline en de bok. Probeerde zo goed mogelijk Aldrik tussen het raam en mij te houden. Gerard nam een aanloop, bleef half op de bok hangen en werd er door de gymleraar overheen gehaald alsof de arme Gerard de sprong helemaal zelf had volbracht. Onze sporthunk zwaaide naar het raam. Aldrik zuchtte, draafde ongelukkig naar de bok, terwijl ik me omdraaide en de gymzaal uit liep.

Ik weigerde mezelf voor de ogen van mijn aanstaande vriendin te vernederen. Ze mochten me van school trappen, ik ging vandaag niet terug dat hellehok in. Terwijl ik me met spieren stijf van kwaadheid omkleedde, verwachtte ik elk moment een binnenstormende docent te zien die met een rode kop zijn vinger in de richting van de gymzaal zou uitsteken. Naar ik later hoorde had de dikke Aldrik mijn hachje gered door zijn knie tot bloedens toe te stoten aan een van de houten bokpoten. Niemand had gemerkt dat ik er vandoor was.

Niet veel later polste een van mijn vrienden bij een van Ambers vriendinnen hoe ze over me dacht. Ik bekeek de actie vol spanning vanuit de verte vanonder het ribbeldak van de fietsenstalling. Mijn hart

kromp tot de maat van een gedroogde pruim toen bleek dat mijn indirecte avances zelfs bij zo'n moreel hoogstaand, door en door aardig wezen als Amber uitdraaide op een verbaasde en vervolgens ontstelde grijns, gevolgd door een spottende afwijzing.

We hadden een docent Frans, een pure eikel, een gemenerik zoals je ze in sprookjes ziet. Een rooie venijnige klootzak met een dito ringbaard. die eigenlijk alleen aardig was tegen de lekkere meiden in de klas. Vooral met Corinne, het delletje van de klas, slijmde hij. Met zijn ringbaard. De Nederlands docent was net zo'n klootzak als die van Frans, alleen in een geschoren kaalhoofdversie. Wat ze verder gemeen hadden en ook met de docent Duits, was dat als je ergens van een eventuele liefde voor een taal werd afgeholpen, het in hun lessen was. Bijna niemand las in de Nederlands les anders dan de boeken waarvan een oudere broer of zus of medeleerling al de uittreksels had. Je had wel een paar boeken die vrijwillig werden gelezen, zoals de klassieker Turks Fruit van Jan Wolkers. Of Tirza van Arnon Grunberg, vanwege de brute moord op de dochter en haar minnaar terwijl ze op tafel lagen te neuken. De boeken die aangeprezen werden door de docent waren van belegen ouwe zakken uit de Nederlandse literatuur, wat een prachtige aanzet was tot het voornemen de rest van je leven geen literatuur meer aan te raken. Ik was in feite de enige die zich niet door kaalkop liet demotiveren. Dat kwam omdat mijn ouders altijd ontzettend veel hadden gelezen. Ons huis stond en lag vol met boeken sinds ik me kan herinneren. Pas gekochte boeken, half gelezen boeken, boeken met briefjes ertussen gestoken. Sommige boeken waren beloftes die je soms beter niet kon inwisselen omdat de titels dan mooier waren dan de verhalen. Boeken die ik zo gauw ik kon lezen begon in te kijken en te lezen, ook al begreep ik soms niet waar ze nou over gingen of waarom de mensen in die boeken op zo'n rare manier met elkaar praatten. Op de basisschool las ik al geen kinderboeken meer. Ik las Het parfum van Patrick Süskind en vond het een geweldig sprookje. Dat iemand de schoonheid van een vrouw kan vangen in een parfum dat vervolgens iedereen aan hem onderwerpt omdat hij er zo onaards mooi door wordt als hij het op zich spuit. Had ik er maar wat van gehad. Hoewel dat niet eens de opzet van de hoofdpersoon was en hij louter de schoonheid wilde vangen. Ik vond het alleen triest dat hij daarvoor al die prachtige meisjes moest vermoorden. Ik las zelfs Plato en vond het erg komisch hoe Socrates een wedstrijd redeneren hield met de sofisten en die laatsten doodserieus wilden bewijzen dat de vader van Socrates een hond was. Als ik dan mijn vriendjes in mijn enthousiasme wilde vertellen wat ik las, bleek ik hierin

volkomen alleen te staan en hield voortaan voor me waar ik me in mijn vrije tijd mee bezig hield.

Met mijn vader kon ik altijd praten over wat ik las. Ik mocht alles lezen wat in huis stond of lag, maar ik wist dat hij bepaalde boeken voor me verstopte, die ik dan wist op te speuren en stiekem las. De 120 dagen van Sodom van Markies de Sade was er zo een. Maar na het aanvankelijke spannende gevoel vond ik het al snel een boek waarvan ik niet begreep waarom iemand het zou schrijven laat staan uitspoken wat er allemaal aan sadistische en gore handelingen in beschreven werden. Bovendien vond ik het in tegenstelling tot Het parfum maar saai geschreven.

Mijn ouders beperkten zich zeker niet alleen tot Nederlandse schrijvers, zodat ik voor mijn boekenleeslijst van de Nederlandse les me behoorlijk beperkt voelde door de eis dat alle schrijvers Nederlands moesten zijn. Omdat ik echter zo weinig mogelijk contact wilde met de kaalkop en ik hem niet erg hoog achtte als docent of kenner van literatuur, hield ik mijn belezenheid voor hem verborgen en koos ik voor mijn lijst Turks Fruit en Tirza.

Zoals ons door de taaldocenten taal en literatuur tegengemaakt werd, werd ons door de docent handenarbeid elke zin in creatief bezig zijn ontnomen. Twee jaar lang hadden we handenarbeid. Weer een geschoren kaalhoofdgeval, Dit keer negentig procent van de tijd achter een krant of tijdschrift verborgen. Geen leerling zal ooit het schaakstuk vergeten waaraan iedereen drie maanden moest werken. Basis was een blok hout van acht bij acht bij vijftien centimeter. Met zagen en schaven moest daar een creatieve variatie op een schaakstuk uit tevoorschijn getoverd worden. Wanneer je dacht dat je het doel bereikt had, moest je langs bij kaalkop ter beoordeling. Hij keek op van zijn krant, bekeek het stuk met een chagrijnige smoel van alle kanten en zei dat het beter geschuurd moest worden. Maandenlang werd ieders werkstuk op die manier afgekeurd. Het strenge stiltebeleid van kaalkop, het gebrek aan inspiratie dat van hem uitging en de totale verveling putten ons elke les weer totaal uit. Hoe kregen onze docenten handenarbeid, evenals de docenten tekenen en muziek, het voor elkaar de leerlingen zo'n afkeer van het creatieve te bezorgen? Hoe kregen de meeste docenten en de hele directie het voor elkaar jonge mensen zo ver weg te houden van enthousiasme en inspiratie, van liefde voor een vak of materie? Er moet wat bijzonder mis met ze zijn geweest.

Sinds ik in een satirisch tijdschrift een tekening gezien had van een docentenkamer waar het hele lerarenkorps naakt over elkaar lag te rollen terwijl de brave leerlingetjes door de gang aan de gesloten ruimte voorbij

liepen, sprong elke keer als ik onze eigen docentenkamer voorbij liep het beeld in mijn hoofd van onze docenten die elke pauze met elkaar in een groepsorgie over de tafels en de grond verstrengeld moesten liggen te neuken, pijpen, beffen. Vooral hoe het trio van de ringbaard en de twee kaalkoppen elkaar in hun reet neukten, terwijl de ouwe geschiedenisdocent zijn kleine pikkie tussen de gigantische borsten van de scheikundedocente stijf liet masseren.

In de eerste twee jaren hadden we levensbeschouwing van mijnheer Kuijper. Een slijmbal, die tot me probeerde door te dringen door mijn liefde voor tekenen aan te spreken. Hij vroeg of ik voor de week van de levensbeschouwing die we elk jaar hadden een mooie poster wilde tekenen. Ik zei dat ik geen tijd had. Geen docent liet ik tot me doordringen en hem al helemaal niet. Hij probeerde met ons te filosoferen over religie en actuele kwesties die in de wereld speelden. Maar als hij een kringgesprek leidde, zei ik zonder uitzondering dat ik hetzelfde vond als mijn voorganger.

‘Heb je dan geen eigen mening, kom op, je moet toch wel iets anders vinden, Tom?’ Hij bleef aardig, volgens zijn christelijke opvattingen, altijd goedmoedig, hoop en vertrouwen hebbende in zijn medemens.

‘Nee, ik vind hetzelfde als hij.’ Daar kon hij het mee doen.

Een paar jaar later had ik in een melige bui op de muur boven de piskak een gedicht geschreven.

‘Ken je Kaatje de weduwnaar

Haar op de kut als kabeltouw

Tieten als een juttepeer

Geil op de kut als wagensmeer’

Een dag later werd ik met een vriend bij de rector geroepen. De rector was een dikke eikel met een opgeblazen hoofd en een fijn snorretje, dominant, sadistisch, belerend. Iemand die de misvatting bezigde dat de leerlingen tegen hem op keken en respect voor hem hadden. Een vals kreng.

Men had ons tweeën tijdens de lesuren in de gang zien lopen, zo bleek. Maar dat verklapte hij nog niet. Eerst vroeg hij ons wat we hadden gedaan en waarom we het hadden gedaan, op een toon die uitdrukte dat hij wist welke zwaar criminele daad we hadden gepleegd en met een kop die niet alleen een zware straf voorspelde maar ook een eeuwig branden in de hel. Hij ging op de psychologische toer, zei dat we al zover op weg naar volwassenheid waren dat het ons paste onze misstap als mannen op te biechten.

Uiteraard was ik me bewust van het vergrijp waar hij op doelde. We waren er roodgloeiend bij, hoewel mijn vriend niets had gedaan en dat meldde ik ook als eerste nog voordat ik de redenen voor mijn schandelijke daad uit de doeken zou doen.

‘De docent die het betreft is zwaar gekwetst en wij kunnen het als school dan ook niet tolereren dat leerlingen zich op een dusdanig walgelijke en beledigende wijze over het leraarskorps uitlaten. Hier staan zeer ernstige gevolgen tegenover. Behalve dat gaan jullie allebei je excuses aan de heer Kuijper aanbieden.’

De dikzak kwam eerst voor mij staan, met zijn varkenssnuit zo dichtbij dat ik al misselijk werd terwijl ik mijn straf nog niet eens gehoord had. Het ergste, bedacht ik, was trouwens dat mijn ouders op de hoogte gebracht zouden worden van wat hun zoon op de pleemuur had gekalkt. Maar altijd nog beter dan dat men mijn strop en zinloosheid tag aan mij zou koppelen.

‘Oh, maar dat was hij niet,’ zei mijn vriend echter. ‘Hij heeft niets over een docent geschreven. Weet u wat hij heeft geschreven?’ De oprechte verbazing en vreugde over het onterechte van de beschuldiging straalde van het gezicht van mijn vriend af.

Wat? Wat vroeg hij nou aan die vetklep? Was hij gek geworden? De vetklep ging echter niet direct in op de vraag.

‘Hij heeft echt niets over een docent geschreven.’

De vetklep keek me aan. Ik schudde mijn hoofd.

‘Nee, echt niet,’ bevestigde ik mijn vriends bewering.

De vetklep leek me te geloven.

‘Goed. Ik heb je gedrag nagevraagd bij jouw docenten en je schijnt je in het verleden nooit te hebben misdragen. Maar je hebt je nu wel schuldig gemaakt aan het bekladden van schooleigendom. Ik wil ervan uitgaan dat het je eerste keer is, en je laatste. Maar jullie krijgen wel straf. Jullie blijven allebei twee dagen na om het schoolplein te vegen, een uur elke dag.’

We knikten allebei, opgelucht dat we er zo goed vanaf waren gekomen.

We zeiden zelfs dankuwel toen we het kantoor van de vetzak verlieten.

‘Kom, snel naar de plee om mijn tekst uit te gummen.’

Ik rende naar de plaats delict, zodat ze er niet alsnog achter zouden komen wat ik had geschreven. Gelukkig had ik een potlood gebruikt.

‘Jezes man, en jij gaat hem nog vragen wat ik heb geschreven. Ik dacht wat doet die gek nou? Wat als hij had gevraagd wat dat dan was, had je dan gezegd; Kent u Kaatje de weduwvrouw, haar op de kut als kabeltouw, tietten als een juttepeer, geil op de kut als wagensmeer?’

Mijn vriend lachte. ‘Ik heb je kloten gered, man.’

Af en toe zei ik tegen mijn vrienden dat ze niet bestonden, alleen in mijn hoofd bestonden ze. Waarschijnlijk komt het vroeg of laat wel eens in ieders hoofd op dat alles om je heen maar voorstelling is, dat het enige werkelijke het zelf is en alles er omheen projectie. Mijn vrienden, die dachten dat ze een eigen leven hadden, zelf een mens waren en niet van mij afhankelijk, weigerden mijn hypothese te ondersteunen. Zij meenden dat wanneer ik om de hoek gefietst was, zij nog steeds bestonden. Alleen als ik jullie denk, repliceerde ik. Nee, meenden zij, want ze konden daar iets uitspoken en wanneer ik er ging kijken, zou ik het resultaat van hun handelen zonder mijn aanwezigheid daar aantreffen. Omdat dat resultaat er op dat moment weer dankzij mij zou zijn, omdat hun verhaal dan verder ging en het slechts zou lijken dat ze daaraan debet waren, legde ik uit. En als ze zouden roepen, zouden ze op dat moment er zijn nadat ze er niet waren toen ik wegfietste. Als in een film, in een verhaal, wat niet gezien of gelezen wordt lijkt aanwezig vanuit ons causaal denken, het verhaal loopt logischerwijs door, maar dat is slechts schijn, slechts een afspraak die we in ons hoofd met de werkelijkheid maken. Maar feitelijk zit daar een gat. Het is niet aanwezig in de film of in het verhaal. Het wordt gesuggereerd. Zo werden de levens van mijn vrienden gesuggereerd en waren ze alleen werkelijk als ik ze zag of sprak of zaken waarnam die blijk gaven van hun zogenaamde levens. Misschien heb ik gewoon te weinig empathie met anderen en kan ik me half autistisch als ik ben niet voorstellen dat de anderen ook werkelijk leven, dacht ik wel eens.

Waar ik in de eerste middelbare schooljaren op volle snelheid op af koerste, was een minderwaardigheidscomplex en een chronische depressiviteit. Ik begon een gevoel van zelfhaat te ontwikkelen omdat ik de beste smaak in vrouwen had maar geen kans maakte bij hen. Ik wilde ook niet met minder dan het beste genoeg nemen. Ik was intelligent, maar niet superintelligent, had geen enkel bijzonder talent. Ik was diep teleurgesteld in wat de spiegel me voorschotelde en durfde nooit af te stappen op degene die ik wilde. Mijn overtuiging was dat ik niemand iets te bieden had.

En toen was er mijn redding, tegen het einde van het derde schooljaar. Ik was veertien en de redding kwam in de vorm van Maddie en de maïsvelden.

In onze klas zaten helaas niet zoveel schoonheden. De mooiste was onbetwist Nadine. De enige zaken die haar looks ietwat aantastten waren haar korte haar, mijn vrouwen moeten lang haar hebben, en haar beugel,

maar zelfs die stond haar eigenlijk goed. En haar enorme borsten en intelligentie deden vermoeden dat wanneer ze haar beugel en bescheiden vriendelijkheid aflegde er een tijger onder de lakens zou verschijnen. Jammer genoeg ging ze met de sportieve hunk van de klas, die toevallig ook nog een van de betere leerlingen was, een hele aardige vent en een grote grappenmaker die de sfeer in de klas kon maken en goed lag bij alle docenten. Terecht dat hij dus de leukste meid van de klas kreeg. We gunden het hem.

Verder zaten er voor het grootste deel oninteressante meiden in mijn klas, zoals Inge hazentanden, Yvonne sufkutje, en nog een paar andere niet erg stralende dames, die netjes leerden en goede cijfers haalden en verre van opwindend waren. Corinne, sletje met bijbehorend figuur en bijpassende brutale domheid, kon ons jongens wel behoorlijk opgeilen met haar verschijning, maar het was geen meisje waar je verliefd op werd en ze was zelf alleen gericht op oudere jongens. Een enkel meisje viel mij wel op, door haar humor en uitgesproken meningen. Ze had bovendien een leuke toet, maar helaas geen lang haar maar dik vlasblond haar dat in een flinke kuif van haar voorhoofd omhoog stond en aan de achterkant maar halflang was, ze had een aardig figuur, hoewel haar kont bij het lopen misschien een beetje naar achteren stak, en aangenaam grote borsten. Maddie was leuk, best heel leuk, maar kon in mijn ogen niet voldoen aan het extreme schoonheidsideaal dat ik in de vrouwentomtom in mijn hoofd had ingetoetst. Er was wel sprake van een soort flirterige interactie tussen ons, ze had iets ondeugends en was er altijd meteen bij als ik een schuine mop vertelde. Ik vond haar wel aardig en zeker ook spannend.

Een van onze minst pientere klasgenoten was de slungelige sullige Dicky. Dicky werd vaak het pispaaletje, niet alleen omdat hij zo sullig was, maar ook omdat hij gemakkelijk toeliet dat men grappen met hem uithaalde en er zelf mee lachte. Hij kon daarbij met zijn hoofd een heen en weer zwenkende beweging maken als een takel die aan een touw hangt, waarbij zijn wangen fel rood kleurden. Dicky werd door de meesten half zielig, half aardig gevonden omdat hij vol overtuiging de rol van sul kon spelen zonder geheel slachtoffer te worden. Zo werd hij op een dag door een boven de twee meter uit gegroeide medeleerling in onze pauze bovenop het golfplaten dak van het fietsrek gezet. Toen we terug in de les door de lerares gevraagd werden waar Dicky was, wezen we uit het raam, waar Dicky nog steeds zat, bungelend met zijn benen en met rode wangen. Hij had gemakkelijk naar beneden kunnen springen, maar koos ervoor een mogelijke vernedering door de actie van de

medeleerling om te zetten in een grap die hij zelf in de hand had. Met die houding wist Dicky een stoerheid voor zichzelf te creëren die misschien te vergelijken was met de obstinatie die ik in de gymles uitte. We moesten van de grijnzende lerares verder met de les en toen we vijf minuten later naar buiten keken, was Dicky verdwenen.

Op een dag meende Dicky dat hij niet meer de laagste op de ladder van sulligheid moest zijn. Hij zocht mij op en beweerde dat Maddie sterker was dan ik en van mij zou winnen als we zouden vechten. 'Hè, Maddie?' vroeg hij meteen aan haar. Ze stond in de buurt. Maar Maddie ontkende onmiddellijk en zei zonder aarzelen dat ik sterker was dan zij. Hiermee had Dicky zijn positie onderaan de ladder niet weten te verlaten. Ikzelf was er niet helemaal van overtuigd dat Maddie niet sterker was dan ik, maar ik was haar dankbaar dat ze mijn mannelijke eer niet aangetast of uitgedaagd had.

Alsof Maddie begreep welke dienst ze me had bewezen en daarvoor een wederdienst mocht verwachten, riep ze me een week later ineens vanuit haar vriendinnengroepje op het plein toe dat wij met elkaar gingen.

Omdat ik met mijn vrienden over het plein liep en een dergelijk initiatief waar ik zelf niet in gekend was mijn mannelijkheid aantastte, kon ik haar bewering niet zomaar accepteren. 'Nee hoor,' riep ik stoer terug. Hoewel mijn ego wel degelijk gestreeld was, had ze het iets tactischer aan kunnen pakken.

Hoe meisjes hersenen precies werken weet ik niet, misschien was het de afwijzing, alsof ze me had gevraagd te trouwen en ik nee had gezegd, maar een dag later riep ze me vanuit hetzelfde vriendinnengroepje van bijna dezelfde plek op het plein toe dat het weer uit was. Weer zonder overleg of mededeling onder vier ogen. Tussen de twee uitroepen in was ik heimelijk trots op onze verkering geworden en begon ik het langzaam heel spannend te vinden. Dus was de plotselinge annulering een behoorlijke teleurstelling. Alle voorstellingen die ik me ondertussen had gemaakt van een relatie zonken af in de voorstelling dat ik nu nooit meer een vriendin zou krijgen.

Gelukkig bleef Maddie met me flirten. Toen ik tijdens zo'n flirt het dubbelzinnige voorstel deed samen even een maïskolf te gaan ontbloten in het maïsveld achter de bomenzoom buiten het schoolterrein, zei ze 'Kom maar.' Dit antwoord had ik zeker niet verwacht. Ik schrok, voelde dat ik bloosde, schakelde in een levensreddende impuls mijn hersenen uit en liet mijn mond 'Oké.' stamelen. Mijn lul vulde zich ondertussen met bloed. Er kwam een glinstering in Maddie's ogen, een glimlach rond haar lippen.

We hadden Duits, maar het was nu of nooit. In de pauze dwaalden wel eens leerlingen door de verboden maïsvelden. Sinds een maïskolfgevecht tussen groepen leerlingen een half jaar geleden een vreselijk kwade boer had opgeleverd, mochten we ons in de pauzes niet meer van het schoolterrein af begeven. Tijdens vrije uren moesten de vrije leerlingen zich in de kantine of ver van de school ophouden. Nu was echter geen pauze en we zouden vast de enigen zijn die de zalig verboden plek opzochten. Er was na de maïskolvenbekogeling wel een hek om de school geplaatst, maar bijna iedereen kende de gaten waar je doorheen kon kruipen.

Toen ze helemaal naakt bovenop me zat, haar knieën in de klei, haar witte huid, haar warme zachte vlees in mijn handen in dat groene bos van harde rechte maïsstengels die boven ons de lucht in staken met overal die obscene kolven die als pikken uit die stokken schoten, vroeg ik me af hoe ik zo'n geluk kon hebben. Mijn werkelijkheid werd open gesneden en binnenstebuiten gedraaid en toch was het het meest natuurlijke gevoel dat ik ooit had beleefd. Ik voelde me voor het eerst honderd procent man. Ik dacht: dit is dé plek waar een man moet zijn, waar je een man bent; bij een naakte vrouw met wie je seks hebt. Zo oersimpel is het. Hier komt alles samen en verdwijnt alles wat het leven gecompliceerd en ellendig maakt in een toestand van ultiem genot en vanzelfsprekendheid.

We waren zonder nog iets tegen elkaar te zeggen het schoolgebouw uit gelopen, zo normaal mogelijk alsof we een vrij uur hadden, ik voorop, dat was mijn plicht vond ik, omdat het mijn initiatief was. Haar ogen voelde ik in mijn rug en met dat gevoel de angst dat ze me onderweg beoordeelde en toch nog zou afkeuren, op mijn loop, mijn te smalle schouders, mijn kapsel, ze zou vast wel iets vinden waarop ze elk moment kon afhaken. We waren het schoolplein al af, de hoek om langs de paar huizen die er aan het einde van de straat nog stonden, langs het laatste huis, waar het gezin woonde van de man die de fotowinkel in het centrum had, over een smal padje dat tussen de bomen en struiken leidde. Het was raar met Maddie op pad te zijn, met z'n tweeën. Ik was nooit ergens met een meisje alleen naartoe gegaan. Ze was daarbij tot nu toe een klasgenote geweest, meer niet. En nu was er iets tussen ons? Ik wenste dat ik alvast een uur verder kon kijken. Ineens begon ik me af te vragen of ik die ochtend wel een schone onderbroek had aangetrokken, schone sokken. Wat ik had gegeten, was mijn adem wel in orde? De takken en bladeren van de struiken bewogen aan mijn hoofd voorbij

alsof ik door een groene tunnel liep met maar één mogelijke uitgang. Ik probeerde uit alle macht iets te verzinnen wat ik tegen haar kon zeggen, hoe ik de situatie luchtig kon maken of intiem, maar er schoot me niets te binnen. Wat zou er door haar hoofd gaan? Wist zij wat we gingen doen in het maïsveld? Het was vanaf het begin spannend geweest, maar nu we de natuur betreden hadden, werd het een avontuur. Ik probeerde zo normaal mogelijk te bewegen, niet opvallend om me heen te kijken. Ik trok de draad waar een gat in het hekwerk was geknipt voor Maddie opzij en liet haar er eerst door gaan. Niemand op school wist wie het gat gemaakt had, maar ik was hem of haar zwaar dankbaar. We liepen nu alsof we haast hadden, zodat als we iemand onderweg tegenkwamen die persoon dacht dat we simpelweg ergens naartoe op weg waren en niet het plan hadden ergens in de bosjes te gaan liggen vrijen. Vrijen, wauw, ik realiseerde me dat dit de beste dag van mijn hele leven zou worden. We moesten dezelfde weg langs de huizen naar de school afleggen, maar nu aan de achterkant van hun tuinen, door bosachtig gebied. De zon scheen lichtjes door de bladeren. Het was begin juli, niet bijzonder warm, gewoon een milde, vriendelijke dag. Ik droeg mijn spijkerjack, een spijkerbroek en een geruit hemd. Maddie een lichtblauwe legging met een jurk van een zachte witte stof en een mintgroen kort vest. Geen sokken en een soort zomerse instapschoen. Deze kleren waren vandaag voor mij. Ik volgde haar vrouwelijke heupen, haar taille. Volgde hoe haar schouders en haar hoofd bewogen. Dit lichaam was vandaag voor mij. Toen ze zich half naar me omdraaide en naar me lachte, dacht ik; die lach is vandaag voor mij.

En ineens stonden we daar, voor het maïsveld. Een lange groene wand, een blok van maïsplanten. We keken om ons heen of niemand ons zag, keken elkaar heel kort aan en doken tussen de keurige rijen planten. De planten stonden ver genoeg van elkaar om er zonder sporen na te laten doorheen te lopen. Tot we ver genoeg in het midden waren.

‘Zullen we hier een plekje maken?’ vroeg ik met een droge mond. Ik wachtte haar antwoord niet af en begon een paar stengels met mijn voet bij de basis om te duwen en ging erop staan om ze plat te leggen. Maddie volgde mijn voorbeeld zodat we samen de planten met trossen tegelijk in een cirkel naar de bodem braken. Zonder te praten, fanatiek, alsof het een taak was die we opgekregen hadden. En tegelijkertijd was dit moment zo vol van seks dat mijn lul stijf in mijn broek stond en dit Maddie wel moest zijn opgevallen als ik niet met mijn rug naar haar toe tegen de stengels aan had staan stampen. Met een lachje keek ze me aan

toen ik stopte en met een zucht om me heen keek. In haar hand hield ze een dichte maïskolf.

‘Dit was toch wat je wilde gaan doen?!’ zei ze en stroopte de groene bladeren van de kolf naar beneden tot de harde gele staaf bloot uit de neergetrokken krans omhoog stond. Ik had geen idee of ze nou met me spotte of me uitdaagde. Ik wist me geen houding te geven, me ondertussen heel erg bewust van de kloppende bult in mijn strakke spijkerbroek. Ze gooide de nog niet helemaal rijpe kolf met een boog in het veld.

‘Wil je liggen?’

Ik knikte.

‘Een mooie schuilplek,’ zei ze toen we naast elkaar op de met planten bedekte bodem lagen. Het was in feite niet erg comfortabel, maar we deden allebei ons best er op z’n natuurlijkst bij te liggen. Ik zag aan de manier waarop ze om zich heen keek en vervolgens naar de lucht boven ons dat zij net als ik moeite had het initiatief te nemen. Ik begon bang te worden dat dit nog mis kon gaan, dat ze zo meteen zou zeggen; ‘zullen we maar weer terug gaan?’ Dan zou mijn wereld instorten.

Ineens ging ze op haar hurken zitten. Ik dacht dat het voorbij was. Ze zou opstaan en weggaan. Maar ze deed iets heel anders. Ze trok haar vest uit en spreidde het uit over de harde stengels. Ze spreidde het breed uit, wijder dan voor één persoon. Op een soort lieve meisjesachtige manier. Vervolgens deed ze het bovenste knoopje van haar jurk los. En het tweede. En het derde. Toen stopte ze, trok haar schoenen en legging uit en trok haar jurk over haar hoofd en legde de kledingstukken bovenop haar vest. Ze ging liggen, met alleen haar bh en haar slipje aan.

‘Nu jij,’ fluisterde ze.

Dat fluisteren, die vrouwelijke fluisterende stem in die lucht, in die licht voelbare wind, in dat zonlicht, dat fluisterende ‘nu jij’ verguldde elke verwachting en vernietigde elke twijfel. Het ging gebeuren!

Ik ging op mijn knieën zitten, trok mijn jasje uit, legde het naast haar kleren. Met een veel te nerveuze ruk trok ik achter mijn hoofd aan mijn hemd, zodat het in eerste instantie aan mijn achterhoofd bleef hangen. Gooide het in een slordig hoopje op mijn jasje. Daarna trok ik zo snel ik kon mijn schoenen en sokken uit en maakte met trillende handen de gesp van mijn riem los, ritste de rits naar beneden en trok mijn broek uit. Mijn onderbroek stak van de opwinding ver vooruit.

Uit Maddie’s rode wangen kon ik opmaken dat zij even nerveus, of was het opgewonden, was als ik.

Twee keer schoot ik uit haar omdat mijn bewegingen te heftig waren en ik me te ver terug trok. Ik schaamde me dood dat ik zo'n stumper was. Ik wilde met lange masculiene halen in en uit haar schuiven, maar besloot dat ik na die missers misschien beter snelle en korte konijnachtige bewegingen kon maken. Ik moest wel oppassen, want we hadden geen condooms bij ons.

'Zal ik bovenop gaan,' vroeg Maddie even later. Ik was meteen bang dat het door mijn gestumper kwam dat zij het wilde overnemen. Maar een paar seconden later wist ik hoe groot het genot was van deze positie, de bungelende borsten boven me, Maddie die mij bereed.

Ik had mijn handen om haar billen. God, wat had ze heerlijke borsten. Ik keek naar beneden om mijn lul in en uit haar te zien gaan, ik keek naar haar ronde heupen, de zijkant van haar billen, naar haar borsten, haar nek, haar gezicht waar ik nog nooit zo dichtbij was geweest. Waar ik nog nooit zo'n uitdrukking op had gezien.

Ik voelde hoe ik niet lang meer had voordat ik zou klaarkomen en wilde haar opnieuw onder me. Dus besloot ik haar als een volleerd neuker beet te pakken en met een draai op haar rug neer te leggen, zonder dat ik uit haar zou gaan.

Misschien had ik mijn idee even moeten communiceren. Ze slaakte eerst een gil toen ik haar omwierp en een harde kreet toen ze met haar rug op een maïskolf terecht kwam. Tot overmaat van ramp kwam ik op dat moment klaar, gelukkig was ik uit haar geschoten, en spoot over haar heup en borst, terwijl zij met een pijnlijke grimas probeerde overeind te komen.

Ik schaamde me rot. Maddie zat naast me en wreef haar rug, terwijl het sperma langs haar zij naar beneden droop en ik voelde hoe een sliert die nog nastroomde uit de opening in mijn eikel koud werd op mijn ballen. Gelukkig begon ze ineens te lachen en kuste ze me op mijn mond.

'Sorry,' zei ik, nadat we een tijdje gezoend hadden.

'Ik vond het lekker,' zei zij.

De eer was gered. Voor een eerste keer was het eigenlijk nog best goed gegaan, meende ik. Ik had in ieder geval een flinke stijve gehad en ik had haar geneukt.

Ik was geen knaap meer. En wie weet gold ook voor haar dat ze nu was ontmaagd. En dan was ik het die haar ontmaagde. Dat zou geweldig zijn. Wie van mijn klasgenoten, hoeveel procent van mijn schoolgenoten maakte dit al mee op deze leeftijd? We waren bloot en we waren buiten. Ik had haar geneukt en ik had de hele school wel tussen de rijen maïsplanten willen zien verschijnen, leerlingen, leraren, leraressen, voor

mijn part die klootzakken van een rector en zijn conrectoren. De hele wereld had ons hier moeten zien neuken wat mij betrof. Ik ging op mijn rug liggen en keek uitzinnig gelukkig naar de lichtblauwe lucht waarin een paar wolken langsdreven, onaangedaan alsof het leven niet honderdtachtig graden was gedraaid.

Er mocht voortaan geen enkele twijfel meer bestaan over wie de sterkste was. De volgende dag liet ik mijn moeder een extra scheplepel zuurkoolstampot op mijn bord scheppen. En nog een en nog een totdat er een berg op mijn bord lag die mijn vader niet eens op kon. Sinds die dag at ik vier keer zoveel als eerst. Ik kocht een buigveer en begon aan mijn spieren te werken. Ik kocht een trekveer met vier veren, maar kwam de eerste tijd niet verder dan er twee uit te rekken. Na een tijdje zette ik de derde tussen de handvaten en niet veel later de vierde. Alsof mijn lijf volledig gehoorzaamde aan mijn wil, begon het aan een groeispuurt. Toen ik na de zomervakantie terug op school kwam, viel iedereen op dat ik zowel in de lengte als in de breedte flink was gegroeid.

Maddie en ik gingen ondertussen een paar maanden met elkaar, hoewel we elkaar in de zomervakantie niet veel gezien hadden, omdat we beurtelings op vakantie waren geweest, zij eerst met haar ouders en kleine broertje en daarna ik met mijn ouders. Na de vakantie leek het alsof we niet van elkaar gescheiden waren geweest. Mijn zelfvertrouwen was optimaal. Ik zat goed in mijn vel.

3

Ik kijk ernaar uit morgen naar de academie te gaan. Vijf schetsen heb ik gemaakt voor de schilderles. De opdracht was 'van Gogh'. Opzettelijk heb ik mijn schetsen ver gehouden van dat geziel van die man met zijn verfstreepjes. Stevige lijnen en flinke kleurvlakken heb ik gebruikt, meer als Gauguin. Ik heb naakte vrouwen geschilderd. Er zit veel te weinig seks in van Gogh. Het enige wat in mijn schilderijen aan hem zou kunnen doen denken is de obsessieve maniakale uitdrukking op de gezichten van de vrouwen. Maar die heb ik van mezelf en niet van hem. En de onthoofde vrouw die ik Fleisch heb genoemd doet met haar rood roze vlees weer eerder denken aan de opengesneden koeienkadavers van Soutine, die ik meteen had gegoogled nadat de docent schilderen er in de eerste les vol vuur over had verteld. Als laatste heb ik nog een schilderij gemaakt dat Moeder en kind heet.

Ik besluit nog even tv te kijken. Eerst laat ik mijn hand een blik Dors pilsener uit de koelkast slepen, vervolgens de afstandsbediening van de craquelé leren armleuning pakken en de tv tot leven brengen. Niet dat Dors zo fantastisch lekker is, maar ik moet zuinig omspringen met het geld van mijn ouders. Zij betalen tenslotte mijn woning, de academie, mijn verf, doek, papier en mijn leefkosten. Ik probeer er niet bij stil te staan of me schuldig te voelen. Zij wilden een kind en dat kind moet nog even de kans krijgen zich te ontwikkelen voordat het op eigen benen kan staan.

Ik blijf hangen bij een documentaire die net is begonnen. De opmars van IS in Irak en Syrië is gestopt. We gaan hun weerstand breken. Maar luchtaanvallen zullen niet genoeg zijn. Er moeten grondtroepen worden ingezet. Broccolivormige rookpluimen trekken omhoog, de verslaggever staat voor een huis in puin. Hetzelfde huis in puin is me gisteren en eergisteren voorgeschoteld, of was het een ander? Schiet een huis aan flarden en het lijkt op een ander huis aan flarden. Opengereten skeletten met inkijken in door elkaar geschudde huiskamers. Trappen leiden naar de lucht waar eerst bovenverdiepingen waren. Een schuur is ingezakt als slap karton. Muren zijn losgescheurd met kronkelende ijzerstaven afgebroken als doorgesneden aders. Weggerukte gevels vormen skipistes en glijbanen van puin en braak. Weggeblazen deuren zijn doorgangen naar de onderwereld geworden. Rondom huizen als gebroken tanden tegen de grijze lucht, steenschotsen die doen denken aan de genadeloze ijsschotsen op het schilderij *Das Eismeer* van Caspar David Friedrich die een gekenterd zeilschip en daarmee de menselijke wereld verpletteren. Een tapijt van puin als een te lage hangmat tussen de gebroken gevels gespannen, waardoorheen ontredde eenlingen en struikelende gezinnen in verbazing een weg proberen te vinden. Welke god heeft met zijn moker op deze wijk gebeukt?

Ander onderwerp, zelfde puin; een vliegtuig, uit de lucht geschoten, met een luchtdoelraket, het onderzoeken van de crashsite en het bergen van de lichamen en persoonlijke bezittingen verloopt verre van soepel. Brokstukken, vliegtuigpuin ligt ver verspreid. Pro-Russische separatisten en Oekraïense leger beschieten elkaar.

Ander onderwerp, zelfde puin; raketten vliegen heen en weer tussen Palestina en Israël. Hetzelfde huis in puin, of een ander. Ook de natuur maakt puin; kanker, ebola en in kleinere mate ALS. Iemand heeft de icebucket challenge uitgevonden om ALS te bestrijden. Gooiden ze vroeger niet emmers koud water over neukende honden? Tegen oorlog helpt het niet. Ik moet eigenlijk een magnetronmaaltijd bereiden, maar

de halve zak chips naast mijn stoel is binnen handbereik en wint dus glorieus. Als ik verder zap, kruipen een late night show met BN'ers, een slappe romcom en een documentaire over hoe lelijk België is voorbij. Ik besluit het op te geven, nog een joint te nemen om te relaxen en wat muziek te draaien. Eigenlijk ben ik volledig op. Het zou beter zijn meteen naar bed te gaan.

4

Ik ben een gele baksteen. Hoeveel bakstenen zitten in totaal in de muren van een ruimte van zo'n vier bij vijf meter, tweeëneenhalve meter hoog? Hoeveel stemmen hoor je door elkaar kakelen als elke baksteen op hetzelfde moment wat zegt?

Het is een ruimte zonder deuren of ramen met een grijze betonnen vloer, strak gestort zonder een scheurtje of vlekje met een glans die suggereert dat er nooit een stap op is gezet. Het witte plafond weerkaatst licht op de vloer dat van geen zichtbare lichtbron stamt. Wat moeten wij stenen die de muren vormen hier? Aan wat bieden wij toevlucht als er geen ingang is? Wat houden wij buiten als er niets is om tegen dat buiten te beschermen? Het lijkt alsof we er louter voor onszelf zijn, om onszelf binnen te houden.

'Weet je wat dwalingen zijn?'

De stem moet ergens rechts van mij vandaan komen. Als ik een nek en hoofd had, zou ik het hoofd kunnen uitsteken en naar rechts kijken.

'Wij, wij zijn dwalingen.' Hij klinkt mannelijk, als het een mens en geen baksteen was, zou ik zeggen een jaar of dertig oud. Met een fanatieke toon.

'Dwalingen zijn anderskleurige tulpen in een verder monochroom veld. Of tulpen die per ongeluk in een veld andersoortige bloemen terecht zijn gekomen. Wij zijn dwalingen, wij allemaal hier.'

'Hou je bek, Sinterklaasje kom maar binnen met je dwaling.'

Een oude bromstem. Meteen daarop een fluistering. Ik moet moeite doen haar te verstaan. De stem raakt me, zacht en nat. Een jonge vrouw. Ze klinkt dromerig, als iemand die een gedicht reciteert. 'Ik ben een baksteen in een rolstoel, die door de verregende straten rolt. Ik zie eruit als een mens, maar ben een blok stijve klei, verslaafd aan dromen om te kunnen vliegen.'

'We zijn allemaal verslaafd aan dromen, schatje,' antwoordt een oudere vrouwenstem liefdevol. 'Het is het enige dat we hebben.'

'De oneven hoofdstukken van mijn leven zijn de nachten, waarin ...

De even hoofstukken van mijn leven zijn de dagen. Zij ...'

De zinnen ebben aan het einde weg, gaan op in gedachten. De stem klinkt leeftijdloos, seksloos.

'Haaa-haaa,' roept iemand, luid en nadrukkelijk sarcastisch.

'Haaa-haaa,' echoot het van alle kanten en in talloze stemkleuren.

'Haaa-haaa,' roep ik mee. Het voelt alsof ik mezelf bedreig.

'Vind jij het ook zo beklemmend?'

De vraag kan niet anders dan aan mij gesteld zijn. Hij klinkt dichtbij, zacht en persoonlijk, met weinig nadruk, zoals iemand spreekt die naast je zit en er vanuit gaat dat je hem gemakkelijk verstaat. Een stem die me vreemd vertrouwd voorkomt, als een broer of een vriend.

'Af en toe schrik ik wakker uit een droom waarin ik levend begraven ben, in een doodskist onder loodzware aarde. Of waarin ik ben ingemetseld in een ruimte zo klein dat ik me er niet eens in kan omdraaien.'

Ineens herken ik de stem. Het is de mijne. En het zijn mijn dromen.

'Ik vraag me wel eens af of ik er niet beter uit kan stappen,' merkt een jonge vrouw op.

Het is gek, maar in al die gelijkvormige, dode bakstenen aan de overkant komt het me voor alsof er een is die opvalt, alsof er iets trilt in het gesteente, alsof de gele kleur een heel klein beetje oplicht terwijl de stem spreekt.

'Ik ook,' fluister ik terug.

'Het kan me zo pissig maken,' dondert de steen naast haar. Korreltjes cement vallen uit de voegen op de grond. De lichte steen naast de bullebak wordt geschrokken donkerder van kleur.

'Godskolere, het spijt me jongens, maar het is niet eerlijk,' vervolgt de boze steen. 'Het is gewoon niet eerlijk. Waarom hebben wij dit?'

'Foutje van de natuur,' wordt hem als antwoord aangedragen uit de rechterbenedenhoek. 'Je bent niet alleen. Laat dat een troost zijn,' uit de linkerbovenhoek. 'Tel je zegeningen,' rechts midden. 'Zeker kwaad gedaan in een eerder leven,' ergens anders vandaan. 'Stomme pech.'

'Maak er een eind aan.' 'Blijf vertrouwen hebben in Jezus.' 'Ze zullen er vroeg of laat toch wel een medicijn tegen vinden?!' 'Gewoon niet aan denken.' 'Dwalingen zijn we!' Het duurt niet lang of ik weet hoe het klinkt als honderden stenen door elkaar praten en roepen.

Maar de brute herrie die de stenen produceren is niet het ergste. Wat het meest trieste is aan deze ruimte is dat in die enorme hoeveelheid stenen elke steen zonder onderscheid bevroren is in zijn of haar rechthoekige starheid. Het zijn gehandicapten die geen spier kunnen verroeren. En wat

me naar tot in mijn maag maakt, is dat elke hoop op redding ontbreekt. De hele mensheid is gereduceerd tot wat in deze vier muren ingemetseld zit en er is niemand over om ons te redden. We zijn met z'n allen levend begraven in ons lijf van klei, zonder dat er een mens op aarde vrij is om ons te verlossen. Ik zal de rest van mijn leven niet meer kunnen bewegen. Dat maakt me zo bang.

5

De dag van de toelating zat ik op een bankje in de hal van de kunstacademie met een stuk of vijftien medekandidaten. De meesten met zo'n klassieke groene tekenmap met zwarte vlekjes en links, rechts en bovenop een zwart koord in een lus dichtgebonden. Sommigen met een driedimensionale constructie onder een vuilniszak verstopt. Dat waren de beeldhouwers.

Ik had er al anderhalve dag toelating opzitten in dat grandioze ruime academiegebouw dat zo totaal anders was dan het middelbare school gebouwtje waar ik de afgelopen zes jaar had doorgebracht. Vier verdiepingen hoog, grote lokalen met hoge plafonds, vol met schildersezels, rekken vol schilderdoeken al dan niet beschilderd, overal gipsen bustes van oude Grieken en gipsen torso's, afgietsels van Griekse en Romeinse beelden, skeletten, afgietsels van gevilde mensen die uit spierbundels leken te bestaan. Overal schilderijen en beelden van studenten, abstract en figuratief, mooi en lelijk en allemaal zo beladen omdat ze gemaakt waren door mensen die hun toelatingsexamens ooit met positief resultaat hadden volbracht en al lang opgenomen waren in deze spannende wereld waar ik nog buiten stond en misschien wel nooit deel van zou uitmaken. Ik had zelfs nog nooit eerder een kunstacademie van binnen gezien en toen ik besloot naar de kunstacademie te gaan was dat in feite omdat ik geen andere opleiding dan deze interessant genoeg vond en alleen maar wilde leren tekenen en schilderen. Mijn ouders hadden me van jongs af aan wel meegenomen naar musea en waren zelf zeer geïnteresseerd in kunst, maar gek genoeg deed ik toelating op de kunstacademie zonder het idee te hebben beeldend kunstenaar te willen worden of daartoe geïnspireerd te zijn door de werken die ik op mijn museumbezoekjes met hen gezien had.

Nu ik hier zat leek me deze school heel onwerkelijk toe, te paradijselijk om waar te zijn. Een school waar je dag in dag uit niets anders hoefde te doen dan tekenen en schilderen. Het tegendeel van elke traditionele

school; de plek waar je dag in dag uit moest lijden, dingen in je hoofd stampen die je niet interesseerden, verschrikkelijk moeilijke opdrachten maken, afgebeeld, afgezeken worden, afgaan, een tegennatuurlijk leven leiden, een leven verkwanselen. Sommige van mijn medeleerlingen gingen naar het hoger technisch onderwijs of naar de universiteit; nog meer schoolellende. Maar ik, als ik aangenomen zou worden, kon ik vijf jaar lang mijn tijd tekenend en schilderend doorbrengen. Onder het mom van studeren. Op deze school moesten wel de gelukkigste studenten ter wereld zitten.

Tijdens mijn beroepskeuzetest op het atheneum had ik een vel papier met een raster voor mijn neus gekregen. Op elk kruispunt van lijnen stonden vier beroepen waaruit ik mijn favoriet moest kiezen. Wanneer er illustrator op het kruispunt voorkwam koos ik daarvoor, soms ook niet omdat ik eigenlijk geen plaatjes bij verhaaltjes wilde maken die anderen dan weer hadden geschreven. Ik wilde niet in dienst staan van anderen. In alle gevallen koos ik het minst slechte, nooit zag ik een beroep waarin ik mezelf werkelijk kon voorstellen. Uiteindelijk kwam uit de test dat ik palingvisser moest worden. Ik had gedacht dat als ik al uit die rottige beroepen moest kiezen, een beetje varen op de wijde open zee zo slecht nog niet was. Beter dan aan auto's sleutelen, dokter worden, scheikundige, docent of wat dan ook. Beter op een rustige boot op het water rondhangen met mannen die weinig tegen elkaar zeggen, elkaar met rust laten, en af en toe wat vis uit de zee trekken. Ik wilde in ieder geval niet werken voor geld, tenminste niet voor werk dat anderen me opdroegen, waar ik zelf geen interesse in had. Zzp'er zag ik ook niet zitten, ik had geen interesses waarmee ik geld kon maken. Tekenen leek me wel leuk, maar hoe maak je daar je beroep van zonder voor iemand of iets te tekenen? En aangezien mij geen lang leven beschoren was en ik niet voor mijn pensioen behoefde te zorgen koos ik dus maar voor de kunstacademie. Op z'n minst leuk.

Om de toelating voor de academie positief te doorstaan, begreep ik, moest ik me wel voorbereiden, werk maken, namen van kunstenaars die ik bewonderde kunnen noemen.

Ik zou zeggen dat ik de impressionisten geweldig knappe schilders vond en dat de expressionisten mooie kleuren hadden. Mijn vader had een boek over Esscher en mijn moeder was pas naar een Salvador Dali expositie geweest toen ze in Spanje was.

'Wie?!' vroeg een van mijn concurrenten verbaasd toen ik na een kwartiertje naast hem gezeten te hebben ineens met hem aan de praat raakte. 'Die kun je hier echt niet noemen, man.'

Ik keek hem verbaasd aan en voelde me meteen een lul omdat ik blijkbaar de verkeerde kunstenaars goed vond.

Hij keek me met een half ongelovig, half medelijdend lachje aan.

‘Ik zou Esscher en Dali maar niet noemen tijdens je gesprek zo meteen. Daar houden ze hier helemaal niet van.’

‘Oh, wie ga jij dan noemen?’ vroeg ik, me bewust van het onnozele van mijn vraag.

‘Haha, daar heb je niks aan als ik je dat zeg. Je moet je eigen voorbeelden noemen. Maar het moeten wel professionele kunstenaars zijn, een paar hedendaagse, jonge, is niet slecht. En wat klassieke natuurlijk. Maar niet die kitsch die jij net noemt.’

Ik knik. ‘Kokoschka?’

‘Kokoschka is goed. Kokoschka is altijd goed.’

Ik ben opgelucht. Tenminste alvast één goeie dus. Hedendaagse jonge kunstenaars ken ik helemaal niet. Maar eigenlijk vind ik het belachelijk. Ik zou bij mijn toelating toch eerlijk moeten kunnen zeggen wat ik vind. Wat is dit anders voor school, waar iemands mening niet telt? En hoeveel boeken zijn er niet van die twee kunstenaars? Hoe kunnen ze dan slecht zijn?

De toelating bestond uit drie tekentesten en een afrondend gesprek waarbij van huis meegenomen werk beoordeeld werd. Ter voorbereiding van het mee te nemen werk had ik het laatste halve jaar een avond per week een tekencursus gevolgd. Elke dinsdagavond stapte ik op mijn fietsje naar een oud schoolgebouw waar cursussen werden gegeven. In de gang stonden de kopjes en koekjes al op een tafeltje met een kleedje klaar voor de pauze. De groep bestond uit voornamelijk oude mensen. Er was een jongen die iets ouder was dan ik, een stoere gast die net als ik naar de academie wilde en deze cursus al anderhalf jaar volgde omdat hij vorig jaar was afgewezen. En een verlegen meisje dat haast nooit wat zei. We kregen stilleventekenen in pastel en houtskool, portret, tekenen met Oost-Indische inkt, landschap tekenen en olieverf. Alles bij elkaar zestien lessen. We leerden een beetje kijken, meten en weergeven wat we zagen. We leerden een klein beetje van elke techniek, een paar trucs om wat je maakte wat te laten lijken en vooral leerden we in die paar lessen naar een presentabel product toewerken.

Vooraf de oude mensen waren bezig kant en klare schilderijtjes te maken voor aan hun muur thuis. Kleine meesterwerkjes die bij familie en vrienden oh’s en ah’s zouden oogsten. Een man die niet mee deed met de specifieke onderdelen van de cursus en alleen aan zijn eigen doekje werkte, volgde deze cursus al jaren. Hij werkte al drie maanden aan een

schilderij van een oud slot met een gracht er omheen dat in een achttiende-eeuws uitzienende bosrijke omgeving stond. Zijn voorbeeld was een foto die bovenaan zijn ezel hing. Hij bleef maar pielen en prutsen aan de boompjes en de lichtval op zijn grachtje. Maar hij was kennelijk erg happy met wat hij maakte en had er, net als de docent, het volste vertrouwen in dat het wat werd. De stoere jongen maakte stoere schilderijen, wild en abstract. Ik begreep niets van wat hij produceerde en vond het helemaal niet zo raar dat hij niet werd aangenomen op de academie. Maar de docent gaf hem allerlei tips om de kleuren bij elkaar te houden of juist van elkaar te scheiden of om vieze vlakken weer zuiver te krijgen, terwijl de jongen dan zei dat het juist zijn bedoeling was vieze vlakken te schilderen. Maar er scheen een verschil te bestaan tussen zuiver vies en goor vies. Of zoiets.

Ik werkte zelf keurig en braaf alle technieken en lessen af. Soms nam de cursusleider mijn tekening over terwijl ik bezig was zodat hij kon voordoen hoe het moest. In mijn pastelstillevens zette hij vaardig de glimmende groene wijnfles met de rieten buik neer. Dat was mij nooit zomaar gelukt. Hij liet zien hoe je met wat kleuren en vegen het gevlochten riet imiteerde en de glimlichten en doorschijnendheid van de groene fles aangaf. Ik deed verder zo goed ik kon mijn best de appel ernaast en de doek op de tafel naar zijn techniek voort te zetten. Open houden, niet dicht laten slibben, dat was de kwestie. Toen ik een portret tekende zette hij mijn scheve ogen en foute proporties recht. Een stuk boomstronk dat ik met penseel en inkt moest natekenen werd eerst door hem voorgedaan. Je moest goed letten op vormen en tegenvormen, zwart en wit en zo een grafische tekening maken. We maakten allemaal iets redelijk leuks, dat waarschijnlijk basisschoolkinderen ook wel was gelukt als hun meester of juf het had voorgedaan.

Al deze producten zaten in de groene map met zwarte vlekjes en strikjes die naast me stond terwijl ik op mijn bankje in de hal van de kunstacademie wachtte op mijn gesprek. Uiteraard zou ik de letterlijk inbreng van de cursusdocent in sommige van mijn tekeningen, zoals in het fraai gelukte pastelstillevens, verborgen houden voor de commissie van de kunstacademie.

Maar de anderhalve dag voorafgaand aan het gesprek had ik mezelf nog moeten bewijzen door middel van live getekende werken. De eerste ochtend moesten we met houtskool een stilleven tekenen van een fles, een kalebas, wat exotisch fruit en een oude schoen. De schoen viel me nog vies tegen, maar ik durfde hem niet weg te laten. De rest ging ik met enig vertrouwen aan met de in de cursus opgedane kennis en

vaardigheid. Toen het klaar was was ik niet helemaal ontevreden, met name omdat ik de nogal klungelige schoen met een behoorlijke partij schaduw had weten te verdoezelen. Zo goed als “mijn” pastelstuk uit de cursus was het niet, maar dat had ik dan in ieder geval nog achter de hand om later te laten zien. Die middag moesten we een abstract schilderijtje op papier maken met plakkaatverf. De opdracht was met een liniaal en met de vrije hand een twintigtal lijnen te tekenen, kriskras over een vel papier, en dat vervolgens in te kleuren met verf, netjes tussen de lijntjes. Een ramp! Niet alleen bezat ik een waardeloos kleurgevoel, ik knoeide over de lijnen heen als de eerst beste kleuter. Om me heen zag ik iedereen geconcentreerd bezig met zover ik kon zien prachtige kleurovergangen en contrasten. Hoewel sommigen met een rood hoofd flink zaten te zuchten. En een of twee deden het zelfs slechter dan ik, maar die zouden dan ook net als ik nooit worden aangenomen. Ik zag voor me hoe na de vakantie het eerste jaar van start zou gaan met de meest fantastische, briljante tekenaars en schilders, zo’n beetje jonge Rembrandts allemaal. Met een slecht gevoel ging ik die dag naar huis. Dag twee kregen we ’s ochtends drie uur om naar de fantasie te werken met materiaal naar keuze. Die Qual der Wahl, wat moest ik maken? Ik was altijd slecht geweest in uit het hoofd tekenen. Had ik de laatste tijd thuis nog iets gemaakt wat de moeite waard was? Niets dat ik hier kon reproduceren. Kende ik iets van een bestaand kunstenaar dat ik kon jatten? Ik had aardig zitten googlen de afgelopen dagen, maar er wilde me in mijn zenuwen niets concreets te binnen schieten. Toen herinnerde ik me een tekening die indruk op me had gemaakt. Oskar Kokoschka; “Mörder, Hoffnung der Frauen”. Hij had zich daarbij laten inspireren door Japanse prenten, dus waarom zou ik me niet door hem laten inspireren? De tekening stelde een samoerai voor met een lang mes in zijn hand. Hij zwaaide het mes in de lucht, zette een voet op de buik van de vrouw die onder hem op de grond lag, precies onder haar borst. Dan stond er ook nog een niet zo geweldig getekend paard op de achtergrond en een paar hoofden van wat mensen. De titel begreep ik niet. En briljant was het niet getekend. Maar de tekening fascineerde me wel. Misschien was het juist de discrepantie tussen tekst en tekening, misschien de combinatie van seks en geweld of de heroïek van die foute gast, die moordenaar. Of toch de eigenwijze lijnvoering. In ieder geval had ik mijn idee voor de vrije opdracht. Ik wilde er ook tekst bij gebruiken, dat leek me erg stoer voor een toelating voor een beeldende opleiding. Maar de titel kon ik natuurlijk niet letterlijk overnemen. Ik wilde dat er wel eenzelfde discrepantie zat tussen mijn tekening en de tekst als bij

Kokoschka het geval was. Eureka! Ik zou man en vrouw omdraaien en dan zou het heten: “Hoffnung, Mörder der Männer.”

Toen ik klaar was, vond ik mijn tekening eigenlijk beter dan die van Kokoschka, waarvan ik nog maar een vage herinnering had gehad toen ik aan de mijne begon, alleen besepte ik dat de discrepantie ontbrak. Beeld en tekst pasten zelfs heel goed bij elkaar. Maar goed, ik wilde geen Kokoschka worden, ik kwam naar de academie om goed te leren tekenen en schilderen, liefst naar de waarneming. Net als een oude meester alle vaardigheden beheersen die nodig waren om vooral de mens na te tekenen, lichaam, gezicht, handen, voeten, alles wat erop en eraan zat.

Na een uur pauze zat ik dus op mijn bankje met zo'n tien tot vijftien anderen om me heen te wachten tot we om de beurt een van de lokalen binnen geroepen werden. Ik staarde een tijd naar een kleine kopie van de “David” van Michelangelo en stelde me voor dat hij het bij zijn toelating misschien ook nog niet zo geweldig had gedaan. En kijk hem nu eens. Ik wist dat dit “de beroemde David van Michelangelo” was omdat ik een meisje met gevulde vuilniszak verderop op de bank dat tegen een jongen met rode krullen en een groen broekpak aan hoorde zeggen. Aan de muren hingen wat schilderijen die vast van studenten of oud-studenten waren. Toen ik me net begon af te vragen of de verf van een doek met glimmende rode cirkels nog nat was, werd mijn naam geroepen door een man die in de half geopende deur van een lokaal hing met zijn hand op de deurklink. Ik pakte gehaast mijn map onder mijn arm en liep in zijn richting, terwijl hij alweer verdwenen was en mijn hart flink begon tekeer te gaan.

Binnen zaten twee heren achter een blok van vier aan elkaar geschoven lestafeltjes. Ervoor stond een stoel.

‘Tom Fanille. Ga zitten.’

Een tengere man met een vinnige kop, lang zwart haar vanaf de zijkant van zijn smalle hoofd en in zijn nek, bovenop kaal, met een scherpe neus en intense kraalogen keek me strak aan alsof hij exact wilde weten wie ik was. Hij droeg de bovenste knopen van zijn blauwe hemd open en had een spijkerbroek aan en zwarte schoenen. Naast hem zat een evenzo kalende man met een volle zwarte baard. Ook zijn gezicht stond streng en zijn blik was peilend. Hij had een afgedragen donkerbruin velourspak aan, een wit hemd, waarop hij een smalle zwarte stropdas droeg. Zijn schoenen waren net als van de ander zwart en stevig, alsof ze in hun baan veel moesten lopen. Dit was het vuurpeloton. Meteen begreep ik dat ze er niet zaten om getalenteerde hobbyisten op te leiden.

Het liefst zou ik meteen weer omgedraaid en nooit meer teruggekomen zijn toen ik voor het tweetal een stapeltje tekeningen zag liggen met bovenop mijn mislukte prutswerk met ingeverfde vlakken. Ik ging beschaamd zitten maar begreep dat ze niks van me heel zouden laten en dat ik deze heilige academische grond af getrapt zou worden.

‘Waarom wil je naar de kunstacademie?’

De scherpe neus en priemende ogen stelden de vraag alsof het een beschuldiging was. Mijn blik zonk naar het stuk bagger voor hem.

Terechte vraag leek me. Het gepaste antwoord leek me; sorry.

De man met de baard pakte het proefstuk op en legde het weg, tot mijn opluchting met de bovenkant naar beneden. Hij bladerde verder, met een bezorgde blik dunkte me, langs het houtskoolstilleven naar Hoffnung, Mörder der Frauen.

‘Ik wil leren tekenen en schilderen,’ antwoordde ik op de gestelde vraag. De man met de baard knikte in de richting van mijn map. ‘Wat heb je meegebracht?’

Ik legde de map onhandig op de tafel, over de Hoffnung heen en begon de strikjes los te trekken. Zoals je altijd op zo’n moment zult zien raakte een van de strikjes in de knoop en begon ik er zenuwachtig aan te peuteren onder de zwijgende blikken van de meesters. Zo mogelijk nog zwijgender begonnen ze door mijn werken te bladeren, te snel naar mijn mening. Om de map te vervolmaken had ik naast de cursuswerken thuis uit stripboekjes superhelden nagetekend, zodat ze konden zien dat ik mensfiguren kon tekenen in diverse houdingen en met al hun spieren op de juiste plek. Verder had ik van promotieafbeeldingen van een tekencursus op internet wat landschapjes nagetekend en een paar dieren. De man met de haviksneus klapte de map dicht en gaf hem terug aan mij. Dit was het dan, realiseerde ik mij.

Hij pakte de Hoffnung echter weer op en bekeek hem

‘Ik zie dat je kunt tekenen.’ Hij maakte een zwaai in de richting van mijn map. ‘Je hebt talent. Maar het is wel allemaal behoorlijk braaf wat we hier zien. We kunnen je natuurlijk nog beter leren tekenen en schilderen. Maar er zijn er wel meer die we dat kunnen leren. Wat is dit?’ Hij wees met zijn wijsvinger naar het blad dat hij in zijn hand had.

Ik kreeg het benauwd. ‘Dat is eh ... geïnspireerd ...,’ jee wat een dik woord, ‘op een tekening van Oscar Kokoschka,’ probeerde ik stamelend de schuld op de ander te schuiven.

‘Hou je van het werk van Kokoschka?’

Ik zou naar waarheid kunnen zeggen dat ik alleen die ene tekening van hem kende, maar dat zou heel onnozel klinken.

‘Ik vind het goed werk,’ opperde ik niet geheel overtuigend naar mijn gevoel. Wat als Kokoschka een Esscher of Dali in hun ogen was? Kon ik dan nog terug en zeggen dat hij ook slechte werken had gemaakt? ‘Maar ik ken niet zo heel veel van hem.’ Understatement voor eigen bestwil.

‘We zien dat je een tekenpoot hebt,’ zei de man met de baard, ‘...’

‘Maar dit is van een andere orde,’ onderbrak de haviksneus de baard.

‘Sorry Bart. Kijk Tom, hier ga je verder dan een brave tekening. Hier maak je iets dat naar kunst begint te smaken.’

Mijn borst zwol op. Kunst!

‘Hier zie ik, ook al heb je het van Kokoschka, iets van jou in.’

Hij keek me aan met zijn sterke blik en glimlachte, leunde iets achterover alsof het mijn beurt was om iets wezenlijks te zeggen. Toen ik slechts reageerde met wat een schaapachtige blik in zijn richting moest zijn geweest, lachte hij hardop. Ook de baard glimlachte alsof beiden ineens van iets verlost waren.

‘Wil je alleen maar leren tekenen of wil je kunstenaar worden?’

Ik moest eerlijk zeggen dat ik aan dat laatste, en dat mocht misschien vreemd zijn, nooit echt had gedacht. Maar ik zei het niet eerlijk.

‘Allebei.’

‘Nog een laatste vraag.’ De baard keek me nu vriendelijk aan. ‘Je verlamming. We hebben in de cv die je moest inleveren gelezen hoe het komt. Ik moet zeggen dat we er nog nooit van hadden gehoord. Je weet niet hoe het zich verder gaat ontwikkelen?’

Ik schudde mijn hoofd.

‘Nee. Maar ik laat me er niet door tegenhouden te tekenen of te schilderen.’ Ik wist dat dit waar was.

‘Als we je tijdens je studie ook maar ergens mee kunnen helpen, moet je het maar laten weten. Op welke manier dan ook.’

Was ik aangenomen? Ik was aangenomen!

‘Welkom.’ De haviksneus stak zijn hand naar me uit.

‘We zien je na de vakantie terug,’ zei de baard en ook hem gaf ik een hand en bedankte ik.

Buiten het lokaal vergat ik helemaal dag te zeggen tegen mijn medekandidaten die nog in de gang zaten te wachten. Laat ze maar raden wat mijn uitslag is, dacht ik. De besten onder hen zal ik na de vakantie terugzien als klasgenoten.

Ik liep de trappen van de academie af naar het plein. Dit waren mijn school, mijn trappen, mijn plein. Toch voelde ik me vreemd genoeg niet gelukkig. Ik had ineens het gevoel dat ik de twee mannen belazerd had

of dat me een gunst was bewezen, dat ik een cadeau had gekregen dat ik niet verdiend had. Ik werd ineens bang dat ik het het komende jaar niet zou redden en dat ik in het eerste half jaar door de mand zou vallen. Ik kon helemaal niet zo geweldig tekenen als al die anderen die aangenomen werden. En schilderen binnen de lijntjes zou ik nooit leren. Als een gieter zou ik afgaan, de slechtste van de klas zou ik zijn.

6

Hoewel ik vanwege mijn gebrek aan vertrouwen in mijn artistieke kwaliteiten niet met een gerust gevoel naar het begin van mijn academietijd vooruit keek, deed ik er de zomer voorafgaand aan het eerste jaar niets aan om mijn prestaties te verbeteren. Ik maakte niet één tekening. Misschien omdat ik bang was fouten te maken die ik straks dan weer moest afleren. Ik zou wachten op wat me door de professionele heren en mogelijk dames zou worden bijgebracht. Misschien wist ik ook even helemaal niet meer waarom ik überhaupt iets wilde tekenen en wat ik dan tekenen moest. Dat ik Kokoschka had nagetekend en daarmee was aangenomen voelde bijna als een schatplichtigheid naar hem toe, ook al was hij al lang dood. Maar ik wilde zeker niet in iemand anders' stijl gaan werken. Nee, ik zou mijn vingers even nergens meer aan branden. Wel wilde ik nog eens goed kijken naar Esscher en Dali om te ontdekken wat er zo fout aan hen was.

Die zomer verhuisde ik naar mijn maisonnette in de Tuinstraat. Ik had niet veel spullen, maar kocht wel alvast een ezel en verf en richtte er de kamer op de bovenste verdieping aan de straatkant mee in zodat ik een heus atelier had. Ik vroeg me af of de anderen die waren aangenomen ook een atelier zouden hebben.

De eerste avond nadat ik mijn huis enigszins had ingericht, overal stonden nog dozen met spullen, ging ik op mijn balkon staan, dat zich voor mijn atelier bevond, met een kop hete oploskoffie in mijn handen. Toen ik een beetje naar links schoof, zag ik ineens de puntjes van twee torens die ik nog niet ontdekt had vanachter een schoorsteen verschijnen. Het moest een kerk zijn die zich naar mijn schatting op de Rozengracht bevond. Moest ik eens googlen. Toch nog een markeringspunt in mijn panorama ten westen van de Westerkerk. Het was eind juli, fris voor de zomer. Ik had zelfs een groene visgraatcoltrui aan die me hoewel ik hem als afdankertje van mijn vader had gekregen zijn gevoel van ouderlijke

warmte overbracht. Een aardsgoeie pa. Een sukkel omdat hij zo'n zoon als mij moest krijgen.

De zon ging onder. De stad werd zwart, bestond uit rijen kartonnen huisjes, een kerkje, een paar torentjes. Hier en daar had de toneelmeester de lampjes in de huisjes aangeknipt en hij had achter de scène wat fikse lampen op de grond opgesteld die hun licht omhoog wiepen zodat de lucht boven de zwarte stad eerst lichtgrijs kleurde en dan langzaam naar boven toe donkergrijs werd. De wijzers van de klok op de Westertoren waren verlicht als vrolijk detail. Het was moeilijk voor te stellen dat er in die maquette leven bestond. Maar ik wist dat ik maar de straat op hoefde te gaan en de hoek om of het stadsleven, de kroegen en het nachtleven zouden daar druk en levendig tevoorschijn schieten. Ik voelde me ineens de Toulouse Lautrec van Amsterdam.

Ik vroeg me af of er leuke meiden in mijn klas zouden zitten.

Kunstacademiemeiden schenen nogal makkelijke types te zijn om in bed te krijgen. En dan had je op de academie de modeafdeling met natuurlijk een boel nichten, maar ook met mooie vrouwen. En we gingen naakttekenen. Vrouwelijk naaktmodel tekenen was het summum van kunstenaar zijn.

Mijn relatie met Maddie had zes maanden standgehouden. Die tijd was de beste van mijn hele leven tot dan toe. Ze was zo sprankelend, zo nieuw en anders. We lachten ontzettend veel en kletsten zoals ik nog nooit met iemand had gekletst. Maar uiteindelijk waren we toch gewoon allebei veel te jong om nog langer iets vast te hebben met een ander. In het begin waren we zo close geweest dat we onze vrienden en vriendinnen kwijt raakten. De seks die we hadden was heerlijk. Allebei wilden we zoveel mogelijk ontdekken, hoewel mijn grens wat verder lag dan die van haar. We neukten in de bosjes rond de school of in het schemerdonker achter de fietsenrekken en soms in een park of bos, altijd wanneer zij zogenaamd huiswerk bij een vriendin maakte. Soms vrijden we in de fietsbox van haar huis. Maar het vaakst hadden we seks bij mij thuis. Mijn ouders waren voortdurend aan het werk, dus dat was geen probleem. Maar waar we het ook deden, het was magistraal. Zo magistraal dat we er niet mee konden stoppen. Mijn ouders wisten wel dat ik een vriendin had, de hare wisten van niets. Zij had niet zo'n goed contact met hen als ik met mijn ouders. Maar hoe fijn het ook was met haar samen te zijn en hoe geweldig het ook was met iemand te kunnen praten over alles wat ik voelde, op een gegeven moment merkten we dat we niet meer vrij genoeg waren om met vrienden en vriendinnen rond te hangen. En omdat we allebei diezelfde ervaring hadden en de behoefte

groeide wat afstand van elkaar te nemen, kwamen we er op een ongecompliceerde manier op uit dat we misschien maar beter gewoon vrienden konden worden.

Maar ik was nogal verslaafd aan seks geworden. Ik zou zeggen; net als al mijn mannelijke leeftijdsgenoten, maar ik had flink geproefd van iets waarmee de meesten nog niet in aanraking waren gekomen. Ik wilde meer.

En toen werd mijn leven ineens overhoop gegooid. Al een paar weken liep ik met heftige een pijn in mijn nek. Ik was bij de huisarts geweest en zijn diagnose was dat het een spierschedeontsteking was die met wat antibiotica wel over zou gaan. Het was niets ernstigs. Ik was vijftien en hij had het verdomd mis.

7

De man met de haviksneus en de woeste blik heet Peet Roos. Hij is gepassioneerd schilder, voornamelijk van kippentaferelen, van kippen in tsjak tsjak felle kleuren, scherpe halen, zoals kippen staccato met hun kop bewegen en pikken en hakken naar voedsel. Van loerende scherpe oogjes, van hanen in expressionistische vurig gekleurde vegen, van hun veren en hun macho temperament. Verbeten mannetjesbeesten, op het doek gesmeten tussen kippige kippen die door elkaar fladderen en tokken rond de geile haan. Hartstocht is wat de gepassioneerde schilder schildert terwijl hij zich door zijn doeken worstelt en vecht. De passie van Roos was me al opgevallen tijdens mijn toelatingsgesprek. Vandaag moet ik hem laten zien wat ik voor de Van Gogh opdracht thuis heb gemaakt.

Ik werk snel, schilder met plakkaatverf en gouache omdat die snel drogen, lagen en streken over elkaar heen tot het wat lijkt en maak er dan nog een en nog een. Zo werk ik als ik thuis werk. Op dit moment. Drie weken na aanvang op de academie. Vijf studies heb ik in totaal gemaakt. Geen enkele lijkt op Van Gogh.

‘Moeder en kind,’ antwoord ik op de vraag van Roos naar de titel van de eerste studie die hij bekijkt.

‘Wanneer heb je die titel bedacht, voordat je aan het schilderij begon of nadat het af was?’

Ik heb het op met Gesso geprepareerd kraftpapier geschilderde ontwerp op de grond liggen in een leeg lokaal waar Roos met elke student afzonderlijk de opdracht doorneemt. Roos staat er overheen gebogen.

‘Allebei niet,’ antwoord ik naar waarheid. ‘Ik ben begonnen en ...’

‘Heb je hem van tevoren of erna bedacht?’ onderbreekt Roos op dwingende toon mijn uitleg.

‘Nee, ik ...’

‘Ervoor of erna?!!’ eist Roos op geagiteerde toon.

‘Ik ...’

‘Ervoor of erna?!!’

Ik begrijp de plotselinge woede van Roos niet. Het lijkt of ik hem persoonlijk iets heb misdaan. En ik begrijp niet dat hij mij niet wil begrijpen. Ik was zonder vooropgezet idee aan de studie begonnen, schilderde een gezicht, nog een gezicht, het tweede iets kleiner, dacht; hee, moeder en kind, maakte het eerste wat vrouwelijker, ik schilderde er lange gekrulde haren omheen, het tweede kinderlijker, allebei cobra-achtig, allebei met scherpe tanden en ongezonde kleuren. Ik vond thema en titel al schilderend, niet van tevoren, niet nadat het af was.

Maar Roos staat te briesen, zwaait met zijn armen in de lucht. ‘Dan kunnen we meteen stoppen met dit gesprek,’ en loopt het lokaal uit, mij verbaasd achter latend.

Ik rol mijn studies op en loop naar het schilderlokaal waar mijn ezel staat en enkele van mijn klasgenoten staan te schilderen. We zijn in twee groepen over twee lokalen opgesplitst. Ze kijken me verbaasd aan omdat ze het geschreeuw van Roos hebben gehoord. Ook zij begrijpen nadat ik ze heb verteld wat er is gebeurd niet waarom Roos zo emotioneel reageerde op mijn weigering zijn multiplechoicevraag te beantwoorden binnen de door hem gestelde restricties.

‘Peet is een man van emoties,’ probeert Sanne, ‘hij houdt niet van kunst die te zeer bedacht is. Waarschijnlijk heeft hij een hekel aan kunstenaars die eerst iets maken en er daarna doen alsof het meer is dan het is door er een verhaal omheen te breien. Hij moet een titel die achteraf bedacht wordt zien als bedrog of pretentie.’

‘Maar ik heb de titel niet achteraf bedacht,’ antwoord ik.

‘Ik weet het ook niet,’ lacht ze flauwtjes. ‘Ik ga in ieder geval maar zeggen dat die van mij zonder titel zijn, haha.’

‘Zou ik ook maar doen,’ zeg ik en begin verf uit mijn tubes in kleine prutjes op mijn palet te knijpen. Zwart, oranje, ceruleumblauw, gele oker, gebrande sienna, cadmium geel, cadmium rood, magenta en een flinke klodder zinkwit. Ik draai me naar Benno toe. ‘Maar Jezus, ik zit hier drie weken. Hij geeft hier al hoeveel jaren les? Een beetje minder overreageren zou je van hem wel mogen verwachten. Of anders wat

meer uitleg over waarom hij zo reageert. We moeten hier toch wat leren of niet?!'

'Misschien was het een belabberde titel,' grijnst Benno.

Anderhalf uur later ben ik aan mijn ezel bezig aan een schilderij van een stilleven dat aan de lange wand van het lokaal staat opgesteld. Het flinke palet dat we allemaal moesten aanschaffen bij het verkooppunt van de conciërges, zelf schuren en oliën, draagt stabiel op mijn linkerarm, mijn duim steekt door het gat en houdt het blad vastgeklemd. De klodders verf veranderen in gemengde kleuren op het midden van het blad. Mijn linker onderarm, die kort nadat de bult in mijn nek zich had gevormd was bevroren in een hoek van negentig graden ten opzichte van mijn bovenarm, lijkt door het lot voorgoed zo geplaatst met het doel een palet te dragen. Ik heb mijn roeping gevonden. Het roept de fatalistische vraag op wat er nog meer op mijn weg is vastgelegd. Ik kijk naar Tjerk, die naast me staat met zijn palet op zijn arm. Als je ons zo ziet en ik schor mezelf een beetje recht, kan niemand het verschil zien tussen de verminkte en de gezonde.

Ik doop mijn varkensharen kwast, ik heb er een gekozen met een half dikke, ronde kop en een blanke steel, in een kwak cadmiumrood. Bij mijn duim in het gat van het palet steekt nog een dun penseel en een brede spalter, zodat ik tijdens het schilderen snel kan wisselen. Ik trek een lange rode lijn op het geprepareerde papier waar ik een rode tafelpoot wil schilderen. Tegen de muur staat een typisch Peet Roos stilleven; veel onderdelen, veel kleur, druk met een grote afwisseling rechte en vooral grillige elementen, patronen en structuren, kleine en grote dingen, vooral organisch. Een stilleven naar mijn hart. Dit is iets waar je op los kunt gaan met je olieverf. Een stilleven met passie gecomponeerd, waar vandaan je met passie op je doek terecht kan. Een tafel, een bonte doek er overheen die in plooiën tot op en over de grond hangt, een oude verroeste scheve waterketel, gedroogd exotisch fruit in een groene schaal, een fazant die aan een touw aan een verweerde deur hangt die los tegen de muur staat. Een Afrikaans houten masker ligt schuin op twee dikke boeken met leren kaft. Een gele lap met gouden motieven hangt aan een spijker aan de muur. Onder de tafel staat een blauwe ijzeren emmer met een hengel.

Ik gebruik zoveel kleur als ik voel dat er in het stilleven aanwezig is, maar interpreteer het geheel gevoelsmatig, niet alsof ik een foto wil maken, zet fel ceruleumblauw tegen vies grijs en haal daar weer nat in nat fel oranje doorheen, zet bruin naast paars en trek rode lijnen door

zwarte vlakken, voeg een paar mintgroene accenten toe in een hoek. Ik trek de verf in droge lijnen die breken als de kwast ophoudt verf los te laten en verdun andere kleuren met veel terpentijn om snelle natte lijnen lang door te trekken. Ik schuur en schuif, kwast dikke vlakken vol en haal weer weg met het paletmes en werk wat fijner bij de fazant, terwijl ik het masker in een paar vegen probeer neer te zetten. Onder de rode tafel leg ik een groene schaduw die misschien alleen in mijn ogen bestaat. Ik hou van schilderen. Ik voel me zo goed, zo geweldig terwijl mijn linkerarm de verf aandraagt en mijn rechter als een gek schildert. En tegelijkertijd is het ploeteren, afzien, falen. Het is helemaal niet leuk. Maar het is zo heerlijk.

En dan staat Roos achter me. Met een brede lach op zijn gezicht.

‘Jij hebt een enorm kleurgevoel.’

Is hij sarcastisch?

‘Hele bijzondere kleuren en geweldig tegen elkaar afgezet.’

Hij slaat me op mijn rug als ik niet reageer maar alleen naar mijn schilderij staar.

‘Jij bent een schilderbeest, godverdomme man! Hoe jij schildert. Die poot van jou.’

Ik heb nog steeds zijn woede-uitbarsting van eerder die ochtend in mijn hoofd. Al mijn hele leven heb ik moeite met autoriteit in de zin dat ik me afsluit als ik de indruk heb dat iemand boven me staat door leeftijd of functie of zelfs charisma. Maar als iemand me dan ook nog uitkaffert ga ik helemaal dicht.

Roos legt zijn hand op mijn rechterschouder en kijkt me verwachtingsvol aan met die vurige ogen van hem. Ik voel me ongemakkelijk en zeg niets.

‘Verdomme, Tom, je bent een goeie schilder, maar je moet ook een compliment kunnen aannemen.’ Hij kijkt me recht in mijn ogen en zo door me heen. Hij kent me een paar weken en weet al dat ik de grootste moeite heb met complimenten. Voor hij verder loopt schudt hij amicaal aan mijn schouder, kijkt dan naar mijn bevroren elleboog.

‘Je kunt toch wel tegen een stootje of moeten we voorzichtig met je zijn?’

Ik schud mijn hoofd en kijk meteen weer naar het schilderij waaraan ik bezig ben. Ik wil niet dat er aandacht wordt gegeven aan wat ik heb.

Als hij weg is, moet ik denken aan mijn oude gymleraar. Die probeerde me ook te bereiken. Maar toch is het hier anders. Peet Roos heeft wat te bieden. En zoals hij zelf zegt is hij wel onze docent, maar toch vooral een kunstenaar zoals wij, een vakbroeder. We zitten op één lijn met

elkaar en we mogen hem alles vragen over zijn eigen werk. Zelf vertelt hij ook wat zijn zielenroerselen zijn en hoe hij zijn positie binnen de hiërarchie van de kunstwereld ziet. Zo vertelde hij vorige week dat hij 's nachts soms bij zijn vrouw in bed springt en haar wakker maakt om het schilderij te laten zien dat hij midden in de nacht heeft voltooid en waarover hij wild enthousiast is. Dat zijn leuke openhartige bekentenissen die bij ons studenten allemaal respect voor hem opwekken. En desondanks vind ik het moeilijk over zijn positie als docent heen te stappen en zijn explosieve uitbarstingen, positief of negatief, zomaar over me heen te laten komen.

Die middag heb ik les van de man met de baard, Bart Zeeles. Hoewel we Roos vaak Peet noemen noemt iedereen Bart Zeeles mijnheer Zeeles of als we het over hem hebben Zeeles. Ook hij heeft een stilleven voor ons klaargezet in zijn lokaal op de tweede verdieping. Langs de kant staan in rijen de zware rechte ezels op wielen. Ik haal de rem van een donkerbruine, zet hem een beetje schuin, plaats er een grote plank op zoals Zeeles ons heeft verteld te doen en plak er met beige papiertape een vel grijs papier op. Grijs papier kost vijf cent bij de conciërges, dun gelig papier tien en dik wit vijfentwintig. Om voorstudies of schetsen te maken, vooral met houtskool, gebruiken we meestal het grijze. Ik heb mijn ezel rechts langs de hoge muur gezet, een beetje schuin naar de wand zodat er niet teveel inkijk is. Ik ken mijn klasgenoten nog steeds niet goed genoeg om me helemaal bloot te geven in mijn fouten en mislukkingen. De TL-lampen met speciale daglichtkleur geven goed licht om te tekenen of met kleur te werken. Sommige studenten hebben een plek bij de grote ramen gekozen.

Zeeles stilleven verschilt van dat van Roos als dag van nacht. Voor me staat een smal langwerpige tafeltje met daarop een dikke fles, een dunne fles en een kom. We krijgen te horen dat we in zijn les van eenvoudige stillevens zullen uitgaan. We gaan tekenen met houtskool, potlood, pen en inkt, en krijgt. We krijgen halverwege het tweede jaar fresco, mozaïek, bladgoudopleg, ei-tempera. Geen olieverf, behalve die keer dat we zelf een beetje olieverf gaan maken met olie, pigment, vizel en stamper. We gaan bij hem niet schilderen met olieverf, niet met plakkaatverf of gouache, geen aquarel. Zeeles vindt namelijk dat we eerst moeten leren tekenen en dat we pas na drie jaar studie voorzichtig kunnen beginnen met schilderen. Eerder zijn we er niet klaar voor. We zullen hard moeten werken, heel veel hetzelfde oefenen. Want kunst maken is vijftien procent transpiratie en vijf procent inspiratie. Ik kijk naar het tafeltje, de

twee flessen en de kom en ik kan een hele diepe maar voor de anderen onhoorbare zucht niet onderdrukken.

Uit mijn vers gekochte doosje houtskool haal ik een lang zwart staafje.

Mijn kneedgum en duivenvleugel leg ik in het bakje aan de ezel.

Intrigerend die vleugel, van een echte duif, met rode hars als gedroogd bloed waar hij van het lichaam van de vogel gerukt lijkt. We leerden dat we er effecten mee kunnen aanbrengen, lichte schaduwpartijen, of dat we er fouten mee kunnen wegvegen om daar weer overheen te werken met de zwarte houtskool, die tot mijn frustratie nooit diep zwart wil worden maar altijd iets grijzigs houdt al kras ik zo hard dat ik door het papier heen ga.

Een knullige fles verschijnt op papier en nog een. Het blijkt nog verdomde moeilijk zo'n symmetrisch ding strak op papier te krijgen en dat het dan ook nog wat voorstelt. Van de mooie lichteffecten en de glimlichten die we op de tekencursus met de gum aanbrachten wil Zeeles niks weten. Verboden, die kitscherige effecten. Wij willen kunst maken, hoewel we het van hem vooralsnog vooral niet te serieus mogen nemen wat we maken, want dat kan de komende jaren nog helemaal niets voorstellen. Vooral dat laatste kan ik maar moeilijk geloven. Van wilde lijnen, creatief interpreteren van de eenvoudige rechte fles wil Zeeles ook niets weten. Geen dronkenmansinterpretaties, geen beelden die ontsproten lijken aan het brein van een psychisch gestoorde kunstenaar. Geen kubisme, impressionisme of expressionisme. Geen cobra of abstractie. Wij moeten dat verdomde, dat klote, te simpele, te moeilijke stillevens natekenen. En dat niet één les lang, niet één week lang, niet eens één jaar lang, maar voor mijn gevoel eeuwig.

En het lukt me al niet eens het één keer te tekenen. Met wat ik maak ben ik heel snel klaar en ik maak er nog een. Een fles een fles een kom een tafel. Of een fles een fles een kom een stuk tafelblad. Mijn meesterwerk haal ik uit de tapehoeken en leg ik naast mijn ezel op de grond. Als de tape niet meer plakt, plak ik nieuwe stukjes tape. Ik kan het inderdaad niet serieus nemen wat er naast me op de grond ligt. Maar dat wil ik ook helemaal niet. Ik wil het helemaal niet maken. Ik werk toch maar braaf door. Varieer wat met arcering, met donker en licht. Wat wil Zeeles nou in godsnaam? Ik weet niet meer wat ik hier nog meer mee moet. Zeeles komt met een strenge kop naast me staan, zegt niets, loopt verder. Ik voel me hulpeloos. Wie wil er nou een fles tekenen? Als er nou wijn in zou zitten en we zouden hem eerst leeg drinken. Maar dat zie ik in de les van Zeeles niet gebeuren.

Ik begin me net af te vragen hoe ik de komende anderhalve uur nog moet vullen, als Zeeles oproept de houtskool neer te leggen. Hij houdt een boek in de lucht van de Italiaanse kunstenaar Giorgio Morandi, roept ons om zich heen en begint in het boek te bladeren. Stillezens, stillezens, stillezens. Stillezens van flessen en potjes en kannen, flessen en potjes en kannen, flessen en potjes en kannen op een vlak tegen een vlak, grijs, beige, bruin, wit. Ik begrijp ineens dat Zeeles zijn inspiratie heeft van deze Italiaans gek, deze belachelijke autist die zijn hele leven heeft vergooid aan minimale stillezens, de saaiste stillezens die er bestaan. Maar Zeeles vertelt waarom dit meer zijn dan saaie stillezens, waarom dit zulke grootse meesterwerken zijn. Waarom we hier vol ontzag voor moeten zijn. Om me heen klinkt instemmend gemompel van een aantal studenten. Ik zie voor me hoe ze zich zo meteen, na deze bezielde voordracht van Zeeles, in aanbidding van het eeuwig saaie stilleven weer op hun ezel en op de twee flessen, de kom en het tafeltje storten. Maar ik kan ze niet volgen. Ik zie alleen een volkomen idioot van een kunstenaar, een belachelijk saaie oerdrol die zijn hele leven als een dikke strontvlieg cirkeltjes om een lampenkap is blijven vliegen tot aan zijn dood. Respect.

‘Ik vind het geweldig werk,’ hoor ik Sanne tegen Anita zeggen. Ze waren het afgelopen anderhalve uur zelf inderdaad ook al met verhitte hoofden bloedserius met hun eigen flessen en kom bezig geweest.

‘Ik vind het echt zo mooi,’ antwoordt Anita.

Persoonlijk voel ik me net zo ongelukkig als bij de toelatingstoets waarbij ik tussen de lijntjes moest verven. Ik verlang naar Peet Roos met zijn wilde hoofd en zijn olievers. Laat hem dan maar af en toe uit zijn slof schieten, hij weet wat schilderen is.

8

Het is zaterdag. Ik heb net gedoucht, maar ik ben nog steeds moe. Gisteren zag ik dat de nieuwe laminaat in mijn slaapkamer aan de muur die aan de douche grenst begint te golven. Het is een oud huis, jaren zeventig en blijkbaar lekt het douchewater tussen de verrotte voegen van de tegels door en door de muur heen. Ik hang met brede zilveren tape een groot stuk blauw landbouwplastic tegen de muren achter de kraan. Ik hoop maar dat zich daar niet een wondere wereld der zilversjes gaat ontwikkelen.

Met twee boterhammen met leverpastei en een glas halfvolle melk ga ik op mijn tweedehands slaapbank zitten. Hij is knaloranje en beviel me vanaf het moment dat ik hem bij De Goedzooi zag staan. Ik kan vanachter mijn raam niet zien of de stad ontwaakt of dat alles al lang wakker is daar beneden. Van hierboven zijn al die daken altijd stil en bevroren. Alleen de lucht leeft, wolken drijven over en vogels snijden er doorheen, wat boomtoppen bewegen zacht heen en weer. Een enkel geluid borrelt op uit de maquette, dringt door mijn ramen om te verklappen dat het wel degelijk al leeft daar beneden. Ik weet dat als ik het raam open er een golf van geluiden doorheen zal spoelen. Maar daar heb ik vooralsnog geen trek in. Links strooit de zon een beginnend zacht gelig licht tussen wat puffende schoorsteentjes en splijt ze een vroegkale boom doormidden in twee dikke stammen met naast elke stam de vertakkingen als de aderen in vleugels, waardoor de boom als twee engelvleugels boven de daken staat. Of het zijn twee bomen die vriendschappelijk met elkaar rekening houden en alleen takken naar de buitenkant groeien laten. Maakt niet uit. Ik stel me voor dat de engel als een reus achter de huisjes geknield zit. Misschien buigt hij zich net over een fietser die onder een tram is gekomen en neemt hij hem zo meteen in zijn geweldige armen mee omhoog de lucht in richting Hemelse Vrede. Ik ben atheïst, maar wacht voor de zekerheid toch nog een paar tellen om te zien of mijn fantasie werkelijkheid wordt.

Amsterdam s'éveille, zou ik kunnen zingen, maar ten eerste is het niet cinq heures zoals Jacques Dutronc zingt maar neuf heures dix, we hebben zijn tekst behandeld in de Franse les, en ten tweede heb ik geen flauw idee of de travestieten zich gaan scheren en de stripteasemeiden zich weer aankleden. Hij zingt dat hij zelf naar bed gaat als de stad wakker wordt. Hij komt vanuit de stad, terwijl ik er nog in moet. Ondanks de vage geluiden, vertonen de rommelige verzameling huisjes, daken en torentjes die ik zie even weinig leven als gisteravond toen ze zwart en donker waren en ik ging slapen. Mijn uitzicht is dat van de bewoner van een huis aan zee. Ik zie de oppervlakte. Het werkelijke leven verbergt zich onzichtbaar eronder en ik kan alleen maar raden wat zich daar afspeelt. Of ik kan erin duiken om erachter te komen. Ik besluit mijn schoenen en colbert aan te trekken en een kop koffie te drinken om de hoek bij café De Tuin, bedenk me en besluit naar Het Monumentje te gaan op de Westerstraat. Het zal druk worden vandaag want er is markt op de Lindengracht en de Noordermarkt, dus onder het zeeoppervlak zal letterlijk en figuurlijk genoeg vis te zien zijn.

Op de leuning van de bank bij mijn ouders liggen twee boeken, net aangeschaft en nog ongelezen zo te zien. Ik had afgesproken vandaag bij hen te gaan eten. Het bovenste boek is van Haruki Murakami; *After dark*. Ik ken het omdat ik het zelf een tijd geleden van de bibliotheek heb geleend. Wat me eraan beviel was dat het de sfeer van de nachtelijke stad met zijn dolende zielen en zijn langzame zwarte uren zo prachtig weergaf. Murakami weet de slepende lege uren in het leven van de mensen die door de stad drijven en op de voor iedereen en daarom voor niemand ingerichte café's en hotels hun ledigheid slijten, bijzonder raak weer te geven. Helaas speelt een ander, beduidend zwakker, deel zich in een soort hallucinante isoleercel-achtige ruimte af.

Het tweede boek op de leuning van de bank is ook van een Japanner.

Yasunari Kawabata, *De schone slaapsters*. Ik ken het niet.

'Je mag ze lenen.' Mijn vader glimlacht naar me vanuit de antieke donkerbruine fauteuil, een familie-erfstuk dat hem dierbaar is.

Ik kijk hem aan. Als ik nou doe alsof ik geen vader heb? Als ik doe alsof de vader die ik niet heb geen dikke wangen heeft en een kaal hoofd? Dat er in die bolle vorm geen slimme vrolijke oogjes achter ronde venstertjes zitten die zo bepalend zijn voor zijn uitstraling dat de neus en de mond die ook in dat gezicht zitten niet noemenswaardig aanwezig lijken? Ik zou kunnen doen alsof deze man niet mijn vader is en geen kijker is, geen observateur. Hij neemt de wereld niet in alles geïnteresseerd zijnde in zich op, weet niet precies wat hij overal van vindt en uit dat niet geconcentreerd en gedoceerd, wijs en welwillend tegenover zijn medemens. Als hij wat zegt, is het niet gek dat het gezegde bij deze man uit zijn ogen komt in plaats van uit zijn mond. Als ik nou doe alsof ik niet weet dat hij op zijn werk niet anders is dan thuis? Dat hij als een van de belangrijkste mannen in de raad van bestuur van al die multinationals waar hij bij gewerkt heeft enorm veel respect geniet? Ik weet niet dat die man die niet mijn vader is altijd veel van huis is geweest, maar heel veel over heeft voor mij en dat hij mijn hele leven lang aardig en begripvol is geweest en me ondanks mezelf heeft proberen op te voeden tot een verantwoordelijk, volwassen mens, iemand die goed in zijn vel zit en op eigen benen kan staan.

Ik ga er ook gewoon van uit dat mijn moeder niet minstens zo liefdevol is, misschien een tikkeltje overbezorgd, en dat zij er altijd voor me wilde zijn als het me niet zo meezat. Dat ze er echter niet altijd kon zijn omdat ze een succesvol docent medische ethiek was en is aan de Universiteit Leiden. Ik vergeet dat ze een zacht gezicht heeft met een open blik, mooie bruine ogen, mooie bruine haren, dat ze echt een stuk was toen ze

jong was en haar hele leven een prachtige vrouw zal blijven. Dat het uitgesprokene van de meningen die ze op haar vakgebied heeft soms in tegenspraak lijkt met de aimabele uitstraling die ze heeft, maar dat ze tijdens haar lessen terughoudendheid praktiseert om haar studenten de vrijheid te geven hun eigen inzichten te formuleren.

Ik doe net alsof ik niet ontzettende mazzel heb met mijn ouders, hun gulheid en betrokkenheid. Ik vergeet dat zij mijn woning en mijn studie betalen, maar dat ik best op zoek wil naar een weekendbaantje om wat eigen geld te verdienen. Als ik dat allemaal vergeet, als ik doe alsof ze niet bestaan, als ik mijn wortels, mijn jeugd en opvoeding negeer, ontken, uitwis, ben ik dan vrij?

Kan ik een leven leven dat helemaal van mij alleen is? Word ik dan mezelf? Want daar denk ik veel over na. Hoe kan ik dat laatste stukje leven dat ik heb puur als mezelf leven? Ik wil een nieuw schilderij beginnen, een blank doek ga ik beschilderen, zonder schatplichtig te zijn aan dat eerste stuk van mijn leven. Het liefst zou ik simpelweg de vijf jaar dat de kunstopleiding duurt geen enkel contact meer hebben met mijn ouders of met wie dan ook die ik tot nu toe ken.

‘Hoe is het op de academie, Tom?’

Mijn vader trekt met één hand een keukenstoel door de lucht, zet hem met een welgemikte maar nonchalant ogende beweging bij de bank neer waarop ik lig en legt vaderlijk een sterke prettig gebruikte hand met verzorgde nagels op mijn knie terwijl hij zich licht naar me voorover buigt. Ik stel me voor hoe de scenarioschrijver van een toneelstuk het als één lange narratieve beweging beschrijft van het oppakken van de keukenstoel tot het licht naar voren hellen naar de zoon. Vervolgens de vraag van de vader en daarmee de inleiding van het psychologische deel van het stuk.

‘Ja, superleuk,’ antwoord ik. Niet alleen heb ik mijn tijd tot nu toe zo beleefd, hoewel ik me tegelijkertijd afvraag of ik Zeeles stillevensmarteling wel zo superleuk vind, ik had me ook voorgenomen mijn ouders te bejegenen met een aura dat straalt van geluk. Hij kijkt me een paar tellen lang aan met die vorsende ogen van hem en tilt dan zijn hand even op, om hem met een klapje weer op mijn knie terug te laten vallen.

‘En al geleerd hoe je een meesterwerk moet maken?’

Ik knik. ‘Ik weet bijna hoe ik twee flessen en een kom moet tekenen.’

‘Morandi heeft prachtige stillevens geschilderd.’ Mijn vader kent de klassiekers.

Ik reageer niet. Weer iemand die die stomme Morandi begrijpt. Zelfs mijn vader weet er meer van dan ik.

‘Ik heb een docent die kippen schildert.’

Mijn vader kijkt me geamuseerd aan.

‘Soms maakt hij zijn vrouw midden in de nacht wakker als hij een schilderij af heeft. Hij is ontzettend fanatiek en impulsief. Een aardige vent. Die kippenschilderijen zijn heel expressief, met wilde vegen en krassen en veel kleur.’

‘En daar heb jij meer mee dan met Morandi, kan ik me voorstellen.’

Ik haal mijn schouders op. ‘Hij zegt dat ik een schildersbeest ben en een ontzettend goed kleurgevoel bezit.’

Mijn vaders ogen glimlachen terwijl hij de hand die voor mijn gevoel veel te lang mijn knie heeft gegijzeld, terugtrekt.

‘En hoe voel je je fysiek?’ vraagt mijn moeder, die vanachter het keukenblok komt met een handdoek waaraan ze haar handen afdroogt.

‘Goed. Geen verandering,’ antwoord ik.

Ze gaat naast me op de bank zitten, haar knieën tegen elkaar, de handen met de handdoek ertussen rustend in haar schoot, haar hoofd naar mij gewend. ‘Ik weet nog steeds niet of we er wel goed aan hebben gedaan jou je eigen appartement te geven.’

‘Ach mam, het gaat supergoed.’

‘Supergoed, superleuk,’ reageert mijn moeder met een glimlach. ‘Je gaat het ons echt niet meteen vertellen als het niet goed gaat. Toch?!’

‘Wel hoor, maar het gaat gewoon echt goed.’

Ik geloof niet dat ik die twee voor de gek kan houden, maar mocht het toch minder gaan, zal ik het zo lang mogelijk voor hen verborgen proberen te houden. Hoewel ik financieel volkomen afhankelijk ben van hen, wil ik voor de rest zoveel mogelijk mijn eigen carpe diem en memento mori leven. En dat financiële wil ik dan maar zien als een vijf jaar durende afsluitpost in het kassaboek van het ouderschap en me proberen daar niet schuldig over te voelen.

9

Ik leg het boek dat ik van mijn vader heb geleend naast mijn bed op de grond. Yasunari Kawabata, De schone slaapsters, in een paar rukken uitgelezen. Op magistrale wijze wordt beschreven hoe een oude man een huis bezoekt waar oude mannen naartoe gaan om naast een gedrogeerde jonge vrouw of meisje een nacht door te brengen. Deze mannen komen

tot dit morele verval omdat ze hun fysieke verval, en daarmee de onmogelijkheid nog langer mooie vrouwen te beminnen, niet aankunnen. Maar wat een haast perverse luxe veroorlooft de schrijver zich als hij het verhaal alleen bezieet vanuit de mannelijke hoofdpersoon. De vreselijke, laffe aanranding en waarschijnlijk frequente verkrachting van de jonge meisjes door oude mannen die 'het' naar verluid niet meer kunnen wordt gebracht als het tragische lot van de naar liefde, jeugd, schoonheid en vooral naar leven hunkerende oude mannen op de drempel naar de dood. De ethische misdaad wordt ondergeschikt gemaakt aan het recht van de man de dood te bevechten. Hij wordt als triest slachtoffer beschreven, maar tegelijkertijd worden de tragiek van de hoofdpersoon en zijn nachten met de weerloze meisjes zo vol schoonheid beschreven dat hij een held wordt die lof oogst voor zijn poging de dood en het verval tijdelijk te overwinnen. Hij roept medelijden op, want de jonge vrouw blijft mooi en jong en hij is maar een stap verwijderd van de dood. Kawabata verdiept zich via de overpeinzingen van de hoofdpersoon maar heel vluchtig in het slachtofferschap van de meisjes maar geeft ze geen eigen stem. Dat slachtofferschap van de meisjes past ook niet in het romantische thema van de hoogstaande erudiete mannelijke mens die zich vastklampt aan de schoonheid als verzet tegen zijn eigen neergang. Maar ik veroordeel de schrijver niet. Het is zo prachtig tragisch dit thema en zo geweldig mooi neergeschreven door Kawabata. De kracht van de grote literaire tragische helden is dat ze hun eigen psyche en de wereld waarin ze leven zo scherp weten te doorgronden en zo briljant weten te verwoorden. Bovendien is het heerlijk in de kunst de verderfelijke mens tegen te komen, omdat verderfelijke in iedereen aanwezig is. Ik zou het bovendien jammer vinden als de meisjes in *De schone slaapsters* een stem hadden gekregen. De oude man is al wat we moeten kennen. Het is zijn verhaal. Wat hij kent, kennen wij. Wat hij doet, doen wij al lezend, meegevoerd door een golf van hoogwaardig literair vertellen. Ik hou van deze roman, ik hou van dit personage dat niet deugt, omdat het een personage is en geen echt mens en omdat dit personage zozeer mens is. Zo wil ik dat mijn geschilderde personages zijn. En ze mogen alles van me doen wat ze willen. Ik was mijn handen in onschuld. Ik hoef niet te veroordelen wat ze doen en wat ze zijn. Ze zijn zichzelf. Ze zijn ook niet wat ik aanprijs of goedkeur. Ze moeten menselijk zijn, verderfelijk of tragisch, slachtoffer of beul. Ik was in ieder geval mijn schilderende handen in onschuld. Zolang ik maar een kunstwerk schep dat leeft en overtuigt.

Ik wil morgen een tekening maken van een oude Japanse man en een mooie jonge geisha die slaapt. Met die gedachte verdwijn ik uit de wereld.

‘Kind, zwijg!’

De oude moeder veegt haar handen aan haar grijze schort af. Ooit zaten er kleine blauwe bloemetjes met witte hartjes op, nu zijn deze net zo grijs als de stof er omheen. Langs de zijkant zit een grof herstelde scheur. Op rafelige wollen sloffen schuift ze de kamer uit, grijze strengen haar wapperen achter de knoet aan die ze misschien een week geleden in haar haar gedraaid heeft zonder er verder nog aandacht aan te besteden.

Het meisje gooit als in trance een gladde ronde steen tussen haar handen, die ze niet ver van elkaar houdt, heen en weer. Haar ogen staren naar een onbestemd punt in de kleine kamer waarin alleen een dun matras ligt met een keurig opgevouwen deken op het ene einde en een kussen op het andere. Ze zit met haar benen voor zich uit gestrekt op het matras, draagt een eenvoudige zwarte jurk met een wit kraagje. Haar benen en voeten zijn bloot. De ronde kiezel, ongeveer half zo groot als een kippenei, die ze heen en weer gooit, ben ik.

Ik vlieg een eindje door de lucht en word opgevangen in een zachte, jonge hand, word opnieuw gelanceerd, maak een boogje en land in de andere hand. Zou ze vijftien zijn, zestien hoogstens?

Een vijftal minuten later komt een ander meisje de kamer binnen. Ze lijkt op haar, is een paar jaar jonger. Ze legt een arm om de schouder van haar oudere zus.

‘Vertel, Kumiko. Toe.’

Kumiko stopt met me over te gooien, houdt me in haar linkerhand tussen de toppen van haar duim, wijsvinger en ringvinger. Ze draait me behendig rond en rond, me tegelijkertijd aftastend. Het voelt alsof ik terecht ben gekomen tussen de poten van een spin, die me wil inwikkelen in spinrag. Kumiko’s vingers zijn delicaat als haar gelaat, dat ovaal van vorm is, zo blank van huid maar met ogen zo zwart als toermalijn. Haar oogleden zijn nagenoeg plooieloos. Haar neusbrug is een heel licht heuvelrugje in een haast plat gezicht dat omlijst wordt door zwart haar zo glad en recht alsof het is gegoten in een mal. Aan het einde van het heuvelrugje zit een dopje met twee gaatjes waardoor ze kalm adem zal halen als ze slaapt en haar lippen gesloten zijn. Lippen die zacht en zo rood van zichzelf zijn alsof lippenstift bij de geboorte overbodig gemaakt is. De bovenlip krult omhoog als een gevuld

kussentje terwijl de onderlip wat terugwijkt, misschien heeft ze geduimd of duimt ze nog steeds.

‘Wat weet je er nog van?’

Kumiko pakt me ineens vol vast in de palm van haar hand en knijpt haar vingers en duim heel hard dicht alsof iemand me van haar wil afpakken.

‘Niks. Ik slaap toch altijd,’ antwoordt ze bits op de vraag van de kleine Kaiyo.

‘Maar soms weet je wel nog dingen. Ik moet het toch ook weten voor als ik aan de beurt ben.’

Kumiko zucht. De hand die me in het donker gevangen houdt ontspant een klein beetje. Het voelt prettig, maar dat verandert als ik ineens iets anders gewaar word dan alleen de warmte en de druk van haar hand. Het is alsof haar huid haar gevoelens doorgeeft, mijn stenen lijf receptoren bezit die het bloed van het meisje door haar hand voelen vloeien alsof haar gedachten uit haar bloed sijpelen en door mij opgenomen worden. Ik beland met een ruk op een emotionele kermis, wordt rondgeslingerd in een uitvergroot koffiekopje terwijl luide popmuziek met onverstaanbare Japanse teksten om me heen dreunt, slinger het volgende moment verdoofd rond aan het uiteinde van een hele lange arm die bovenop een hoge paal bevestigd is. Ik draai ondersteboven, het bloed zakt in mijn hoofd terwijl de bonte kermis met haar wilde slingers aan lichten aan me voorbij gaat en meeuwen zonder hun vleugels te bewegen naast me mee zweven. Als plots de beugel die me in mijn stoel houdt een klikkend geluid maakt en vervolgens met een sshshs omhoog gaat grijp ik me in doodsangst aan mijn stoelleuning vast. Maar mijn stoel kantelt en mijn billen schuiven eruit terwijl de arm me naar het hoogste punt brengt. Ik ga te pletter slaan op de grond ver onder me en schreeuw de longen uit mijn lijf. Om het volgende moment in een suikerspin verstrikt te raken die draaiend door de suikerspinmachine verder en verder met roze spinsel omwikkeld raakt. En dan, ineens, alsof de stekker uit het stopcontact wordt getrokken, ben ik leeg.

‘Ik had mijn ogen dicht.’ Kumiko fluistert. Haar moeder mag het niet horen. Eigenlijk wil ze het zelf vooral niet horen. ‘Maar ik zag die dode handen door mijn oogleden heen. Van binnen leven die dode handen nog wel genoeg om hun spieren te laten bewegen, maar de huid is gescheurd als uitgedroogde aarde, met rimpels als zand dat door de wind is opgewaaid. De gewrichten zijn gezwollen en de vingerkootjes staan gebogen. De nagelranden zijn keurig gevijld maar hebben een vieze gelige verkalkte kleur.’

Eerst zweefden de dode handen over me heen zonder me aan te raken, twee, drie centimeter boven mijn gesloten ogen, over mijn linkerwang, mijn neus, mijn rechterwang. Een kromme vinger maakte rondjes boven mijn mond. Hij leek een tovenaardier die op magische wijze make-up op mijn ogen deed, rouge op mijn wangen en lippenstift op mijn lippen, om me klaar te maken voor wat hij met me wilde gaan doen. Ik rook de zeep waarmee hij zijn handen had gewassen, maar de zeep had de viezigheid die in zijn handen zat niet weggewassen. Al die tijd rilde ik van binnen. Mijn bloed voelde ijskoud van afkeer. Maar daar zag hij niets van. Ik lag daar kalm, slapend, hoorde mijn eigen ademhaling rustig in en uit gaan. Terwijl zijn handen langs mijn hals naar beneden gingen, raakte zijn pink mij per ongeluk aan, heel even maar. Het was alsof ik een stroomstoot kreeg, en ik wilde huilen.

Zijn dode handen knoopten mijn jurk open en legden mijn lichaam van boven bloot. Toen deden ze lange tijd niets. Ik hoorde hoe de lucht eerst door zijn neus en even later door zijn mond in zijn borstkas gezogen werd, steeds harder en sneller. Tegelijkertijd kwam die lucht er weer uit als bedorven lucht, die mijn eigen neusgaten binnentrok. Hij was zo oud, deze man, en hij deed zo wat hij niet mocht doen, dat ik wilde overgeven.

Lange tijd keek en ademde hij alleen. Toen voelde ik zijn vingers om de elastiek van mijn onderbroekje. Zo langzaam als hij het over mijn bovenbenen, mijn knieën en mijn onderbenen naar beneden trok, zo snel ging zijn ademhaling. Ik wilde schreeuwen dat hij het niet om mijn enkels mocht laten hangen. Niet zo om mijn enkels. Liever was ik helemaal naakt dan dat hij de macht over me had me in een zo onvolledige toestand te laten liggen. Met mijn onderbroek half aan en mijn lichaam bloot lag ik bevroren in de handeling van het ontkleden. Gekleed of naakt was ik mezelf, ook al zou hij me misbruiken, maar met mijn onderbroek op mijn enkels was hij het die me eeuwig ontkleedde, eeuwig in een half afgemaakte, slordige toestand hield en hij had de macht me in die oneervolle houding gevangen te houden.'

Op Kumiko's gezicht is geen spoor te lezen van de emoties die ze in woorden uitdrukt.

'Op dat moment had ik geen keus meer. Ik ben opgestegen en weggevlogen uit mijn lichaam om het over te laten aan die dode handen. Mijn lichaam was helemaal overgeleverd aan de oude man die zo langzaam sterft dat hij zich met zijn lichaam dat al van binnen rot moet vergrijpen aan jonge meisjes.'

Kumiko opent haar vingers en laat me uit haar hand op de grond rollen. Ik blijf liggen tussen de voeten van haar zus.

Kaiyo pakt me op in haar handpalm en laat me in haar tegen elkaar gesloten vingers rollen, weer terug in haar handpalm en weer in het kommetje die haar vingers maken. Zij is speelser dan haar zus, voel ik. 'En hoe voel je je nu?' vraagt ze aan haar oudere zus.

'Dankbaar dat ik mijn gezin kan onderhouden, mijn lieve moeder en mijn lieve zus.' Er is geen spoor van ironie in haar stem te horen of op haar gezicht te lezen.

Kaiyo kijkt haar ongelovig aan.

Dan zucht Kumiko. 'Doodmoe voel ik me. En toch kan ik niet slapen. Ik weet niet of er iets met mijn lichaam is gedaan, misschien ben ik alleen van buiten aangeraakt, zoals me telkens weer beloofd is wanneer ik in slaap gebracht werd om gezelschap te zijn voor oude heren die niet meer kunnen doen wat jonge mannen kunnen. Maar het voelt alsof alles binnenin me vies is, alles is aangeraakt door zijn smerige oude stinkende vlees. En dat niet alleen. Het is alsof iets van dat vlees met zachte etterende randen en met bruine tunnels die door maden door het vlees zijn gevreten, alsof iets daarvan in mijn lichaam is achtergebleven.

Maar als dat het ergste was, zou ik er misschien nog mee kunnen leven. Ik zou proberen het eerst te negeren en later te vergeten. Misschien.' Ze draait haar gezicht naar haar jongere zus. 'Het ergste is dat moeder niet meer genoeg heeft aan het geld dat ik verdien. Ze wil meer en meer. Het ergste is daarom, lief zusje, dat ze ook jou zal verkopen aan de oude heren die zeggen niet meer te kunnen wat jonge mannen kunnen. Maar als ze dat inderdaad niet meer kunnen, wat kunnen dan wel hun handen en hun vingers en nagels? En hun monden en tongen, hun tanden, hun spuug, hun uitwerpselen? En wat kunnen hun smerige gedachten?

De oude man probeert zijn sterven uit te stellen. Hij verzet zich tegen de aftakeling van zijn lichaam en zijn dood, terwijl hij mij daarmee doodt. Denkt hij daar dan niet over na, dat ik niet meer leef na wat hij met me heeft gedaan?

Maar het maakt niet uit. Het slaapmiddel dat ze me geven is zo sterk dat het ook na de slaap bezit van me neemt. Ik merk dat ik er steeds meer naar verlang ook als ik niet naar de heren hoef. Als het uitgewerkt is, wil ik het weer. Het geeft me mooie dromen, laat me vliegen. Ik word onrustig als het niet in mijn aderen is. Merk jij niet dat ik de laatste tijd chagrijnig ben? Ik wil wegvliegen van hier. Ik wil de hele tijd maar wegvliegen.

Kaiyo legt me met een harde klap op de grond neer en legt haar armen om Kumiko heen. Ze begraaft haar gezicht in de haren van haar grote zus.

10

Het bruin geverfde gipsen model van de jachthond dat gewoonlijk boven op de metalen kast staat, heb ik voor me op de tafel neergezet. Er is tijd genoeg, dus ik besluit hem van de zijkant, de voorkant en de achterkant te tekenen. Het voelt heerlijk iets te tekenen met spieren, iets dat leeft en een eigen wil heeft, ook al is dit maar een gipsen aftreksel ervan. Ik wil niet de hele tijd dingen natekenen die op het moment dat ik ze teken veranderen in abstracte vormen, zoals die stomme flessen en die kom met hun pesterige ellipsen en rechte lijnen. Deze hond bestaat uit organische vormen met spanningslijnen die erom vragen op papier gezet te worden. Binnenkort gaan we beginnen aan de menselijke schedel. Daarna het hele skelet. Daarna de spiermens.

Ik zie in de anatomielokalen skeletten staan. Van wat ooit normale, gezonde mensen waren. Ik kijk er vol fascinatie naar. En dan zie ik mezelf. Ik zie mezelf gereduceerd tot botten, tot kalk. Maar niet zo gaaf als deze exemplaren. Mijn geraamte zal eerder in een rariteitenkabinet dan op een kunstacademie belanden. Ik til de linkerarm van het skelet op en buig de elleboog. Kon ik maar stiekem ruilen. Ik zie in de anatomielokalen ook gipsen afgietsels staan van een man die na zijn dood van zijn huid is gestript en geprepareerd, waarna hij vereeuwigd is als model, tot aan zijn piemel toe. En ik zie mezelf, maar dan levend, gestript van mijn huid, geprepareerd, gereduceerd tot een versteend model. Levend bevroren.

Ik wil de spiermens tekenen en leren waar elke spier zit, zodat ik als ik straks een levende mens teken begrijp waarom dat vlees zich zo vormt, waarom die huid zo spant, welke botten en spieren de lijnen en vlakken veroorzaken die ik op papier wil zetten. Ik wil het skelet en de spiermens leren tekenen om straks mijn personages te kunnen kneden en deuken en vervormen, zodat ik ze kan laten lijden, zodat ik ze kan scheppen naar mijn eigen beeld.

Eigenlijk zou ik naar de academie in Antwerpen moeten. Ik heb gehoord dat men daar nog oerdegelijk les geeft zodat je het lichaam perfect leert tekenen zoals de oude meesters dat beheersten. Tegelijkertijd hoor ik dat je weer een andere academie zou moeten wil je helemaal vrij zijn om

kunst te maken los van elke regel of belemmering, zonder de hinder van academische vaardigheid. Maar op dit moment wil ik allebei, dus ik blijf mooi waar ik ben. En ze hebben hier vorig jaar een paar jonge docenten aangenomen dat naar men zegt bezig is de oude garde, zoals Zeeles, omver te werpen.

Na de hond en profiel getekend te hebben stap ik van mijn kruk om afstand te nemen. Hij lijkt aardig, ik ben tevreden over de proporties. Alleen hij is zo verdomd braaf getekend. Geen verve, geen kracht. Mijn potlood heeft alle spieren, de kop, de huid totaal doodgeslagen. Ik kijk naar het potlood; 2B. Misschien had ik 6B moeten gebruiken om hardere accenten te krijgen. Ik had alles gewoon wat opener moeten houden. Ik zucht. Als ik van dit wat ik graag teken zo weinig terecht breng, hoe moet het dan met de vakken waar ik veel minder mee heb?

Ik wil wel eens zien wat mijn klasgenoten tekenen.

Sinds de eerste dag op de academie heb ik het meeste contact met Sanne. Ze komt uit een gezin van kunstenaars; vader beeldhouwer, zussen die schilderen of muziek maken, een broer die net als wij net op de academie is gestart maar die de richting beeldhouwen volgt. Sanne is open, heeft met iedereen in de klas een goed contact, kletst veel en is heel ambitieus maar twijfelt tegelijkertijd aan wat ze kan. Maar ze wil alles leren en treedt elke docent en elke opdracht overenthousiast tegemoet. Ze tekent goed, maar heeft geen schwung in haar lijnen. Haar werken neigen naar doorwrochte abstractie of degelijke studie, aan haar lijnen ontbreekt agressie en nervositeit. Er zit mij te weinig seks in. Er is een klik tussen Sanne en mij, ze is aardig en leuk maar niet mijn type om op te vallen. Ze is nog geen week op de academie of ze wordt verliefd op een kunstenaar uit Rotterdam, een ouwe. Hij is achtentwintig en heeft niet alleen de academie afgesloten maar ook al postacademisch onderwijs achter de rug. Ze is hoteldebotel en verafgoodt hem en zijn schilderijen. Tot de anderen houd ik meer afstand. Ik laat mijn afweer niet snel zakken als ik niet weet wat ik aan mensen heb. Benno bijvoorbeeld is een lange slungel die me intrigeert. Hij is heel intelligent, weet heel veel over kunst, verdiept zich in filosofie en kan goed tekenen. Hij heeft een rond gezicht met donker haar en een dikke pony tot op zijn rechteroog. Het opvallendst aan hem is zijn glimlach die altijd ironisch lijkt en past bij zijn kritische en sarcastische opmerkingen. Ik moet toegeven dat ik enigszins bang ben voor de scherpste van zijn woorden en zijn spottende lach. Zijn intellectuele en tegelijk absurdistische benadering van de kunst lijkt haaks te staan op mijn eerder gevoelsmatige en expressieve benadering. Ik voel me haast een lompe boer die recht vanuit het hart en

gevoel werkt, terwijl hij nadenkt over hoe hij Het meisje met de parel van Vermeer kan combineren met het urinoir van Duchamp en wat dat dan voor statement zou kunnen maken over het kijken van de mens naar zijn werkelijkheid. Hij verwerkt zijn ideeën met name in superrake vertekeningen, karikaturen van wat hij ziet, iets waar de docenten meestal niet zo blij mee zijn omdat we van hen vooralsnog zo precies mogelijk naar de waarneming moeten tekenen. Maar waar veel van de anderen op geen enkele wijze de mogelijkheid zien een lijkend portret te tekenen, zijn zijn karikaturen niet alleen zeer goed lijkend maar ook nog eens bijzonder treffend. Het wordt al snel duidelijk, en dat bewonderen mijn klasgenoten en ik aan hem, dat Benno zijn eigen karakteristieke waarneming heeft en dat hij vanaf dag een op de academie werkt aan zijn kunstenaarschap en niet aan het puur verwerven van academische vaardigheden. Dat docenten als Zeeles, maar ook Roos, het daar moeilijk mee hebben zal hem uiteindelijk niet tegenhouden.

Wat het beoefenen van het kunstenaarschap aangaat, heb ik me aan Benno's zijde geschaard en ik weet dat we ook Sanne bij ons team kunnen rekenen. Toen ik toelating deed wilde ik nog leren tekenen en schilderen. Maar vanaf de eerste week wist ik dat dat alleen maar de basis zou vormen van wat ik zou gaan doen. En mijn doel was niet eens kunstenaar te worden. Ik wás kunstenaar. Misschien een slechte, ik had nog veel te leren, maar wat ik maakte was kunst, geen twijfel aan. En daarom was ik kunstenaar. Als ik praatte met Daan of Wim zeiden ze dat ze nog zoveel moesten leren dat ze zich misschien pas gelegitimeerd kunstenaar durfden te noemen als ze tachtig waren. En dan was het nog maar de grote vraag of ze in de verste verte konden tippen aan mensen als Picasso of Mondriaan. Ik was geenszins arrogant, maar wat ik maakte kon niets anders zijn dan kunst, want iets anders was het niet. En het kwam recht uit mij, met een noodzaak die niet te loochenen viel. Fuck Picasso en Mondriaan als ik aan hen toestemming zou moeten vragen me kunstenaar te noemen. Op welk punt zou dan überhaupt een omslag naar kunstenaar gelegitimeerd moeten zijn? Een diploma maakt je geen kunstenaar. En wanneer was een werk te slecht of goed genoeg om niet of wel een kunstwerk te mogen heten? Ik mocht dan twijfelen aan wat en hoe ik wilde schilderen. Ik mocht geen klote terecht brengen van twee flessen en een kom en mijn gipsen hond mocht te braaf zijn, ik zou leren wat ik moest leren en mijn vrije werk zou zijn wat me boven alles uit zou tillen. Het enige waar ik bang voor was, was de tijd die me gegeven zou worden om me volledig te ontwikkelen.

Ik loop langzaam langs de ezels. Langs Daan. Ik blijf staan, te lang voel ik om zonder iets te zeggen verder te kunnen. Hij zou denken dat ik het slecht vind en daarom niets zeg. Dus ik zeg wat.

Maar wat?

Ik vind zijn tekening van de gemummificeerde kat die ze ooit uit een schoorsteen getrokken hebben en sindsdien een creepy model voor de studenten vormt zo mogelijk nog saaier en houderiger getekend dan mijn hond. En bovendien klopt er niets van de verhoudingen en is de kat in zijn tekening eerder een schootkat dan een uitgedroogd monstroom.

‘Welke hardheid potlood gebruik je?’

‘2B,’ antwoordt Daan.

‘Goeie kop,’ beweer ik en blijf nog twee seconden hangen om te laten merken dat ik het meen.

‘Dank je.’

Vuile huichelaar die ik ben. Ik moet nu vanzelf langs Tjerk, die naast Daan staat te tekenen. Tjerk is een ontzettend goede gozer. In feite zijn al mijn klasgenoten aardig. Tjerk kijkt me aan en lacht.

‘Het is niks. Rommel.’ Hij trekt het blad van zijn ezel, vouwt het dubbel en legt het ernaast op een tafeltje.

Ik zou kunnen zeggen dat het best meevalt, maar de gipsen voet die hij na probeerde te tekenen was in zijn tekening veranderd in een verwrongen klomp klei met merkwaardig gesneden patatjes eraan. Hij had gelijk.

‘Voeten en tenen zijn altijd moeilijk,’ zeg ik. ‘Meestal is het een kwestie van je potlood in de lucht langs de schuine en rechte lijnen leggen en meten hoe lang alles is. Dan zit je aardig in de richting.’

Shit, nou lijkt het alsof ik veel beter ben dan hij en hem als een docent vertel hoe het moet. Snel corrigeren. ‘Bij mij mislukken ze ook altijd.’

Nou voel ik me weer kloterig naar mezelf toe. Het is helemaal niet waar dat ze mij altijd mislukken. Ze lukken me best vaak heel goed, ook al kost het wat moeite en gumwerk. Maar nou denken hij en iedereen die het gehoord zouden kunnen hebben dat ik het niet kan. Dit valt nu even niet te redden. Ik maak dat ik weer naar mijn hond terug kom.

Daan, Tjerk, Morris en Wim zijn schilders die de figuratie niet zozeer zien als uitdrukkingmiddel of als verhalend middel, ze zijn geïnteresseerd in verf, vorm, kleur en textuur op een doek. Anita heeft hetzelfde, maar Anita is veel verder dan alle anderen, want Anita is veel ouder dan de rest die achttien of negentien is. Anita is al vijfentwintig en heeft een vriend die best een bekend kunstenaar is. Hij schildert abstract en zij neemt zijn stijl over waar ze kan. Dan hebben we nog Kirsten,

waar ik grote twijfels bij heb. Ze straalt alles uit wat academisch is, in haar manier van werken, in haar manier van praten. Ze heeft al sinds acht jaar een vaste relatie. Dat wil an sich helemaal niets zeggen, ware het niet dat ze daarnaast elk soort nieuwsgierigheid naar het onbekende en nieuwe lijkt te missen. Ik zie geen piraterij in haar, alsof de academie geen springplank naar het diepe is, maar een tekencursus binnen haar al vastomlijnde leven met mannetje, huisje en waarschijnlijk een hondje. Ze is aardig, zonder meer. Ze ziet er zelfs niet slecht uit. Maar ik bespeur geen zweetdruppel aan haar die naar kunstenaar ruikt. Ik weet dat we nog een lange weg voor ons hebben, maar soms wil je iemand vanaf het begin geen kans geven. Misschien gewoon arrogantie van mijn kant. Pieter en Bart zijn twee jongens die elkaar gevonden lijken te hebben vanaf de eerste dag. Pieter is een tekenaar pur sang, zoals Anton Pieck of Poortvliet, maar dan wat meer richting Tolkien, trollen, Mad Max, jongensstrips. Hij heeft koppen, gezichten, handen, voeten, lichamen in zijn hoofd en kan ze zo op papier zetten. Bart had de eerste week nog een soort surrealistische schilderijtjes van huis meegenomen met veel persoonlijke symboliek erin verwerkt. Tijdens de klassikale beoordeling van zijn werk werd hij er wel op aangevallen dat de beschouwer niets kan met symboliek die niet te ontsleutelen is. Maar net als iedereen is Bart zoekende. Al snel vinden Bart en Pieter elkaar en werken ze zij aan zij aan hun ezels of aan de tafel en wordt er enthousiast overlegd en gedeeld. Het duurt niet lang of hun werk begint gelijkenissen te vertonen en op een gegeven moment gaan ze helemaal samen los in het bouwen en schilderen van toneelachtige maquettes met veel natuurmaterialen en hier en daar een vreemd personage in van verweerde lappen gemaakte kleding.

Mijn klasgenoten zijn zo keurig en braaf, ik inclusief. Maar in mijn domme hoofd bestaat toch ergens het idee van de kunstenaar zoals het cliché dat wil. De kunstenaar als een ietwat verknipt, bohemienachtig type, tegendraads, onconventioneel, drankzuchtig, mogelijk verslaafd aan vrouwen, gokken of drugs of alles tegelijk. Door het leven stormend en wankelend, nu eens kapseizend, dan weer lichtig manoeuvrerend, nu eens in verstilde bewondering, dan weer luidruchtig en bezeten. Wat ik mis in mijn klasgenoten vermoed ik aanwezig in onze docent plastisch. Hannes is maf, leuk maf, met zijn haar continu in de war alsof hij zojuist uit bed komt, ongeschoren, zijn kop elke dag alsof hij de nacht ervoor heeft doorgezopen, een doorrookte stem die aarzelt en mompelt alsof hij niet helemaal met zijn gedachten in deze wereld aanwezig is en dan weer

vrolijk grappen maakt. Hij probeert ons meestal te shockeren en te provoceren met wat hij zegt. In zijn eerste les kregen we meteen na binnenkomst de opdracht naar de markt te vertrekken om fruit te kopen. Hannes trok zijn portemonnee en gaf ons tien euro. ‘Ga naar de groentekraam en koop een naaktmodel, dat wil zeggen een appel, peer, etcetera. Iets simpels. Geen ingewikkeld exotisch fruit als ananas. Ik zie jullie binnen een uur terug. Dan krijgen jullie klei en gaan jullie je model naboetsen.’

We kregen een blok klei van tien kilo waarop we begonnen te meppen met een stuk hout, in te snijden met een mes en dat we probeerden in de juiste vorm te kneden met onze handen. Langzaam ontstonden bruine appels, bruine peren en bij de stoutmoedigen onder ons bruine druiventrossen. Omdat ik de opdracht ontzettend suf vond, had ik gekozen voor een doodnormale suffe appel. Ik vreesde dat Hannes’ uiterlijk schijn was en hij een jongere driedimensionale versie van Zeeles bleek te zijn. Het kostte me moeite met mijn ene gezonde en mijn andere in een hoek bevroren arm de harde stugge klei te bewerken, maar het lukte me iets te maken dat iedereen zou herkennen als een appel. Wat meer kon je wensen? Hannes liep met een grijns op zijn smoel tussen de bokken en sloot de les af met ons uit te lachen om onze imbeciele producten, zoals hij ze beschreef. Hij noemde alles wat we gemaakt hadden zonder uitzondering doodsaai en truttig en stuurde ons de les uit met de opdracht thuis iets te maken naar eigen wens en eigen inzicht van materiaal naar eigen keuze met de kanttekening dat het restmateriaal ook mee naar school genomen moest worden.

Toen we de daaropvolgende les onze beeldjes van klei, was, karton en wat dan ook aan mixed media uitstalden in Hannes’ lokaal, was zijn commentaar dat het restmateriaal, de snippers, brokken, afgeknippte en gesneden rommel honderd keer interessanter was dan het tentoongestelde, en dit weer zonder uitzondering. De prachtige dingen waarop we thuis ons best hadden gedaan waren uitsloverige prutskraam, nichterige rommel. Hij draaide er niet om heen. Zulke brute kritiek hadden we nog niet gehad. We waren beledigd. Er waren toch best een paar mooie dingen bij. We waren gekwetst. Nieuwe opdracht; thuis iets maken dat ballen had.

Hoe moest ik met mijn gebrek aan beeldhouwervaring iets maken dat niet amateuristisch was, niet uitsloverig, iets dat niet uitstraalde dat ik mijn best had gedaan maar in feite niets kon? Ik besloot voor het idee te gaan in plaats van voor het ambacht. Het moest een soort objet trouvé worden. Ik had een idee.

In een verhuisdoos die nog niet was uitgepakt had ik een schedel van plastic liggen die ik ooit in een souvenirshop had gekocht, zo groot als een echte menselijke schedel alleen iets te lang en te smal. Ik maakte van grijs karton en doorzichtige plakband een doodskistje van veertig centimeter lang en tien centimeter hoog. De schedel stak een flink eind boven de wanden uit. De deksel van de doodskist zat opengeklapt aan de zijkant vast. De ochtend van de les ging ik naar de viswinkel en kocht een doos levende maden. Ik zorgde dat ik vroeger dan de les begon op school was, haalde mijn doodskistje, de schedel, de maden en een fles tomatenketchup uit mijn tas en begon de installatie van mijn nieuwe kunstwerk. Ik goot de ketchup over de schedel en half in de kartonnen doodskist en strooide de kronkelende maden uit in de ketchup.

Hannes grijnsde even later goedkeurend terwijl de maden over de wanden klommen en door de naden van het kartonnen kistje over de tafel begonnen te kruipen. Toen hij daarna Bart ervan langs gaf omdat hij zijn best had gedaan van hout en stof een mooi theatraal paard te maken, begreep ik iets dat ik nooit meer mocht vergeten. Hannes probeerde ons te leren dat je als kunstenaar de vrijheid moest opzoeken. In der Beschränkung zeigt sich der Meister, zei Zeeles. Maar Hannes wilde allereerst alle Beschränkungen bij de vuilnis zetten. Eerst moest je beseffen dat er geen regels zijn. Je moet weten dat je helemaal vrij aan een kunstwerk mag starten. Je bent je eigen baas, dat is de hoogste regel van de kunst. Pas daarna mag je een strenge baas voor jezelf worden, jezelf met de kat met de negen staarten over je rug slaan tot je bloedt als je het niet goed doet. Maar het basisprincipe is dat je je niet meteen aan banden moet leggen, omdat je dan alleen maar met oogkleppen op naar een conventioneel resultaat toe werkt. Ik verzamelde mijn maden en gaf ze met ketchup en al de vrijheid in de goot langs de straat voor de academie. Het met ketchup doordrenkte kartonnen kistje dat nog maar met een paar natte sliertjes plakband aan elkaar hing, ging in de container op het binnenplein.

De volgende les was ik weer vroeger in het lokaal. Ik ging op een van de massieve tafels staan, deed het ene uiteinde van een strop om mijn nek, hing het touw over een balk onder het plafond en deed het ander uiteinde van het touw dat ik ook tot een strop geknoopt had om de nek van een opgezette papegaai met maar een oog waarvan ik de holle oogkas met verf rood had gemaakt. Zo bleef ik staan tot mijn klasgenoten en Hannes er waren.

‘Goed. Heel goed,’ vond Hannes. Weer die grijns en de bezopen vrolijke oogjes.

Ik vond het heerlijk te proeven van de vrijheid die ik bij Hannes kreeg. Dit was kunst maken. Ook al was wat ik deed waarschijnlijk belachelijk theatraal, puberaal, kitscherig, het ging erom dat ineens alles mogelijk was. Ik had de vrijheid een stip op de muur te zetten en het een volledig kunstwerk te noemen, ik kon me uitkleden en een lied zingen, ik kon een toren bouwen van BMW's met een reusachtige Mercedesster bovenop, of ik kon een schilderij maken. Als ik maar besepte dat ik de regels bepaalde. Ik was dolblij met Hannes. Wat ik wel heel erg jammer vond was dat als ik na mijn eerste jaar definitief voor de schilderafdeling koos, en die kans was bijna honderd procent, ik geen les meer in beeldhouwen of driedimensionaal zou krijgen. Dan zou ik Hannes niet meer zien. Hoezeer de ideeën van Hannes verschilden van die van ander docenten merkte ik bij het vak tektonisch. Net zo goed driedimensionaal vormgeven maar dan met structuren in plaats van plastic. Met karton moesten we binnen de vorm van een kubus vlakken tegen elkaar lijmen zodat er een structuur van ruimtes, vlakken en lijnen ontstond die van alle kanten open en interessant was. Daar gingen we maanden aan werken, het deed me meteen denken aan het schaakstuk dat ik in de handarbeidles van de middelbare school moest maken. Als we een kubus hadden waarover de docent tevreden was, mochten we hem namaken in plastic van witte plaatjes die we door middel van een kwastje met ether aan elkaar moesten smelten. Ik besepte op dat moment dat ik nooit architect zou worden en rechte lijnen en strakke geometrische vormen haatte.

11

De klasgenote die ik nog niet genoemd heb is Brigitte. Zij zat op de academie in Utrecht. Maar het beviel haar daar niet, dus nu zit ze bij ons. Brigitte is blond op een gevlekte hyena-achtige manier, ze heeft een leuke snoet, draagt stevige laarzen waarin ze rond klost, een Arafatsjaal om haar nek en ze heeft goeie borsten. Ze schildert net zo stevig als haar laarzen zijn, in bonte kleuren op grote doeken. Zij is niet bang. Zij is kunstenares. Een leuke meid.

Een maand geleden, we zaten drie weken op de academie, werd een academiefeest georganiseerd in een bar in oost. Brigitte woont in oost en toen we twee dagen voor het feest met een man of vijf bij elkaar zaten te pauzeren in de kantine zei ze tussen neus en lippen door dat ik bij haar kon overnachten. Ze had maar één bed, maar daar mocht ik bij.

Ik stond die avond vanaf de bar uit te kijken naar Brigitte. De hele academie was er zowat, maar wie niet kwam was Brigitte. Niemand kon me vertellen waar ze was en niemand had haar telefoonnummer. Ik was al twee dagen zo geil als de pest en zij was er niet. Ze kwam ook niet, ik zoop en hing rond en wachtte en zoop nog meer en was gigantisch dronken toen het feest op z'n einde liep. Ze was niet gekomen. Maar ze had me seks beloofd. Ja toch, wat anders kon het betekenen dat ik bij haar in bed kon slapen? Ik was dronken maar niet achterlijk.

Ik had haar telefoonnummer niet, maar wist wel waar ze woonde. Het was vijf minuten lopen, vijf minuten slalommen zonder op mijn bek te gaan. Moest lukken. Mijn half verstijfde loop in combinatie met mijn dronken geslinger moest in de donkere nacht een wat macaber beeld hebben opgeleverd, stel ik me voor. Ik kreeg zin in een beetje theater en begon met mijn linkerbeen te trekken om een groepje jonge meiden dat op weg naar huis was van de kroeg de stuipen op het lijf te jagen. 'Quasimodooooohhahahha,' riep ik met mijn mond scheef en een oog dicht.

Even later stond ik voor het huis waar Brigitte woonde. Een pand ingebouwd in een blok gelijke panden. Nummer 111c, drie hoog.

'Brigitte' stond in slordige letters met een paarse stift op een stukje tape naast een van de deurbellen geschreven. Alle ramen waren donker in het pand. Het was half twee 's nachts. Ik belde aan. Ik moest hij haar in dat bed.

Geen gehoor. Ik belde nog eens. En nog eens, heel lang hield ik het knopje ingedrukt. Ik zwaaide wat heen en weer van de alcohol in mijn brein en viel met een harde bonk tegen de deur aan.

'Brigitte, hee Brigitte,' riep ik hard, terwijl ik met mijn vuist op de deur sloeg. Ik wachtte. Niets. Ze moest wel heel vast in slaap zijn, waarschijnlijk aan de achterkant van het huis. Ik riep nog eens heel hard en ramde nog een paar keer op de deur. 'Godverdomme.' Ze was niet thuis of deed of ze niet thuis was. 'Godverdomme. Kut!' Ik had al zo lang geen seks meer gehad dat de belofte van Brigitte als een kathedraal op mijn levensweg had gestaan. Ik had al duizend keer gevisualiseerd hoe ik de poort van die kathedraal zou doorgaan en het heiligdom betreden. En nu was die kathedraal veranderd in een groot zwart gat in de weg.

Ineens was ik doodmoe. Ik moest naar huis, maar er liepen geen trams meer, geld voor een taxi had ik niet, dus ik had geen andere keus dan zwalken.

Oost kende ik helemaal niet en ik had geen flauw idee of ik de goede kant op ging. Ik bleef voor mijn gevoel maar lopen en lopen zonder ergens te komen. Mijn benen waren moe. De linkerkant van mijn lijf begon pijn te doen. Ik was lam en wilde niet meer verder. Toen ik een portiekje zag, kroop ik erin en deed mijn ogen dicht. Het smalle stukje muur waarachter ik zat kon me niet verbergen voor de straat en achter me bevond zich de deur waarachter de bewoners voor mijn gevoel elk moment boos naar buiten zouden stampen om me als een vieze junk de straat op te jagen. Bovendien moest ik naar de wc en ook al was ik bezopen, ik wilde toch eerder een boom zoeken dan iemands portiek vol pissen. Ik stond op, moest me voordat ik de twee treden naar de stoep nam een moment aan het muurtje vasthouden en begon op goed geluk een kant op te lopen. Door een zijstraat zag ik aan het eind zoveel bomen dat het wel een park moest zijn. Misschien kon ik daar de rest van de nacht gaan liggen pitten.

Ik manoeuvreerde een bosje dichte struiken in naar een plek waar niemand me kon zien en leegde mijn blaas. Met mijn lul in mijn hand dacht ik aan Brigitte en begon langzaam mijn hand heen en weer te schuiven. Verdomme, ik had haar nu moeten liggen neuken. Toen mijn zaad van de bladeren van de struiken droop liet ik mijn broek helemaal zakken en scheet ik op de grond. Ik moest om mezelf lachen, hoe ik me dronken, masturberend, pissend en schijtend in de meest primitieve staat bevond. Alleen kotsen deed ik nog niet. Zie hier, de man die door de afwijzing door de vrouw gereduceerd wordt tot niets meer dan oerdrift. Waar was Johan Sebastiaan Bach nu met zijn hemelse muziek? Waar was Mandela met zijn strijd tegen racisme, moeder Theresa met haar gevecht tegen armoede en ongelijkheid, waar waren Mondriaan en de Stijl die de kunst en vooral de mens wilden veranderen, rijker maken? Waar was de intelligente mens die zich hoog boven het dier plaatst? Niet tussen deze struiken. Waar was mijn eigen intelligentie, mijn ambitie? Ik was een kreupele gek in de bosjes. Ha!

Ik veegde mijn reet af met bladeren die ik van de struiken rukte, trok mijn broek omhoog en sloeg me met mijn rechterarm door de takken heen een weg naar het pad. Ik ging naar huis, hoe dan ook zou ik mijn huis weten te vinden. Ik zou die hopeloze oermens die ik in de struiken gevonden had naar huis brengen en aan de ezel zetten. Benno mocht voor mijn part nadenken over hoe hij Het meisje met de parel van Vermeer zou kunnen combineren met het urinoir van Duchamp en wat dat dan voor statement zou kunnen maken over het kijken van de mens naar zijn werkelijkheid. Ik had mijn werkelijkheid gevonden en wist hoe

ik ernaar moest kijken. En vanaf nu zou ik bezig zijn die werkelijkheid op papier en linnen te zetten.

Na dat weekend kwam Brigitte met haar Arafat sjaal om het lokaal binnen toen ik net een serie verfprutjes op mijn palet deed. Ik bleek meer stampij aan haar deur te hebben gemaakt dan ik me herinnerde. De meiden waarmee ze het huis deelde, waren totaal freaked out geweest van mijn bezoekje. Ik had als een gek staan schreeuwen en op de deur slaan en ze hadden net de politie willen bellen zo bang als ze waren dat ik de deur zou inbeuken en naar binnen komen, toen ik ineens afdroop. Verschillende burens hadden uit hun raam gekeken en sommige hadden me toegeroepen dat ik moest opdonderen. Gek genoeg kon ik me daar helemaal niks van herinneren. Brigitte had er wel om moeten lachen toen ze het hoorde. Ze zei niets over het aanbod dat ze me eerder had gedaan. Misschien was ze het helemaal vergeten of betekende het niets voor haar. Ze had op het laatste moment een uitnodiging gehad voor een feest in Utrecht en was daar naartoe gegaan in plaats van naar het academiefeest. Uiteraard durfde ik niet tegen haar te zeggen dat ze me toch beloofd had dat we met elkaar naar bed zouden gaan. Misschien was het feest in Utrecht ook maar een excuus geweest omdat ze toch niet met me wilde slapen maar het niet durfde te zeggen. Ik begreep dat ik gewoon een idioot was. En met de gedachte aan Nietzsches woorden ‘wat me niet doodt, maakt me wel kapot’ in mijn hoofd sloeg ik een smeervuil grijs tegen het vel papier dat ik keurig geprepareerd en op een raam opgespannen had. Tot zover de “gemakkelijke” kunstacademiemeisjes.

Een week later kwam Brigitte doodleuk haar vriend, waarmee ze al drie jaar een relatie had rondleiden door ons schoolgebouw.

12

Ik loop een paar maanden met een ontsteking in mijn nek rond, ik ben vijftien. Het doet zeer en de antibiotica helpt niet. Langzaam wordt de bult dikker en harder. Ik word naar een specialist gestuurd, die de diagnose stelt die mijn leven op zijn kop zet: FOP. Fibrodysplasia Ossificans Progressiva. Mijn bindweefsel verandert in bot.

De ontsteking die ik heb noemt men bij FOP een flare-up en is het voorstadium van de verbening. Ik heb een mutatie in een gen van mijn DNA waardoor ik een afwijkend eiwit heb dat ervoor zorgt dat er bot gevormd wordt in mijn spieren, pezen en ander bindweefsel. En het zal

alleen maar erger worden. De meesten met FOP hebben op veel jongere leeftijd al veel meer delen van hun lichaam gefixeerd of vertonen ernstige vervormingen en uitstulpingen. Maar wat niet is gaat zeker nog komen. Langzaamaan zal ik een soort tweede skelet vormen. Over een paar jaar zal ik moet kiezen of ik zittend of staand door het leven wil, omdat mijn knieën in de ene of de andere stand zullen bevriezen. Mijn kaak kan vastgroeien, zodat ik alleen nog maar vloeibaar voedsel kan eten en door mijn tanden kan praten. Hoeft niet, maar het kan. Als ik me hard stoot of ik val, kan er bot groeien op die plek. Als ze me opereren, groeit er bot op die plek. Elke FOP-er ontwikkelt zich anders, maar als ik een van de erge gevallen ben, ga ik straks verbenen tot een levend fossiel. De gemiddelde levensverwachting is veertig. En als je twintig voetbalstadions vult met mensen, zal er eentje FOP hebben, een op de twee miljoen. Onmogelijk niet de grap te maken dat het lot me geFOPt heeft. Maar de spieren van mijn middenrif, tong, ogen, gezicht en hart blijven gespaard. Dus wat zeur ik nou? Hoera.

Het is goed mogelijk dat ik binnen een paar jaar van steen ben. Terwijl ik me niet kan herinneren wanneer ik ooit in de ogen van Medusa gekeken zou hebben. Misschien zijn mijn ouders haar vergeten uit te nodigen op mijn baby shower en is ze in de nacht stiekem aan mijn wieg gekomen, heeft met haar vingers met scherpe nagels mijn tere oogleden uit elkaar getrokken en me bestraald met haar dodelijke blik. Misschien dat haar gif maar heel langzaam werkt bij baby's.

Uiteindelijk kan mijn wervelkolom tot een geheel versmelten, benige gezwellen zullen mijn zenuwen samendrukken en ik zal sterven aan hartfalen of aan een longontsteking. C'est ça, tralala. Tuurlijk, er zijn er een paar die vijftig of zestig zijn geworden, maar zou ik dat willen als ik de keus had?

Het spreekt vanzelf dat ik meteen ben gaan googlen toen de artsen mij en mijn ouders de opmerkelijke aandoening hadden meegedeeld. De artsen hadden gezegd dat ik dat niet meteen moest doen. Ze hadden mijn ouders gezegd dat zij zich eerst zelf goed moesten informeren en voorbereiden en dat ze me dan langzaam moesten helpen alles te begrijpen via woorden die vermochten te relativieren. De artsen zeiden al dat niet iedereen in dezelfde mate versteent en met dezelfde snelheid. Dat mijn leven niet voorbij was. Dat mijn ouders me zouden bijstaan zoals ouders dat doen in ernstige zaken die hun kinderen aangaan. Dat er stichtingen waren van lotgenoten die me konden helpen. Dat ik niet alleen was met deze aandoening. Dat ik mogelijk zou schrikken als ik zomaar meteen het internet op zou gaan. Maar kinderen van deze tijd

halen hun kennis van het internet. Het internet kan bij ons net zo goed beschreven worden als een tweede skelet, een tweede brein misschien wel. Dus ik kom thuis en tik FOP in op mijn laptop. Niet moeilijk. Ja en dan duiken de doembeelden op. Van scheve mensen met enorme bultige vergroeiingen. Kinderen en volwassenen met schouderbladen die uitsteken alsof ze bezig zijn vleugels te kweken. Bulten overal alsof kleine aliens onder hun huid groeien. Lichamen die mismaakt zijn, je kunt het niet anders noemen. Stijve planken die uit een goochelshow ontsnapt lijken voordat de goochelaar ze weer flexibel kon maken. De skeletten die je ziet zijn van mensachtige wezens van een andere planeet, grillig als koraal, vreemd genoeg mooi om te zien, hoewel ik me dat op dat moment absoluut niet realiseer. Ik moet denken aan mijn moeder die met nieuwjaar olieballen bakt. Wanneer ze een klodder beslag in frituurvet gooit, ontstaan niet de gave ronde olieballen die je bij de olieballenkraam koopt maar gekke bolvormige producten met maffe, lekker krokante uitsteeksels en bulten. En precies zo zien de uitsteeksels en bulten eruit die de huid naar buiten stulpen bij fopmensen. Bergketens en ravijnen verschijnen op hun ruggen, heupen en armen. Dat zie ik al googlend allemaal. Dit is mijn voorland.

Dan lees je alles wat je lezen kunt, al die persoonlijke verhalen van die mensen die allemaal hebben wat jij hebt, en je kunt niet geloven dat jij hebt wat die mensen allemaal hebben. Dat je ineens tot een club behoort. Je hoorde bij de club van Europeanen, van Nederlanders, van blanke heteroseksuelen, van jongeren, van atheneumleerlingen, van wat weet ik allemaal nog. Maar niet van abnormalen, van toekomstig mismaakten. Van jong stervenden. Je hebt nooit tot zo'n onfijne club behoord. Je hebt je er niet voor ingeschreven. Het moet een vergissing zijn. Je wilt je meteen laten uitschrijven. Van de ledenlijst af. Maar dat kan niet. En je kunt de voorzitter ook niet mailen en vragen 'waarom ik?'. Want die vraag heeft vast iedereen in de club al gesteld. En je weet dat geen enkele van hen daar een antwoord op heeft gehad.

Je leest dat de medische wetenschap muizen injecteert met spul waardoor er bij die beestjes ook bot gaat groeien op gekke plekken. Dat die slimme lui ontzettend hard op zoek zijn naar een oplossing. En je leest dat die ene professor zegt dat de fopmensen totdat men een oplossing heeft gevonden met hun eigen innerlijke kracht moeten zien te overleven. En dat de meesten daar wonderwel in slagen. En hij zegt dat zijn patiënten altijd vrolijk zijn en doorgaans een fantastisch gevoel voor humor hebben. Ze houden zichzelf prima overeind.

Ja.

13

Ik worstel met figuratie versus abstractie. Mijn manier van schilderen botst met mijn tekenen. De olieverf, de verfstreek, de kleur wil vrijheid. De verf wil vliegen, harken, tegen het doek gegooid worden en erin gemasseerd. Dat kan niet als er een lijntje, een oog, een hand staan die zeggen: 'ho, tot hier en niet verder.' Ik weet dat de woestheid in het schilderen van mij komt en niet van de verf. Klasgenoten dwingen hun verf heel netjes te blijven. Ik wil met mijn spalter door het doek scheuren. Het gebeurt ook inderdaad vaak genoeg dat ik zo heftig op opgespannen papier losga dat de ijzeren rand van de spalter waarin de haren vastgehouden worden een gigantische scheur in het papier rijt. Dan plak ik de achterkant met brede tape en schilder verder. Scheuren horen erbij zoals de druipers van de verdunde verf erbij horen, zoals mijn schreeuw erbij hoort als ik thuis in mijn eigen atelier op een doek aanval. In de klas toom ik mijn geluid in. Af en toe ontsnapt er een ingehouden woeste kreet. Mijn klasgenoten lachen erom, of lachen me erom uit, of kijken elkaar geïrriteerd aan omdat ik een idioot ben die hen stoort in hun eigen geconcentreerde schilderwerk.

Maar ik wil niet alleen schilderen, ik wil ook tekenen. Mensen, vrouwen, naakte vooral, monsters van mensen, personages die uitdrukking geven aan wat in mijn kop rondspookt. Die wil ik tekenen. En die willen gezien worden en niet half bedolven zijn onder woeste verf. Dus dat botst, dat tekenen en dat schilderen van mij. Daar ben ik nog niet uit.

Halverwege het jaar krijgen we een nieuwe docent. Hij geeft geen specifiek vak maar laat ons maken wat we willen en gaat daar op in tijdens evaluaties. Een lange man, met een zwarte snor, een schilder maar ook een denker. John Wesseling. Hij ziet het vooral als zijn taak de studenten te confronteren met de denkbeelden die ze over hun eigen werken hebben en vragen te stellen bij de betrouwbaarheid van die denkbeelden. Hij zorgt dat er een naakt komt. Een vrouwelijk naakt. Hij vraagt me of ik de tekeningen van naakte vrouwen die ik thuis heb gemaakt en die ik hem heb laten zien erotisch vind. Ik aarzel, mompel ja, omdat ik wil dat mijn tekeningen erotisch zijn, omdat naakte vrouwen erotisch zijn. Hij zegt dat hij er geen stijve van krijgt. Dat het gewoon vrouwelijke figuren zijn. Dat ik kritisch moet kijken naar wat ik maak. Niet elk op papier gekalkt naakt is erotisch. Misschien moet ik mijn lijnvoering zachter maken omdat een vrouwenlichaam niet hetzelfde

getekend moet worden als een mannenlichaam. Misschien moeten sommige lijnen veel voller omdat de rondingen voller zijn. Misschien moet de houding van het model prikkelender zijn. Hij stelt voor dat ik het model vraag een bepaalde, erotische houding aan te nemen.

Misschien zegt ze nee, maar ik kan het vragen. Maar dat durf ik niet. Hij zegt dat ik met mijn ezel op de juiste plek moet gaan staan. Als ik dat wil moet ik daar gaan staan waar ik recht in haar kruis kijk. Dat zegt hij terwijl het model het hoort. Ik ga daar staan en kijk recht in haar kruis. De ribbelende aanzet van haar gleuf en het bijgesnoeide bosje haar daar omheen teken ik met veel nadruk, maar ik vergeet haar borsten niet. Hij zegt dat ik mijn lust moet overbrengen op de beschouwer van mijn tekening wanneer ik haar tepels teken. En dan vraagt hij als de les bijna voorbij is of mijn schetsen erotisch zijn. Ik bekijk mijn schetsen, aarzel en zeg nee.

De volgende les voert Wesseling een nieuw model ten tonele, een broodmager meisje met donkere randen om haar ogen. Iedereen is dolenthousiast. Dit is een waar Egon Schiele model, jong, mager. We hoeven geen zachte ronde lijnen te tekenen, we tekenen harde, felle lijnen, gebruiken de ongezondste kleuren krijgt die we hebben. We tekenen huid en skelet, dunne spiertjes, ribben, bekken, benige handen en voeten, lange vingers, diepe oogkassen. Wesseling vraagt ons wat we van dit model vinden. Prachtig, geweldig, heerlijk om te tekenen vinden we haar. Egon Schiele is een meester. Zijn harde ongelukkige modellen, naakte poppen met knoestige vingers, zijn verwrongen zelfportretten, ze zijn subliem. En Wesseling vraagt ons of we ziek in ons hoofd zijn. Of we niet zien dat dit meisje, dit model dat we zo fantastisch vinden om na te tekenen, niet gezond is. Dat ze anorexia heeft, dat het raar is dat wij kunstenaars iets mooi vinden dat ziek is, dat niet zo hoort te zijn. En hij zegt het waar het model bij is, wat ons een zeer ongemakkelijk gevoel geeft. Maar het model reageert niet.

We denken na over wat Wesseling zegt en praten er met elkaar over. Hoe het komt dat kunstenaars zo gefascineerd kunnen zijn door verval, ellende, de donkere kant van het leven en zelfs de dood en dat we denken daar mooie of goede kunst van te kunnen maken. Voor mij is dat antwoord zo klaar als de zon aan de hemel.

Wesseling wil ons uiteraard niet wijs maken dat dat verkeerd is of dat hij niet begrijpt hoe dat komt. Hij wil ook niet zeggen dat zijn eigen werk voortkomt uit een verlangen naar zuiverheid, gezondheid en schoonheid. Wat hij wil is dat wanneer we iets gruwelijks mooi vinden, we ons realiseren dat die gruwelijkheid buiten de kunst, in de zogenaamde

werkelijkheid, ook echt gruwelijk is. Dat we niet als kunstenaar koketteren met zaken die we in ons leven zoveel mogelijk willen ontlopen, alleen om het artistieke effect. We moeten beseffen dat het tekenen van een model met anorexia niet slechts een kwestie van esthetiek is maar ook een morele kwestie inhoudt. Hij vindt dat we moeten weten wat het is dat we tekenen en dat we de keuze voor wat we tekenen en hoe we het tekenen bewust maken. Wil je iemand tekenen die crepeert, dan is daar geen enkel bezwaar tegen, mits je begrijpt wat je doet op dat moment en waarom en mits je zo ver mogelijk probeert te doorgronden wat de toeschouwer straks ziet.

Max is ook sinds kort docent bij ons. Hij is een heel ander type docent. Max vindt alles geweldig wat ik maak als ik er zelf maar achter sta. Als ik het maar met verve, met ballen aanpak. Max gelooft in mij als ik in mijzelf geloof. En zelfs als ik aan mijzelf twijfel. Max is een mannetjesputter, een aardige, vrolijke, een levensgenieter. Hem wil je graag naar je werk laten kijken omdat hij je een goed gevoel geeft. Hij steunt je, heeft een grijze snor en een artistieke grijze vlieg zoals dat heet onder zijn lip. Max doet nooit moeilijk. Soms vraag je je af of hij kritisch genoeg is. Maar iemand die onvoorwaardelijk in je gelooft kan je gebruiken als het minder gaat, als je twijfelt over elk ding dat je in de afgelopen weken hebt gemaakt. Hij zorgt ervoor dat je gewoon doorgaat. Volgens Max is de meest vruchtbare periode voor een kunstenaar de tijd dat hij het helemaal niet meer weet. Dan komt hij namelijk op ideeën. Dan krijgt zijn werk een boost. Ik ben blij met Max en Max is blij met mij.

Met wie ik niet zo blij ben is Vranken. Hij hoort bij de oude garde. Van hem moet ik schetsen maken voor werken die in de openbare ruimte zouden moeten geplaatst worden, zodat ik als ik straks groot ben mijn geld kan verdienen met dat soort opdrachten van de staat, van provincies en gemeentes. Men zal altijd kunst nodig hebben om pleinen en gebouwen te verbeteren en te verfraaien, zegt hij. Ik teken twee neukende varkens. Die tekening komt op een stenen muur van vijftien meter hoog en zeven meter breed, op een begraafplaats. Vranken frons zijn wenkbrauwen en wrijft zijn kin. Ten eerste zou niemand zo'n kunstwerk op een begraafplaats toestaan en ten tweede waait het zo om. Ik protesteer. Ik als kunstenaar moet toch de vrijheid hebben om zoiets te willen maken. Maar ik ben bereid een compromis te sluiten, het zal maar zeven meter hoog worden en er zullen ijzeren staven achter staan die de stenen plaat met de grond verbinden en zorgen dat het niet om kan

waaien. Hij is het er nog steeds niet mee eens. Ik gehoorzaam niet aan de regels van het spel.

Een gelijksoortig probleem heb ik met het vak 'grafisch'. We moeten met een ijzeren pen in een zinken plaat krassen, inkt over die plaat uitsmeren, weer wegvegen tot er alleen nog inkt in de krassen zit. Dan leggen we er een papier overheen en rollen het door de pers. Veel werk. Veel correctiewerk, want het resultaat is nooit helemaal goed. Opnieuw en opnieuw, bijwerken met de pen, inkt inwrijven, wegpoetsen. Maar waarom? Omdat je dan multiples kunt maken. Maar waarom zou ik multiples willen maken? Omdat je die kunt verkopen voor een lagere prijs dan een uniek kunstwerk en aan meer mensen kunt verkopen die je daar allemaal een plezier mee doet. Maar ik ben een kunstenaar, ik denk niet aan verkopen, ik wil gewoon een goed werk maken. En daarna weer een ander en niet de hele tijd bezig zijn met het afdrukken van hetzelfde. Dus ik smeer inkt op een lege plaat alsof ik schilder met inkt. Dan leg ik een vel papier erop en rol het door de pers. Ik vind het een mooi schilderij, maar de docent vindt dat ik ontrouw ben aan het medium. Dit mag niet.

In het tweede jaar van de academie probeer ik me steeds meer te ontworstelen aan de oude garde die mijn werken in een keurslijf wil dwingen. Roos vormt daarop een uitzondering. Maar ik blijf moeite met autoriteit hebben en raak in sommige lessen in een soort kramp. Ik begrijp dat zelfs Zeeles en Franken hartstikke aardige mannen zijn, in eerste instantie kunstenaars en dan pas docenten en dat ze het opleiden van jonge kunstenaars heel serieus nemen. Dat de eisen die ze stellen aan ons niet uit de lucht komen vallen. Maar het zijn fossielen. Gelukkig mogen ze alleen les geven in de eerste twee jaar. Maar zelfs daar horen ze allang niet meer thuis. We moeten los, we moeten nog veel leren, maar we moeten tegelijkertijd onszelf vinden. Hannes noemde me in het eerste jaar met een grijns op zijn gezicht obstinaat en gaf me de vrijheid die obstinaatheid te gebruiken in het maken van kunst. Dat was heerlijk. Gelukkig worden de fossielen meer en meer vervangen door vers bloed.

14

Toen ik pas wist dat ik fop had en toen mijn elleboog even later niet meer wilde buigen moest ik vaak aan Maddie denken. Misschien zou zo'n tijd als ik met haar had nooit meer komen. Welk meisje wil

tenslotte iemand met een bult in zijn nek, een onbeweeglijke elleboog, het vooruitzicht op een leven als etalagepop en een vroeg einde? Daarbij kwam dat ik elke ochtend als ik wakker werd doodsbenauwd was dat er iets aan mijn lijf niet meer kon bewegen. Dan bleef ik stil liggen, minuten lang, bewoog eest mijn vingers, dan mijn handen, polsen, armen, tenen, voeten, al de rest, voordat ik tenslotte opstond. Ik dacht veel na over wat ik straks allemaal niet meer zou kunnen. Zou ik nog wel kunnen reizen, op vakantie gaan, de trein nemen? Zou ik kunnen werken als ik volwassen was? Het duurde niet lang na de bult in mijn nek en de bevroren elleboog totdat bulten ontstonden aan mijn linker schouderblad en een paar bovenste ribben aan de rugkant, waardoor zich een botketen van mijn nek naar beneden over mijn rug aftekende. In feite had ik tot nu toe heel veel mazzel gehad als ik bekeek wat de foppers die hun verhalen op internet hadden gezet al in hun kindertijd en jeugd hadden meegekregen aan vervormingen.

Mijn keuze voor het kunstenaarschap is een goeie geweest. Zelfs als ik niets meer kan, is er altijd nog de mogelijkheid conceptuele kunst te maken. Ik hang in een stoffen fauteuil op metalen buispoten, hij veert als ik beweeg. Mijn benen liggen met mijn voeten over elkaar op een krukje van ijzer en blik. Bovenop het krukje, tegen een blauwe achtergrond is een rode Japanse goudvis geschilderd. Voor mijn gezicht houd ik een scheerspiegel omhoog. Hoe beschrijf ik wat ik zie? Ik heb zojuist een zelfportret geschilderd. Het gekke is dat ik niet weet of het lijkt. Je kunt je er erg mee vergissen, met portretschilderen. We hebben een les gehad op de academie. Een mannelijk model zat stil op een stoel midden in het lokaal. Niks fraais, een lompe kop met een baard. Ik probeerde de verhoudingen goed te krijgen en dacht toen ik klaar was dat mijn houtskoolportret aardig lijkend was, totdat Anita achter me kwam staan en zei dat mijn persoon op Saddam Hussein leek toen ze hem gevangen hadden genomen. Ik ben toen bij de anderen gaan kijken en er waren maar twee portretten die werkelijk leken. Eentje was van Sanne, het leek goed, maar was blokkig getekend. Benno had een klein maar supertreffende karikatuur getekend met potlood.

Mijn zelfportret geeft mijn hoofd driekwart weer. Met felle kleuren, blauw en rood, tegen een haast oranje huid, een beetje als het krukje met de Japanse goudvis. Hoe omschrijf ik mijn ogen? Ze zijn bruin, maar wat is nou hun vorm? Mijn gezicht is langwerpig, mijn bruine haar, tegen zwart aan, heb ik aan de zijkanten kort laten scheren, bovenop mijn hoofd is het langer, kuifachtig. Mijn wenkbrauwen, ik zou bijna zeggen dat ze een normale vorm hebben, maar wat is normaal? Mijn

neus is niet erg geprononceerd, staat enigszins scheef in mijn gezicht. Mijn hele gezicht is in feite scheef, maar niet dat het bijzonder opvalt. Ik heb geen brede mond, kan hem ook nooit heel erg ver openen, zoals sommigen met een hooischuur dat kunnen. Boven mijn bovenlip laat ik een smal snorretje groeien. Af en toe scheer ik net teveel weg, waardoor het ieler wordt dan ik zou willen. Onder mijn onderlip zit een pluk haar die naar beneden doorloopt in een soort kort gehouden sikje dat mijn kin bedekt. Aan elke kant van mijn hoofd zit een oor, niet heel groot maar ook niet te klein. Helaas heb ik geen sterke mannelijke kaaklijn, dat is een van mijn frustraties. Ik ben niet zo'n man-man. Als ik echte mannen zie, die zo volwassen lijken, vraag ik me vaak af hoe ze vanbinnen zijn. Je uiterlijk kun je niet kiezen, je bot- en spierbouw. Maar ik ben ervan overtuigd dat je je deels gaat gedragen naar hoe je benaderd wordt. Ik voel me meer jongen dan man. Ik voel dat ik niet bij die echte mannen hoor. Maar nou beoordeel ik ze ook puur op hun uiterlijk, terwijl ze innerlijk misschien hartstikke kinderachtig zijn. Ze gedragen zich wel op het eerste gezicht als mannen. Ik weet niet, ik hou niet van mijn kop. Af en toe maak ik een selfie, om te zien hoe ik eruit zie. De beste foto's plak ik in een dummy. Die dummy legt mijn fysieke ontwikkeling vast. Ik zoek alleen de foto's uit waarop ik me beval. Als ik er doorheen blader, lijkt ik mee te vallen. Dat biedt enige troost. Dan kan ik weer even met mezelf leven. Maar hoe goed ik mijn haakse arm ook probeer te verdoezelen in poses waarin ik mijn rechterkant naar de camera draai, iets vasthoudt met mijn linkerhand of mijn beide handen in elkaar sluit, op elke foto sinds vier jaar is het een constante, die haakse arm. Hij is er altijd en als ik hem niet zie, voel ik hem. Als een brandmerk. Een omen van doem.

Ik schilder mijn kop en kan niet beslissen of ik lijk. Mijn portret staart me giftig aan, met roodblauwe vegen rond de ogen en een borende blik. Mijn mond staat hard en boos. Ik twijfel of ik de welving van de bovenlip wel goed heb neergezet. Ik vind het toch wel een mooi schilderij. Dat wel.

In de les van Hannes, in het eerste jaar, moesten we een zelfportret kleien. Na afloop zou het in de oven gebakken worden. Boven in het hoofd moest een gat, want de opzet was dat het een bloemenvaas werd. Ik boetseerde mijn neus, mijn wangen, mijn mond, mijn ogen, ik boetseerde een schuine pony en een Hitlersnorretje. Ik boetseerde een kroon met grote puntige uitsteeksels zoals het vrijheidsbeeld die heeft. Dat werd gebakken. Mijn bedoeling was dat ik spotte met mezelf en met Hitler en met het Amerikaanse gevoel voor deugdzaamheid. Ik maakte

nog een zelfportret, als Jezus met een doornenkroon, dat mijn lijden symboliseerde en tegelijkertijd de spot dreef met mezelf en met religie. Of ze wel of niet leken was niet zo belangrijk. Ik kocht vijf gele en vijf oranje plastic rozen en verdeelde ze over de vazen. Geen idee of dit kunst van enigerlei kwaliteit was. Geen idee. Het voelde als spelerei. Alles wat ik in de beeldhouwles deed voelde als spelerei. Heel anders dan wat ik tekende en schilderde. Bij de eindevaluatie van het eerste jaar had ik zowel van de beeldhouwafdeling het advies de richting beeldhouwen te gaan doen gekregen als van de schilderdocenten het advies te blijven schilderen. Ik had een tijd over die opties nagedacht, ook omdat ik als ik schilderen koos Hannes als docent zou kwijtraken, maar hoewel ik de vrijheid van beelden maken uit bestaande objecten en ideeën heerlijk vond, dachten mijn hersens in platte beelden en niet in driedimensionale. Mijn hand wilde niet bouwen, houwen en knutselen, mijn hand wilde tekenen en schilderen. De keuze kon niet anders vallen dan hij deed.

Ik gooi mijn voeten van de Japanse viskruk en veer uit mijn fauteuil omhoog, pak een mandarijn, steek mijn duim bovenin het midden en schil haar zo dat de schil er in één stuk vanaf komt. Als kind is me verteld dat wanneer je een appel in één stuk weet te schillen door met je mes rondom te gaan en de krul die je krijgt op de tafel laat vallen, de krul in de vorm valt van de eerste letter van je voornaam. Ik haat dat soort verlakkerij. Het werkt nooit, never. Vervelende volwassenen met hun grapjes. Wat ik nog veel meer haat is goochelen. Je begrijpt niet hoe de goochelaar het doet, maar je weet dat het een truc is. Geen magie, geen toverkunst, maar je begrijpt niet hoe hij het doet. Dat irriteert me mateloos. Ik haat die verlakkerij met al die poeha. Want als je weet hoe het gedaan wordt, valt alle charme voor mijn gevoel in duigen. Oké, de goochelaar heeft soms briljante trucs en moet er ongelooflijk behendig voor zijn, maar kom op, het is allemaal nep. En dat is een groot verschil met kunst. Goede kunst is altijd echt.

Wat ga ik vandaag weer voor mezelf koken? Studentenvoer; een simpele pasta met een blikje tonijn, een uitje en wat tijm, oregano en basilicum. Ik heb nog een halve fles wijn staan van gisteren. Die is natuurlijk ondertussen wat zuur geworden, maar hij valt vast nog te pruimen. Ik slobber hem naar binnen terwijl ik mezelf van de vergane glorie afleid door het etiket te lezen. ‘Kaaps genoeg Chemin Colombard’ staat er. ‘Hierdie is ’n droë vrugtige wit wijn met pijnappel en perske geure op die neus wat goed gaan saam met ligte vleis, vis of seekos disse of op die stoep op ’n warm somers dag’. Geweldig, briljant; of op die stoep op ’n

warm somers dag. In één zinnetje zo'n geweldig beeld schetsen. Ik zie het helemaal voor me. Zo'n heerlijk tafereel van midden op een warme dag zwarte mensen, dat is mijn beeld, die in de zomer in Zuid-Afrika wijn zitten te drinken en verder niets te doen hebben. Die morgen weer hard moeten werken, maar vandaag lekker lui aan de alcohol gaan met hun vrienden. Een dag, luier dan de mensen, die niet voorbij wil gaan. Man, en dan daarbij ook nog wat vis of seekos disse. Ik ben jaloers. Morgenavond hoef ik in ieder geval niet te koken. Ik ben uitgenodigd op de bruiloft van Benno en Koen. Koen is een beeldhouwer, een vriend van Benno. Ik heb geen flauw idee of Benno homo of hetero is, maar Koen woont in ieder geval samen met zijn vriendin. Benno en Koen houden van humor. Ze zijn dol op de lang geleden overleden DADAbeweging. In dat kader is hun bruiloft te interpreteren. Vorige week hebben we het studentenhuis waar Benno, Koen en vijf anderen wonen met olifanten volgetekend. Olifanten langs de trappen omhoog. Olifanten boven het aanrecht. Olifanten met vleugels aan het plafond in de gemeenschappelijke ruimte. Olifanten in de kamers van Benno en van Koen en zijn vriendin. Vraag me niet waarom olifanten, het is DADA. Ik heb zelf twee olifanten getekend, stomme olifanten, toen ben ik gestopt omdat ik ze te stom vond. Pieter heeft een paar geweldige, realistische olifanten getekend, zo uit een Toenga-verhaal. Uiteraard heeft Benno een paar hilarische olifantenkarikaturen getekend, boven het aanrecht. Ze zwaaien vorken met spaghetti in het rond en hebben Duitse legerhelmen op. Sanne heeft een paar lieve olifanten getekend met bloemen er omheen. David heeft een kubistische en een Picasso-achtige olifant en babyolifant geschilderd. De vliegende olifanten zijn aangebracht door beeldhouwvrienden van Koen.

Koen en Benno hebben van karton en zilverpapier twee bruidsjurken geknutseld die ze dragen tijdens de trouwceremonie, die voltrokken wordt door een beeldhouwster die ik niet ken in een Klu-Klux-Clan outfit. Op het moment van de kus, drukt zij een natte gipsplaat tussen de gezichten van de gehuwden, waardoor de kus vereeuwigd wordt in gips. Feest. De gipsplaat wordt aan draden aan het plafond gehangen. Het is een goed feest. Hard staat de muziek. Mooie vrouwen dansen met mooie mannen terwijl ik ze bekijk vanuit de versleten fauteuil die in de gemeenschappelijke kamer staat. Ik mix niet zo goed met mensen die ik niet ken. Dus zit ik in mijn fauteuil die daar voor mij speciaal lijkt neergezet. Mijn linkerhand rust tegen mijn buik, mijn rechterhand op de arm van de stoel, houdt een fles bier vast. Als die leeg is een nieuwe fles,

en zo door. Ik pulk bij elke fles het label los, stop het in de fles als die leeg is. Als me een drankje wordt aangeboden hoef ik niet op te staan. Anders haal ik er een uit de keuken, snel genoeg zodat mijn stoel niet wordt ingenomen. Volgens mij weet iedereen op een gegeven moment wel dat het mijn stoel is. Ik kijk naar de feestende mensen en zou willen dat ik ineens uit mijn fauteuil zou opveren, de dansvloer op en dansen. Ik zie het mezelf keer op keer doen, maar ik durf niet. Ik voel de muziek wel, maar ik schaam me mijn houten lichaam tussen al dat golvende vlees te laten bewegen. Ik weet dat het stom is. Niemand zal kijken en wie kijkt zal het niet interesseren. Maar de schaamte weerhoudt me. Thuis, als ik alleen ben, ga ik wel los op muziek. Dan voelt het lekker. Dan denk ik dat het niet anders dan cool kan uitzien hoe ik beweeg. Vooral jazz hoekt lekker weg met mijn stijve elleboog. Godverdomme, ik zou op dit feest aan alles schijt moeten hebben. So what als ik als een kreupele mongool beweeg. Dada is toch het thema. Twee mannen in kartonnen jurken zijn net getrouwd door een Klu Klux Clan tante, met olifanten om hen heen op de muren en aan het plafond. Hoe gek kan ik er dan uitzien als ik dans?

Maar mijn reet blijft aan de zitting van de fauteuil geplakt. Ik spreek niemand aan. Eet borrelnootjes uit het schaaltje naast me en knik als iemand me vraagt of ik me wel amuseer, of ik het leuk vind.

“Hartstikke leuk,” zeg ik. “Het bier is lekker,” zeg ik. “Geen zorgen,” zeg ik, “ik ga straks wel dansen. Even in de stemming komen.”

Om half twaalf daalt het besef in dat het feest eigenlijk al lang voor mij voorbij is. Het wordt niet beter dan dit. Als ik in deze stemming ben, moet er een wonder gebeuren wil ik niet alleen maar dronkener en dronkener worden terwijl ik me verder en verder afsluit van iedereen om me heen. Het zit erin dat mijn goede humeur omslaat in een donkere bui. Ik sta op, zet mijn fles op de lage kast naast de deur. loop de gang op en de trap af zonder iemand dag te zeggen.

Buiten slaat de frisse septembernachtvlucht me in het gezicht. Een gearmd stelletje loopt kletsend en lachend langs me. Ik heb teveel gedronken om niet nog meer te willen. Een paar straten verderop ligt een nachtkroeg, die zeker tot een uur of half vijf open is.

Ik sta alleen aan een tafeltje, drink mijn bier met gesloten kop. Eigenlijk is er gewoon niks aan alleen in een kroeg te zijn. Niet als je geen contact maakt. Ik bestel nog een glas, alsof mijn aanwezigheid voldoende gelegitimeerd wordt door mijn verlangen naar drank. Maar ik voel dat dat niet zo is. Drinken kun je ook alleen, thuis. De mensen om me heen, die schreeuwen en lachen, zijn hier om hun existentie door anderen te

laten bevestigen. Zij zijn er omdat de reacties van de anderen bewijzen dat ze er zijn. Ik zou er net zo goed niet kunnen zijn. De muziek staat vreselijk hard, maar dat bevalt me wel. Hij blaast mijn onnutheid door het raam naar buiten. Terwijl ik door datzelfde raam in de nacht staar, daalt ineens een hand neer op mijn linkerhand die op de tafel rust. Naast me staat een vrouw van achterin de dertig, ze glimlacht naar me. Geeft me zomaar een kus op mijn wang.

‘Jij bent leuk,’ zegt ze. ‘Je lijkt op Johnny Depp.’

Is ze een hoer? Pikt ze in deze nachtkroeg klanten op? Ze is zeker niet nuchter. Ik heb geen zin om met een hoer mee te gaan. Zeker niet zo’n ouwe. Ze is ook niet mooi, maar ook niet echt lelijk.

Om haar hand van de mijne te krijgen, zeg ik dat ik naar de wc moet. Op mijn terugweg betaal ik aan de bar en loop ik snel achter haar rug voorbij naar buiten.

Halverwege mijn huis slaat de twijfel toe. Als ze nou geen hoer is? Als het gewoon een oud wijf is dat me wilde versieren? Als ze met me naar bed wilde? Ik draai om en stap in een flink tempo terug naar de nachtkroeg.

Ze is weg! Ik wacht een tijd, misschien zit ze op de plee. Nee, ze is weg. Godverdomme! Godverdomme, ezel! Ik had kunnen neuken vannacht.

Thuis gekomen ben ik zo boos op mezelf dat ik mijn stoel door de kamer smijt en met de kastdeuren begin te slaan om mijn woede af te reageren. Ik ben zo kwaad op mezelf. Ik schreeuw en vloek met mijn dronken kop, zo hard dat mijn oude Indonesische buurvrouw me de volgende dag erop aanspreekt.

15

Ik heb hoofdpijn, ben misselijk. Nog steeds gefrustreerd over de gemiste kans van gisteravond. En een beetje blij dat ik niet naast de verlopen sloerie wakker ben geworden. Ik had haar in dat geval nooit meer willen tegenkomen, wat betekende dat ik de nachtkroeg zou moeten mijden, wat weer niet handig was omdat die lekker dichtbij mijn huis is en de hele nacht open. Maar ik weet ook dat als ik haar weer zal zien en ze bij me komt staan, ik met haar mee naar huis zal gaan. Als het geen hoer is. Of misschien zelfs dan.

Onder de douche blijf ik lang staan, het hete water stroomt om me heen als een golf van troost. Vanuit mijn kamer klinkt hard de cd van die gekke ouwe Elvis. It’s now or never, come hold me tight, kiss me my

darling, be mine tonight, tomorrow will be too late, it's now or never ... Saka saka Elvis. Ineens voel ik hoe mijn maag zich omdraait. Met het water stromend over mijn hielen en druipend van mijn lijf kniel ik voor de wc en gooi mijn maag erin.

Ik geniet van mijn barstende hoofdpijn en de pijnscheuten in mijn onderlijf. Een golf groen zuur bijt mijn keel uit terwijl hij in de waterige brei met brokken stort die in het kommetje van de wc drijft. Een nat schepsel zit op zijn knieën voor de porseleinen pot, zijn piemel hangt nat en ongebruikt tussen zijn benen, een belachelijk schepsel. En toch voelt dat schepsel zich stoer, want drinken is stoer. Jezelf naar de kloten helpen is stoer. Maar vooral geniet het schepsel van waar het voor staat, drinken en jezelf naar de kloten helpen; vrijheid. Want het is een vorm van rebellie tegen zijn natuurlijke overlevingsdrang die hem probeert te knechten. Die drang wil dat hij gezond leeft, niet de straat oversteekt zonder uit te kijken, hij wil dat hij ver blijft van gevaar en risico. Zijn zelfdestructieve gedrag is een daad van verzet tegen de slavernij, een coup om de macht over zijn eigen leven over te nemen.

Toen ik nog bij mijn ouders woonde, moest ik elke keer stiekem kotsen, elke zondagochtend als ik wakker werd. Ik wilde niet dat mijn ouders wisten hoeveel ik de avond ervoor met mijn vrienden had gedronken. Ik zat op mijn knieën voor het bad en kotste meestal alleen maar gal. Was bang dat ik mijn maag uiteindelijk zou perforeren met al dat gezuip en gekots. Mijn moeder, hoezeer ze ook met haar werk bezig was, hoe geëmancipeerd ze ook was, hoezeer ik ook al vroeg zelfstandig moest worden, met een sleutel om mijn nek van de lagere school naar huis, op zondag probeerde ze altijd thuis te zijn. Net als mijn vader. Op zondagochtend rook het huis naar zondagse soep. Getrokken van soepbeen, met selderijknol, prei, vermicelli en soepvlees. De beste soep die ik ooit zal eten. Dan braadde ze vlees, maakte bloemkool, broccoli of sla. Frituurde aardappelkroketten of Curly Wurly's, gedraaide aardappeltoefjes. Als dessert meestal ijs met vers fruit. Ik was er dol op. Tot ik op de zaterdagavonden naar de kroeg begon te gaan en ik kotsmisselijk op zondagochtend wakker werd. Mijn ouders hadden me zo vaak al bezorgd toegesproken en uitgelegd dat als ik teveel dronk en zou vallen, ik me zou kunnen blesseren waardoor er op die plek nieuw botweefsel zou groeien. Elke breuk of ernstige kneuzing kon verdere immobilisatie betekenen. Ik was me daarvan bewust, maar een puber wil niet geremd worden door het risico. Ik wilde liever binnen een jaar een blok cement worden en me vervolgens in de Amstel storten en tot de bodem zinken dan me aanpassen aan mijn beperkingen. Ik zoop, maar

lette er desondanks altijd koortsachtig op zo beheerst mogelijk naar huis te zwalken of te fietsen. In mezelf was er naast de bravoure van het jong zijn tegelijkertijd een enorme angst niet meer te kunnen bewegen. Maar stoppen met drinken kon ik niet als ik met mijn vrienden uit was. Integendeel, ik was meestal de eerste die een nieuw rondje bestelde of aanzwengelde.

Dus was ik doodziek elke zondagochtend. Maar ik wilde dat niet laten merken. Ik at twee paracetamol, vier als het niet hielp, zes als het moest, binnen een paar uur tijd. Een keer dacht ik dat het beter was iets in mijn maag te hebben als voorbereiding op het zondagsmaal. Ik wist met veel tegenzin een mars naar binnen te werken. Om hem een paar seconden later weer uit te kotsen. In ons bad zat een koperen afvoerdekseltje met gaatjes. Dat kreeg altijd een verkleurde aanslag, zoals koper dat krijgt. Ook al werd het met regelmaat gepoetst door onze ijverige Surinaamse poetsvrouw. Maar elke keer als ik mijn gal in het putje kotste, beet die onmiddellijk de aanslag van het dekseltje af en werd het stralend goudkleurig. Om de metamorfose van het dekseltje onherleidbaar te maken tot stralen gal, probeerde ik zo vaak over te geven en daarbij goed te mikken tot het hele dekseltje, zonder nog het kleinste smetje, clean was. Waarom onze poetsvrouw dat merkwaardige wonder nooit is opgevallen en aan mijn ouders heeft gemeld heb ik nooit begrepen. Misschien dacht ze dat het kwade winti waren die haar schrik aan wilden jagen.

In ieder geval was het eerste dat ik wilde toen ik mijn eigen woning betrok, ik had er al zo vaak over gedroomd, niet me daar helemaal te bezuipen, niet er een feest te geven of een vrouw mee naartoe te nemen, maar er te kotsen en een enorme kater te hebben. Ik wilde mijn ingewanden uit mijn lijf kotsen met alle audiovisuele uitbarstingen die daarbij hoorden. Ik wilde naakt, nat, mijn blote piemel tussen mijn benen, oorverdovend braken, slierten slijm langs mijn kin naar beneden laten druipen, jammerend, brullend van de hoofdpijn, met de wcdeur helemaal open. Ik wilde me leeg pissen en schijten met mijn hoofd tussen mijn handen, mijn ogen die uit de kassen puilden. Daarna op mijn bed neervallen en de hele dag blijven liggen. Naakt naar de keuken strompelen in de middag en een blik bier uit de koelkast trekken. Een slok nemen en meteen spijt krijgen. Ik wilde de volledige vrijheid om een alles verwoestende kater te ondergaan. Geen zondagse soep, geen gesprek aan de eettafel, geen opmerkingen over mijn verminderde eetlust. Dat wilde ik en dat was het eerste dat ik deed toen ik op mezelf woonde. En ik genoot er intens van.

Ik droog me af, trek een wit T-shirt aan en mijn donkerblauwe joggingbroek met dubbele witte streep langs de kanten, die ik nog nooit heb gebruikt voor enig sportief doeleind. Op de bank mijd ik het gedeelte waarop de zon fel naar binnen valt door de openstaande deuren van mijn Franse balkon. Het is heerlijk weer hoewel de wind fris over mijn voeten waait. In de rieten bloembak die mijn moeder aan de balustrade van het balkon heeft gehangen wiegen de lila bloemetjes optimistisch in de bries. Weten zij veel dat hun bloemblaadjes binnenkort door herfstvlagen en regenbuien van hun dunnen steeltjes gegeseld zullen worden.

Ik denk terug aan de bruiloft van Benno en Koen. Benno drinkt geen alcohol. Toch amuseert hij zich, terwijl ik het hele feest lang als autistisch in mijn fauteuil zat rond te staren. Benno heeft geen vriendin en lijkt er ook helemaal niet naar te verlangen. Niemand durft hem te vragen of hij op mannen valt. Hij lijkt niet bezig met het verlangen naar een partner, niet bezeten van seks als ik. Net zomin als Pieter, hoewel die duidelijk hetero is, hij lijkt alleen maar geïnteresseerd in tekenen en fantasy films en strips. Ik begrijp niet hoe je níet bezeten kunt zijn van seks, van die schitterende vrouwelijke schepsels die je overal door de stad tegenkomt. Of voor mijn part van mooie mannen als je daarvoor gaat. Maar bezetenheid is natuurlijk ook een vloek.

Een half jaar geleden had ik besloten niet meer naar vrouwen te kijken. Helemaal niet meer, nul. Er geen enkele blik meer op werpen. Een absurd voornemen. Maar ik moest het proberen. Op straat erlangs kijken, geen lust proberen te voelen, hun schoonheid volkomen negeren. Thuis niet aan mezelf zitten. Alle spanning ontkennen, wachten tot alle lust uiteen zou vallen in kalme leegte. Als een monnik wilde ik worden, als Benno en Pieter, alle verlangen naar een ander uitbannen. Zo moest ik toch gelukkig worden. Geen verlangen, geen onvrede meer. Het was krampachtig, onnatuurlijk, ik keek bewust weg bij elke vrouw en elke meid die me passeerde. Bij elke set billen die voor me over een fietszadel heen en weer schoof ging mijn blik naar het asfalt.

Bungelende, priemende, hangende borsten werden in mijn blinde vlek geneutraliseerd voor ze het lustcentrum in mijn hersenen konden activeren. Bij al die goddelijke gezichten omlijst door lange haren die me voorbij gingen telde ik de bakstenen in de muur naast me. En het begon zowaar te lukken. Ik concentreerde me op het schilderen en probeerde vooral geen vrouwen te schilderen. Ik begon abstract te schilderen, want wat kon ik anders schilderen als het geen naakte vrouwen waren, of naakte mannen die iets obsceens en tegelijk belachelijks uitspookten? Er

was alleen een bijwerking die ik op de bijsluiters van dit medicijn niet had gelezen. Ik begon te verstijven, dit keer niet fysiek, maar mentaal. Ik begon een enorme angst te ontwikkelen om met vreemden te praten. Op straat was ik panisch dat iemand me zou aanspreken. Mijn mondhoeken begonnen automatisch in een soort spasme naar beneden te trekken en te trillen bij de confrontatie met een vreemde. Al bij de gedachte dat ik de weg moest vragen aan iemand, man, vrouw, jong of oud maakte niets uit, of iets moest bestellen bij de kassière van de Etos begonnen mijn gezichtsspieren te trillen. Ik werd zo onzeker dat ik bijna de straat niet meer op durfde. Ik haastte me elke dag naar de academie en weer terug, deed snel en trillend een boodschapje en gooide thuis de deur op slot en de ramen dicht. Ik deed mijn jas nergens meer uit waar mensen waren omdat ik dacht dat iedereen naar mijn lichaam zou staren, dat ze de bulten op mijn rug en mijn stijve arm zouden zien. Ik schilderde op de academie zelfs in mijn grijze regenjas, die ik over mijn dicht geknoopte colbert aanhield. Wel stroopte ik mijn mouw op omdat mijn schildershand tot over mijn pols helemaal onder de verf zat. Ook mijn jas kwam onvermijdelijk onder de olieverfvlekken, waardoor ik genoodzaakt was voortdurend te proberen met een doek met terpentijn de verf weg te vegen, zo goed als mogelijk want het lukte natuurlijk nooit volledig, waardoor ik na een paar weken de goorste jas aan had en moest overgaan tot een gescheiden buitenjas en een schilderjas. Ik raakte in een diepe depressie.

Toen ik onverwachts een hele lieve brief van Maddie kreeg, die informeerde hoe het met me ging en wat ik allemaal in mijn heldhaftige kunstenaarsleven beleefde, brak ik.

Ik schreef haar een brief terug terwijl ik ondertussen een fles gin met tonic mengde en leegdrank. 'Liefste Maddie. Je vraag naar mijn welbevinden, maar vooral je idee dat ik een groots en meeslepend kunstenaarsleven leef, dat ik een held ben in jouw ogen omdat al jouw vrienden en vriendinnen stomme opleidingen volgen of stomme baantjes hebben, provoceert mijn ellende. Dit kan ik niet over mijn kant laten gaan. Mijn diepste existentiële gevoelens voelen zich diep gekwetst. De regisseur van mijn heldhaftige leven neemt ontslag. Je roept de theaterspelers in me op. Je hebt het monster ontketend. De draak in me wakker gemaakt. De Schopenhauer, de Cioran, de Camus in me uitgedaagd. Je roept de dood, wanhoop en eenzaamheid op zodat ik me op mijn diepste beroerd voel, ik wil mijn slokdarm uit mijn etterende ingewanden trekken en op dit papier kwakken. Nu ben je te ver gegaan. Je noemt me volwassen en evenwichtig, zelfs relaxed. Zo zag je me een

jaar geleden toen we voor een kop koffie hadden afgesproken bij café Verdun, toen we het een uurtje zo gezellig hadden en zo gekletst hadden, ik voornamelijk opscheppend over wat ik allemaal meemaak als kunstenaar.

Lieve lieve Maddie, ik neem een slok van mijn gin en tonic, want een kunstenaar drinkt. En ik weet dat ik je niet moet beschrijven hoe ik mezelf haat. Hoe ik lijd. Ik zeg; je weet niet wie ik ben. De miskenning van mijn zelfhaat, van de ... ik eis dat de wereld, dat men me haat, ik eis de eerlijkheid van de erkenning van mijn mismaaktheid, ik eis dat men vindt dat ik terechtgesteld zou moeten worden. Ik eis de weigering van iedereen maar iets goeds over me te denken of te zeggen, ik eis elke verwerping van relativering of ontziening ten aanzien van mijn persoon. Ik ben laffer dan de lafste hond, ik ben de lul, de man zonder vrouwen. Want wat wij twee hadden was zo ongelooflijk mooi en ik zal altijd van je houden, maar het is voorbij. Toen was ik nog normaal, uiterlijk althans. Ik ben sindsdien zonder hoop, noem me pathetisch, de jongen zonder rechten, die de lucht verpest. Het is een schande dat ik zuurstof durf te gebruiken. Ik beledig anderen door mijn pure zichtbaarheid. Ik bezit de euvele moed, nee moed kan het niet zijn, lafheid te leven. Maddie, hoe graag zou ik je mijn doorgesneden polsten laten zien, maar ik verdien het te lijden. Weet je wat het is met de kunst, hij begint steeds minder soelaas te bieden. Wat haat ik deze mens. Moedeloos ben ik, depressief. En ik kan het niet controleren, ik kan ze oproepen noch wegsturen, de depressies. Maar als ik niet depressief ben, wil ik het zijn. Omdat ik het verdien, omdat ik een lul ben. Omdat ik dood wil, maar buiten mijn wil om toch al dood zal gaan. Ik heb geen toekomst, dus waarom zou ik me mijn toekomst willen ontnemen. Je begrijpt me niet, het is ingewikkeld.

Het ergste is dat mijn lichaam niet eens erger is dan mijn karakter, want het is allebei puin. Ik ben bang buiten te komen. Als ik nu met je zou afspreken, zou je me niet herkennen. Ik ben een bibberende debiel geworden. Al het geld dat ik van mijn ouders krijg, verzuip ik. Niet gezellig in de kroeg met vrienden, maar alleen thuis met mezelf. Mijn tekeningen en schilderijen zijn bagger (hoewel Roos, Wesseling en Max ze briljant vinden). Ook al zou ik kunnen, ik wil met dit lichaam geen liefde ontvangen, zelfs niet van een hoer. Met hoe ik ben valt niets meer aan te vangen. Ik ben zinloos. Ik ben verprutst en raak alleen maar verprutster. Mijn kunstwerkjes zijn van generlei belang, tijdsvulling die ik te serieus neem. Elke dag zie ik het hopeloze en futiele in alles wat ik maak. Ik wacht en wacht tot ik helemaal verstijf en dood omval, zonder

dat iemand om me treurt. Ik zit het liefst in het diepste van mijn depressie omdat ik me dan volledig overgeef aan het hopeloze. Je provoceert me, Maddie, me te bezuipen om in furie en waas, romantische woorden hè?, te ontsteken om creatiever en raker mijn haat en mijn lafheid, mijn moeheid op papier te kunnen zetten. Wil je dat ik me uit het raam van mijn atelier op straat gooi om een einde aan alle ellende te maken? Natuurlijk wil jij dat niet, allerliefste, jij bent zo geweldig.

Voorheen kon ik nog met mensen praten, fluitend door de regen fietsen, normaal doen, terwijl ik me vanbinnen aangevreten voelde, voelde hoe ik langzaam veranderde in een gedrocht. Maar ik kan er niet meer tegen. Ik voel me niets waard als ik naar bed ga en nog minder als ik opsta. Mensen zeggen positieve dingen over en tegen mij, maar wat maakt het hen uit? Als je normaal bent, kun je meeleven met gehandicapten. Nee, de lijn is uitgezet, de psyche gevormd door angst. Het is te laat. Ik heb nooit een kans gehad. Wat zeg je? Zelfmedelijden. Ook dat nog. Maar ik heb geen enkele behoefte het lijden te relativiseren. Ik eis dat mijn lijden erg is. Ik klaag tegen je omdat jij mijn leven bewondert, benijdt. Ik ben kunstenaar geworden ondanks mijn vreselijke ziekte. Ik ben sterk, overwin mezelf. Ik ben een voorbeeld voor je. Maar dat voorbeeld is fake. Ik ben het slechtste voorbeeld dat er bestaat. Dit voorbeeld had nooit mogen bestaan. Hoe kan ik ooit nog mijn lul tot aan de wortel in een kut steken? Vergeef me mijn grove woorden, Maddie, ik begin dronken te worden. Hoe kan ik ooit nog een fatsoenlijk woord tegen een vrouw spreken? Wie wil er neuken met iemand wiens lijf stijver is dan zijn lul? Want dat gaat straks gebeuren met me. Jaja, zelfmedelijden weer. Ik eis dat niemand me ooit weer liefde geeft, zoals jij dat toen deed. Toch?! Mijn geest is gehandicapt dan mijn lijf. Ik word moe van de filosofen die pessimisme uitdragen maar geen zelfmoord plegen. Ik haat iedereen op deze vieze planeet. Behalve jou, Maddie. En mijn ouders. Nee, die ook, want die hebben me met mezelf opgezadeld. Ik ben moe, Maddie. Ik kan geen kant meer op. Ik wil mijn adem inhouden tot ik barst, een nieuwe teug nemen en inhouden tot ik weer barst. Moet ik je deze brief sturen? Moet ik je de gore waarheid en details over mijn gore persoon schrijven? Kan ik deze brief laten stinken naar mijn vuile persoon, kan ik je doen inzien dat ik eis veracht te worden, dat ik pathetisch ben, zozeer pathetisch, zo laag dat het nooit meer wat kan worden met me? Ik ben een middelmatige schilder. Tussen middelmatige klasgenoten. Onder middelmatige docenten. Ik wil uitschreeuwen dat het slecht met me gaat, maar dat wil niemand horen. Daar heeft niemand zin

in. Moet ik je dit soort dingen schrijven? Ik wil niet klagen en ik kan niet anders dan dat. Ik mag deze brief niet sturen.

Godkutscholere, lieve Maddie. Genoeg!

Ik wens je het allerallerallerbeste. Onthoud me maar zoals ik was toen we het tussen de maïs deden. Zo herinner ik me jou het liefste. Ik blijf van je houden tussen de maïs, meisje.

Liefs, Tom.

Weet je, ik stuur hem niet. We praten er gewoon niet meer over. Met mij gaat het eigenlijk best wel goed de laatste tijd, Maddie. Heb ik je al verteld over de expositie die we met een paar man in een kunstenaarsinitiatief gaan doen? En dat superleuke feest, die bruiloft tussen twee kunstenaars waar ik laatst was? En dat een hoer me als klant wilde? Ik ben niet met haar mee gegaan, maar de volgende keer doe ik dat wel. Heb ik je verteld dat we elke week meerdere naakten schilderen, de mooiste modellen, mannen en vrouwen en dat we de beste discussies over kunst hebben op de academie? Dat ik ondertussen de leukste kroegen in de buurt van de academie ken? Dat er door een van de docenten een kunstverzamelaar en expositiemaker op mijn werk attent is gemaakt?

Maddie, ik hou heel erg veel van je. Ik ben blij dat je een leuke vriend hebt. Maak je geen zorgen om mij. Hoort allemaal bij het artistieke proces. Komt helemaal goed met mij. Straks ben ik heel rijk en beroemd en ligt de hele wereld aan mijn verstijfde voeten. Superveel liefs xxx Tom.'

Ik stop de brief in een envelop, snijd in mijn lip bij het likken van de gelijmde rand en breng hem boos en dronken naar de brievenbus. Ik twijfel geen seconde en werp hem door de gleuf. Godverdomme.

Alweer een dag. 09.00 uur, wakker. Ik sjok de trap af die sinds mijn verhuizing ligt te wachten op een nieuwe verflaag. Hij is ooit crème wit geweest, maar zit nu onder de bruine en grijze vlekken en strepen. Waarschijnlijk heeft de vorige bewoner er een loper overheen gehad. Oh god, ik heb gisteren een vreselijk brief aan Maddie gestuurd, schiet me ineens te binnen. Oh god, met mijn stomme harses. Je moet nooit dronken een brief of mail schrijven en die versturen. Altijd de volgende dag eerst herlezen.

Maar ik zie op de eettafel een envelop liggen met haar naam en adres erop, in een haast onleesbaar schrift gekrabbeld. Denk na! Wat heb je gedaan? Ja, ik weet het weer. Ik wilde de envelop opnieuw schrijven. Maar ik weet zeker dat ik dat niet gedaan heb. Ik had mijn voornemen

onderbroken om de laatste alinea, de positieve alinea, nog toe te voegen. Maar ... dan heb ik de brief in een ongeadresseerde envelop gestopt en op de bus gedaan. Gelukkig. Ik denk aan de brief, die nu door de wereld gaat zwerven zonder dat iemand weet wie hem geschreven heeft en waar hij naartoe moet. Een verdwaald document, als een tekening waarvan de maker niet bekend is. Het idee bevalt me. Een document dat helemaal los van de mens is gekomen en daarmee eerder universeel dan persoonlijk wordt. Ik loop naar de spiegel in de gang en bekijk mijn gezicht. Ik moet ermee stoppen. Waarom ben ik zo puberaal bezig? Eerst doen alsof ik geen verlangens heb, alsof ik er geen lul in mijn broek hangt. Dan mijn huis niet meer uit komen. Die achterlijke brief naar Maddie. Ik moet weer normaal gaan doen. En als het dan zo nodig is, als ik dan niet zonder kan, moet ik maar niet meer afwachten. Dan moet ik mijn principe opzij zetten. Mijn principe dat ik alleen seks wil met een vrouw die mij wil. Ik begin bijna fysiek te trillen bij de gedachte die zich in mijn hoofd vormt. Ik durf niet eens iemand antwoord te geven die me op straat de weg vraagt en dan zou ik naar een hoer willen om seks te hebben? Ja. Gewoon fucking ja! Omdat het moet. Ik moet verder. Ik start de computer op, zoek een pornosite op en ruk me af. Ik moet weer normaal worden, op z'n minst psychisch.

16

‘Het is ineens zo snel gegaan.’

De twee vrouwen zitten voor me. Ik ken ze niet.

‘Pa?’

De donkerharige met de bril zegt pa tegen me. Ik probeer me te bewegen, mijn hoofd te schudden. Ik ben je vader niet.

‘Hij kent ons ook niet meer. De arts zegt dat zijn geest leeg is.’

De blonde vrouw knikt. ‘Vanaf dat hij hier gekomen is. Toen mamma nog leefde kon zij nog een beetje met hem praten.’

‘Een bejaardenhuis is voor niemand goed. En dan die TIA's. Pappa?’

Ik kan mijn ogen bewegen merk ik, meer niet. Ik zie twee opgezwollen, geelgrauwe perkamentachtige handen voor me liggen als kromme vleeschelpen. De dikke vingers tegen elkaar gesloten, de duimen op een onnatuurlijke hoek er tegenaan. Een hand ligt om de eetplank op de rolstoel geklauwd waarin ik zit, de andere rust tegen mijn buik. Het zijn dodenhanden. Ik zit opgesloten in een levend lijk. Ik denk niet dat er

enig verschil zal zijn in hoe die handen er voor of na de dood van dit lichaam uitzien.

‘Binnen een jaar is hij helemaal verstijfd geraakt. Van een door het huis schuivende oude man, die nog koffie kon zetten en afwaste tot een klomp vlees,’ zegt de donkerharige op een haast klinische toon.

De blonde kijkt me droevig aan. ‘Zijn oogleden zijn zo grijs. Moeten we dat niet eens aan de dokter vragen? En zijn ogen bewegen zo langzaam. Komt dat van de medicijnen denk je?’

‘Zijn mond gaat wel nog open als je er eten voor houdt. Net een vogeltje dat gevoerd wordt, hihi,’ grinnikt de donkere.

Ik probeer mijn schouders op te trekken, maar het stijve lijf houdt me vast.

Ineens valt mij een gesprek op in een ander deel van de ruimte. Ik zie overal tafels en stoelen staan. Het moet de gemeenschappelijke ruimte van het verzorgingstehuis zijn waar we zitten.

‘Hij houdt zich nog aan het leven vast om mij te pesten.’

‘Kom Gerda,’ probeert een mannenstem de geagiteerde vrouwenstem te kalmeren. Ze moeten aan een tafel ergens schuin achter me zitten. Ik kan mijn hoofd niet draaien om te zien wie het is.

‘Waarom komen we eigenlijk hier nog elke maandagavond op bezoek bij hem?’ vraagt Gerda. ‘De meesten van ons komen binnen en praten toch al niet meer tegen hem. De mannen groeten hem en gaan meteen met elkaar praten over voetbal. Ze laten het maar aan de zussen over een beetje met pappa te kletsen. Tegen hem te kletsen. En hem te voeren.’

‘Jij hebt het niet gemakkelijk met hem gehad, Gerda.’

‘Nee, godverdomme, mijn hele jeugd bedorven door die autoritaire klootzak. En toen ik zei dat ik op vrouwen viel, heeft hij me het huis uitgejaagd. En nou zou ik tegen hem moeten kletsen omdat hij dement is? Dacht het niet. Die Judas, hij blijft gewoon nog leven om ons te treiteren.’

‘Waarom kom je dan nog?’

‘Omdat jullie het me anders gaan verwijten. Maar hij is er wel nog, die ouwe. Zie je hoe zijn ogen naar ons kijken als we in zijn blikveld zijn? Hij kan zich nergens meer mee bemoeien. Hij kan geen kritiek meer op ons leveren of mij veroordelen om wat ik ben, maar hij haalt nog steeds het bloed onder mijn nagels vandaan met die ogen. Weet je dat ik een paar keer zelfmoord heb geprobeerd te plegen? Om wat hij me allemaal heeft aangedaan?’

‘Ik weet het, Gerda.’

‘Ik weet het, Gerda, ik weet het Gerda, hoef je niet zo’n vermoeid toontje op te zetten, Joop.’

‘Ik zet geen vermoeid toontje op, Gerda.’

‘Zo kan hij hier nog jaren zitten. Ik zou die ogen moeten uitsteken. Weet je waar ik laatst aan dacht?’

‘...’

‘Aan een oude film over een wetenschapper die een soort ex-raymiddel uitvond dat hij in zijn ogen druppelde en waardoor hij door dingen heen kon kijken. Eerst door de kleren van mensen.’

‘Oh?’

‘Toen door de huid en spieren, zag hij het skelet, toen zag hij de organen van de mensen, toen door de muren heen, door de huizen en alles.

Uiteindelijk werd hij gek, want hij kon niet meer slapen of ophouden met kijken omdat hij door zijn gesloten oogleden heen keek. Uiteindelijk keek hij door de Aarde heen. Hij werd gek en vluchtte de woestijn in en bij een tent met een kerkdienst naar binnen. Hij viel voor het altaar op zijn knieën neer en schreeuwde dat hij heel ver weg buiten het heelal een alziend oog zag. En weet je wat die priester zei?’

‘Nee.’

‘Dat het de duivel was wat hij zag. En dat hij zijn eigen ogen eruit moest rukken.’

‘Zo, en deed hij dat?’

‘Jazeker. En toen had hij rust. Dat was het einde van de film. Maar weet je wat het gekke is? Ik dacht gisteren, ik zoek die film eens op op het internet. En ik zie de titel ‘Italiaanse man rukt tijdens mis zijn ogen uit’. Ik klik erop en precies gisteren, echt ongelooflijk, gisteren, terwijl ik die film wil opzoeken staat op nu.nl een artikel over een man die in een mis zijn ogen eruit trekt. Hoe gek wil je het hebben, Joop?’

‘Was het diezelfde man?’

‘Nee, idioot. Die eerste man is uit een speelfilm. Die tweede is echt, gisteren in het nieuws, ik zweer het, een paar dagen daarvoor gebeurd.’

‘Was dat artikel dan van gisteren?’

‘Ja, nou, weet ik veel? Ik zag het gisteren toch staan.’

‘Maar je had het op de titel gegoogled.’

‘Waar het om gaat is dat die man dat deed. Het was een zesenvestigjarige Engelsman die in een Italiaanse kerk in Vareggio of zoiets tijdens de mis van pastoor Marcello huppeldepup of zo opstond, begon te schreeuwen en zijn ogen eruit rukte. Hij woonde in Italië. Ze hebben hem naar het ziekenhuis gebracht, maar dat hielp niets. Hij is voorgoed blind. Ze hebben hem in een psychiatrische inrichting gestopt.

Er stond dat sommige kerkgangers flauw waren gevallen. En dat die man het had gedaan omdat een stem hem daartoe had aangezet.'

'Misschien had die man die film gezien. En hoe heet die film.'

'De man met ex-ray ogen.'

'En wat heeft dat met pa te maken?'

'Ik wil alleen maar zeggen dat het bij hem net andersom is. Hij ziet niet de duivel. Als ik in zijn ogen kijk, zie ik de duivel.'

Ik hoor hoe Gerda haar stoel met krassende poten naar achteren schuift en hoe haar hakken naar mij toe klakken. Ineens verschijnt ze in mijn blikveld. Een pot, duidelijk een pot. Stevig, kort geknipt haar, mannelijk, lesbisch. Ik voel hoe het lichaam van haar vader vanbinnen trilt. Zijn ogen, mijn ogen, kijken zijn dochter bewegingsloos aan. Als hij zou kunnen, als God hem een halve minuut kracht in zijn afvallige lijf zou geven, hij zou zijn gele dodenhanden om haar nek leggen en ze zo hard tegen haar keel sluiten dat ze zou stikken voordat God hem weer zou neerslaan en bevriezen in het levende lijk dat hij is. Ik voel hoe vaders hart slaat en slaat, alleen om haar met haat aan te staren met die ogen die haar wel degelijk herkennen. Hij zou haar willen vervloeken met zijn blik. Zoals hij de dag vervloekt dat hij haar heeft verwekt.

Gerda knippert zenuwachtig met haar ogen en wendt haar blik af.

Huilend verlaat ze de gemeenschapsruimte.

De oude man beweegt geen spier en toch heb ik het gevoel dat hij schudt van het lachen. Al moet hij nog drie jaar vastgevroren in zijn stoel in leven blijven, als zijn kleine Gerda maar bij hem op bezoek komt elke maandag zal hij het volhouden.

17

Twee geroosterde sneeën brood met leverworst en mayo ertussen. Ik stop de laatste helft tussen mijn tanden en trek mijn jas aan terwijl ik de trap af ren, slinger me bij elke verdieping rond de paal tussen plafond en laagste tree en neem de laatste vier treden met een sprong. Als mijn moeder me zo zou zien, zou ze een rolberoerte krijgen. Ik ben al laat en gisteren is mijn fiets ook nog gejat. Dus dat wordt met de tram gaan. Ik voel in mijn jaszak of mijn ov-kaart erin zit. Hopelijk staat er nog wat op. Want het geld is deze maand weer bijna op. Ja hoor, weer zestig euro verzopen in de kroeg gisteren. Dus ik zou zwaar aan de abstinentie moeten, maar Tjerk belde net om naar Tuschinski te gaan. Ze draaien een remake van Barfly. Kan me niet voorstellen dat die nieuwe gast

beter is dan Mickey Rourke, maar ik wil hem zien. Coole film, Barfly. Daarna gaan we zeker weten door naar de kroeg. Niks lekkerder dan 's middags langzaam lam worden in een kroeg waar nog bijna niemand is behalve wat dagjesvolk en waar de deur naar de straat open staat. De zon schijnt hopelijk nog als we uit de bioscoop komen. Tjerk is een gouwe kerel. Als schilder is hij zoekende, tastend. Hij volgt het pad dat hem in de lessen wordt aangereikt, kalm. Overweegt ondertussen waar hij naartoe zou moeten of kunnen, overweegt wat de mensheid met zijn kunst aan zou moeten. Ik mis in zijn werk nog de durf, de drive. Maar ik praat graag met hem. Hij kan goed luisteren en heeft een analytische geest. Hij heeft interesse in de mens. Ik kan helaas niet zeggen dat ik dat heb. Ik heb interesse in mezelf. En in kunst en in vrouwenlichamen. Dat betekent volgens mij niet dat ik onaangenaam gezelschap ben. Ik ben hartstikke sociaal als ik met vrienden ben. Maar diep vanbinnen ben ik erg egocentrisch.

Ik vreet de stukken pizza naar binnen terwijl ik op mijn buik op het bed lig en een vooroorlogse Muppetshow kijk. Misschien is het niveau nog te hoog voor me, want ik heb moeite te volgen wat er allemaal gaande is tussen Kermit, Fozzy Bear, Gonzo en Animal. Oh, en Miss Piggy niet te vergeten. Mijn ogen draaien in mijn kop. Het was gezellig met Tjerk in de kroeg. De nieuwe Barfly was een aanfluiting, totaal ongeloofwaardige commerciële shit. Een verkrachting van het superbe origineel. Ze hadden het beter Barfrikandel kunnen noemen. Gelukkig was het in de kroeg beter. Het probleem is alleen dat als ik in café Nellie aanland, ik nooit op tijd weg kom. In Nellie zijn altijd wel wat mensen die ik ken, iemand van de academie of kennissen van kennissen van kennissen. Tjerk was al om half negen pleite. Maar als ik lam ben, zie ik geen reden meer naar huis te gaan. Waarheen zou ik, naar wie? Naar mezelf? Ik ben niet thuis. In feite interesseert het me na vier bier al niet meer of ik blijf of ga. Maar gaan betekent een beslissing nemen, dan afscheid nemen van degene met wie ik op dat moment sta te lullen, de rekening vragen, en natuurlijk betalen, inclusief een hoeveelheid fooi verzinnen. Teveel moeite. Ik blijf liever totdat ik echt niet meer kan of er niemand meer is waar ik een klik mee heb. De dag erna komt dan altijd het schuldgevoel en de ergernis over de bulk geld die ik weer kwijt ben.

Op de terugweg pizza gehaald bij een Marokkaanse pizzeria in de straat. Met tonijn, shoarma en gorgonzola. Moest te lang wachten voor mijn gevoel en ben kwaad en zonder mijn bestelling naar buiten gelopen. Na tien minuten ben ik toch weer terug geslingerd en heb betaald. Ze

hadden de pizza nog staan. Ik bazelde dat ik even moest pissen, maar ik denk dat ze me ten eerste niet verstonden en ten tweede erg goed door hadden dat ik 'm gewoon gepeerd was. Ik mag toch ook wel eens een klootzak zijn of niet dan? Morgen start ik wel weer mijn gewoonlijke verdringingsproces. Heb trouwens zeven euro fooi gegeven met mijn dronken kop. Om mijn schuldgevoel toch maar af te kopen. Ik heb nog gezoend vanavond. Die twee gasten op het balkonnetje die de hele tijd de show af zitten te zeiken bij de Muppets zijn echt geweldig. Ik moet zo lachen dat ik een punt pizza omgekeerd op de vloer laat vallen. Ik laat hem waar hij is en ga achterover op bed liggen. Het was een goeie dag. Het gaat me niet lukken de wekker te zetten. De ochtendlessen moet ik maar overslaan.

Half elf word ik door het stupide gebeier van de Westertoren uit een dradige droom getrokken. Wat heb ik in godsnaam weer gevreten gisteren. Ik steek mijn tong uit omdat die het binnen niet meer uithoudt, maar de meurende bacillen hebben zich tussen mijn tongpapillen genesteld, dus er is geen ontsnappen aan. Ik heb een meisje gekust gisteren. Een Surinaamse. Het was de vriendin van Shelly, die weer de nicht is van de eigenaresse van café Nellie. Shorralee of Koralee of zoiets heet ze, iets in die richting. Een stevige zwarte meid, jammer genoeg met een bril. Ze vond dat wij wel iets met elkaar hadden. Heb haar even gezoend in het keukentje van de kroeg. Meer wilde ze dan toch eigenlijk weer niet. Wel flink geflirt. Ze is aardig en het was spannend, die donkere huid en die grote lippen. Maar meer wil ik niet met haar, tenminste geen relatie. Seks, één keer, zou wel sensationeel zijn. Eigenlijk heeft ze een vriend, vertelde ze, die in de gevangenis zit en over een maand of drie vrij komt. Zoiets ongeveer. Dacht even dat ik in een verborgencamerashow zat. Heb ik straks een crimineel op mijn nek. Cora-Lee is wel het tegenovergestelde van mijn droomvrouw die een blanke huid en blonde haren heeft. Ik zal haar toch maar beter mijden in het vervolg. Geen vervolg. Geinig plaatje wel voor de mensen, zij en ik samen. Maar het is een meisje dat giechelt, dat geen alcohol drinkt, dat totaal niets met kunst heeft. Een Surinaams meisje dat denkt dat we wat gemeenschappelijk hebben. Maar het enige dat we hebben is mijn dikke lul en haar enorme lippen. Ik was toch wel weer erg dronken gisteren.

Dit is leven. Vier verse lege schilderijen om me heen. De band Enter Shikari knalt door mijn koptelefoon en snijdt door mijn kop en ik schilder. Van Roos mocht ik in mijn eentje in een leeg lokaal. Ik schilder op alle vier de doeken tegelijk. Verf en terpentine trekken als een heerlijk parfum in mijn neus. Ik gebruik olieverf, witte lakverf, matte zwarte schoolbordverf, alles over elkaar heen. Roos vraagt zich af hoe lang zo'n schilderij goed blijft. Maar dat interesseert me niet. Ik schilder niet voor de eeuwigheid, niet eens voor een volgende generatie en zelfs niet voor de komende tien jaar. Alles wat ik maak mag weer tot papierpulp, olie en pigment vervallen. Dat begrijpt Roos niet. Als je iets van waarde maakt, als je ploetert om iets echt goeds te maken, jaren en jaren studeert en bijleert om iets te maken waar je vol van bent, hoe kun je het dan de volgende dag weer laten instorten? Ik vraag hem; hoe kun je een kind in de wereld zetten, elke dag bezig zijn het op te voeden tot een goed mens, tot iemand die zelfstandig in de wereld kan bestaan, als het al in de jonge jaren begint te verstijven, te stikken in zijn eigen botten om wanneer hij volledige rijpheid heeft bereikt weg te kwijnen en dood te gaan? Natuurlijk vraag ik hem dat niet. Maar mijn vraag zou het antwoord op zijn vraag zijn.

Waarom schilder ik dan? Omdat ik iets wil maken dat beter is dan ik. Dan geeft de kwaliteit van de kunstwerken die ik maak als het ware een beetje af op mij en word ik wat meer waard. Het voelt zo goed om iets te maken dat het alledaagse ontstijgt, dat bestaat uit kracht en schoonheid, ook al manifesteren deze zich door middel van verhalen van zwakte en viezigheid. Ik hou van mijn tekeningen en schilderijen. Ze groeien als rot fruit aan de verdorde bomen die langs mijn levensweg groeien terwijl ik deze strompelend en steeds langzamer afleg. Terwijl ik de dorre grauwe bomen passeer zie ik hoe het fruit aan de uiteinden van de takjes ontkiemt en opzwellt en vanaf de geboorte al rot is. De stank trekt in mijn neus zoals de terpentinelucht bij het schilderen.

De hele dag schilder ik door, als een gek. Roos heeft met Max afgesproken dat ik hun beide lesdagdelen in dit lege lokaal mag werken. Onder voorwaarde dat ik wat ik maak tijdens de open dag van de academie tentoonstel in het schilderlokaal. Een goede deal, mits ik tevreden ben over wat ik maak. Ik ga niets laten zien waar ik niet achter sta. Geen strontschilderijen omdat de academie per se wat moet laten zien. Hoewel, je kunt letterlijk prachtig met stront schilderen, dat heeft Max ons geleerd. Hij had een les buitenschilderen gegeven. We gingen allemaal in zijn busje en een auto mee de stad uit en verder te voet de

weilanden in, met penselen, een mesje, een klein palet, papier en een flesje water. Geen verf, geen potloden, geen houtskool.

‘Ik wil dat jullie een schilderij maken met wat hier voorhanden is,’ grijnsde hij vrolijk, terwijl hij met zijn armen wijd uitgestrekt door de lucht zwaaide.

We keken elkaar aan.

‘Met gras en koeieflaters zeker,’ antwoordde Anita spottend.

‘Jazeker.’ Max hurkte neer bij een koeieflater zo groot als de wioldop van een auto en wees ernaar. ‘Je tilt een stuk van het droge deksel op. Je doopt je penseel in het natte deel ...’

Ik zag hoe Kirsten haar neus optrok. ‘Ah gatver!’

‘... en je schildert. Je kunt het verdunnen met het water dat je mee hebt. Het geeft een grandioze kleur en er zitten genoeg kleurvariaties in die koeiekak, let maar op. Zelfs Rembrandt heeft met koeiestront geschilderd. En het zijn zeker niet zijn minste werkjes. Kom op, aan de slag! Jullie maken al het hele jaar strontwerken. Kunnen deze er ook nog wel bij.’

‘Nou ja!’ reageerde Sanne gespeeld verontwaardigd.

Max grijnsde. Sanne wist dat hij haar werk bijzonder waardeerde.

Terwijl sommigen gezellig bij elkaar in de buurt een flater opzochten, liep ik naar het uiteinde van de wei waar een drinkbak stond en wat springerige boompjes naar de lucht reikten. Ik ging op mijn stijve elleboog in het gras liggen, haalde mijn mesje uit mijn tas en sneed voorzichtig een lapje van de droge grijsbruine flater los. Terwijl ik het naar boven openklapte en terugsloeg verwachtte ik een gore strontstank te ruiken, maar ik rook helemaal niets. Met vrolijke nieuwsgierigheid duwde ik een fijn penseel met de haren in de zachte stront. Kan ik mijn spalter niet beter meteen in een koeienreet steken, vroeg ik me af. Onwillekeurig trok ook ik mijn neus op toen ik het penseel uit de flater terugtrok. De aquarelleerblok lag open voor me in het gras. Over wat ik zou moeten schilderen had ik niet eens nagedacht. Er waaide een lekkere kalme bries door het gras. Zou ik de beweging van het gras schilderen? Ik liet mijn blik over de jonge boompjes gaan. De takjes waren dun en glad en stonden als jonkies die nog niet wisten waar ze in het leven naartoe wilden een beetje kriskras omhoog de lucht in. Mijn penseel besloot dat ik ze ging volgen. De eerste korte lijn, een vlek was het meer, die ik neerzette op het dikke korrelige papier gaf meteen een klein palet weer aan natuurkleuren die zeker wel esthetisch genoemd konden worden; heel mooi groenig, bruinig, verschillende schakeringen daartussen. Iets te droog wel om de stam en de takjes in hun hele lengtes

te volgen. Ik goot wat water uit mijn fles in een van de uithollingen van het witte plastic palet, doopte er de punt van het penseel in, doopte hem in het openstaande reservoir van de flater en trok snel een aantal langere lijnen op het papier. De kleuren van de stront deden niet onder voor de sepia inkt waar ik een tijdje terug een paar tekeningen mee had gemaakt. Tijdens het schilderen was een lichte koeiestrontlucht merkbaar, maar de natuurlijke verf trok snel in het papier en toen ik na afloop het vel onder mijn neus hield, was van een naar geurtje geen spoor meer over.

Om half zes komt de conciërge het lokaal binnen. Hij vraagt me te stoppen. De avondopleiding komt straks en iedereen van het dagonderwijs moet rond vijven stoppen. Ik zou wel door willen gaan tot morgenvroeg, maar hij heeft gelijk. Ik zou de schilderijen ook helemaal dood schilderen als ik dat deed. Hij is zo aardig me te helpen de natte doeken in de opslagrekken te schuiven.

Nadat ik dag tegen de conciërge heb gezegd en hem heb bedankt voor de hulp, kom ik buiten Morris tegen. Hij zit op een laag muurtje een sigaret te roken met die typische houding van hem waarbij hij een been over de knie van het andere heeft geslagen. Ik heb niet veel contact met Morris. Hij is bevriend met Daan, Wim en Tjerk, waarmee hij samen woont in een rijtje anti-kraakwoningen. Alle vier kalme schilders die lang doorverven op een doek. Daan is een ploeteraar die nooit tevreden lijkt. Hij schildert stug, grote vlakken die hij probeert niet dood te werken. Maar ik geloof niet dat hij erg veel talent heeft en flair of zwier heeft hij in het schilderen beslist niet. Wim is meer het type ouwe modernist Kandinsky, met kleurvlekjes en streepjes over zijn doeken verspreid. Hij probeert zijn achtergronden, die over het algemeen van wit tot pastellig witgeel en crème gaan, te ontachtergronden. Het is een constant gevecht om de achtergrond omhoog te halen tot die dezelfde kwaliteit en aard heeft als de kleurvlekken. Het moet een soort beeldend muziekstuk worden. Eindeloos breidt hij aan de vlekken, iets groter, iets kleiner, iets anders van kleur, grillige vormpjes die maanden lang van vorm veranderen tot er iets in het geheel is dat Wim overtuigt en dat mogelijk alleen Wim ziet. Geen slechte schilder, maar een heel ander type dan ik ben. Hij breidt met een gigantisch geduld gemakkelijk twee maanden aan één klein doek, dat ik al na een week voltooid en gelukt had verklaard of mislukt en in de prullenbak had gemiet. Tjerk is een ploeteraar als Daan, alleen zit hij meer naar zijn doeken te kijken dan dat hij schildert. Met een niet aangestoken sigaret in zijn hand en een blik in zijn ogen die hangt tussen plezier en niet weten waarheen en waarom. Als hij naar buiten gaat om te roken, zie ik hem soms in de lucht staan staren alsof

daar de antwoorden liggen. Hij geniet van het schilderen, van de sfeer op de academie. Hij wil graag kunst maken maar ik vraag me af of hij die nietsontziende motor bezit die een kunstenaar moet aandrijven, de motor die je met over de kop gaand toerental aandrijft en je nooit meer laat stoppen. Morris past goed in dit gezelschap, maar is toch wel een buitenbeentje. Morris is een kleine jongen, een mooie jongen met een rond kopie, sympathieke uitstraling, aardige glimlach, donkere haren, een fijne pony, een dromer die eigenwijze dingen maakt. De docenten zijn niet bijster happy met zijn manier van werken omdat hij maar niet vooruit lijkt te komen vanuit de diverse ontwerpen die hij maakt. Maar hoewel ze niet af zijn en niet af lijken te willen komen hebben ze een heel persoonlijke kwaliteit. Heel persoonlijke kleuren en vormen. Je herkent een Morris aan de eigenheid en aan het feit dat ze je blik vasthouden. Ze intrigeren. Of het nou een abstract schilderij is of een trommel die hij van gips maakt door de dikke buik van een mandoline twee keer af te gieten en beide delen tegen elkaar te lijmen. Hij spant er een varkensblaas overheen en zit uren zachtjes te trommelen. Als de docenten niet begrijpen hoezo dit een kunstwerk is, zegt hij dat het nog beschilderd moet worden. Dat het eigenlijk een driedimensionaal muzikaal schilderij is. Over die beschildering doet hij vervolgens maanden, terwijl hij ondertussen drie plankjes in een hoek van het plafond van het schilderlokaal plakt waarop hij cirkels in verschillende kleuren heeft aangebracht. Morris heeft vaak een koptelefoon op als hij werkt. Op dit moment zijn het de volledige orgelwerken van Bach die hij door zijn oren spoelt. Ik mag Morris. Hij is relaxed. Hoe hij daar op het muurtje zit, met zijn benen over elkaar, met een lichte glimlach om zijn mond de rook uitblaast, heeft hij iets gevoeligs, iets vrouwelijks. Ik heb haar nooit gezien, maar hij schijnt een nogal dominante vriendin te hebben. Dat kan ik niet helemaal rijmen met de waardering die ik heb voor zijn eigenheid en eigenzinnigheid.

Laatst vraag ik hem aan het eind van een saaie ochtend of hij zin heeft om te spijbelen en mee een biertje te gaan drinken. Hij wil mee. We besluiten de tram te nemen om bij de Balie wat te drinken en vervolgens door te trekken naar de Nieuwmarkt. Op de Zeedijk eten we eerst bij Kam Kee een kom noodle soep, ik met cha sieuw, hij wonton. De meeste tijd, vertelt hij, is hij vegetariër. Zijn vriendin is zelfs veganist. Ik steek een flink stuk varkensvlees in mijn mond. Superlekker.

‘Hoe kun je zo lang doen over elk werk, ik bedoel het niet negatief,’ vraag ik terwijl ik een slok van het Chinese bier neem dat totaal niet anders dan Nederlands bier smaakt, hoewel misschien iets wateriger. ‘Ik

bedoel, ikzelf ben heel erg productgericht, niet dat dat beter of slechter is. Maar jij blijft maar aan iets bezig zonder dat het af is.'

Morris kijkt me geamuseerd aan. 'Als het niet af is, is het niet af.'

'Maar word je daar niet gek van?'

'Als ik teken of schilder, is het om via het tekenen of schilderen na te denken over de dingen. Het maken van iets is belangrijker dan het eindproduct. Het is als de weg ergens naartoe die de moeite waard is. Als ik bezig ben, ben ik bezig.'

Ik zucht. 'Dat klinkt boeddhistisch of zo.'

Hij lacht zijn sympathieke lach, terwijl ik mijn hoofd schud.

'Ik vind schilderen heerlijk,' zeg ik, '... maar ook klote, want het is hard werken terwijl het achterlijk moeilijk is, maar het gaat mij om dat ding dat ik maak. Dat is toch waar het om gaat?'

Hij haalt zijn schouders op.

'Stel je voor dat Bach zijn hele leven lang alleen maar wat had zitten pielen achter zijn pianolaatje ...'

'Clavecimbeltje.'

'... en er waren geen werken van hem overgebleven. Hij had niets opgeschreven van dat geviel. Dan had jij nou mooi met een lege koptelefoon op je hoofd gezeten. Het gaat toch om de kunstwerken?!'

Morris haalt zijn schouders weer op. 'Misschien. Ik hoop ook dat ik ooit goeie kunstwerken zal maken. Maar ik ben er nog lang niet en ik wil wel wat voor mezelf uit het proces daar naartoe halen.'

'Man, je maakt al heel bijzonder dingen. Alleen als je wat sneller zou werken of wat meer dingen zou maken ... Jij bent gewoon een van de besten in de klas. Kijk, Sanne is goed. Benno is goed. Wim die zit helemaal in zijn eigen kleurvlekkenwereld, ook best oké. En jij maakt geweldig mooie dingen. Alleen het zijn er niet zoveel en ze zijn vaak net niet af. Je stopt net voor de finish lijkt het wel.'

'Ik hou van niet af. Misschien prikkelen dingen die niet af zijn me wel veel meer dan dingen die helemaal af en klaar zijn.'

'Niet als het geweldige dingen zijn die af zijn. Want dan zijn ze helemaal briljant.'

Ik merk dat ik niet verder kom met Morris. En waarom zou ik ook. Als hij zou denken als ik, zou hij niet op die manier eigenzinnig zijn waarop hij het is. Maar het jeukt me wel. Het lijkt alsof hij zijn volle potentieel niet wil benutten, terwijl ik niets liever wil dan het hoogste halen wat haalbaar is.

De Chinese eetstokjes steek ik ondersteboven in mijn lege soepkom.

'Zullen we?'

‘Ik ga niet mee naar de Nieuwmarkt,’ zegt Morris terwijl hij opstaat. ‘Ik ga naar huis.’

Het hoort bij Morris dat hij zich niet door anderen mee laat trekken als hij geen zin heeft in iets, dus ik dring niet aan. Zelf ben ik absoluut beïnvloedbaar. Iemand hoeft maar ‘ah, kom op man, ga nou mee’ te zeggen en ik huppel alweer mee. Vooral als het naar de kroeg is.

‘Oké, maar leuk dat je mee bent gegaan, man. Ik ga wel nog even verder.’

We nemen afscheid en ik zwaai de hoek om een willekeurig steegje in waar het druk blijkt te zijn van de toeristen en hoerenlopers. Mijn aandacht wordt meteen getrokken door de smalle raampjes met rode lampen en vooral door de jonge vrouwen in witte en zwarte lingerie. Een meid met blond haar, een tijgerprint bh en slip en witte netkousen knipoogt naar me terwijl ze het donkerrode gordijn dichttrekt. Haar knipoog slaat me omver.

Ik aarzel geen moment en loop naar het eerstvolgende raam, alsof niet ik beslis maar de wind me in mijn rug er naartoe duwt. De Aziatische meid die achter het raam staat, dat twee treden onder stoepniveau ligt, opent de deur al voor me. Geen weg terug besef ik als ze naar me glimlacht.

Mijn hoer.

Ze heet Ti. Ti is Thaise, vierentwintig jaar oud en ze gaat me een fantastische middag bezorgen, dat hoop ik althans, hoewel dit mijn eerste betalende keer is, dus ik ben nog behoorlijk maagdelijk en onwetend wat dat betreft. Ze heeft zwart driekwartlang haar, een mooi lijf, strakke kont. Aardige borsten, niet super. Een beetje grof gezicht. Ik betaal honderdvijftig bij binnenkomst, erg veel voor de wallen, maar ze belooft de tijd te nemen. Ik geef tweehonderd omdat ik het nogal wat vind dat een vrouw die mij helemaal niet kent haar lichaam aan mij gaat geven. Dat ik al onmiddellijk fooi geef is een teken van waardering voor haar menszijn, zeg ik tegen mezelf, een teken dat ik wat ik bij haar koop meer vind dan zomaar een koopbare dienst. Bovendien wil ik dat ze haar best doet het mij naar mijn zin te maken. Als ze even door een deur verdwijnt begin ik te twijfelen of ik niet genaaid zal worden en binnen tien minuten weer buiten zal staan, teleurgesteld, tweehonderd euro armer. Net zo twijfel ik een moment of Ti geen transseksueel is. Ze schijnen er veel van te hebben in Thailand. Straks is het een ladyboy die een lul tussen haar benen vandaan tovert. Ik heb ondertussen mijn kleren uitgetrokken en lig naakt, mijn rechterarm onder mijn hoofd, mijn linker in de onoverkomelijke hoek van negentig graden over mijn buik, op het bed in het rode schemerlicht. Het behang in het kamertje is van een

Nederlandse oubolligheid, ouderwetse grillige tulpen die goed zouden passen in een aftands bordeel zoals ik dat uit films of romans meen te kennen. Boven het bed hangt een reproductie van een kitschschilderij van een rondborstige schone die in een oerwoud met haar rug tegen een boom leunt. Jammer dat mijn Thaise schone niet zo'n grote borsten heeft. Mijn lul staat stijf omhoog als Ti de kamer weer binnen komt. Ze trekt haar bh en slip uit en gaat naast me liggen, vlijt zich tegen me aan. Geen geheime piemel. In haar hand heeft ze een condoom in het bekende vierkante hoesje. Ze haalt hem uit de omhulling en legt hem op de top van mijn lul. Met vakkundige bewegingen rolt ze hem behendig naar beneden af.

'I want to eat your pussy.' Misschien is het Ti's geur die me die volkomen urgente wens ineens doet uiten.

'That's one hundred euro extra, baby,' reageert Ti lief glimlachend. Belachelijk veel, maar ik betaal want het is het me allemaal waard. Ik wil niet de deur uit voor ik heb gehad wat ik hebben wil. Geld interesseert me niet op dit moment. Ik lik haar, ik zoen haar borsten, haar billen, ik streel haar kont.

Pas dan merkt ze mijn extra botgroei op terwijl ze een verschrikt gilletje slaakt bij het betasten van mijn rug. Ik zie hoe ze nu ook ziet dat ik mijn linkerarm niet uit de vastgevroren stand kan halen. Ze knielt achter me en voelt geschrokken over het lint van botknobbels dat zich van mijn nek langs mijn linkerschouderblad over mijn bovenste ribben beweegt.

'What you have?' vraagt ze bezorgd.

'Oh, it's just some extra bone. Don't worry. It's no problem.'

Ze lijkt niet echt gerustgesteld.

'Something with my ... eh ... DNA. Don't worry, it's not contagious.'

Ti glimlacht. 'You want soixante-neuf?' vraagt ze, terwijl ze op haar rug gaat liggen, me met mijn pik naar haar mond toe trekt en me begint af te zuigen. Dit is zo godverdommes lekker dat ik er niets aan kan doen, ik kom klaar.

'Lay next to me, baby,' zegt Ti. Dan vraagt ze of ik een massage wil.

'Of course.' Mijn eerste massage ooit. Eerst masseert ze mijn voeten, dan mijn benen, dan nadat ik op mijn buik ga liggen de achterkant van mijn benen, billen, armen, ferm maar lekker. Mijn rug doet ze heel zachtjes. Ze zit op me. Ik kan haar billen voelen. Het is hier behoorlijk warm. Ti draait een lichtje uit. Heerlijk, rust, genieten, ze neemt zoals beloofd de tijd.

Plots gaat ze met haar nagels over m'n lichaam, m'n rug en billen. Ze zegt me dat ik me moet omdraaien, trekt haar nagels over m'n buik,

armen, lies, ballen. Ik streel haar een beetje maar kan eigenlijk haast alleen maar passief liggen te genieten. Waanzinnig. Mijn lul raakt opnieuw hard onder haar aanrakingen. Ze pijpt me weer en trekt ondertussen een condoom over haar wijsvinger, die ze een beetje tegen mijn kontgat duwt. Daarna neuk ik haar korte tijd. Ze vraagt me te zeggen waarnaar ik verlang.

‘You can say it, it’s just the two of us here.’

Ik wil op z’n hondjes.

Fantastisch, die heupen zo vast te klemmen met mijn handen, de mooie kont, die mooie rug. Langzaam en voorzichtig, zodat ze me niet verliest, gaat ze plat op haar buik liggen en ik neuk haar op die manier van achteren in haar kut. Als het zo een tijdje duurt, draait ze zich om en begint me af te trekken. Ik neuk haar daarna nogmaals op de gewone manier, stop en trek mezelf af terwijl ze onder me ligt. Ze neemt even later de handeling even over met haar hand. Ik ga naast haar liggen terwijl ze zich tegen me aanduwt, trek mezelf weer af en spuit over haar borsten heen. Ik had haar vanaf het begin kleine zoentjes op haar gesloten lippen, haar borsten, haar nek, haar huid gegeven. Ze was fantastisch, helemaal niet afstandelijk zoals ik misschien verwacht had van een dame die zich prostitueert. Halverwege had ze gevraagd of ik champagne wilde, maar die bleek helaas op, waarop ik een biertje kreeg. Vreemd en onverwacht was wel dat tijdens onze seksessie een Thaise oma twee keer door de binnendeur naar binnen kwam schuifelen. Dat ‘it’s just the two of us’ klopte niet helemaal. Oma legde een stapeltje handdoekjes neer en zette de tweede keer een of andere doos in een hoek. Het stoorde me niet. Ook niet dat Ti elke keer dat ik haar geld gaf door de deur ging om het daarachter af te geven. Het stoorde me zelfs niet toen terwijl ik Ti op z’n hondjes nam een tweetal wat vage Thaise poetsploegjongens of wat het ook waren wegstiekend en zich verontschuldiging half binnen kwamen lopen en toen bleek dat Ti en ik bezig waren meteen rechtsomkeert maakten. Zo weinig privacy had ik in een sekskamertje niet verwacht, maar als de halve wereld binnen was gelopen was het me nog worst geweest. Ik had seks en was er apetrots op. Dit spaarzaam verlichte, intieme kamertje bevond zich buiten de werkelijkheid. Zo van de rest van de wereld verwijderd als ik me voelde, was ik immuun voor elke inbreuk op wat ik met Ti had. Ik had seks. Ik dook in vrouwenvlees. Aan mijn lans een vrouw. En ik zag dat het goed was. Dat ze betaald werd maakte helemaal niets uit. De wereld klopt als een vrouw je pijpt, een naakte vrouw die met je vrijt. Zo hoort het, zo hoort het te voelen. Dit is natuur pur sang. Dit gevoel dat alles precies op

zijn plek is voelde ik al bij mijn allereerste keer met Maddie in het maïsveld.

Ti vertelt dat ze pas drie weken in Amsterdam is en snel weer terug naar Thailand gaat. Ze is niet erg gelukkig, zegt ze. Ik betaal haar nog een afgesproken vijftig euro voor de omhulde vinger die ze toen ze me de tweede keer pijpte in mijn kont duwde en geef haar nog honderd euro fooi. Ik hoop dat ze die niet afgeeft maar voor zichzelf weet weg te stoppen. Het heeft me inclusief fooien vierhonderdvijftig gekost en het was elke cent waard.

Ze vraagt me of ik morgen terug wil komen, maar ik vrees dat ik blut ben. Bovendien wil ik een volgende keer een andere. Een Hollandse, een blonde.

Ik loop de Bardesteeg uit, de zon schijnt, het is twaalf graden als de voorspelling klopt. Ik ga lopen naar café Nellie. De stad is mijn vriendin.

Uit het raam van café Nellie starende vraag ik me af of Ti gedwongen in de prostitutie zit. Vooral het feit dat ze steeds het geld dat ik haar gaf onmiddellijk ging afgeven geeft aan dat ze in ieder geval een pooier heeft die haar onder druk zet. Ze was niet erg gelukkig zei ze, maar het leek of dat aan het feit lag dat ze in Amsterdam was. Misschien mist ze haar familie of vriendinnen. In ieder geval gaat ze wel terug, die vrijheid heeft ze blijkbaar. En ze heeft haar sessie met mij niet even snel afgeraffeld om zo snel mogelijk een nieuwe klant te kunnen binnenhalen. Het is een lastige kwestie. Je kunt toch niet bij een hoer naar binnen lopen en vragen of ze gedwongen in de prostitutie zit. Het is aan de staat, aan de politie, om te zorgen dat deze vrouwen niet in de mensenhandel zitten. Toch niet aan de klant. Hoe kan die dat nou weten? En seks moet gewoon gekocht kunnen worden. Je kunt het niet verbieden. Eenzame zielen moeten ook aan seks kunnen komen. Eenzame zielen zoals ik. Als ik straks thuis ben, ga ik I'm a creep van Radiohead opzetten. En daar ga ik niet stil bij zitten huilen. Daar ga ik op dansen. Want ik ben heel even gelukkig. Vervuld van Ti. En ik ga lachen en het restje cognac opdrinken dat ik nog heb. En ik ga vieren dat ik een man ben. Eerst nu, in de kroeg. Eerst met iedereen die ik ken in Nellie. Misschien zeg ik wel dat ik bij de hoeren was vandaag. Misschien zien ze vanzelf dat wapenfeit wel uit mijn smoel tevoorschijn stralen.

Ik denk terug aan de tijd dat ik zo ongelooflijk depressief was, nog maar kort geleden. Ik durfde de straat haast niet meer op. Trots ben ik dat ik er zelf overheen ben gekomen. Dat ik schilder. En de hoeren bezoek. Ik

hou op een bepaalde manier wel van het leven op dit moment. Kan zo maar weer over zijn, morgen, overmorgen. Ik loop terug naar de bar en bestel een nieuw biertje van mijn laatste vijftig euro.

‘En doe Jacco er ook een.’

19

Mijn haar staat recht overeind. Het regende gisteren toen ik terug naar huis liep. Ik ga rechtop in bed zitten. Mijn hoofd bonkt. Voel me groggy. Ik slinger mijn benen uit bed en krab aan mijn zak. Op de grond naast mijn kleren ligt een bierviltje waarop iets met pen geschreven staat.

‘Ses uur smorges vroeg op. 7ven klappen om de wang. Een warme douche. Wederom 7 klappen om de wang. En dan de realiteit in.’

Op de wekker is het half negen. Ses uur is al lang voorbij. Klappen om de wang ga ik beslist ook niet doen. Een warme douche is wel een goed idee.

Moet naar de wc. Week en stinkend. Zal nog vloeibaarder worden.

Na de douche voel ik in mijn broekzak. Ik haal welgeteld twee euro vijftenvijftig tevoorschijn. Als ik een patatje haal op het plein heb ik nog vijf cent over. Je suis un lul. Hoe moet ik hier de komende drie weken mee doorkomen? Kan niet anders dan met een smoes geld lenen bij mijn ouders. Ik kijk in de keukenkastjes. Er staan nog wat blikken goulash, ossenstaartsoep, kalfsragout, er is nog pasta en rijst. In de koelkast ligt kaas en een leverworst. Misschien red ik het wel een week. Kan ik alleen niet naar de kroeg, maar het is sowieso eigenlijk tijd voor wat onthouding. Eigenlijk betekent feitelijk niet. Misschien kan ik Sanne een werk verkopen. Ze wilde een werk met me ruilen, maar hoe goed ik haar dingen ook vind, ik hoef ze niet te bezitten. Ze maakt een soort esoterisch werk, maar dan niet met de negatieve connotaties die deze term oproept. Ze schildert diepzwarte cirkels, zo diep zwart als maar kan. Vanuit een soort niet aan het goddelijke verbonden religiositeit. Waarschijnlijk gebruik ik niet de juiste termen, maar ze wil door het doek en door de muur daarachter breken en iets oproepen, iets dat ik in mijn lomphheid nooit zal voelen. Naast zwarte cirkels, schildert ze blauwe cirkels en ovalen die hetzelfde moeten bereiken, van het stralendste blauw dat ze kan mengen. Haar vriend, die ook schildert, heeft haar proces om dat blauw te maken van haar afgekeken en op een dag in zijn schilderijen gebruikt. Toen werd Sanne furieus. ‘Dat is mijn blauw!’ had

ze geschreeuwd. Maar haar vriend had heel kalm geantwoord: ‘Nee Sanne, dat blauw is van niemand.’

Ze streeft naar iets dat Rothko in zijn werken bereikt. Bij Rothko voel ikzelf ook helemaal niets, dus slaagt ze wel in haar opzet. Ik zie wel dat er een intensiteit in Sannes werk zit die ook in Sanne zelf voelbaar is. Sanne is ambitieus en gedreven. Dat komt ook over in haar werk. En haar werk is positief en van een soort rijkdom die uit haar liefde voor mensen en dingen voortkomt. Haar werk is niet pervers, niet beschadigd, is geen negatief expressionisme zoals het werk waar ik van houd. Daarom hoeft ik geen werk van haar te hebben. Maar zij wil wel een werk van mij, zoals ze al vaker heeft gezegd. Dus kan ik misschien vragen of ze er eentje wil kopen voor een heel coulant bedragje, zeg honderd euro. Kan ik weer even door.

Had ik veel geld, ik zou een hoop verschillende kleren kopen. Veel casual, mooie kleren, kleur en zo, classy, trendy, en één of twee kostuums met stropdas en mooie schoenen. En ik zou meer verschillende dingen eten. Voor een euro of vijftien, twintig, vijftig per dag. Met een lekkere fles wijn. Wat lekkernijen tussendoor, van de traiteur. Veel afhaal. En ooit, ooit misschien een auto kopen. Maar als ik niet opschiet moet die volledig aangepast worden aan mijn groeiende invaliditeit. Zou ik kunnen leven van mijn werk, dan hoort een autootje er wel bij. Een ouwe, onopvallende, met vale lak en hier en daar een heerlijke deuk en een kras. En meer geld; meer kroeg en bier ook.

Op het moment heb ik geeneens geld voor een vriendin. Wie wil er nou vijf dagen in de week tomatensoep en brood en de zesde dag haring in tomatensaus met brood?

Shit, mijn zinkwit is op. Het zijn flinke tubes die ik gebruik en vooral van het wit heb ik veel nodig. Zwart, rood, geel en oranje zijn half tot driekwart leeggedrukt. Achter me op een tafel naast haar ezel liggen de tubes van Sanne. Die zien er gezonder uit. Twee meter van me vandaan zie ik de verf van Wim. Bij het raam die van Morris en Kirsten. In het lokaal naast het onze liggen de onbeheerde tubes van de anderen. Ze zijn allemaal naar de kantine. Ik ben de enige die heeft besloten door te schilderen. Zal ik?

Ik houd de deur in de gaten terwijl ik met mijn palet langs de verftafels in het andere lokaal ga. Snel draai ik het dopje van de tube Winton olieverf cadmium rood van Anita en pers een sliert van drie centimeter op mijn palet. Een vette sliert zinkwit en een sliert cadmium geel van Bart. Magenta van Tjerk, magenta van Benno. Vermiljoen van Brigitte,

Rembrandt Kobalt blauw en titanium wit van Anita. Gebrande sienna, gebrande omber, oker van Pieter. Klote, het dopje wil niet terug op de oker. Het gaat er scheef op. Pieter zou nooit een dopje scheef op de tube laten zitten. Zal ik het in mijn zak steken? Hij zal denken dat hij het thuis heeft laten liggen. Ik kijk naar het schilderij op de ezel. Het portret van een oude man tegen een verdomd okerige achtergrond die nog nat is. Terwijl ik zenuwachtig oplet of niemand door de deur komt, probeer ik het dopje door de in de schroefdraad vastgekoekte verf heen te draaien. Eindelijk lukt het. Ik gooi de tube tussen de andere en ren naar mijn eigen lokaal. Mijn hart slaat snel, ik hijg, voel dat mijn wangen rood van de opwinding zijn. Ik haat dit, maar mijn palet begint tenminste vol genoeg te lijken om minstens één gratis schilderij te maken. Ik kan het niet laten van Daan nog wat wit te nemen, misschien teveel, maar ik heb veel wit nodig. Als ik de stemmen van mijn klasgenoten door de gang hoor naderen, begin ik snel wit te mengen met oker alsof ik daarmee de originele kleuren uitwis en ze me in nieuwe tinten toe-eigen. Sanne glimlacht tegen me. Ik voel me schuldig. Gelukkig heb ik van haar niets gestolen. Het duurt zeker een uur eer ik over de angst heen ben dat iemand iets merkt van de diefstal. Ik zou in geval van ontdekking altijd nog kunnen zeggen dat ik wat van ze geleend heb en oh ja vergeten het te zeggen. Maar het zou vreemd zijn omdat ik behalve wit alle kleuren zelf nog wel in mindere of meerdere mate heb liggen. Maar niemand heeft iets door. Ik relax, zie dat ik best een goed ding aan het schilderen ben en moet lachen als ik bedenk dat de titel van dit doek 'het gestolen schilderij' zal heten. Trouwens, bedenk ik vrolijk, beter dat ik van hun verf een goed schilderij schilder dan dat Bart, Daan of Kirsten er maar een rukschilderij van weten te maken.

20

Ik lig stil. Mijn hart bonkt. Ik heb het heet, op mijn bovenlip en voorhoofd staat zweet. Het is mis. Goed mis. Met mijn rechtervoet. Iets dat nooit meer goed zal komen. Mijn ogen houd ik gesloten, alsof het weggaat als ik het wegdenk, weer in slaap val en opnieuw wakker word met een gezonde voet.

Maar ik weet dat mijn leven onherroepelijk weer een stukje is veranderd, Ik ben misselijk. Doodmoe van het onoverkomelijke van mijn nieuwe ellende. Ik probeer mijn rechtervoet omhoog te brengen in de richting van mijn scheenbeen. Toen ik wakker werd en me op mijn zij draaide,

had ik al gemerkt dat mijn enkel hard was alsof er een gipsen huls omheen gelegd was die mijn voet naar beneden dwong. Nee, niet mijn enkel, was het enige dat ik kon denken, niet mijn enkel.

Ik ga rechtop zitten, sla het dekbed aan de kant. De enige uitwendige verandering die ik aan mijn rechterbeen kan zien is een minimale verdikking van de enkel. En mijn voet is naar voren gestrekt. Ik buig mijn knie en leg mijn onderbeen naar links. Met mijn vingers voel ik rondom de enkel. Hij voelt anders dan normaal. Er is inderdaad bot bijgekomen. Met allebei de handen probeer ik de voet omhoog te trekken, eerst voorzichtig, dan met kracht. Maar er zit geen beweging in. Mijn tenen bewegen wel als normaal.

Als ik met mijn benen naast het bed zit ga ik langzaam staan. Mijn rechtervoet kan alleen op de tenen staan. Ik laat me terug op het bed vallen en leg mijn rechterarm over mijn ogen. Godverdomme, godverdomme, shit!

21

Ik word op mijn rug over de grond gesleept door een enorme haan. Het touw dat om mijn stenen lijf is geknoopt verbindt me met zijn kale nek. Zijn aartslelijke kop met twee gemene bijtende kraalogen die omrand worden door rode kringen van vlees zweeft boven me, draait zenuwachtig schokkend heen en weer om rond te loeren. Witte veren boven de ogen vormen nijldige wenkbrauwen terwijl de korte grauwe snavel woest in een boog naar beneden buigt alsof ik de oorzaak ben van al zijn ellende. Twee platte geplooidde lellen hangen van zijn chagrijnige kop als een leeggelaten scrotum dat samen met de uitgedroogde kam die scheef van zijn kop hangt heen en weer schommelen terwijl ik met een rukje omhoog getild word, nooit meer dan een zucht los van de grond en maar een paar centimeters vooruit, soms achteruit. Af en toe hakt de puntige snavel met snelle tikken op me in om me te laten weten dat ik van hem ben en hij me langzaam maar zeker tot gruis zal hakken al kost het hem de rest van zijn leven. Ik voel zijn haat.

Door een kaal houten hok met een golfplaten dak scharrelen zes loerende hanen rond met rode bakstenen aan korte touwen om hun nek.

Bakstenen. Ik weet wat ik ben omdat de andere stenen mijn spiegel zijn. Kwade kraalogen, scherpe snavels pikken zo goed het gaat met het gewicht aan hun kop naar elkaar terwijl ze allemaal de maïskorrels proberen te bemachtigen die over de grond uitgestrooid zijn. Als er niets

te vreten valt, staan de dieren meestal op de plek, als boten die aan het anker liggen. Hun lijven dobberen rond achter hun gebonden koppen. De kammen op de koppen van de hanen en de lellen onder hun bekken hebben dezelfde droge vaalrode kleur als de bakstenen.

Hij komt binnen met een kale kop, een bruine kaftan aan, paarsige oogleden, dikke wallen rond zijn ogen, witte lippen op elkaar geperst. Verbeten gezicht alsof hij zojuist iemand afgeranseld heeft. Die het verdiend heeft. De Abt. Dit is de hanencel. De Abt heeft zijn naam gekregen van de mannen van de Tattoo and Piercing Shop waar hij werkt. Omdat zijn specialisatie religieuze tatoeages is en hij bezeten is van het geloof. Met name concentreert zijn bezetenheid zich op de apostel Petrus. Het was niet eerlijk destijds. De haan heeft Petrus genaaid met zijn driewerf gekraai. Die probeerde alleen maar te ontkomen aan de woedende massa die hem wilde vermoorden. Wat betekenen woorden? Petrus' woorden dat hij Jezus niet zou kennen? Wat maakt het uit te liegen tegen ongelovigen? In zijn hart was Petrus Jezus trouw. Maar hij is zwart gemaakt door de bijbelschrijvers, de honden. De haan zal drie keer kraaien, had Jezus gezegd, en dan zal je mij drie keer hebben verloochend, dat schreven ze. Dit deel van de bijbel had de Abt altijd geïrriteerd, vanaf dat hij een kleine jongen op de boerderij van zijn ouders was. Henri, zoals zijn naam feitelijk is, was veel intelligenter dan zijn vijf broers, drie zussen en zijn vader en moeder. Maar hij was ook vreemd. Teruggetrokken, geobsedeerd door de bewegingen van de dieren. Niet de dieren zelf, hun bewegingen waren waar hij uren naar kon kijken. Het zwellen en ingaan van de varkensbuik terwijl het dier op zijn zij lag te slapen. Het heen en weer gaan van de kaken van de koe tijdens het herkauwen. Het omhoog en open gaan van de snavel van de haan als hij kraaide. Door zijn ernstige vorm van autisme werd hij op een bijzondere school geplaatst.

Op die school was Henri op zijn plek. Elke dag werd gesmoord in routine. Henri prevelde zelf verzonnen woordspelletjes voor zich uit, terwijl hij naar zijn vingers staaarde die kraal voor kraal aan een snoer regen. Hij volgde de slingerende bewegingen van de autisten om hem heen, hing aan de lippen van de begeleiders wanneer ze hun vrolijke kinderliedjes lieten klinken. Ondertussen leerde hij weinig tot niets op school. Zus Anna, die een jaar ouder was dan Henri, speelde graag schooltje, zij was de juf en Henri de leerling. Zo leerde hij een beetje lezen en schrijven. Maar hij pikte het snel op en ontwikkelde zich verder zonder dat de rest van het gezin het wist. In huis lag een oude bijbel, die hij bij zijn bed verstoppte. Niemand miste het boek omdat niemand in het

gezin graag las en het geloof geen grote betekenis had bij Henri's ouders. Voor Henri echter was een wereld die je van voor naar achter en terug kon lezen, die je kon binnenvallen waar je wilde, zonder dat hij ooit veranderde, van een heerlijke rust en voorspelbaarheid. In die wereld wilde hij leven, niet in een wereld die onvoorspelbaar was en van minuut tot minuut, dag tot dag, jaar tot jaar kon veranderen zoals zijn eigen werkelijkheid dat deed. De letters in de Bijbel stonden elke seconde, elk uur, tot in alle eeuwigheid op dezelfde plek van dezelfde regel van dezelfde bladzijde. Die wereld was het paradijs voor Henri. Wanneer hij maar de mogelijkheid had ongezien in de Bijbel te duiken, liet hij dat niet na.

Henri was bijzonder intelligent, maar ook zeer obsessief en vooral zijn rechtvaardigheidsgevoel was hoog ontwikkeld. Zonder dat hij daarvoor specifiek had gekozen, was het verhaal van Petrus daarom zijn eigen verhaal geworden.

Op zijn weg van school naar huis kwam hij elke dag langs een tatoeage shop, waarvan de bonte plaatjes in de etalage zijn aandacht trokken. Op een dag ging hij naar binnen en werd daar in de drukte die er heerste genegeerd door de jongens die er werkten en die dachten dat hij bij een paar klanten hoorde. Hij ging in een hoekje zitten kijken hoe ze tatoeëerden. Toen hij op een blaadje dat er lag een prachtige tekening maakte van een engel zoals hij die op een illustratie in de bijbel gezien had, ontstond er een interesse van de tatoeëerders in de vreemde Henri. Hij liep vaak na school naar binnen in de shop en maakte af en toe een paar tekeningen die soms zelfs opgenomen werden in de portfolio van de zaak. Uren kon Henri naar de prikkende naald zitten kijken hoe deze in een razend ritme inkt onder de huid van de slachtoffers tikte. Op een dag vroeg hij of hij een tatoeage mocht zetten bij zichzelf. Het werd een tekening van Jezus met aan diens zijde Petrus. Hij had hem op zijn borst getatoeëerd. Extra lastig omdat hij hem ondersteboven zag, maar hij was perfect. Henri bleek buitengewoon getalenteerd en mocht al snel bij andere mensen door de huid. Hij tekende alleen religieuze afbeeldingen, maar ze waren zo apart van stijl dat God, de Heere Jezus en hun heiligen niet zelden in een spotprent leken op te gaan. Omdat ze zo gedetailleerd en fijn van tekening waren en bijzonder mooi van kleur werden ze al snel een hit bij de klanten van de tattoo shop.

Henri kon niet verkroppen dat die stomme haan Petrus verlinkt had. Want zo voelde dat voor Henri. Petrus was geen Judas. Hij was de beste der apostelen. Die stomme haan, als die er niet was geweest met zijn snavel die omhoog en open ging ...

Ik sleep een klein eindje over de grond. De harde gevorkte poten worden onder de gevederde buik beurtelings omhoog getild en weer neergezet, nerveus, zonder ver te komen, als een gevangene in een te kleine cel. De koppen van de hanen worden door het gewicht van de stenen naar de grond gebogen, zodat ze ze niet als trotse hanen in de lucht kunnen gooien om de ochtend aan te kraaien. Ze pikken met gebogen en gedraaide nekken naar elkaar om elkaars veren uit het lijf te trekken hoewel ze geen kippen hebben om over te vechten. Maar geen enkele van hen heeft ook maar één keer gekraaid sinds ze hun molensteen om de nek kregen. Het touw aan de bakstenen heeft hun nekken kaal geschuurd, zodat het lijkt alsof hun koppen niet meer bij hun gevederde lichamen horen. Scharminkels.

De Abt stapt langs de gestreste hanen en geeft het beest dat in de weg staat een trap, zodat deze met baksteen en al twee meter aan de kant vliegt en zijn veren in het rond dwarrelen.

De Abt komt hier om tot rust te komen. Hij zit uren lang op een krukje en kijkt naar de ellendige beesten die met hun zielige koppen met een baksteen eraan langs de grond schuiven. De wereld daar buiten vreet aan zijn zenuwuiteinden. Hij kan het leven in de normale wereld niet aan, zelfs niet in de, wat normale mensen een abnormale zouden noemen, wereld van de tattoo shop. Maar als hij tatoeëert duikt zijn geest volledig onder in het trillen van de naald, zo houdt hij het uit. En hier in het hanenhok vindt hij rust in de bewegingen van de hanen, want wat kunnen ze nou meer dan schuifelen en pikken, schijten en morren. Hij pakt een bijl van de muur en laat zich op zijn knieën voor mijn haan vallen.

Het beest schurkt nu zenuwachtig tegen het touw aan dat hem met mij verbindt, stapt heen en weer, terwijl hij zijn kop naar links en rechts draait om en profiel de abt wantrouwig aan te kijken met zijn felle vogelogen.

‘Heb je wel eens gehoord van Jezus?’ vraagt de abt aan de haan. ‘Ik niet.’ Hij grijnst uitdagend naar het bezorgd loerende beest.

‘Ik ken Jezus niet, nee nee nee, beslist niet. Heb jij wel eens gehoord van de koning der Joden, haantje, van Jezus Christus, de zoon van God? Ik ken hem niet. Wat zegt ge, mannetje kukeleku? Je zegt niets. Oh?!

Voorwaar ik zeg u, hanemans, ik ken Jezus niet. Hoor je, ik verloochen Jezus van Nazareth? Nou? Tien keer vertel ik je dat ik hem niet ken.

Moet je niet kraaien?’

De haan begint aan mij te trekken, maar de abt legt zijn hand bovenop mijn harde lijf en houdt me vast tegen de grond gedrukt. Hij kijkt rond in het hanenhok.

‘Of een van jullie? Is er een van jullie die moet kraaien? Nee? Er kraait geen haan naar dat ik die Jezus niet ken? Nou, in dat geval ...’

De abt grijpt mijn haan bij de nek en duwt hem fors met zijn kop tegen mijn stenen rug. Met zijn andere hand zwaait hij de bijl hoog in de lucht terwijl de haan wild spartelt en met zijn vleugels flappert om los te komen.

Dan suist de bijl naar beneden en splijt met een klap de kop van de nek. Ik voel de slag door mijn hele lijf van steen branden en barst uiteen in twee stukken en wat gruzelementen.

Terwijl de haan aan het spit draait in het oventje en de heerlijke geuren van gekruid gevogelte de keuken vullen, zingt Henri zachtjes voor zich heen. ‘Jezukke is geboren, hallelujah hallo, Jezukke is geboren in een bakske vol met stro ...’

De rest van het gezin kijkt met monden waar het water uit loopt naar de oven en naar Henri die elke keer dat hij een van zijn dierbare hanen slacht zo in zijn nopjes lijkt.

22

Ik ga op mijn tenen staan, met beide voeten. De oplossing zou zijn damesschoenen met hoge hakken te dragen, realiseer ik me met enig sarcasme. Ik laat mijn linkervoet in de normale stand zakken en huppel met mijn rechtervoet omhoog en knie gebogen door de kamer. Dat is toch geen porem. Het is natuurlijk wel te doen. Je ziet wel vaker mensen die hun enkel hebben gekneusd of gebroken zo rondhuppelen. Maar voor mij is het anders, ik weet dat het permanent is en het begin van het einde. Als ik aangepaste schoenen moet dragen denkt iedereen dat ik een travestiet ben. Of als ik het positief zou willen benaderen een mannelijke fashionista. Tenslotte zit ik op de kunstacademie. Misschien moet ik eens met de meiden van de modeafdeling gaan kletsen, of ze niet iets voor mij kunnen ontwerpen.

Ik zal naar mijn ouders moeten. En dan natuurlijk naar het AMC. Er zal toch niets aan gedaan kunnen worden. Bot is bot. Een operatie veroorzaakt alleen maar de vorming van meer bot, dus dat is geen optie. Scheef gaan als een invalide, een kruk rechts ter ondersteuning, of

schoenen met hoge hakken, iets anders is er niet. Als ik mank ga lopen, krijg ik misschien last van mijn heupen.

Ik moet er wel op letten te doen alsof er niet zo heel veel aan de hand is als ik mijn ouders zie. Ik wil niet dat ze me weer in huis gaan nemen om over me te waken. Geen denken aan.

Fietsen gaat redelijk, hoewel die kruk achterop mijn bagagedrager behoorlijk stom is, maar zo gauw ik afstap en ga lopen, voel ik me helemaal een mankepoot. Met mijn tekenmap onder mijn rechterarm schommel ik op en neer, mijn linkerkant stijf bij de ribben, mijn linkerarm stijf gehoekt, in de richting van de ingang van de academie. Na mijn bezoek aan het AMC heeft men mij naar een voetendokter doorgestuurd en die heeft me weer doorgestuurd naar iemand die orthopedische schoenen maakt. Ze willen mijn enkel opereren zodat mijn voet op zijn minst weer in een hoek van negentig graden met mijn been zal staan, maar dat zal voorlopig nog niet gebeuren omdat ze eerst nog een aantal onderzoeken willen doen en andere gevallen bestuderen waarbij iets dergelijks is gebeurd. Ondertussen hebben ze een paar krukken voor me geregeld waar ik er maar één van gebruik. Het goede aan mijn bezoek aan mijn ouders is dat ik vierhonderd euro heb kunnen lospeuteren. Medelijden opent de portemonnee.

Hoe idioot ik er ook uitzie, ik heb besloten me niet meer in mijn woning op te sluiten zoals tijdens mijn depressie. Zo lang ik nog zelfstandig naar buiten kan, ga ik. Laat iedereen maar staren godverdomme.

Ze zijn allemaal betrokken, mijn aardige klasgenoten, van mij hoeft het niet. Laat me met rust. Pas maar op, ik jat zo meteen jullie verf. Ik wil het er niet over hebben. En kom maar op Wesseling met je anorexia model. We hebben toch allemaal wat. Ik teken d'r gratenkut en d'r frietozaktietjes en d'r holle oogkassen en ik geniet ervan. Ik geniet ervan! Ha! En ik ga geen stillevens meer tekenen, Zeeles, ik word zelf langzaamaan een stillevens. Ik verkalk levend. Wat ik wil schilderen is het verkalkte leven, het rottende leven, het schreeuwende leven, het uitgehongerde leven. Ik schilder mijn eigen leven en geen achterlijke dode flessen en potjes. Ik vraag een gesprek aan met de directeur en leg hem uit hoe het zit. Hij bespreekt het met een aantal docenten en ik krijg vrijstelling. Ik hoef alleen de lessen te volgen die ik wil volgen en mag tijdens de andere lessen een lokaal zoeken om in te werken, of ik kan thuis werken. Ze begrijpen dat ik niet de tijd heb die mijn klasgenoten hebben om zich te ontwikkelen. Ik heb haast. Ik moet door. En ze weten; ik ben gedreven en zit op het juiste spoor.

Het juiste spoor leidt me naar de Dolle Begijnensteeg. Dit keer is het een Deense. Professioneel koel. Blow job. Om te beginnen.

‘You have a big one, baby,’ zegt ze met een DeensDuitsig accent.

Klinkt geil.

‘Not really,’ zeg ik bescheiden.

‘Oh yes,’ zegt ze, ‘I’ve been in this job enough years. I know, I tell you it’s big.’

Na me gepijpt te hebben terwijl ze op haar knieën voor me zit, pijpt ze me verder staande met haar kut en kont boven m’n gezicht. Na extra betaling vervolgen we in standje negenenzestig.

‘You like shaven pussy, me too.’

Voordat ik klaarkom, stoppen we en gaan verder met zij on top of me. Ze berijdt me en het duurt niet lang of ik kom goed klaar. Ik twijfel een moment of ze mijn lul nou op het laatst achter haar billen in haar hand vasthield in plaats van hem in haar kut te hebben. Mijn lul leek er aanvankelijk ook niet helemaal in te passen. Misschien was ze te droog, ondanks het glijmiddel. Te nauw kan ik me toch niet voorstellen bij een professionele dame. Ik wil niet belazerd worden, maar van de andere kant weet ik het niet zeker en ik heb wel genoten. Volgende keer zal ik goed opletten als men mij berijdt.

De Deense is een redelijk kleine meid, blond, met zeer gevulde grote tieten. Niet te groot, eerder de perfecte maat, al heb ik ze liever iets zachter, wel rond en gevuld maar toch ietsje platter dan deze. Ik vermoed dat ze niet helemaal puur natuur zijn. Maar ze heeft een aardig, knap gezicht en de fuck was heerlijk stevig, hoewel hij wat langer had mogen duren.

Ik had mijn tekeningenmap bij de deur gezet toen ik binnenkwam. Mijn kruk had ik niet meegenomen.

‘You are artist?’ had ze met een bewonderende glimlach gevraagd.

‘Yes,’ had ik geantwoord. Dat ik nog op de academie zit hoeft ze niet te weten.

Ik wil de map weer oppakken als ik de deur uit wil gaan, maar krijg ineens een idee.

‘I want to draw you.’

Ze kijkt me aan met een blik die uitdrukt dat ze het een compliment vindt, maar verandert haar uitdrukking snel in een zakelijke.

‘Sure, mister artist, but you have to pay.’

Ik heb nog vijftig euro in mijn zak.

‘Fifty, okay?’

‘One hundred,’ antwoordt ze.

‘No, fifty.’ Ik wil niets liever dan haar tekenen. Mijn hoer die ik net geneukt heb, die mij net gepijpt heeft, waar ik standje negenenzestig mee gedaan heb. Hoe stoer is dat? Bij mijn volgende klassikale bespreking ga ik zeggen dat mijn model een hoer is. Mijn hoer. Een van mijn hoeren. Ts, potjes en flessen natekenen. Who’s da professional hier? Ze houdt haar hoofd schuin alsof ze nadenkt, maar ze weet al lang dat dit gemakkelijk verdiend geld is voor haar droge pussy. ‘Yes mister artist, how do you want me?’ Godverdomme yes.

Ik hink het hok uit, zwaai nog even naar mijn muze en maak dat ik de Dolle Begijnensteeg achter me laat. Even flitst het beeld van vijftien dolle naakte begijnen die in een orgie over elkaar kruipen door mijn hoofd. In mijn map zit een tiental snelle schetsen van mijn Deense. Drie verschillende poses. Een paar van recht beneden tussen haar benen. Ik had zelfs gevraagd of ze haar schaamlippen van elkaar wilde trekken. En dat deed ze. Ik moet thuis wel nog even aan haar handen werken, die zijn een beetje mislukt. En dan nog die tekening waarbij ze op haar knieën zit en haar kont en kut naar achteren duwt. Man, dit is leven! Volgende keer wil ik een hoertje uit de polder, eentje die ABN spreekt en ook die ga ik neuken en tekenen. Ik ga in de academiebieb een boek over Toulouse Lautrec opzoeken, beter dan het op internet te bekijken. Ik wil zien of hij de danseressen van de Moulin Rouge en de hoeren die hij heeft geschilderd ook heeft geneukt. Volgens mij moet ik dat aan zijn werken kunnen zien. Die vent had wel geluk, hij was van adel, dus aan het geld voor de dames zal het hem niet ontbroken hebben. Yes, ik word de nieuwe hoerenschilder. Welke jonge kunstenaar schildert hoeren? Is er iemand anders die dat doet? Ik moet het eens googlen. Ik krijg ineens zin te stoppen met de academie en naar het buitenland te gaan. Een atelier zoeken, dag en nacht schilderen en vervolgens zullen de galerieën en musea om me te staan te springen. En misschien zal mijn vader mij financieel ondersteunen zolang ik nog niet bekend ben. Tenslotte moet ik mijn modellen kunnen betalen. En is mijn vader niet een man van de wereld? Ik vraag me ineens af of hij wel eens naar de hoeren is geweest, of misschien zelfs nu nog wel eens een club bezoekt met zijn zakenpartners. Ik schud het idee van me af. Te denken aan mijn vader terwijl hij een hoer neukt, brrr, hahaha.

Gisteren; de psychologe. Na een tijd komt ze bij me staan. Ik was alweer heel wat uurtjes chez Nellie. Ik werd dronkener. Ze begon tegen me aan te staan, op m'n been te zitten, ik zat op een barkruk bij de plank aan de muur. Hoewel ik eigenlijk niets met haar wilde omdat ze me niet direct beviel, wond het me toch op dat ze zo tegen me aan vree. Ik bood passieve receptie. Het was laat. Op een gegeven moment ging ik aan het laatste tafeltje achter in de hoek zitten. Zij kwam erbij. Haar mond zocht en vond de mijne. Willen deed ik het misschien niet, het was meer toelaten, meegaan, dronkenschap. Dronkenschap verhinderde dat ik dacht aan de noodzaak tot ontbinding wat wat ik eventueel met haar zou beginnen. En lust. We hebben diep, gevarieerd en heftig getongd. Achter de bar hebben ze zelfs een paar keer de discobalk aan het plafond aangezet ter illuminatie en verfeestelijking van onze versmeltingen. Schande. Ze was wel wat ouder dan ik, had al een dochter, maar wat maakte me dat uit. Ik geloof dat we afspraken naar haar huis te gaan. Effe pisse eerst. Op de wc kwam ik in gesprek met Kennie, een zeer integere jongen zover ik kan zien als ik hem tegenkom. Hij raadde me af met die meid te gaan.

‘Dat is toch niks voor jou, jongen, dat is niks van meid.’ Iets in die richting.

Voor mij was dat een soort ‘oh, nou ja, dan niet’ en ik besloot niet met haar mee te gaan. Zij was ondertussen al naar buiten en ik bestelde nog een pilsje, dat ik rustig, staande aan de bar heb gedronken. Ik kan me herinneren afgerekend te hebben en ben naar buiten gegaan. Daar heb ik met mijn fiets aan de hand nog op de psychologe gewacht en ben toen weer naar binnen gegaan om nog een paar biertjes te drinken. Om half drie of zo was ik thuis.

Toen ik met Tjerk een keer koffie dronk op de academie vertelde hij me dat hij een van de mooiste dingen ter wereld vond dat je tv zit te kijken met je vriendin voor je, zij tegen je aan zittend tussen je benen, haar vast te houden, gewoon dit keer als niet seksueel getinte handeling, haar edelmoedig de zapper geven en laten zappen, misschien beide zittend onder een dekbed. Tjerk is een romanticus, maar hij heeft gelijk. Wat hij beschrijft is liefde, is genieten van een vrouw. Godverdomme. En ik ken Tjerks vriendin, ze is buitengewoon mooi en aardig en intelligent. Ik zie hem zo zitten met zijn vriendin voor zich terwijl zij een programma op zet dat hem geen klote interesseert en dat interesseert hem geen klote, want hij glimlacht en hij is gelukkig en hij kust haar haren en hij glimlacht en glimlacht. En waarschijnlijk hebben ze er nog een lekker

glas wijn bij ook nog. Fuck, man. Wat maakt het dan uit of je een goed kunstenaar bent ... alhoewel, moest ik moeten kiezen tussen een vriendin en de kunst ... Een leven zonder kunst maken, een leven zonder vriendin, een leven zonder seks, alle drie ondraaglijk.

Ondertussen is het derde academiejaar begonnen. De zomer is gelukkig voorbij. De zomer is zwaar voor me. Ik haat de hitte, het zweten, de gedwongen minimalisering van de kleding. De fantastische vrouwen in de stad, hen staat de minimalisering goed. Te goed. Het lijkt alsof mijn hormonen met elk zonnestraaltje meer geprovoceerd worden. Zomer is tijd voor collectieve vrolijkheid en paarbereidheid. En ik voel dan dat ik alleen ben en niet aan het paarritueel kan meedoen, mijn misvormde lichaam moet zich onttrekken aan het exhibiteren dat bij de zomer hoort. Ik voel dat de zomer van alle anderen is. Als een feest waarvoor ik geen uitnodiging heb. Maar ik heb mijn kunst, ik schilder elke dag. En als ik niet schilder, teken ik. Of ik kijk films, lees of luister naar muziek. Het gebrek aan vrouwelijk gezelschap frustreert me, maar mijn werk floreert erdoor.

Ik heb een schilderij gemaakt, misschien meer een geschilderde tekening in kleur, van een bizar koppel in een naaldbomenbos. Een theatraal koppel, hij met een hoge golvende zwarte muts, snorretje sikje, rode schmink rond zijn ogen, blote buik en minirokje, draagt een naakte witte vrouw, onhandig houdt hij haar vast, op haar tepels stervormige blauwe versiersels, haar gele haar in een gekke kuif, haar mond beestachtig, open, met een geruïneerd gebit met scherpe tandjes hier en daar, alsof ze niet goed in haar hoofd is, alsof ze de man in zijn nek wil bijten. Zo zwart als de muts op het hoofd van de man is, zo zwart is zijn lul die ferm vanonder zijn rok naar beneden hangt, als houden de muts en de lul elkaar in evenwicht. Redt de man een arme misbruikte geestelijk invalide vrouw uit het bos, redt hij haar van verkrachters en mensenhandelaren of is hij degene die haar gaat misbruiken in het bos? Ook hij ziet er niet gelukkig uit. Ik heb een schilderij gemaakt, misschien meer een geschilderde tekening in kleur, van een oude man met lang wit haar en een muts of tulband op, zijn mantel hangt open, hij draagt een vleeskleurige bh, zijn piemel is zo klein dat hij eerst niet opvalt onder al het bloed dat over zijn buik loopt vanuit de wond die het mes heeft veroorzaakt dat nog in zijn buik steekt. Van zijn vingers, die hij omhoog houdt alsof hij zijn mantel niet wil besmeuren, druipt bloed. Voor de oude man zit op haar knieën, in een zelfverzekerde houding, een mooie jonge vrouw met een rood hoedje. Haar zwarte jas hangt open, verder draagt ze alleen een zwarte bh en zwarte handschoenen. De oude man

kijkt ons aan. De vrouw kijkt afwezig, arrogant, misschien ook wel ongelukkig, uit het beeld. Ik heb een schilderij gemaakt, misschien meer een geschilderde tekening in kleur, van een tweeslachtig, naakt mens met een hondenkop, ze heeft borsten en een piemel en wordt als een rechtop staand paard bereden door een lelijke man of vrouw in een middeleeuws kostuum met een grote witte kanten kraag, met zwarte flappende voeten, die aan een lange dunne stok een grote lap vlees voor de menshond omhoog houdt. Op de grond zit een behaard mensbeest met grote bebloede borsten dat haar bebloede hand likt. Twee pijlen steken in het lichaam, bloed loopt in stralen langs de borsten naar beneden, haar piemel steekt stijf uit haar slip naar buiten. Ik heb een schilderij gemaakt, misschien meer een geschilderde tekening in kleur, van twee vreemde naakte vrouwen, de oude vrouw met de zonnebril houdt een van de borsten van de andere vrouw vast terwijl ze haar vraagt of zij zich niet af en toe voelt als een dode vlieg die in een poel vuil water ronddrijft. Ik heb een schilderij gemaakt, misschien meer een geschilderde tekening in kleur, van een haarsalon die onder water staat, de vrouwelijke klant drijft in het water, naakt met alleen haar rode netkousen aan, terwijl haar hoge wollige kapsel wordt gecoiffeerd door een kapper met een berensnuit, een hanenkam, een grote gestreepte zwembroek aan, een roodwit gestreepte reddingsboei om. De kapper vraagt aan een twee meter hoge zwarte vogel met een lul als neus en zijn rafelige vleugels wijd uitgespreid ‘verkrachter misschien?’, waarop de vogel ‘moordenaar misschien’ antwoordt. Ik heb een schilderij gemaakt, misschien meer een geschilderde tekening in kleur, van een naakte man met een zwarte piemel en sexy kousen en een koptelefoon op, hij draait zijn ogen in de lucht, hij houdt een staf vast waarop een naakt dwergvrouwtje zit met een koptelefoon op en een dierlijk hoofd met dikke lippen. Ik heb een schilderij gemaakt, misschien meer een geschilderde tekening in kleur, van een dikke oude vrouw, met een gruwelijk lelijke kop met uitgedund haar die haar dode man aflegt. In een kapel met ornamenten en bloemen. Ze is naakt, haar borsten hangen tegen de witte doek die over de rand van de doodskist puilt, ze tilt met haar beringde hand het hoofd van haar man omhoog om hem presentabel en comfortabel in zijn kist neer te leggen, zijn arm steekt recht vooruit langs de rand van de kist. De vrouw heeft grote tatoeages op haar arm, van een schedel, sterren eromheen, van de maagd Maria met bloedende ogen die de kop van een oeran oetang streelt.

Maar dan is dat alles ineens niet meer genoeg.

Ik besluit van de ene dag op de andere dat het niet genoeg is wat ik vertel. Dat de verhalen die ik vertel te specifiek zijn, niet alles kunnen zeggen wat ik wil. Dat ik de verf, het gebaar, de kleur moet laten spreken om een totaler beeld te scheppen, om alles te kunnen zeggen in één enkel beeld. In elk beeld dat ik maak. En het lijkt een tijdje te lukken. Ik drenk de verf in mijn emotie en smeer hem op het doek. Ze zijn zwaar, mijn schilderijen, donker, vies, wild, of juist leeg. Maar toch nooit zwaar en vies en wild en leeg genoeg.

En dan raak ik in een crisis.

Wat ik probeer, wat ik steeds weer probeer, is tegen het schilderij te werken. Ik wil slechte schilderijen maken. Niet slecht in de zin van onkundig, slecht geschilderd, waardeloos. Ik probeer het aan Wesseling uit te leggen, maar dat is bijna even moeilijk als het te schilderen. Ik wil tegen het werk zelf werken. Omdat ik mijn falen wil weergeven, de lelijkheid van mijzelf wil weergeven. Niet anekdotisch. Daarom had ik ineens besloten geen anekdotisch werk meer te maken.

Ik besloot: ik ga abstracte schilderijen maken, of op z'n minst halfabstracte. Voorlopig hanteer ik voor alle werken dezelfde maat, die uitgaat van de breedte van het kraftpapier dat ik op een houten raam opspan. De hoogte volgt vanuit mijn gevoel. Ze zijn een meter veertig bij een meter tachtig, prettig groot, prettige verhoudingen. Ik werk meestal aan vier doeken tegelijkertijd. Met een brede spalter schilder ik op het eerste doek een grote zwarte fallusvorm, zwarte brede accolades aan weerszijden, witte lak er omheen en oranje lijnen. Het tweede doek toont een kribbe met stro, maar ik wil het niet figuratief noemen omdat anderen er geen kribbe in zullen herkennen. Oranje vegen en druipers er omheen, wit geschmier, een zwarte uitlopende wolk die boven de kribbe uitregent. Veel van het bruine kraftpapier laat ik zichtbaar. Het doek is binnen een half uur klaar. Ik val op het derde aan met veel smerig grijs, daar doorheen himmelblau, kruizen en cirkels, schilder daar het meeste weer van weg. Terwijl ik met een kwast in het eerste doek een bodem vol wilde halen kalk, spetter ik in dezelfde beweging het vierde doek in. Ik laat me gaan op alle doeken zonder vooropgezet plan. Mijn arm maait over het doek. De verf is heerlijk. De verf vertelt me wat mijn volgende stap is. Ik weet wanneer het niet goed is en ik verder moet, maar nooit waar ik naartoe moet. Totdat ik ineens zie dat het bijna goed is. Dan nog een paar stappen en ik weet dat het goed en af is. Of verpruts het en moet er nog verder doorheen. Ik weet dat Rubens, ook al bestond er in zijn tijd geen abstracte kunst, zou kunnen waarderen wat ik schilder. Net zo Rembrandt. Elke schilder herkent een rake strek, een goed geschilderde

partij. Want haal een paar vierkante centimeters uit een schilderij van Rubens of Rembrandt en vergroot ze uit en je hebt een geweldig abstract schilderij. Ik geniet van mijn kunnen. Er is alleen één probleempje; ik kan schilderen. Maar wat ik wil is tegen het doek werken. Ik wil geen schoonheid scheppen. Ik wil vernietigen. Ik wil verderf. De oude Duitse dichter Friedrich Rückert schreef; 'Ich bin der Welt abhanden gekommen'. Mahler heeft het gedicht op muziek gezet. Helaas schreef die ouwe Rückert ook waarom hij der Welt abhanden gekommen is. Namelijk omdat hij alleen in seinem Himmel lebt, in seinem Lieben, in seinem Lied. Hoe jammer. Want ook ik heb het gevoel dat ik der Welt abhanden aan het komen ben. Maar mijn kwijtraken is werkelijker. Ik voel mezelf langzaam sterven. En precies dat wil ik in mijn werken uitdrukken. Daarom mogen ze niet levensbejahend zijn. Maar is er iets zo levensbejahend als een kunstwerk? Elk kunstwerk is een explosie van wil, een geboorte, een triomf.

'Jij doet niet wat je wilt doen,' zegt Wesseling. Je maakt geen lelijke schilderijen, je maakt mooie schilderijen. Je maakt niet stuk als je met je spalter door het doek scheurt. Je voegt een beeldelement aan je schilderij toe dat zeer esthetisch is. Je gebruikt geen kleuren die werkelijk vies zijn, je schildert geen slecht geschilderde vlakken. Jouw smaak stuurt je kleurkeuze en al jouw zogenaamd vieze kleuren, vervuilde kleuren en merkwaardige kleurcombinaties zijn afgewogen en uitgebalanceerd. Wanneer ze dat niet zijn, keur jij zelf het schilderij af. Wanneer een stuk werkelijk slecht geschilderd is, ga je door tot het goed geschilderd is. Je maakt supergoeie schilderijen maar je mislukt in wat je je voorneemt. Qua concept faal je.'

Godverdegodverdegodver, hij heeft gelijk. Kut kut kut! Ik weet dat hij gelijk heeft. Ik geniet van elke goed geschilderde streek. Ik ben verliefd op al mijn verfdruipers. Ik werk door tot de compositie klopt, tot de kleuren met elkaar een intrigerend geheel vormen, tot er spanning tussen alle onderdelen van het beeld bestaat. Tot ik denk dat ik mijn frustratie heb geuit en de beschouwer mijn donkere ziel erin kan lezen. Dan ga ik voor mijn doek zitten, urenlang, en geniet. Maar ik wil niet genieten. Ik wil dat het doek me in het gezicht slaat. Iedereen die het ziet in het gezicht slaat. En ik wil genieten. Het is hopeloos.

Er zullen genoeg leken zijn die mijn doeken walgelijk vinden, belachelijk geschmier, gepruts dat een kind van drie ook kan. Of ze zullen vinden dat de doeken door een idioot zijn gemaakt. Slechte schilderijen zullen het zijn in hun beleving. Maar voor mensen zonder enige kijk op kunst maak ik mijn schilderijen niet. Daar is kunst niet

voor. Het volk is niet nodig voor de kunst. Alleen voor wie er zich werkelijk in wil verdiepen, die er iets voor over heeft, staat de kunst open. En dan nog is alleen het oordeel met name van zij die er verstand van hebben van belang voor een kunstenaar. Mensen als Wesseling moeten kunnen begrijpen wat ik wil. Maar mensen als Wesseling zien dus dat wat ik wil maken volledig mislukt. Waar ik tegen vecht als ik een schilderij maak is academisme. Ik probeer me te onttrekken aan gezapig geschilderde schilderijen die mindere kunstenaars maken. Aan de esthetiek van mooischilders, maar ook aan de esthetiek van mensen die geweldige, briljante schilderijen weten te maken. Maar ondertussen creëer ik een soort esthetiek die in deze tijd net zo geaccepteerd is en net zo geïnstitutionaliseerd is als alle andere. Door knullige, krassende lijnen te trekken, door botsende kleurcombinaties, wild emmers lakverf over het doek te gieten, te schreeuwen als ik schilder, door te verven in plaats van te schilderen, door wat vooral pleziert weg te laten ontloop ik de val van het mooie niet. Ik heb nog niets anders geprobeerd dan iets moois te maken. Ik ben de obsceniteit van het falen nog geen centimeter nader op het lijf gerukt. Ik ben er zo ver van verwijderd als van de zon. Ook al dacht ik dat ik de obsceniteit op de huid zat. Wesseling haalt de grond onder mijn voeten vandaan. Maar hij heeft gelijk. Als ik tegen het kunstwerk wil werken kan ik om te beginnen al helemaal geen kunstwerk maken. Want elk kunstwerk is een positieve schepping. Ik kan net zo goed stoppen met de academie. Stoppen met kunst maken.

24

Toen mijn nek stijf werd, moest ik me met mijn hele lichaam omdraaien om te kunnen kijken, lees ik op internet, het verhaal van een fopgenoot. Het is alweer jaren geleden dat ik mijn soortgenoten en hun wederwaardigheden heb opgezocht. We schijnen met z'n tiene te zijn in Nederland. Tien maar! Bij de geboorte kun je het al zien, aan de kromme, te korte en onbuigbare dikke teen. Bij mij hebben de vroedvrouw en later de consultatiearts het genegeerd, afgedaan als een onbelangrijke speling van de natuur. Ik wil de andere negen niet kennen. Hoewel, twee heb ik ooit op tv gezien in een talkshow. Freaks. Natuurlijk weet ik dat het geen freaks zijn maar normale mensen met een achterlijke aandoening. Natuurlijk weet ik dat ik net zo'n freak ben. We horen in de Griekse mythologie thuis. Omdat we ooggetuigen waren van de fellatio waarmee Aphrodite, godin van liefde, vruchtbaarheid en

schoonheid Zeus de oppergod verwende. Terwijl deze toch getrouwd was met zijn zusje Hera. En omdat wij dus, geheel per ongeluk, buiten onze wil om, we waren zelfs niet eens geboren, hem hebben betrappt, heeft de machtige heerser over hemel en aarde ons verdoemd tot het langzaam veranderen in stenen beelden. Geweldig toch?!

Ik wil de zeven niet kennen. Als ik mijn lot moet delen met anderen is het mijn lot niet meer. Ik wil persoonlijk vervloekt zijn door de goden. Deel van iets zijn dat anderen overkomt maakt mijn lot onbeduidend. Dat ik vergroei tot een baksteen is absurdisme. Maar fop hebben, een geregistreerde, benoemde, gecategoriseerde aandoening waarmee een zeker percentage mensen behept is, is gewoon maar een onderdeel van hoe de natuur in elkaar zit, met briljante constructies en briljante missers. Toch raak ik gevangen in de verhalen op internet. Ik lees dat een Engels meisje tijdens haar zestiende verjaardagsfeestje terwijl ze danst voelt hoe haar rechterheup ineens strak trekt. Ze probeert haar heup nog wat los te schudden, maar die zit helemaal op slot. Ze waggelt stijf de dansvloer af terwijl ze het gevoel heeft dat iedereen haar aanstaart.

Ik kom verhalen tegen van jongeren die vanaf hun twaalfde tegen hun voortschrijdende verkalking vechten, waarvan op hun achttiende geen hartecho's meer gemaakt kunnen worden omdat hun borstkas een dichte huls is geworden. Die steeds moeilijker kunnen ademhalen door de druk op hun longen en hun hart, die langzaam doodgeknepen worden door hun eigen borstkas. Kinderen van een jaar oud die hun ellebogen niet meer kunnen bewegen. Iemand die na een val op zijn hoofd de volgende dag zijn kaken niet meer van elkaar krijgt, die kan stikken als hij moet kotsen omdat zijn kots zijn mond en keel niet meer uit kan.

Ik heb nog mazzel gehad tot nu toe, maar ook ik zal er vroeg of laat aan geloven. Misschien is mijn enkel wel de echte start van het einde. Ik schakel over naar YouTube en zoek Cloudy days van JJ Cale op, ben bang dat ik nog ga janken als ik naar dat nummer ga luisteren en typ Bass Drum of Death in. Dat zal me leren.

Mijn collega's in aandoening zijn de ALS-ers. Hun spieren vallen langzaam uit, de mijne verbotten. Same difference. De ALS-ers hebben een mooie actie op touw gezet; de Ice Bucket Challenge. Wereldwijd gooien "normale" mensen een emmer ijswater over hun hoofd.

Hilarisch! Ze gillen, ze bevriezen een paar seconden. Men doneert geld voor onderzoek. Voor fop is ook te weinig geld voor onderzoek. Zelfs niet alle artsen kennen het. Ik stel voor dat ook wij aan werving gaan doen. Wereldwijd "normale" mensen onder de trechter van een

cementwagen. Een holle pijp in hun mond om adem te halen. Een uurtje wachten tot de cement hard is. Hilarisch!

Ik ben geen groepsdier. Fijn allemaal samen tegen een ziekte. Ik wil individueel creperen. Ik dans op een platvoet en een hoge hiel op Fidler, I don't give a Fuck. Kom maar op, kankerheupen, sla maar op slot, godverdomme. Als dat Engelse meisje nu hier bij me zou zijn, zou ik met haar dronken worden en zouden we met elkaar neuken met onze harde heupen. En dan zouden we uit elkaar gaan, want ik wil een normaal wijf en niet zo'n levensloser als ik. Ik ben een fopklootzak, klikklak de trap op naar mijn atelier en graai de halve fles whisky van de grond.

Om me heen hangen tekeningen die ik met vegen en vlakken Oost-Indische inkt heb overschilderd zodat je nog maar onherleidbare stukjes van de originele tekeningen kunt zien. Nadat ik had geprobeerd op de academie een werkelijk walgelijk schilderij te maken met rechte lijnen en vlakken die ik met lelijke kleuren netjes probeerde in te schilderen, wat ik dus niet kan, en ook dit mislukte, want dit was werkelijk een slecht schilderij, moest ik het idee iets slechts te maken laten varen. Roos was langs gekomen en begreep er niets van. Ik moest toegeven dat ik dat gevoel met hem deelde. Ik zat voor het schilderij en werd er alleen maar heel erg moe van. Ik had geen zin de rest van mijn leven dingen te maken die ik zelf niet om aan te zien vond.

Ik pak de spiegel die in mijn atelier ligt om zelfportretten te schilderen en kijk naar mijn kop.

Jongen, is het niet eens tijd te stoppen met je puberale kunst?

Het is een totaal verrassende vraag die ik me daar stel. Het lijkt het ei van Columbus. Het moet afgelopen zijn met de spleen, met het expressionisme in mijn werk. Word eens volwassen, man!

Maar de volgende vraag is waar mijn werk dan over moet gaan. Nergens over is het antwoord. Maar wat is dan de vorm waarin dat 'nergens over' zal worden gegoten? Ik-heb-geen-idee.

Mankelul is al een uur aan het dansen in zijn atelier en aan het drinken. Mankelul viert dat hij vrij is van zijn expressionisme. Hij stopt soms met dansen en drinken en schrijft op dat hij zilveren paaltjes met dikker rode hangende touwen ertussen zal neerzetten, zoals ze voor dure schilderijen in chique musea staan. Alleen in zijn geval hangt er niets achter, want het chique hekwerk is het kunstwerk. Hij schrijft op dat hij een sokkel neerzet zonder iets erop, want zijn werk gaat nergens over.

Hij gaat zitten en drinkt whisky. De whisky loopt tijdens het drinken in zijn oor. Hij heeft geen idee hoe hij dat flikt. Hij is dronken. Zijn moeder belt en hij praat Engels tegen haar. De dag erna kan hij niet lezen wat hij heeft geschreven en dat is maar goed ook en hij heeft er geen herinnering aan dat hij Engels tegen zijn moeder heeft gesproken. Maar hij zal wel ter verantwoording worden geroepen en zijn uiterste best moeten doen haar ervan te overtuigen dat het een eenmalige gebeurtenis was.

25

Gaat het goed met me? Ik hink de Kleine Kolkstraat in. Gisteren heb ik alleen op bed gelegen en tv gekeken, met bijbehorende schuldgevoelens. Vandaag moet wat gedaan worden. Ik draag een zwart hemd, een rode jeans, m'n zwarte leren jas en zwarte schoenen. Die met lange, donkere haren glimlacht en wenkt me. Ik hink naar haar deur. Ze glimlacht nog steeds.

'Vijftig euro.'

'Voor wat?' vraag ik. Het lijkt een gering bedrag voor zo'n geweldig mooie vrouw.

'Pijpen en neuken.'

Ik zeg: 'Oké,' en ben binnen.

We stellen ons voor, ik vergeet meteen haar naam maar onthoud de mijne. Ik betaal honderdvijftig.

Ik kleed me uit. Zij pakt een condoom. Ze zegt dat ze mijn lul gaat wassen omdat ze van schone mannen houdt. Ik heb dit ritueel eerder eens op tv gezien en vond het toen nogal denigrerend voor de man. Alsof hij onmondig gemaakt werd. Maar nu in de werkelijkheid is die zorg, die overname, niet onprettig. Ik voel haar warme huid tegen me aan. Ze draagt haar witte lingerie. Mijn handen moeten ook gewassen. Ik vind die hygiëne eigenlijk wel prettig. Zij ziet er heel schoon uit. Ze is ook aardig. We kletsen wat.

Ik ga op bed liggen. Mijn lul is nog niet helemaal stijf als ze half op me half tegen me aan gaat liggen. We hebben het even over de stijfheid van mijn lichaam op plaatsen waar ik het liever niet zou hebben. Zij zegt dat ze ook een handicap heeft. Ze draagt contactlenzen en heeft min acht. Jezus wat een woordspeling zou dit zijn als ze niet zo serieus en zo sympathiek was.

Wat een knappe griet is dit. Ik schat haar begin twintig, een jaar of drie, vier ouder dan ik. Als ze me pijpt zie ik hoe haar gezicht perfect in een

pornoblaadje zou passen, een blaadje met klasse meiden. Ze is bloedmooi en ziet er bloedgeil uit, hoewel ze dat laatste natuurlijk niet is. Ik strijk mijn handen door haar lange haar. Het is minder zacht dan ik verwachtte.

Ik neuk haar en op het moment dat ik klaarkom voel ik dat ik aan me voldaan heb. Ze geeft me die ene seconde extra om in stilte op haar uit te liggen. Maar ik besef dat zij hier niet uit lust of genoegen ligt en stijgt af. Ze test het condoom op zaaddichtheid. Eerder, voor het neuken, had ze het ingesmeerd met glijmiddel, omdat hij anders kon breken, zoals ze zei. Als grap informeerde ik of ze het condoom bedoelde of ... Nee, mijn pik zou niet breken, die kon wel wat hebben, zei ze. Ik vind het heerlijk dat ze zo'n hard woord gebruikt voor mijn piemel.

Ze gooit het condoom weg en spreekt de hoop uit dat ik het lekker vond. 'Eigenlijk moet je een groter condoom gebruiken,' zegt ze dan tot mijn verbazing.

Ik kijk haar vragend aan.

'Je pik is te breed.'

Weer dat heerlijke woord.

'Ik krijg die condooms binnenkort weer. Sommige van mijn collega's gebruiken aarscondooms omdat die groter zijn. Maar dan zijn ze ook dikker, dus minder fijn.'

'Ben je wel eens in de condomerie geweest?' vraag ik. De winkel ligt maar een paar straten verderop.

Ze schudt haar hoofd.

'Nee, dat is ook eigenlijk meer voor toeristen en cadeaukopers,' beaamt ik.

Ik kleed me aan, we kussen elkaar drie keer op de wang. Vreemd nadat we zo intiem zijn geweest. Maar in feite kennen we elkaar ook pas een half uur.

Ik sta buiten, hink twee meter de verkeerde kant op, draai om, hink weer langs haar raam, zwaai naar haar en hink de straat uit.

Hoe voel ik me? Hoe moet ik me voelen? Als een winnaar? Heb ik het fantastisch gedaan? Ik weet het niet. Is het triest dat ik dit heb moeten doen in plaats van met een gewoon meisje geveeën te hebben? Ben ik nu een loser? Nee, terwijl ik de grachten over hink, weet ik dat het goed was zo. Hoewel ik het zoenen wel miste. Maar het was een erg mooie vrouw. Ik voel me weer iets meer man en iets minder mankepoot. Het was spannend. De term 'naar de hoeren gaan' was voor mijn gevoel niet toepasselijk. Misschien ben ik wel heel erg naïef, maar het was voor mij eerder een ontmoeting, één op één, met seks dan wel. Het was een

hartstikke leuke griet. We hebben gepraat. Ondanks de geldelijke transactie die van haar lichaam een gebruiksvoorwerp maakte en van de seks een te verhandelen product, het gespeelde van haar lustbeleving, ondanks dit alles voelde het niet als naar de hoeren gaan. Ik zwaaide naar haar als naar een kennis. Het liefst zou ik achteraf met haar een kopje koffie zijn gaan drinken, gezellig kletsen over onszelf, over van alles en nog wat. Voor mij hield het niet op buiten aan de deur. Daarbuiten blijft voor mij aanwezig wat binnen is gebeurd. We blijven dezelfde personen en kennen elkaar nu door deze ontmoeting. We zijn toch geen mindere mensen nu, toch? Of ... hoe zou ik het vinden als ik haar tegenkom terwijl ik met mijn ouders door de stad loop? Ze loopt naar me toe, zoent me drie keer op mijn wang en vertelt mijn ouders met een glimlach om haar mond dat ik vorige week seks met haar heb gehad en dat ik een hele aardige klant ben die altijd goeie fooien geeft. Of hoe zou ik het vinden als ik haar zou herkennen in een documentaire over vrouwenhandel, op tv? Ze zou een pruik dragen en een gekke bril en ze heeft zo'n gekke vervormde stem, maar ik zie dat zij het is. Ze vertelt dat ze er door een pooier ingeluisd is. Eerst was het haar vriendje. Toen moest ze hem ineens dure cadeaus en vakanties terugbetalen. Hij trimde haar telkens weer helemaal in mekaar. Met zo afschuwelijk veel geweld. Ze moest achter het raam. Elke minuut, dag en nacht, werd ze in de gaten gehouden door hem. Niemand hielp haar. Hij dreigde haar familie te mishandelen. Zelfs de politie hielp haar niet. Ze kreeg een lief hondje van haar pooier. Het hondje was haar enige vriendje. Als ze niet gehoorzaamde werd het hondje de hele kamer door getrapt en geslagen. Hij had al eens voor haar ogen met een grijns op zijn smoel een pootje van het beestje gebroken en een andere keer een oog uitgestoken. Ze had haar hondje wel uit zijn lijden willen verlossen, maar het was de enige die van haar hield en dan zou ze helemaal alleen zijn. Maar ik kan me niet voorstellen dat die intelligente, mooie, zelfstandige vrouw die ik zojuist heb leren kennen op die manier in de prostitutie zit. Het lijkt me voor haar vooral wel moeilijk dat ze haar klanten niet kan uitkiezen, dat ze lelijke, vervelende, stinkende of dronken mannen moet bedienen. Voor mij is het gemakkelijk. Mijn laatste vijf dames waren een voor een prachtige meiden, zoals ik ze nooit als vriendin zou kunnen krijgen. Het is een wonder dat ik seks met ze mag hebben. En dat alleen maar voor wat geld. God zegene het geld, en dus mijn ouders. Ze moesten eens weten wat ik ermee doe. Maar ik moet wel ophouden zoveel fooi te geven. Neuken, pijpen en wegwezen. Geen speciale wensen meer. Mooie meiden allemaal. Behalve die dikke Costa Ricaanse

met haar grote borsten. Tussendoor, maar dat zou m'n prachtige serie van vijf verpesten, dus dat blokkeer ik psychisch. Zij stonk. En dan was er die keer dat die Italiaanse me vroeg of ze haar buurvrouw erbij moest halen voor een trio. Voor vijftig euro extra. Maar ik had nog maar vijfentwintig. Ik bezwoer haar dat ik achteraf zou pinnen en op mijn padvinderswoord beloofde terug te komen om hen te betalen. Maar ze vertrouwde mijn padvinderswoord niet. Zo vreselijk zonde, maar het was gelukkig met haar alleen ook geweldig. Ze deed zo haar best mee te neuken dat het leek of ze het voor zichzelf deed. Toch houd ik het triootje tegoed van mezelf. Mankelul met twee vrouwen, ik geloof dat ik gek ga worden. Al moet ik een hele maand gore California poedersoep uit een zakje eten en anders niks, veni vidi vici, en zo zal het zijn.

26

Gebroken omhelzingen, de titel van Pedro Almodovars film roept andere associaties bij me op dan gesuggereerd door de regisseur. Een weeïge massa poep loopt uit me en hoopt zich nog onzichtbaar maar beslist ruikbaar onder mijn billen in de schotel van de wc-pot op terwijl ik de filmposter aan de muur bestudeer. Los Abrazos Rotos staat in grote witte en oranje letters over de opvallend rode en zwarte grofkorrelige foto. Het gezicht van Penelope Cruz vult het hele formaat. Haar gezicht wit, haar haren zwart, rode lippen die een beetje van elkaar wijken, grote ogen die omhoog uit het beeld staren, het ene half verdekt onder warrig haar, een blik over de schouder, een merkwaardige uitsnede. De poster trof me meteen. Later zou ik begrijpen dat haar personage zojuist door haar beduidend oudere, rijke en jaloerse minnaar van de trap is geduwd. Het shot is gemaakt terwijl ze onderaan de trap op de grond ligt en omhoog kijkt naar de man.

Ik kocht de poster toen ik hier kwam wonen. Er moest filmromantiek ingebracht worden in mijn leefomgeving. Niet de romantiek tussen man en vrouw, maar het soort dat je voelt in de bioscoop. Vorige week nog ben ik naar het ketelhuis gegaan op het Westergasfabriekterrein. Ik dronk een koffie verkeerd omdat ik een half uur te vroeg was voor La Grande Belleza. Ik haalde het dubbelgevouwen A4tje, ik heb altijd papier en pen bij me, tevoorschijn om al schrijvend over mijn werk na te denken. Schrijvend nadenken levert altijd wat op is mijn ervaring. Ik had geen flauw idee waar La Grande Belleza over ging. Op de poster die aan de muur hing stond een man in een wit pak met een witte hoed op die

nonchalant, handen in de zakken, over het woord Grande slenterde. Ik hou ervan volledig blank een film in te gaan, zonder iets van het verhaal te kennen. Niet lang daarvoor ben ik in Tuschinski geweest. Naar Life van Anton Corbijn. Over James Dean, een oud en dood icoon. Ik ben altijd geïnteresseerd in kunstenaars die jong sterven; Jean-Michel Basquiat, Heath Ledger, Amy Winehouse, er zijn er genoeg. Projectie. Ter lering. Hoewel het nogal een verschil uitmaakt of je jezelf doodspuit, waarbij Ledgers dood officieel een ongelukkige vergiftiging betrof, of door je eigen lichaam wordt vermoord.

Vooraf jammer dat James Dean zichzelf niet speelde, eventjes terug in het leven gebracht om zichzelf perfect te vertolken. Tuschinski is alles wat een bioscoop moet zijn. Oude romantiek, een geweldig Art Deco gebouw, als je binnen komt valt het fraaie tapijt al op met haar mooie patroon en de lichtkoepel in het plafond die van kleur verandert, de schilderijen op de wanden, de rode pluche. Dit is het summum van naar de film gaan. Je treedt een wereld binnen die speciaal voor de film is gecreëerd, alsof je de deuren door gaat en zelf een film binnenstapt. Maar ik hou evenveel van het Ketelhuis, een tot bioscoop omgebouwd oud fabriekspand. Het café is een wat rommelige ruimte met een bar, een boel tafeltjes waarop foto's van naar je omhoog kijkende Nederlandse acteurs zijn afgedrukt. De vloer is van zwart geschilderd beton, waarop af en toe hard krijsende stoelpoten te horen zijn tussen het drukke geklets van de mensen die wachten op het begin van hun film of op hun kinderen die op dat moment in de filmzalen zitten. Ik hoor kletterend glas als een onhandige serveersters haar bestelling op de vloer laat vallen. Ik kijk naar al die verschillende mensen. Kinderen, mannen, vrouwen, oudjes. Alleen de mooie vrouwen interesseren me. Mijn ogen verplaatsen zich door de ruimte alsof ze over stenen in een vijver springen. Tussen de stenen duf kroost dat niet op mijn netvlies hecht. Kroost draagt me niet, als ik tussen de stenen stap, zink ik tot aan m'n knieën in koud brak water. Aan de wanden hangen op tien centimeter afstand ijzeren frames waarop met ijzeren knijpers filmposters zijn bevestigd, provisorisch en hobbelig. De muren zelf zijn van grijs beton met witte vlekken en gaten alsof het behang ooit is afgehaald en de muur niet bijgewerkt is. Ik hou van het gebrek aan chique, alsof de film hier troost komt bieden in een alledaagse werkelijkheid die armoedig is en daarom juist troost en schoonheid nodig heeft. Maar de armoedigheid is natuurlijk net zo schijn als de verhalen in de film dat zijn. De muren zijn met opzet in de sfeer van het fabrieksverleden gehuld. Aan het plafond hangt daarentegen met keurige schrootjes bedekt een van de

bioscoopzalen. Een fraai bouwsel van een moderne architect die oud en nieuw, gebruiksruimte en design heeft willen combineren. De achtermuur van de filmzaal, die je van de buitenkant ziet, loopt in een ronde bocht in de vloer over, die schuin naar beneden loopt naar een van de muren van het café. Als een bak hangt de zaal aan het plafond. Je ziet hoe zich aan het ene einde de hoogste stoelen moeten bevinden en de rijen dan gestaag naar beneden aflopen tot aan het filmdoek dat zich waarschijnlijk bevindt op de wand die zich omhoog voortzet vanuit de caféwand. En daarbinnen gebeurt het. De filmromantiek die het alledaagse leven overstijgt en comprimeert. Ik hoop dat La Grande Belleza in die zaal getoond wordt.

Ik drink mijn koffie verkeerd en zie hoe de man achter de bar ineens met een bos rode rozen in mijn richting loopt. Ik schrik er een beetje van, maar houd me cool. Hij plukt er een roos uit.

‘Geweldig,’ grap ik. ‘Voor mij?’

‘Voor de inspiratie, of iets anders,’ antwoord hij. Hij denkt vast dat ik een roman aan het schrijven ben.

Het lukt hem niet de steel van de roos naast de stengels van de grote gele dahlia en het takje met droge rode bessen in de dunne hals van het flesje te steken dat op mijn tafeltje staat. Ik houd het flesje voor hem vast en als hij een paar seconden later verder loopt om de andere tafeltjes te versieren valt me voor het eerst de muziek op die boven het geroezemoes van de mensen uit hoorbaar is. Amy Winehouse, ik ken het nummer niet, maar haar sound is herkenbaar. Film, roos, geluid van uitgaansvolk, dode zangeres; filmromantiek. Ik bevind me in een fijne wereld, in een cocon die de echte wereld even buiten houdt.

De gebroken omhelzing. Ik voel hoe mijn eigen armen me omhelzen in een bevroren greep. Ik breek mijn armen af bij de schouders om me van mezelf los te maken alsof ze van gebakken klei zijn. De poster heb ik gekocht bij Silverscreen op de Haarlemmerdijk. De man die al zoveel jaren zijn kleine gespecialiseerde winkeltje runt, die alles lijkt te weten over alle films, zat achter zijn toonbank zoals verwacht. Ik groette vluchtig en dook in een van de rekken met filmposters. Ik klapte poster na poster, dubbelzijdig in de hoezen gestoken, om, klappende hoezengeluid. Ik twijfelde bij Betty Blue, bij Pulp Fiction, bij There will be blood, lang bij Lucia y el sexo, een geile foto, Kabaret, het hakenkruis van vrouwenbenen in sexy kousen en een vrouwenhoofd in het midden, maar ga voor de strakke haast geschilderde kop van Cruz. De expressie van de poster roept een wereld buiten de mijne op.

Ik wilde niet weten waar de film over ging, het beeld was genoeg, was alles wat ik nodig had. Als ik het verhaal erachter niet kende zou de poster alle films belichamen. Een week later, toch nieuwsgierig geworden naar het specifieke en mogelijk geweldige verhaal van Los Abrazos Rotos, ging ik terug naar Silverscreen om de dvd te kopen. Op de grond onder het raam stond een stapel lp's met filmmuziek. Ik koos op grond van de hoes die hetzelfde was als de poster de lp van Betty Blue voor op mijn pick-up. Ik kende de film niet, dus nam die ook gelijk maar mee.

Los Abrazos Rotos bleek niet briljant maar toch goed genoeg te zijn, maar toen ik hem keek wist ik al dat er niet veel van in mijn geheugen zou achterblijven. Betty Blue bleek wel een supergoeie aanschaf. Kunst bestaat omdat het leven niet genoeg is, heb ik ooit gelezen op internet. Een quote van Ferreira Gullar, een Braziliaanse dichter, toneelschrijver en kunstcriticus, ik heb het opgezocht. Ik heb nog tien minuten voor La Grande Belleza begint en haal alvast een fles Grolsch voor tijdens het feest, ontstop hem nu al en neem een slok. Een druppel valt en maakt een natte tandwielplek op mijn papier. Kunst omdat het leven niet genoeg is zou een uitspraak kunnen zijn van iemand die niet weet te leven of die niets van zijn leven weet te maken. Dat is de negatieve kijk op deze filosofie. De positieve is een realistischere, niet per se negatieve. Het leven is hoe dan ook ontoereikend, maar kan zo enorm veel rijker worden met kunst. Het leven is ontoereikend, behalve op momenten van verliefdheid. In het algemeen is er die terugkerende saaiheid van het leven, die niet te vermijden dagelijkse routine, al is het maar door het primaire schijten en billen afvegen, het tandenpoetsen, het eten en afwassen, boodschappen doen. Je kunt natuurlijk veel routine vermijden, vooral als je geld hebt en het afwassen en boodschappen doen aan je personeel overlaat. Je kunt de hele wereld over reizen en culturen bezoeken die je vreemd zijn. Je kunt de spanning opzoeken door te gaan bergklimmen, wildwatervaren of banken beroven. Maar je ontkomt nooit aan het slapen en wakker worden, aan het ritme van het adem halen, aan de zon die opkomt, de aarde die draait. Een film kan al die routine vermijden of sublimeren tot iets krachtigs dat als een wolkenkrabber uitsteekt boven de laagbouw. Een film weet een leven samen te pakken in anderhalf uur en kan daarmee alles afronden. Daarbuiten is geen enkele link met wat er binnen de film speelt. Een hoofdpersoon kan zijn hele leven zonder te schijten. Hij kan zich dood drinken zonder een hap te eten. Zijn zon hoeft nooit op te komen. Hij hoeft nooit te slapen als de regisseur dat niet wil. Muziek, dans, beeldende kunst zijn diep

verbonden met het leven, maar zijn niet het leven. Ze hebben een kracht die in het leven is geworteld, maar als een boom uit alle ruis en sleur omhoog groeit en daarboven een geweldig takkenstelsel en bladerdek uitbreidt. Wie die boomkroon echt heeft ervaren kan niet anders dan zo vaak mogelijk omhoog klimmen om daar te leven, meer te leven dan in de donkere, natte aarde tussen de grillige wortels van de boom. Kunst bestaat omdat het leven meer kan zijn, beter kan zijn.

Ik veeg mijn kont af, bij de Jumbo hebben ze lekker stevig papier, beter dan al dat te dunne of te pluizige dat ze in andere supermarkten hebben. Hoe zou het eruit zien als Penelope Cruz haar kont afveegt? Charmant, ordinair, geil? Met haar mond een beetje open, haar lippen licht van elkaar en een klein stukje van haar boventanden zichtbaar zoals op de poster? En die ouwe Almodovar, leeft hij nog wel? Bij hem plakken vast opgerolde reepjes zacht pluizig wc-papier tussen zijn billen. Het wordt tijd dat ik uit deze modder kruip en de hoge kruin van de boom opzoek. Ik trek mijn broek op, prop mijn hemd erin en gesp mijn riem vast, was mijn handen, doe het licht uit nog voordat ik de deur heb opengedaan en stap de gang op. De gang bevalt me, ik heb er samen met mijn vader vinyltegels gelegd die gemaakt zijn naar oude Spaanse tegels met een patroon van blauwe cirkels en oker bladervormen. Echt mooi. Ik moet alleen meer kunst in mijn gang hangen, en boven in de gang, en in de kamer en keuken. Kunst, foto's, poster, weet ik wat. Nu hangen mijn eigen tekeningen en schilderijen overal. Het lijkt wel een galerie. Maar ik wil meer verschillende dingen, van verschillende kunstenaars, verschillende werelden moet ik hebben. Misschien moet ik toch ruilen met mijn klasgenoten. Maar ik ben zo verdomd kritisch. Misschien moet ik een kruiktrom van Morris kopen en aan de muur hangen.

De deur naar de woonkamer slaat kletterend in het deurkozijn omdat hij net even klemt bij de drempel en vanwege de acht lichtbruine ruitjes met ribbeltjes die wat slapjes in de kruislatjes hangen. De vorige bewoners hebben deze bruine deuren chique gevonden, ik vind ze truttig. Ik zou ze zo wit verven, ware het niet dat ik het een rotklus vind en ik een waardeloze klusser ben. Van de woonkamer leidt de kurkvloer me de keuken in. Mijn moeder wilde die vloer voor me. 'Hebben we thuis ook', zei ze. 'Mooi en warm. Kwaliteit.'

Aan mijn lange muur in de keuken hangt behang waar ik erg vrolijk van wordt. Creme achtergrond waarop zich sterren van vijf centimeter doorsnee bevinden. De sterren worden gevormd door acht gekleurde strepen die elkaar in het midden raken, een horizontale, een verticale en per kwart drie schuine die de cirkel verder opdelen. Gele sterren, groene,

magenta-achtige en grijze, achtenveertig sterren boven elkaar, vierennegentig naast elkaar, een halve centimeter ertussen. Totaal vierduizendvijfhonderdtwaalf sterren op één muur. Geel, groen en grijs in reliëf, lekker om met je vingers overheen te gaan. Magenta zo plat als de achtergrond. Als ik er te lang naar kijk verdwijnt de muur en gaan de sterren zweven, de magenta het dichts bij. Haast hallucinerend.

Een tijdje terug heb ik gedroogde paddo's gekocht, op een zaterdag in Nellie, van een gast die alles verkoopt wat je maar wilt hebben en niet legaal is. Hij had toevallig Mexicaanse bij zich, gedroogde paddo's zijn verboden want ze worden tot de harddrugs gerekend, en het leek me wel wat zoiets eens uit te proberen. Ik had ze eigenlijk de volgende dag willen eten, maar die zondag voelde ik me verkouden, had keelpijn en besloot ze dan maar op maandag te nuttigen, maar die nacht sliep ik slecht, dus ik zou wachten tot ik me wat fitter en vrolijker voelde. Het werd donderdag, kwart over drie, ik was terug van de academie, toen ik mijn eerste paddo-experiment aanging. Ik was erg benieuwd en hoopte maar dat de trip niet zou lijken op de oneindig malende dromen die ik altijd had of dat ze me in een deprimerende of angstige trip zouden leiden.

Gedroogde paddenstoelen vier stuks, wat kleinere en een wat grotere, ik begin te kauwen. Smaakt afschuwelijk. Steeltje van zeven centimeter. Smaakt wel enigszins paddenstoelachtig, muf, zoals het er ook uitziet. Nou, van de smaak word je in ieder geval niet vrolijker. Misschien had ik er beter thee van kunnen zetten. Volgende uitgedroogde steel. Goed kauwen.

Ik zet de radio maar aan. Tering vies. Slokje water erbij. Proef een stukje van de muts. Nogmaals bah. Maar wie klaagt er nou als er strakjes hallucinaties op een prettige manier in mijn hoofd voorbij gaan trekken? Mindsurfing. Ik hoorde van een kennis dat hij zich kapot had gelachen na het gebruik van paddo's. Daarna volgde een trip. Gelukkig geen slechte. Ik voel me goed, dus ik verwacht niets slechts. Die gast die het ook had geprobeerd, had allemaal lichtjes aan zijn vingertoppen gezien. Bizar, maar superleuk.

Na vieren zou het effect moeten inzetten als ik het goed heb berekend. Een tot anderhalve gram geeft een milde high, anderhalf tot drie een rustige trip en drie tot vijf een stevige trip. Ik heb drie gram, dus ik zit voorbij het midden. Begin aan een vieze dikke steel. Hartstikke droog als herfstbladeren. Met speeksel wordt het wat zachter. Als je verse neemt, heb je voor hetzelfde effect tien keer zoveel nodig. Moet er niet aan denken veertig van die dingen te eten. Ik hoorde dat je er veel bij moet

drinken, dus ik zet een fles water op de tafel, leg er een wit vel papier op en een pen. Ik wil een en ander noteren. Mochten er vreemde dingen gebeuren, kan ik ze als ik weer terug op aarde ben teruglezen. Na een tijdje kauwen blijft de smaak onaangenaam, maar het gaat wel. Laatste stuk dikke steel. En dan is er nog de muts. Kauwkauw, ik merk nog niets. Ik zit aan mijn tafel. Vooral het kleuren zien zou verhevigd worden is me verteld. Als dat alles is? Zou wat zijn voor Wim met z'n kleurvlekjesschilderijen. Ikzelf hoop toch meer op wat narratieve dingen. Wie weet krijg ik nog een leuk ideetje voor een nieuwe serie werken. Of voor een geniaal werk dat me in één keer beroemd maakt.

Na drie kwartier moet ik wat gaan merken en het zou dan een vijf, zes uur moeten aanhouden. Zo, dat is dus tot een uur of negen vanavond. Dat is lang. Kwart voor vier, de hoed, viereneenhalve centimeter doorsnee, gekruld en ongeveer een centimeter dik. Hij is in tweeën gebroken, shit nou moet ik er nog twee keer over doen ook. Baaaaah. Vieze droge troep. Nou, ik ben een slechte hippie. Oké, nog een stuk paddenstoeldak. Alles zit erin, drie gram. Nu rest me af te wachten. Bon voyage, mon vieux. Psilocybe Cubensis, klinkt verre van Mexicaans. Ik kijk uit mijn raam en slaak een boer. Vijf voor vier op de Westertorenklok. Nog tien minuten dan wordt het bal. Ik loop wat rond, maak een boterhammetje pindakaas. Shit, paddo's moeten op lege maag. Nou, bammetje maar even weg. Doe ik mijn experiment te consciëntieus? Ik neem een hap van mijn boterham om de vieze smaak weg te spoelen. Lekker. Ik heb de hele dag nog niets gegeten. Eet de hele boterham op.

Tien over vier, ik word helemaal danserig. Geintje, ik merk nog helemaal niks.

Kwart over vier, ik word een beetje duizelig. Het trekt door mijn hoofd en lichaam. Valt wel mee. Of zijn we ons wat aan het inbeelden? Nee, voel het echt, met vlagjes. Net als die keer dat ik een pilletje xtc had geslikt, toen voelde ik ook een tinteling door mijn lichaam gaan. Ik voel het nu ook in het kijken, althans in het bewegen van mijn hoofd. Een soort zwaarte, langzaam beweeg ik mijn hoofd, alsof ... nee, niet als in een dronkenschap. Maar wat dan? M'n maag voelt zich niet zo blij met het gevoederde. Beetje draaierig. Als ik beweeg, rondloop, gebeurt er niets, lijkt alles normaal. Als ik stil zit, draait alles. Ik zou wel een helder gesprek kunnen voeren.

Ik besluit te relaxen en alles te laten gebeuren. Genieten en laten gaan. Mijn lichaam wordt gelei-ig, tenminste waar mijn hand bijvoorbeeld tegen mijn gezicht rust, ik vloeï. Vloeien is een goede beschrijving. Toch maar even pissen.

Alles is normaal. Behalve dat gedraai is er niets, toch?! Precies een goedkope kermisattractie. Nuchter dronken en misselijk. Ach jee, half vijf en het is alsof ik op een op en neer gaande kermischijs zit. Maar nu gaan al drie keer mijn mondhoeken mee omhoog. Shit, zo meteen ga ik nog glimlachen of zelfs lachen. Als in de octopus, ik ga omlaag, omhoog en af en toe trekt mijn gemoed, of zijn het mijn spieren maar, mee omhoog. Ach, laat maar eens gaan. Tja, zo grijns ik en denk dat het is omdat ik mezelf zo bewust vermag te analyseren. Maar dat is het niet. Even serieus. Vier lachtrekjes en het lijkt alsof in close up vision de dingen versterkt worden. Jammer dat er niemand bij is waaraan ik mijn gewaarwordingen kan meten. Ik vind wel mijn papier mooi wit, op de prachtige rode ondergrond die het tafelblad vormt. Dat rood wordt nu dieper en roder, zoals het witte papier witter. Maar dat is alleen zolang ik niet met m'n ogen knipper, dacht hij met een glimlach. Verdomd, ik heb net mijn tanden bloot gelachen, mijn wenkbrauw gaat omhoog, mijn mond lacht, het begint? Maar alleen als ik me laat gaan. Het papier en de tafel, echt, sneeuw wit in prachtig rood. Maar ja, ik was al blij met mijn rode tafel.

Twintig voor vijf, ik doe mijn ogen dicht en zie geweldige bewegende patronen. Op de muziek uit de radio, ach, wauw. Maar objectief zijn er geen patronen, maar ik ga mee. De patronen lijken zich op de muziek te bewegen. Lekker rustige muziek toevallig. Misschien komt er zo meteen wel dance op de radio. Wie weet hoe dat voelt. Gooi m'n ogen weer dicht. De kleuren veranderen. Moet alleen weer even pissen van al het water dat ik heb gedronken. De afstanden in mijn atelier veranderen als ik loop, de tafel hangt scheef, rechts schuin omhoog. Het ligt allemaal aan mijn ogen en aan mijn evenwichtsgevoel. Prettig. Ik teken krullen op het papier, mijn blauwe pen tekent bijzonder mooi blauw. Mooie vrouwenstemmen zingen door de radio, erg rustig. Ik voel me gestreeld door de vloeiende kleurpatronen en vooral door de vrouwen in de muziek. Zo, hoe lekker zou dit zijn genietend met een mooie vriendin, de wangen tegen elkaar?

Vijf uur, ik wilde mijn agenda van de tafel pakken, hij ligt daar zo in reliëf, de tafel is bol als ik er dicht bij buig. Vissenkomoog, soms, nu, lijken mijn handen erg klein en veraf. Shit, merk dat ik daarom erg, nou ja effe, lach, voel me op en neer, m'n ogen, m'n zicht. Oooo, lachstuip kondigt zich aan, nog niet, jee, wauw, dit rode vlak, en m'n hoofd erheen en vandaan, lijkt het, lekker als op langzame, nee, alsof iets me beetje optilt. Als ik wil zou ik het allemaal objectief kunnen wegdenken, maar het is lekker me van dichtbij te laten gaan. Voel me lekker.

I'm wishing on a star hoor ik op de radio. Ogen dicht. Arendsvleugels van allemaal veertjes als schubben gerangschikt om me heen, geel, rood, oranje, ligt aan de muziek. Ik ga even op de grond liggen.

Twintig over vijf, ik voel me kuschelig, voel m'n lichaam groen, blauw als graffitivierkante poten van een tijger. Merk dat ik wel erg veel hmmm zeg. Hmmm, lekker. De lamp boven me gooit zo'n mooi licht bij mijn rode tafel. Fuck, ik heb net mijn andere radio erbij gehaald en die staat op precies dezelfde zender als de andere. Stereo, te gek.

Mijn zinnen lijken over de pagina's te slingeren, het is echt sky wat ik op papier zie, het licht is erg driedimensionaal, goed nummer Love Child, wauw, ik lijk wel een ouwe hippie met m'n wauw, zie allemaal vriendinnen bij me als ik niet objectief de sfeer wil verstoren. Oh, m'n keel voelt vreemd, alsof er een gat in zit dat er niet hoort te zitten. Ik fluit mee met Love Child. Alles is geel oranje, maar ik heb een beetje keelpijn. Ik krijg ineens een idee, loop naar beneden, de treden bewegen, ik hou me vast aan de reling. In de keuken ga ik op het aanrecht zitten, tegenover de muur met de duizenden sterren. Mijn hoofd gaat van links naar rechts en ik hoor oooooohh, zo'n beetje harder nog en besef dat ik zelf dat geluid maak en sla een hand voor mijn mond. De burens, ik moet het feestje wel binnenshuis houden. Maar die sterren zijn zo fantastisch. De magenta sterren komen recht op me af in een sterrenstelsel dat danst. Alle gele sterren zijn zonnen, alle grijze manen. Ik wil ze zoenen, voel met mijn handen over de muur en voel hoe ze trillen en willen ontsnappen, ze onder mijn handen uit proberen te kruipen als kleine beestjes. Natuurlijk weet ik dat het geen beestjes zijn maar sterren op het behang. Ik ben niet gek, ik geloof mijn ogen niet die me andere dingen willen wijsmaken. Wel effe een anta flu nemen voor de keel. En dan kan ik objectief doen, als een wetenschapper. Weer naar boven. Weer pissen, te vaak. Denken gaat iets langzamer, tenminste een zin afmaken. Oké, even een cd opzetten. The thing that wears my ring. Dronken klokken, ding dong, gekke gitaren. Ik move er maar eens op. Baggy trui, trousers, zo voelt het wel maar is het niet, beweeg op de muziek, lijkt alsof mijn armen kunnen lengen tot op de vloer. Zelfs mijn gehoekte arm kan ik helemaal strekken. En mijn enkel buigt weer soepel als vroeger. Ik ben mezelf weer, vrij. Wel alles met mijn ogen dicht en deze gele oranje lamp boven me, is zo lekker, de lichtcirkel er omheen. Killing the eggman. Bij vlaggen ben ik zo objectief. Verdomd, volgens mij moet die zanger op trippen zitten, wil die zo'n goede muziek schrijven, zo lekker softie, mellow, time is a worldcup. 'Oh fuck,' roep ik uit. Misschien moet ik mijn haar toch laten verven.

Bijna zes uur. De laatste champo's vechten tegen mijn verstokte realiteitszin, mijn 'ik laat me niet gaan'. Maf nummer van de gitarist, die moet wel aan de paddo's zijn. Wat wilde ik nou weer zeggen? Oh ja, lekker langzaam gaat de tijd, heb je d'r lekker lang van. Man, die lamp, niets bijzonders, maar wel een cirkel van lekker warm licht. Weer pissen. Ik feel good, vrolijk.

Even het licht uit, het is buiten al best donker. Even de muziek terugzetten, shit, wacht even, het loopt me ervandoor, terug, ik, even wachten, moet van m'n tafel er naartoe, zo terug, wat een nummer. Slok water. Wil naar het raam, maar sta weer bij mijn tafel, even mezelf doorbreken, nummer opnieuw opzetten, dit keer wel. Ik twijfel of dit nummer wel op de cd stond, heb het nooit eerder gehoord terwijl ik de cd al tig keer heb gedraaid. Wat een fantastisch nummer, die gasten moeten op een trip zitten. Nu begrijp ik ineens voor het eerst het tempo van die muziek. En dat mensen dit zomaar uit het niets halen.

Shit, ineens licht voor mijn raam. Er komt een helikopter recht voor mijn raam omhoog. Als in een film. Vanachter de huizen tegenover me en vliegt langzaam over mijn atelier heen, dit is echt! Met blauw grondlicht, dit is echt waar! Een politieauto en twee motoren rijden door de straat.

Allemaal voor mijn amusement. Zo hee, weer effe nuchter. De helikopter maakt cirkels boven de straten voor en achter het complex, kleine, grotere tot grote cirkels. Ze zoeken zeker criminelen die in de buurt wat overvallen hebben of zo. Alles om mij te entertainen. Half zeven trouwens. Of zouden ze naar mij op zoek zijn. Ik ben nu natuurlijk de crimineel. Gedroogde paddo's zijn verboden. Ja, zo gaat dat, haha. Zag trouwens in de spiegel op de wc dat mijn pupillen groot zijn. Straks kloppen ze aan om vragen te stellen. Heeft u de boef gezien, mijnheer, waarom heeft u zulke grote pupillen, oma? Om de hallucinaties beter te kunnen zien, roodkapjepolitiemijnheer.

Kut. Ik ben er helemaal uit. Maar de muziek klinkt nog wel goed. Ik voel me goed, maar zou nu wel wat gezellig gezelschap kunnen gebruiken. Zal ik naar Nellie gaan? Zou wel leuk zijn. Het is donderdag. Maar de vraag is of ik al van m'n trip af ben. Verdomme, ik had het zo naar m'n zin. Ben nog niet helemaal nuchter weer. Heb in ieder geval keelpijn. Zal maar soep gaan eten. Tien over zeven. Ossenstaart. Neem ook een tweede bord. Volgens mij hebben we het gehad met de mooie kleurtjes. Wat een maf toeval met die helikopter. Zo ontsteelt het toeval me weer eens een mooi stukje plezier. Ochgod, ga nu niet filosoferen. Kijk en dan vind ik het toch wel jammer dat ik voor vanavond geen zak chips heb gekocht. Toch even naar Nellie? Maar dan kom ik bezopen terug, no

control, en de ossenstaart zal me de hele avond blijven opboeren. Tja. En het vrouwenvlees? Lukt het? Douche? En go? Wit hemd, spijkerbroek, city.

Half twaalf geweest. Terug van Nellie. Was niet vol. Maar vol met de goede mensen. Hebben afgesproken volgende week met z'n vieren aan de paddo's te gaan. Was leuk. Maar alleen de drank, hè. Uiteindelijk alleen over gebleven, aan de overkantsnackbar speciaaltje naar binnen gewerkt en naar huis. Onderweg in de avondwinkel grote zak Lays Bolognese mee. Nu ben ik moe. Wat chips, beetje tv, naar bed. Morgen naar het Stedelijk.

27

Ik kastijd mijn heup en mijn zelfachting in het omhoog klimmen op de arrogante trappen van het Stedelijk.

'Ga naar de musea en galerieën, lees kunsttijdschriften, google, zoek het op,' had Max gezegd. 'Blijf niet in je eigen kop tegen dezelfde dingen aanlopen als je in een crisis zit. Bezuip je in de kroeg met andere kunstenaars en lul erover.'

Dus heb ik verlof gevraagd en gekregen om vandaag naar het Stedelijk te gaan.

Het is gelukkig niet zo druk. Minimal Art staat in rechte grijze letters op de muur bij de eerste van een serie zalen waar de Minimal kunstenaars tijdelijk huis houden. Ik weet niet veel af van deze stroming uit de jaren zestig, zeventig, behalve dat de kunstenaars met weinig middelen een werk maakten. Ik slenter langs een aantal witte schilderijen. Een hipster met een strak knoetje en een uitbundige maar keurig gemodelleerde baard, een blauw hemd met witte bretels boven een zwarte broek met nauwe pijpen en een korte omslag en blauwe leren schoenen met een witte zool, staat met zijn neus op een schilderij van een vierkante meter groot waar helemaal niets op te zien valt. Nou ja, witte verf. Langs de vier randen brokkelt het wit weg naar de randen toe, zodat de ijzeren plaat waarop geschilderd is zichtbaar wordt en het werk een onaf karakter krijgt.

R. Ryman 1971 lees ik op het kaartje dat een eindje verderop aan de muur hangt. Waar kijkt de hipster in godsnaam naar? Zoekt hij de contouren van een sneeuwman in een sneeuwbuï in een

sneeuwlandschap? Hij doet twee stappen achteruit, grijpt met zijn hand de punt van zijn baard vast en tuurt geconcentreerd naar het doek. Ik ga op een bankje in het midden van de ruimte zitten en wacht tot baardmans weg is gelopen langs meer witte schilderijen naar de volgende ruimte met witte schilderijen. Alleen achter gebleven neem ik de zaal in me op. De Ryman vormen een esthetisch patroon langs de wanden. Hoewel het meestal rustig is in het museum, lijkt het nu bijna alsof deze zaal zonder kunst is, slechts versierd met witte accenten om een meditatieve sfeer te creëren. Ik stel me voor dat Ryman misschien op een dag geen zin meer had om een doek vol te schilderen met een voorstelling of met kleur, of zelfs maar met verf. Dat hij dacht; 'Fuck it, ik geef de mensen niets meer. Ik wil geen verhaal meer vertellen. Ik hang een leeg doek op en dat is wat het is. Punt.' Maar dat een vriend toen tegen hem zei: 'Dat kun je niet maken, gast. Dan ben je na één doek klaar en kun je je alleen nog maar herhalen. Niks meer te verkopen, niks meer te verdienen. Kun je stoppen met kunst maken.' En Ryman zei: 'Oké, dan smeer ik er wel wat witte verf op. De ene keer wat dikker, de andere wat dunner. De randjes onaf. Op ijzer, op canvas. Fuck it. het gaat nergens over behalve dat het op een muur hangt. En als je een verhaal wilt, kijk dan maar naar alles er omheen, de muur, de ruimte, het publiek.'

Ik sta op en hink met mijn kruk aan mijn rechterarm de ruimte uit, doorkruis de volgende en blijf staan voor een vierkant van acht stalen platen dat op de grond ligt. Aan een dwarszijde staan twee oude dames, arm in arm. Ze zijn patent gekleed. Gemakkelijk schoeisel, gemakkelijke pantalons, gemakkelijke blouses en vesten. Grijs haar, opgestoken. Fit en willig om een dag cultuur en kopjes koffie met taart in te nemen. Aan de overzijde staat de hipster.

'Zit er vis in?' grap ik. Het lijkt net of we alle vier staan te wachten op een schim die onder de oppervlakte voorbij zal glijden als we maar stil genoeg zijn en niet bewegen.

De oude dames kijken me met een verwijtvolle blik aan, keren hun parallel geschakelde konten en verlaten gearmd de zaal.

De hipster lacht vriendelijk uit zijn baard. Alsof hij wil bewijzen dat hij over water kan lopen stapt hij de stalen vijver op. Ik kijk steeds naar de suppoost, maar die blijkt geen probleem te hebben met het ontheiligen van dit kunstwerk. Ik wil de attractie niet met de hipster samen beleven, dus ik slenter wat rond in de ruimte, kijk naar honderdzevenendertig bakstenen op een rij van dezelfde kunstenaar en loop als ik weer alleen ben terug naar het stalen vierkant.

Op de muur las ik dat de kunstenaar Carl Andre heet, Amerikaans is, dat het kunstwerk in 1969 is gemaakt en twee bij twee meter bij een centimeter is. Ik kijk nog eens naar de suppoost en naar een jongen en een meisje die de ruimte binnen komen en klim met mijn kruk de één centimeter hoge metalen sokkel op. Onwennig loop ik rond met half het gevoel dat ik toch iets doe wat niet mag en half het gevoel dat ik heel pretentieus iets doe wat alleen ingewijden vermogen te durven. Bovendien voel ik me wat gebruikt door de kunstenaar omdat het lijkt alsof ik deel word van het werk en een performance uitvoer ten overstaan van het tweetal dat me vanuit hun ooghoeken bekijkt. Maar ik draai mijn rug naar hen toe en probeer het werk te begrijpen. Het bevalt me wel wat die Andre doet. Hij maakt zijn werk tot een vloer, waarop je zomaar mag lopen, sterker nog waar je zomaar het werk niet eens opmerkend, overheen zou kunnen lopen op weg ergens heen. Ik stoot zachtjes met de rubberen dop van mijn kruk op het staal. Mag dat ook? Nu zie ik de suppoost toch wat oplettender kijken. Ik mag waarschijnlijk niet als een gek gaan stampen op de platen en er met mijn kruk zo hard ik kan op meppen. Dat zal dan wel weer niet mogen. Hoewel dat staal natuurlijk gigantisch wat kan hebben. En over die rij bakstenen mag ik waarschijnlijk ook niet van het ene naar het andere uiteinde balanceren als een koorddanser. Er zijn grenzen. Het blijft kunst. Maar die Andre bevalt me wel. Het lijkt alsof hij zijn kunst letterlijk zo laag mogelijk bij de grond brengt, laat besmeuren met schoenen die het vuil van de straat binnen brengen. Alsof hij in het werk tegen het werk zelf werkt, denk ik mijn eigen werk in betracht nemend. En toch gebeurt er wat in de ruimte door het werk. Het is positief werk. Net zoals de Rymans, die een kracht en esthetiek in de ruimte brengen. In een andere zaal hangen zeven rijen van zeven grijze panelen. Het lijken grijze opgespannen doeken, verticaal rechthoekig, van zeven verschillende grijzen. Elk zevendelige installatie heeft dezelfde zeven grijzen, maar steeds anders gerangschikt. Alan Charlton heet de Engelse kunstenaar. Ik lees dat de doeken wel degelijk geschilderd zijn. Maar je ziet geen enkele verfstreek. Dit is zo mogelijk nog minimaler dan die Rymans. Wat wil Charlton? Moet ik het mooi vinden? Of wil hij wat anders? Nog een zaal verder een Nederlander, van Surinaamse afkomst, Stanley Brouwn, op een bordje aan de muur staat dat hij conceptueel kunstenaar is. Op een tafel liggen tien dummy's. In elke dummy heeft hij met potlood heel strak lijntjes naast elkaar getekend, op elke pagina tien, elk lijntje tien centimeter lang. Honderd pagina's. Honderd meter per boek, tien boeken één kilometer. Tienduizend perfecte lijnen op een

perfecte centimeter van elkaar. Tering wat een werk. Hoe lang is hij daarmee bezig geweest?

Een zaal verder doeken met strepen, rood en wit, blauw en wit, zwart en wit, oranje en wit, geel en wit, verticale banen van tien centimeter breed elk. Ineens realiseer ik me dat de hesjes van de suppoosten, die hetzelfde patroon dragen, onderdeel van het werk van deze kunstenaar moeten uitmaken. Lelijke opvallende hesjes, dat was me wel al opgevallen. Daniel Buren lees ik op een verklarend tekstbord aan de wand. De strepen vormen sinds een halve eeuw het materiaal van de kunstenaar. Hij brengt het aan op zonweringen, zeilbootzeilen, pilaren, muren, ramen, suppoosthesjes, wat hij maar kan verzinnen. Ook hier is het mogelijk dat de kunst verdwijnt in de werkelijkheid totdat je haar opdiept en bewust een plaats geeft in je perceptie en interpretatie. Ik begin die Minimal kunst interessant te vinden. In de museumwinkel ligt een vette catalogus van deze expositie. Die ga ik kopen.

Het is twee weken geleden dat ik in het Stedelijk was. Ik heb de lijvige catalogus doorgewerkt en ben helemaal onder de indruk van Andre, Buren, Toroni, Charlton, Ryman, Judd, Stella, Brouwn, On Kawara, Weiner, Long en nog wat anderen. Ik ben via hen ook nog eens in de muziek van John Cage gekukeld en in de dans van Merce Cunningham. Wat al die mannen gemeen hebben, is dat ze het leven in hun werk proberen te integreren. Ze drukken geen gevoel uit, ze leggen hun persoonlijke subjectieve verhaal niet op aan de wereld, maar maken hun werk tot drager van het leven. En ik wil dat ook.

John Cage maakt met zijn silence piece, vier minuut drieëndertig in drieën gehakte stilte, geen stuk over stilte, maar creëert een muziekstuk dat alle geluid dat er is op dat moment op die plek waar het wordt uitgevoerd letterlijk tot muziek maakt. Hij vermijdt de muziek die hij zelf met een instrument zou kunnen maken, om het leven muziek te laten maken. Het leven, de wereld waarin hij bestaat, is zijn instrument. En het geweldigste is dat hij elk geluid accepteert, een kuch uit het publiek, de motor van een overvliegend vliegtuig, het krassen van een schuivende stoel in de zaal, de schreeuw van iemand die het werk van Cage volledige bullshit vindt, een popsong op de radio van de bouwvakkers buiten op de stelling, het blaffen van een hond, alles. En zijn vriend Merce Cunningham maakt danschoreografieën gebaseerd op toeval, gooit dobbelstenen om de richting en lengte van dansbewegingen te bepalen. Hij laat dansers dansen op een toneel dat half in het donker is gehuld, waardoor de helft van zijn choreografie onzichtbaar is voor het

publiek. Om een andere keer de andere helft te verduisteren. Of een derde, whatever, het lot bepaald. Het geeft niets, sterker nog, het hoort zo, want dat is het leven. Je ziet dingen, je mist dingen. Dit is kunst die niet haar eigen veilige raamwerk bouwt, met een goeie spotlamp erop zodat alles wat de kunstenaar heeft gemaakt duidelijk in zicht is. Deze kunst botst tegen het leven aan, wordt erdoor overrompeld, in stukken gebroken, doormidden gespleten. En accepteert dat. Omdat deze kunst als het leven wil zijn, niet perfect, niet heilig. En daarom overleeft deze kunst het leven en wordt er één mee. Ik hou van deze kunst.

Het werk ziet er soms misschien clean en afstandelijk uit, misschien saai of onbegrijpelijk voor de leek, maar deze mannen zijn net zo gepassioneerd als welke expressionist dan ook. Ik merk dat ik wat minder heb met Ryman, Judd, Stella en meer met de werken die zichzelf opofferen. Ze spreken het destructieve in mijzelf aan, de strepen van Buren, de vloeren van Andre, de muziek van Cage, de dans van Cunningham. Ze gebruiken de ruimte omdat ruimte is wat er is, waar we ons in bewegen, altijd, overal. Zelfs muziek gebruikt de tijd als een ruimte waarin een constellatie gebouwd wordt. Destructief en tegelijkertijd zo positief zijn deze werken, zo levensbejahend omdat ze het hele leven binnenhalen met al haar schoonheid en al haar ellende en daarmee een geweldige vrijheid proclameren. Maar wel een vrijheid die vrijheid toelaat. Hoewel moord, vernietiging, fascisme, hypocrisie, discriminatie zomaar onderdeel kunnen worden van hun werk, zoals de protestschreeuw in het silencestuk van Cage, is de pacifistische, humanistische boodschap van dit werk zo groot dat het het negatieve neutraliseert. Voor wie dit werk begrijpt. Dit werk heeft een hoge moraal zonder moralistisch of truttig te zijn. Het wil niet pleasen met mooie kleurtjes of vormen, met mooie verhalen. Dit werk is godverdomme stoer en keihard. Dit is edgy, gedurfd, gaat all the way, durft tot het niets te gaan, to the edge, om alles te winnen. Ballen!

Ik ben in twee weken een gepassioneerde fan geworden van Minimal Art. Het is gezond, het gaat niet over emoties, over wanen, over illusie, verhalen die elders of op een ander moment spelen, het gaat puur over het hier en nu. Ik wil mee. Ik ben het zat slachtoffer te zijn van het leven. Kom maar op met het leven godverdomme. Laat maar komen het bot. Ik ben het bot. Het bot ben ik. Als ik een baksteen zal worden, zal dat mijn leven vormen en dan zal ik een baksteen in optima forma zijn. Dan zal die baksteen alles uit het leven weten te halen wat erin zit voor die baksteen. Fuck life, embrace life. Mijn zwakte zal mijn kracht zijn. Ik ben het silence piece en alles wat ik tegenkom is mijn muziek. Mijn

mankepoot is mijn muziek, de botbergketen op mijn rug is mijn muziek, mijn haakse arm, mijn stijve lul die ik in een hoer naar binnen schuif als ik geen andere vrouw kan krijgen, mijn hinkstapsprong op Becks I'm a loser baby, so why don't you kill me, Hobo Humpin Slobobabe, ik ben verdomme kunstenaar en wat ik maak is superfukkinggoede muziek.

Vier installaties heb ik gebouwd in mijn huis. In de woonkamer, keuken, slaapkamer en atelier. Ik noem het geen Minimal Art omdat dat een stroming was uit de jaren zeventig. Mijn werk ik concrete kunst. Oké, een term die ook al bestond, maar die dekt de lading veel beter en geeft ruimte aan een nieuwe, moderne benadering. Het materiaal dat ik heb gebruikt bestaat uit standaard ongeschaafd vurenhouten balkjes van viereneenhalf bij viereneenhalf centimeter. Eenvoudig bouw materiaal, geen esthetisch kunstmateriaal. In elke ruimte heb ik een kruis geïnstalleerd. In het midden van de vloer staat een balk omhoog tot aan het plafond. Aan weerszijden van die balk een balk die de hoogte van de ruimte horizontaal in tweeën deelt. Geen religieus kruis. Ik ben atheïstisch opgevoed en zal atheïstisch dood gaan. Gek eigenlijk dat als ik in het verleden een paar goeie werken moest noemen, ze vaak wel met religie te maken hadden. Ik hou van de van maden en het Sint-Antoniusvuur aangevreten Jezus in het Grünewald Altaarstuk in Colmar, het beeld van de paus die door een meteor tegen de grond gesmakt ligt van Maurizio Cattelan, de foto van het laatste avondmaal van Raoef Mamedov, waarbij alle apostelen en Jezus door mensen met het syndroom van Down worden uitgebeeld, het Requiem van Mozart, de Mattheus Passion van Bach. Een prachtige fabel, die bijhel, waar je heel wat mee kan als kunstenaar. Maar ik hou ook van de fuckfaces en de zwarte SS'ers van de Chapman Brothers, De Dood met het nummer Een molen vol mongolen. De subversiviteit van Paul McCarthy. Vier niet-religieuze kruizen die elke ruimte exact in vier stukken delen. Die het licht aan de ene kant anders beleven dan aan de andere, boeken aan de ene kant, een tv aan de andere, hier tekeningen, daar een oude aardrijkskundige kaart, hier muziek uit mijn iPad die dwars door de installatie snijdt, een installatie die meer is dan houten balken, die mijn goede humeur is en mijn kater, mijn frustratie in vieren snijdt, die door mijn ziekte snijdt. De balken ophangen kostte met mijn handicaps heel wat gestuntel en gevloek. Veel uitmeten, geen esthetische keuzes. Halve breedte, halve lengte, halve hoogte. Boren, pluggen, schroeven, zagen. Niet

gemakkelijk met mijn haakse arm. Maar het is gelukt en ziet er nog netjes uit ook.

Nu hink ik onder horizontale balken door alsof ik mijn handicap nog wat wil benadrukken en mezelf nog meer wil beperken. I love it. Ik lijk wel een idioot, een mafketel. Op de bovenste verdieping valt het mee, daar is de ruimte drie meter zevenentwintig hoog. Een balk op een meter drieënzestig en een half. Ik ben een meter vierentachtig lang, dus als ik er onderdoor wil hoeft ik maar licht te bukken. In de keuken en de woonkamer daarentegen is de hoogte twee meter zestig en hangt de balk dus op een meter dertig. Dat is een formidabele buk voor zo iemand als ik. De dwarsbalken liggen los in metalen beugels en kledderen dus af en toe naar beneden. Vooral de kleine keuken vormt een uitdaging.

De prei, de ui, de wortel snijd ik op het ene deel van het aanrecht, reik over de balk heen of eronderdoor naar de olijfolie op het andere deel, klim onder de balk door naar het fornuis, giet water af half hangend over de horizontale dwarsbalk, slinger om de verticale balk en onder de dwarsbalk om de maatbeker uit de kast te pakken. Dit is leven! Dit is kunst! Koken met handicap. Keuken met handicap. Dit is kunst waar je niet alleen naar hoeft te kijken, maar die je confronteert met de handelingen die je gewoonlijk in een automatisme verricht. Het is gekkigheid om zo'n obstakel in je woonruimtes neer te zetten, onpraktisch, gewoon stom. Het ondermijnt de routine en het keurig op efficiency geprogrammeerde bestaan. Als ik 's nachts naar de wc ga, flikt de balk op mijn harses. Het is serieuze kunst en tegelijk komedie. Het bereiden en serveren van een soepje wordt tot een performance verheven. Ik geniet van 's morgens vroeg tot 's morgens vroeg. Alleen weet ik nog niet hoe ik dit naar de kunstacademielessen ga vertalen en hoe ik mensen als Roos van het geweldige van mijn ontdekking ga overtuigen.

28

Op de derde verdieping is een lokaal dat ik mag gebruiken van Wesseling. Met de lift worden door de conciërge, die aardige gast die me toegezegd heeft me met dit werk te helpen, zakken cement naar boven gebracht. Ik mix het poeder met water tot het een dikke massa is. Met een hoge lat heb ik op de betonnen vloer van de ruimte een meter langs de achterwand afgescheiden. Die meter langs de muur stort ik tien

centimeter hoog vol met het cement. Ik laat het drogen en haal de lat een dag later weg.

Peet Roos, Zeeles, Vranken, Wesseling en Max komen mijn nieuwste product inspecteren.

‘Ik heb een meter beton op het beton gestort,’ antwoord ik op de vragende blikken nog voordat de vraag naar het hoe en wat gesteld wordt. ‘Je mag erop lopen. Ik vind het juist heel goed als erop gelopen wordt. Het moet geen steriel kunstwerk zijn, maar het moet gebruikt worden. Je zou er ook stoelen op kunnen zetten. Je mag er een kleedje op leggen als je wilt. Je ziet ook dat de stoffige voetstappen die door het lokaal lopen op mijn werk doorlopen.’

Ik ben die ochtend al heel wat keren op mijn betonplaat gestapt en er weer af. Ik hou van dit werk. Ik vind het geweldig. Heerlijk dat het opgaat in de werkelijkheid. Dat het vies kan worden. Het geeft me het gevoel dat het gelukt is een werk te maken dat een beetje tegen zichzelf werkt. Het is namelijk ook gewoon een vloer. Het is serieus en neemt zichzelf ook weer niet serieus. Het is kunst omdat ik dat zeg, maar zal niemand als zodanig opvallen die het niet weet. Ik vind het zo heerlijk dat het zo grof is. Het is nog minder een object dan de platen van Andre. Het werk is een zwerver, vuil en grijs, die opgaat in de straat en de muren van de vuile en grijze steeg waarin hij tegen de kant ligt. Maar die zwerver ligt er wel met zijn hele verhaal.

Aan de gezichten van een aantal van de docenten te zien, vinden ze het niet allemaal zo heerlijk als ik.

‘Ik begrijp er helemaal niets van. Daar ben ik heel eerlijk in,’ zegt Peet Roos. ‘Als het nou een soort tekening in had, zou ik het als een vloerschilderij kunnen bekijken. Maar het is glad, het is gewoon beton, alleen wat stoffige voetstappen zouden een tekening kunnen zijn, maar daar zit ook geen kracht in. Ik zie geen verschil met de vloer hier.’ Hij stampt met zijn ene zware schoen op de vloer en met zijn andere op mijn werk. Zijn zwarte haar wappert om zijn hoofd. Ik vind het een mooi gezicht. Hij kijkt er verward en een beetje geïrriteerd bij.

Vranken schudt zijn hoofd. ‘Dit heeft niets te maken met kunst. Had er dan vormen in uitgesneden.’

Max glundert. Hij houdt ervan als de senior collega's zich zo laten kennen.

‘Ik heb hier niets over te zeggen,’ zegt Zeeles, daarmee uitdrukkelijk dat dit beneden zijn waardigheid is. Misschien had ik er twee flessen en een potje op moeten zetten, dan had hij het waarschijnlijk wel wat gevonden.

Wesseling neemt het voor me op. 'Ik begrijp wat je wilt, Tom. Je hebt me eergisteren verteld over je nieuwe fascinatie voor Minimal Art. Hij stapt op mijn betonnen plaat en loopt er zwijgend over heen en weer. Ik vind het niet slecht. Het werkt. Misschien hoort er een soort titelbordje aan de muur bij. Zodat het als kunstwerk herkenbaar is. Een balpenstip op de muur is iets heel anders dan een balpenstip op de muur die er bewust als kunstwerk is neergezet. Maar om die stip zo of zo te kunnen interpreteren moet je wel weten hoe die bedoeld is. Snap je?'

Ik knik.

'Een stip als kunstwerk neemt een plaats in binnen de kunstgeschiedenis. Die levert een andere denkwereld op dan een toevallige stip.'

Ik weet dat Peet Roos heel zeker is over wat een goed schilderij is, maar net zo onzeker over conceptuele kunst of andere kunstvormen waar hij geen kaas van heeft gegeten. Maar het is een eerlijke vent die zijn tekortkomingen onderkent. 'Ik weet het niet. Ik kan er persoonlijk niet veel mee. Maar ik zeg dus ook niet dat het waardeloos is. Alleen moet Tom dan eerder bij jou zijn, John.'

De mannen laten me alleen met mijn werk. Ik ben tevreden.

'Het bestuur komt langs. We willen één kunstenaar per klas, per jaar en per afdeling een werk laten ophangen of neerzetten in de gangen van het gebouw. Na de vergadering loopt de directie met het bestuur langs de werken. We hebben jou uitgekozen om jouw klas te vertegenwoordigen, Tom.' Wesseling geeft me een vriendelijk klapje tegen mijn schouder. 'Mag ik ook een nieuw werk maken in plaats van iets bestaands? En mag het in de expositieruimte?'

'Natuurlijk. Je hebt twee dagen. Red je dat wel.'

Ik knik. 'Als de conciërge me zou willen helpen. Ik geef hem wel een fles cognac voor zijn hulp.'

Wesseling lacht. 'Nu al betaalde assistenten. Jij komt er wel.'

We hebben een expositieruimte op de academie met muren en een dak die samen een langwerpige koepel vormen. Om toch rechte muren te hebben waaraan dingen gehangen kunnen worden, zijn in de lengte valse plaatwanden van twee meter hoog geplaatst. Aan het einde van een van die witte wanden in die witte ruimte heb ik met gipsblokken een pilaartje laten metselen, precies de breedte en diepte van een blok en zo hoog als de valse wand. Mijn pilaartje is gestuukt en wit geschilderd en vormt dus min of meer een onopvallende uitstulping aan het einde van de wand. Zo onopvallend dat het een bezoeker van de ruimte niet snel zal opvallen en

het zeker niet als kunst herkend zal worden door wie er niet vanaf weet. Maar aangezien de docenten op de hoogte zijn van mijn plan iets in de expositieruimte te maken, zal de directie en bestuur mijn site specific werk zeker wel opvallen en zullen ze het op de juiste wijze weten te interpreteren. De bedoeling is dat mijn werk niet los gezien wordt van de hele ruimte en een betekenis krijgt binnen het definiëren van kunst.

Ik vind ook dit werk, net als de betonplaat, geweldig. Zo weinig en zo grof, zo onderdanig en daarom vol bravoure, zo stoer omdat het zoveel achter zich laat wat kunst allemaal zou kunnen zijn. Ik besef dat het zijn wortels heeft in kunst die al lang bestaat en toch voelt het als mijn creatie en een nieuw beeld. Ik geniet ervan dat het zo verdomd weinig geeft en toch zo veel. Het is kaal en hard. Het is kastijding en tegelijk volledige acceptatie van de werkelijkheid. Ik zit op de goede route. Ben benieuwd wat het bestuur, waar mensen uit de museumwereld in zitten, ervan vindt. Misschien word ik zelfs wel uitgenodigd een installatie in een museum te maken.

De middag voor de bestuursvergadering komt Zeeles naar me toe.

‘Heb je niets gemaakt? Je zou iets maken, had ik begrepen. Maar ik zag niets in de expositieruimte.’

‘Ik heb iets gemaakt,’ antwoord ik. ‘Aan het einde van de rechterwand.’

‘Oh, dan ga ik nog eens kijken.’

De volgende dag komt Zeeles me opzoeken.

‘Als je niks had weten te maken, had je niets moeten maken,’ zegt hij pissig.

‘Maar ik wist wel iets te maken,’ antwoord ik, totaal verbaasd over de reactie.

‘Je had gewoon kunnen zeggen dat het je niet lukte,’ zegt hij geïrriteerd.

‘Maar ik wist wel iets. En ik sta er helemaal achter. Ik ben er heel serieus mee bezig geweest en ik sta erachter.’

Hij zucht en verdwijnt zonder blijkbaar nog een woord aan me vuil te willen maken.

Later hoor ik van Max dat directie en bestuur woedend waren. Max vindt het absoluut geweldig. Hij moet er erg mee lachen dat er wat opschudding is veroorzaakt bij de hoge heren. Overigens krijg ik van hem en van Wesseling complimenten over mijn installatie.

Mijn dromen zeuren's nachts aan mijn hoofd. Dingen worden niet afgehandeld maar malen eindeloos door. Herhaling en vertraging. Vreselijk. Ik haat mijn dromen. En als ik al een natte droom heb, ben ik als ik wakker word teleurgesteld dat het maar een droom was. Een herfstdag, regenachtig, zaterdag, ik blijf nog wat in bed liggen. Vanavond naar een concert van Hanging Frick. Jacco is de leadzanger. Hij is ook schilder. Ik ken hem omdat hij een atelier bij mij in de straat heeft. Een fantastisch goeie gast. Via hem heb ik café Nellie leren kennen. Het is zijn stamkroeg. En zo onwijs gul als hij is, begon hij meteen al zijn vrienden en kennissen die bij Nellie komen aan me uit te delen. Ik heb hem leren kennen als iemand die niets liever wil dan met zijn vrienden bier, muziek, liefde, avontuur, lekker eten, enthousiasme en lol te delen. Hij geeft wat hij heeft tot het op is en probeert zijn voorraad dan weer bij te vullen, als het om geld gaat met de verkoop van een schilderij of een klus hier of daar. Ik leer Nadia, een balletdanseres, kennen, Stijn junior, een student Nederlandse literatuur, Stijn senior, geen familie van junior, barman in clubs en levensfilosoof, Monika, grafisch ontwerpster, Daan, rechtenstudent, filosoof, ethicus, Evert, groot muziekliefhebber en kenner van alle hippe muziek, Patty, levensvreugdeuitstraalster, Tybe, dichter, Cecile, modeontwerpster. En daarnaast allerlei aardige postbodes en verplegers die Nellie als basis hebben. Voor ik het weet maak ik zelf deel uit van de stamgasten en ben ik lid van de Nellie-club.

We hebben eerst nog afgesproken in de oefenruimte van Hanging Frick. Wat ga ik morgen eten? Ik koop op zaterdag vaak een pond grote gamba's op de markt. Veel olie in de pan, uitje fruiten, knoflook. Stokbrood soppen in de olie. Fles witte wijn of rosé erbij. Daar heb ik trek in. Maar vandaag wordt het kroeg, oefenruimte, kroeg, optreden, kroeg en ergens tussendoor snacken. Ik haal voor zondagavond wel een blik Unox goulashsoep en rooster er wat brood bij. Is ook genieten.

‘Schenkt man sich Rosen in Tirol, weiss man was das bedeuten soll. Man schenkt die Rosen nicht allein, man gibt sich selber auch mit drein.’ Het is belachelijk want ik kan helemaal niet zingen, maar Frick is maar wat aan het jammen en ze vroegen me mee te doen. Aangezien ik het leven op dit moment eerder als een uitdaging dan als een taak wil beschouwen, gooi ik een idioot operettnummer dat ik ken in de microfoon. Roel, de drummer, begint hompompom hompompom mee te slaan. Bart, de gitarist, valt in. Ze versnellen, bouwen uit, Jacco valt in en ik val uit en ze maken er iets van dat met grove laarzen over de Rosen

in Tirol heen banjert. Leuk, man. Ik ben trots, ook al is het maar onzin en is het maar in de oefenruimte. Met een echte band meezingen, vet. Frick knutselt nog aan een paar eerder verzonnen nummers terwijl ik m'n tweede biertje uit een van de Dommelsch sixpacks trek die jacco heeft gekocht op weg naar het oefenen. Coole sfeer hier. Op de muren staan allemaal namen van bands en bandleden, met data, gekke figuren en graffiti.

Uiteraard fietsen we na afloop naar Nellie, waar we om vijf uur aankomen. Om half zeven moeten we richting optreden in de Melkweg. Ik ben uitgenodigd, backstage tot het concert begint en na afloop weer backstage. Alsof ik een van de muzikanten ben word ik opgenomen in de gesprekken die Jacco en de rest voeren over muziek. Toffe gasten. Ik probeer niet teveel in te brengen, want ik snap niet eens een kwart van waar ze het over hebben. Ik luister wel veel muziek, maar deze jongens leven muziek.

In de artiestenruimtes kom ik de bandleden tegen van twee andere bands die vanavond optreden. Het loopt allemaal een beetje van de ene ruimte die ingericht is met een tafel, wat fauteuils, een bank en een koelkast naar de andere die gelijksoortig is ingericht, of hangt rond tokkelend op een gitaar, kletsend met elkaar. De meeste van die gasten zien er hip uit of nerdy cool. Op een versleten rode bank zit een stel dat eruit springt als een galajurk op een camping; een Aziatische jongen en een blonde meid. Jacco stelt me voor.

‘Dit is Tom, m'n vriend en de beste kunstenaar die ik ken. Tom, dit is Hyun-Ki. En Marilène.’

Ik geef ze allebei een hand.

‘Hyun-Ki is ook kunstenaar. Hij schildert Donald Ducks, min of meer.’

Jacco grijnst. Hyun-Ki grijnst.

De twee op de bank riepen al meteen toen ik ze zag het beeld bij me op van een Chinese of Japanse gangster met zijn gangsterbruidje. Hij ziet er heel verzorgd uit en heeft iets gereserveerds in zijn houding, iets dat een goede opvoeding lijkt te verraden. Zijn haar is zwart en glad met een te lange pony die over een oog hangt. Het grijze pak dat hij draagt is van een mooie, lichte kwaliteit en jeugdige snit. Het witte, dunne truitje eronder ligt bij de hals nonchalant half open. Hij gooit met een klein rukje van zijn hoofd de pony opzij. Zijn spleetvormig ogen staan helder en intelligent in zijn gezicht boven een kleine, wat platte neus en een mond die omspeeld wordt door een spottend trekje. Hij heeft een gave huid, iets vrouwelijks zelfs in zijn wezen, maar desalniettemin is hij

mannelijk. De schoenen zijn netjes glanzend. Zij ziet er geblondeerd uit, strakke jurk, mooi figuur, lange wimpers omlijsten grote ogen, brutale, aangeschoten blik, hoge hakken. Om haar nek een ketting van kleine parels, al dan niet echt, daar heb ik geen verstand van. Zij is langer dan hij. Een mooi, intrigerend stel, dat per ongeluk terecht lijkt gekomen in deze muzikantenachterkant van de muziektempel.

‘Een vriend van je,’ glimlacht Hyun-Ki. ‘Dan moet jij wel wat bijzonders zijn. Jacco heeft alleen maar bijzondere vrienden.’

Ik voel dat hij me in de maling neemt.

‘Maar wat heb je met je arm en je been als ik, eh, zo onbeschoft mag zijn?’ vraagt hij ineens op een tegelijkertijd brutale en gespeeld welgemanierde toon.

‘Oh, wat probleempjes met m’n spieren,’ omzeil ik het antwoord.

‘Oh?’

Ik draai mijn hoofd in de richting van de koelkast en steek mijn wijsvinger ernaar uit. ‘Is het oké als ik een biertje neem?’

‘Ja natuurlijk, natuurlijk, neem maar, sorry man, pak maar,’ roept Jacco alsof ik hem zou hebben aangesproken op een tekort schietend gastheerschap. ‘Hee, maar ik moet gaan soundchecken. Zie je straks.’

Ik trek de deur van de koelkast open.

‘Jullie wat?’ vraag ik aan het gangsterstel.

‘Ik wil wel een spa rood,’ zegt Hyun-Ki.

‘Witte wijn,’ zegt Marilène haast hebbertig. ‘Lekker.’

Ik voel me een beetje ongemakkelijk bij die twee, open een flesje spa rood met de opener die aan een touwtje aan de koelkast hangt en schenk morsend wat witte wijn uit een halfvolle fles in een plastic bekertje. Ik geef het aan hen, open mijn blik bier, proost en wijs met het blik in mijn hand in de richting van de zaal.

‘Ik ga alvast. Vind het wel leuk om de soundcheck te horen.’

Maar Marilène pakt de mouw van mijn jas en trekt me ruw naast zich op de bank.

‘Niks aan, zo’n soundcheck, Tom.’ Ze steekt haar arm door mijn rechterarm alsof ze wil voorkomen dat ik ontsnap.

‘Dus jij bent een ontzettend getalenteerde kunstenaar?’ vraagt Hyun-Ki.

‘Oh, dat is onzin. Je kent Jacco ... jullie kennen Jacco, ik heb geen idee eigenlijk, waarvan?’

‘Ja, waarvan kennen we Jacco eigenlijk?’ vraagt Marilène lachend.

‘Waarvan niet?’ antwoordt Hyun-Ki, mij verder in het duister latend.

‘Wat vind je van je vriend Jacco?’

Een sarcastisch lachje ligt om zijn lippen. Ik vraag me af waarom, maar krijg het gevoel dat achter zijn vriendelijke en beleefde uiterlijk iemand schuil gaat die graag spelletjes met mensen speelt.

‘En jij?’ kaats ik de bal terug.

‘Ik?’ Hij speelt verbazing over mijn interesse in zijn mening. Gooit zijn pony achterover en glimlacht. ‘Ik hou van hem. Ik zou wel met deze god willen trouwen.’ Dan kijkt hij beteuterd. ‘Maar hij wil mij niet.’

Marilène schatert van het lachen en slaat haar glas achterover.

Ik schuif automatisch een eindje weg van haar om uit haar gijzeling te ontsnappen.

Hyun-Ki klopt op zijn borstzakje. ‘Wil je wat speed?’

Ik schud mijn hoofd. Is Hyun-Ki een dealer? Dat zou best overeenstemmen met zijn uitstraling en mijn beeld van een gangstertje. En het zou verklaren wat hij hier backstage doet.

‘Ik drink geen alcohol. Van alcohol drinken word je een sukkel.’

‘Nou ja!’ Marilène slaat haar vriend op zijn arm. ‘En jij dan, Hyun, met wat je elke dag door je neus haalt.’

‘Dat is puur om mijn levensenergie wat op te laden.’ En alsof hij mijn gedachten raadt: ‘Ik ben geen dealer hoor. Vanuit onze gezamenlijke vriendschap met Jacco en omdat je zo’n geweldige kunstenaar bent, bied ik je wat aan.’

Ik lach. ‘Ik blijf nu effe de sukkel die ik ben, maar toch bedankt. Hee, maar volgens mij gaan ze zo beginnen. Ik ga naar de zaal.’

‘Ik ga mee.’ Marilène staat op, grijpt mijn arm weer vast en beduidt Hyun-Ki haar vrije arm te nemen. Hij is een stuk kleiner dan ik en ik voel me behoorlijk raar zoals ik als onderdeel van een gearmd drietal dat gevormd wordt door een opvallende aangeschoten blondine, een goedgeklede coole Aziaat en mijzelf de zaal in loop.

On stage verandert Jacco meteen van een aardige, rustige jongen in een podiumbeest. Hij vreet de microfoon bijna op, beweegt zijn heupen heen en weer, het zweet druipt van zijn gezicht, terwijl zijn zwarte haar in pieken voor zijn ogen danst. Jacco’s levensenergie heeft beslist geen boost nodig. Ik heb hem al vaker op zien treden en sta elke keer verbaasd over het charisma dat hij op het podium heeft. De muziek is rauw maar melodieus met gekke wendingen. Hanging Frick is een superband maar hoe goed de anderen ook zijn en hoe eigengereid, het is duidelijk dat het Jacco’s band is. In het publiek dansen jongens en meiden voor het podium. Ik sta achteraan tegen de bar geleund. Hyun-Ki zie ik nergens. Marilène danst uitgelaten helemaal vooraan en roept iets tegen Jacco als

hij zich voorover buigt om een van de glazen bier op te pakken die hij voor het concert voor zich op het podium heeft laten neerzetten.

Naar gelang de set gespeelde nummers naar het einde loopt wordt Jacco steeds dronkener en bezetener. Ik zie aan de gezichten van het publiek dat ze het geweldig vinden. Ineens doet Jacco een gekke danspas, struikelt, probeert zich aan de microfoonstandaard vast te houden, maar dondert terwijl hij een van de grote boxen met zich meeneemt met microfoonstandaard en al van het podium.

De gitaristen lopen stug doorspelend naar de rand en kijken naar de grond, waar Jacco moet liggen en het publiek mij het zicht op hem verspert. Ik hoor Jacco's stem boven de muziek uit en ben blij dat hem blijkbaar niets mankeert. Twee tellen later staat hij weer op het podium. Hij zingt de hele set af en wenkt me als hij na een toegift van twee nummers naar achteren gaat.

In wat mogelijk de kleedkamer heet maar waar niemand zich lijkt te verkleeden, tref ik de band aan die complimenten van de andere bands in ontvangst neemt. Jacco hangt uitgeput op de bank met een handdoek om zijn nek en nog steeds het zweet op zijn voorhoofd.

‘Goed gespeeld, man!’ zeg ik.

‘Ah nee, ik vond niet dat het goed ging,’ moppert Jacco. ‘Die fucking installatie was niet goed. En het liep ook niet lekker bij ons.’

‘Ik vond het wel goed gaan,’ brengt Bart in, terwijl Roel met een tevreden gezicht met zijn drumstokken op de bank roffelt.

‘Vond ik ook,’ zeg ik, me realiserend dat mijn mening wel weinig gewicht in de schaal zal leggen bij Jacco.

‘Ja, vond je echt?’ vraagt hij echter aan mij. Ik bespeur geen sarcasme.

‘Ik ga naar Nellie,’ zegt hij en staat op.

Ik heb even het nare gevoel achter hem aan te lopen als een hondje, maar voel me toch min of meer verplicht de avond samen af te sluiten, hoewel ik best nog wat deel had willen uitmaken van het coole backstagewereldje. Als ik eerlijk ben had ik me er eigenlijk meer van voorgesteld, uiteindelijk zijn het maar wat bandleden die hier wat saai rondhangen. Maar ik verwacht dat ze straks allemaal los gaan met drank en drugs en meiden en gekkigheid en dan ben ik er niet bij.

In de gang kom ik het gangsterkoppeltje tegen. Marilène grijpt meteen weer mijn arm alsof er een magneet in zit die haar aantrekt. Ik loop met de twee naar buiten en zie dat Jacco al op zijn fiets zit en naar me zwaait.

‘Ik haal even sigaretten. Tot zo.’

Marilène laat me los en stapt zonder op of om te kijken de weg op. Ze draait zich in de richting van het aankomende verkeer.

Een auto met twee jongens erin moet voor haar remmen. Marilène lacht naar de twee en klimt op de motorkap. De bestuurder toetert en geeft een beetje gas. ‘Rijden!’ roept Marilène. ‘Rijden! Kom op!’

Langzaam gaat de auto een stukje vooruit, stopt dan en trekt weer langzaam op als blijkt dat de dame op de motorkap niet van plan is af te stappen. Ik kijk naar Hyun-Ki. Op zijn gezicht kan ik niet aflezen wat hij ervan vindt. We kijken de auto met Marilène na tot ze even later om de bocht verdwenen is.

‘Ik ga naar huis,’ is het enige dat Hyun-Ki zegt. Hij geeft me een hand, glimlacht en loopt weg.

Ze is hartstikke maf, denk ik, ze zijn allebei maf.

Op naar Nellie. Maar ineens hoor ik de stem van Marilène. Ze heeft een andere motorkap bereid gevonden haar terug te brengen naar het punt van vertrek.

‘Hee, Tom. Wacht!’

Ze klimt van de auto, zwaait vrolijk naar de bestuurder, die aan zijn gezicht te zien niet weet of hij blij of teleurgesteld moet zijn over het kwijtraken van zijn zo onverwachts opgedane gezelschap, en loopt met stevige maar zwenkende stap in mijn richting. En ja hoor, grijpt mijn arm vast.

‘Kun je mij naar een taxi brengen? Ik heb wat veel gedronken.’

‘Is goed,’ zeg ik.

‘Maar eerst gaan we nog wat drinken.’ Ze trekt me mee, een andere kant op dan naar Nellie. ‘Ik ken een leuk kroegje.’

We zijn allebei echt ontzettend dronken. We tongen en zoenen alsof er niemand om ons heen staat en we allebei amoreus uitgehongerd zijn. En op zijn minst voor mijn part is dat ook zo. Hoewel de kroeg aardig gevuld is grijpen mijn handen stevig haar billen vast, haar rug, haar haren en til ik haar heen omhoog naast mijn heup. Alsof we de enigen in de ruimte zijn rijdt ze haar kruis tegen mijn zwellende geval aan, grijpen haar handen mijn billen vast en duwt ze me in een hoek van het café tegen de muur. Dit heb ik nog nooit meegemaakt. Ze is wild, ze is gek, wat kan mij de wereld om me heen schelen? We zijn allebei gek. En geil. We zijn alleen op de wereld, dit losgeslagen wijf en deze losgeslagen ik. ‘We gaan, kom,’ zegt ze ineens en draait zich om.

Ik vraag de barkeeper een taxi te bellen, hoewel ik geen idee heb waar we dan naartoe gaan. Als de taxichauffeur naar binnen roept dat de taxi er is, lopen we naar buiten.

Ineens komt de barkeeper met wat volk uit de kroeg achter ons aan.

‘Hee, jullie moeten nog betalen.’

Ik weet zeker dat ik betaald heb. ‘We hebben betaald,’ laat ik die hufter weten. Van mij krijgt hij geen cent.

‘Ja, klootzak,’ scheldt Marilène, ‘je probeert ons te naaien. Vuile hufter!’

De barkeeper wordt kwaad en beweert dat we helemaal niets hebben betaald en gewoon naar buiten zijn gelopen.

Terwijl Marilène hem de huid vol scheldt proberen mijn dronken hersenen te achterhalen hoe de laatste minuten zijn verlopen na ons hevige gevoos. Het zou kunnen ... denk ik ineens. Ja, in feite ... hij heeft gelijk. We hebben helemaal niet betaald.

Ik wil mijn excuses aan de barkeeper aanbieden, maar word onderbroken door de taxichauffeur die scheldt dat hij maar staat te wachten en eindelijk wil gaan rijden. Voordat Marilène hem een pak rammel geeft besluit ik de chauffeur tien euro te geven en zeg dat we geen taxi meer nodig hebben. Mopperend klimt hij in zijn voertuig.

De barkeeper betaal ik en ik zorg ervoor dat mijn fooi met duizend welgemeende sorry’s gepaard gaat. Met een chagrijnige kop verdwijnt hij in z’n kroeg, gevolgd door het kroeggepeupel dat waarschijnlijk het liefst een matpartij had gezien.

Voor de gein pak ik mijn zonnebril uit mijn jaszak en zet hem op als demonstratie van mijn grote schaamte. Marilène grijpt met beide handen mijn gezicht vast en begint me zo heftig te zoenen dat ik bijna omval.

Een van de poten van mijn zonnebril breekt af, maar het zal me een zorg zijn, ik slinger het ding in de donkere struiken.

We lopen een eind, tot ik ineens een klein hotel zie dat onopvallend tussen de huizen ligt ingebouwd.

‘Kom, we nemen een kamer,’ zeg ik.

We vallen meer het hotel binnen dan dat we lopen. Schaterend knallen we tegen de deur aan, goedenavond roepend tegen de jongen die de nacht achter de balie moet doorbrengen.

Hij vraagt me naar mijn id en verzoekt me beleefd mijn naam op een formulier in te vullen. Mijn id heb ik niet bij me, maar het geld dat ik vooruit moet betalen is blijkbaar belangrijker. Honderdvijfenvijftig euro, veel te veel voor het soort hotel dat het is, maar mogelijk heeft onze buitensporige luidruchtigheid en dronkenschap de prijs wat opgedreven. Misschien zijn te verwachten schadeposten inbegrepen. Bij mijzelf huist eenzelfde gevoel. Je weet maar nooit wat wij vannacht nog gaan uitspoken, dus ik vul de naam in van Paul Zeeles, mijn edele flesjes-en-potjes-stillevendocent.

‘Wat staat hier?’ vraagt de jongen en schuift het formulier terug naar mij.

Met moeite ontcijfer ik mijn dronken hanepoten die Paul Zees zeggen.

‘Oh ja, foutje,’ lach ik en doe mijn best nog een l en een e in de achternaam te proppen.

Ondanks mijn doorzichtige frauderen krijgen we netjes de sleutel naar onze suite overhandigd.

30

Ik hang boven een bak Chinese noodle soep en probeer me de details te herinneren van de afgelopen nacht. Ik ben zo brak als een op de klippen gelopen en leeggeplunderde driemaster. Toen ik ging slapen voelde ik me zo trots als een glad aan de wind lopende vijfmaster. Maar nu ...

Wat zijn we zonder remmen en zonder remmingen in elkaar gestormd vannacht, Marilène en ik. Wat een beesten waren we. In de gang begonnen we elkaar al uit te kleden. We hebben geneukt als gekken, gelikt als gekken, geschreeuwd. In de waas van seks en vlees waarin ik rond tolde als in een Salvador Dali-aanse droom leek het alsof alles wat uitstak aan onze lichamen overal in gestopt werd waar het in paste. Zij gebruikt de pil, dus ik heb mijn zaad in haar gespoten, maar weet ook nog dat ik het door de kamer geslingerd heb. Geen enkele beschaving, geen goede opvoeding, geen moreel besef liet me een seconde denken aan het interieur of aan degene die de dag na onze orgie de kamer zou moeten kuisen. We hebben ook nog wat geslapen, ik heb geen idee hoe kort, het kunnen niet meer dan een paar uur geweest zijn. We hebben weer seks gehad, we zijn in de douche bezig geweest. We hebben ons uiteindelijk aangekleed en hebben de kamer achtergelaten als een zwijnestel. Toen we beneden de balie passeerden, suf van de drank en de nacht, zat er tot mijn opluchting niemand. We zijn naar buiten gelopen, de straat op. Lief hebben we afscheid van elkaar genomen. Ik naar mijn huis op weg, zij naar het huis dat ze met Hyun-Ki bewoont.

Ik heb vanmorgen nog een paar uurtjes in mijn eigen bed geslapen. Om twaalf uur belde ze.

Ze huilde.

Ze kon niet uitleggen waarom.

Ik begreep het niet. Zij was toch een wilde meid, zij had mij versierd en meegesleurd in deze heerlijke, krankzinnige nacht. Zij was toch zo

iemand die zich niets van de anderen aantrok. Had ze het dan niet fijn gevonden?

Ze zei van wel. Het was voor haar heel leuk en ook heel lekker geweest en ze vond me heel lief. Ze had er zeker van genoten. Maar toch had ze er spijt van. Was het dan misschien om Hyun-Ki?

‘Nee, wij hebben geen seks met elkaar,’ zei Marilène. ‘Ik heb hem niet bedrogen.’ Maar dat hebben ze dan ooit toch wel gehad, zou ik denken. Hebben ze dan geen relatie met elkaar? Ik wilde hierover niet doorvragen.

Ze had spijt dat ze zo los was gegaan. Ze kende me helemaal niet voordat ze me had ontmoet in de Melkweg. Zo was ze namelijk niet. Ik zweeg. Natuurlijk wist ik wat haar mankeerde. Eigenlijk meteen al toen ik haar gesnotter hoorde. Ze had een vieze nasmaak van ons avontuur overgehouden omdat ik een mismaakte lelijkerd ben. Vannacht was ze te dronken om zich wat van mijn vergroeiingen aan te trekken. Maar toen ze thuis in haar eigen bed wakker was geworden zag ze ineens voor zich met wat ze vannacht geneukt had. Wat voor walgelijk lijf ze had aangeraakt en wat voor walgelijk lijf over haar eigen mooie lijf heen was gegaan.

Ik legde de telefoon neer en besloot me ondanks haar verraad niets te laten afpakken. Ik had recht op deze herinnering.

En nu hang ik boven mijn soepkom en zink naar de bodem van mijn eigenwaarde.

31

‘Ik heb slecht nieuws. Mamma is dood.’

Drie uur geleden had ik een huilende Marilène aan de lijn. Nu hoor ik de stem van mijn vader breken. Ik laat de telefoon zakken en kijk ernaar alsof hij vervloekt is, zet hem weer aan mijn oor.

‘Nee. Dat kan niet. Ze had toch niets. Hoe kan dat?’

Het verbaast me dat er zo weinig emotie in mijn stem klinkt. Moet ik niet in huilen of schreeuwen uitbarsten? Wat zal mijn vader van me denken?

Ik moet hem laten merken dat zijn en mijn werelden zijn ingestort, maar weet niet hoe.

‘Waarschijnlijk een hartaanval of een hersenbloeding. De dokter kan het niet met zekerheid zeggen ... waarschijnlijk een hartaanval. Ik vond haar op bed toen ik thuis kwam vanmiddag. Ze had haar benen over de rand.

Ze ... had willen opstaan ... en toen is het gebeurd. De dokter zei dat ze rond een uur of negen moet zijn ... ge...'

'Ik kom eraan,' zeg ik en druk op het rode hoorntje.

In het naar buiten lopen trek ik mijn jas aan. De wereld is veranderd.

Alles lijkt nog hetzelfde, maar alles is anders. Door mijn hoofd flitst de absurde gedachte dat het een grap is van mijn vader. Ik kom zo meteen bij mijn ouders aan en ze zal gewoon op de bank zitten. Ze kijken me allebei aan met een glimlach. 'We hebben het gedaan zodat je beseft wat je moeder waard is voor je. Door deze actie ben je even diepongelukkig geweest, maar nu ben je dubbel blij dat ze nog leeft. Toch?!' En ik zal inderdaad niet boos zijn, maar ongelooflijk blij dat ik haar nog heb.

Hij zit aan de keukentafel. Glimlacht ongelukkig alsof door zijn domme schuld zojuist een dure vaas is stukgevalen. Ik kan er niets aan doen, maar ik moet als een gek pissen, roep een verontschuldiging en loop door naar de wc.

Ik ga niet terug naar de keuken maar rechtstreeks naar boven. Nog voor ik boven ben stop ik, kijk door de spijlen van de leuning. Ik zie haar liggen in bed, haar hoofd klein, ver weg. Langzaam klim ik hoger, loop over het kleine stukje gang, loop de slaapkamer van mijn ouders binnen en blijf staan. Mijn ogen vullen zich met tranen. Het is alsof ze slaapt, haar hoofd boven de deken, op het kussen. Ze is lijkleek, ik realiseer me zonder een spoortje ironie dat de beeldspraak in dit geval geen beeldspraak is.

Ik loop om het bed heen en ga naast haar op het bed zitten. De deken die zo netjes over het dekbed ligt zal gekreukt worden. Ik beseft dat ik hem zal moeten rechtekken als ik weer opsta, want het bed, de deken, mijn moeder bevinden zich nu in een verstilde, onomkeerbare staat. Niets zal hier meer gaan leven in deze kamer. Totdat ze weg zal zijn en de dagelijkse werkelijkheid weer alles in beweging zet.

Ik voel met mijn hand aan haar voorhoofd, haar wang, de huid van haar hals, de huid over haar sleutelbeen. Haar gezicht is heel koud, maar haar hals en sleutelbeenderen zijn niet eens zo koud. Ik huil.

'Dit is toch onzin,' pleit ik. Maar ze geeft me geen gelijk.

'Dit is toch onzin, mam.'

Ze bewijst mijn ongelijk door haar ogen niet te openen en niet te zeggen dat ze gewoon leeft.

Ik kus haar op haar wang en haar voorhoofd. Dat zou ik niet op die manier doen als ze nog leefde. Godverdomme, dit is achterlijk. Ik ben

boos. Dit is toch stom. Doodgaan is toch gewoon stom. Dit slaat echt nergens op.

Ik heb niet eens afscheid van haar kunnen nemen. We hebben haar leven en haar dood niet kunnen bespreken. Ik heb niet kunnen zeggen dat ik van haar hou en dat ze de geweldigste moeder ter wereld was. Als ze dan toch totaal onverwacht moest doodgaan, had ze het op z'n minst een paar weken van tevoren kunnen laten weten.

Ik sta op en loop naar de deur. Maar ik kan de kamer niet uit. Dan zou ik haar achterlaten. Het is de eerste laatste keer dat ik haar zie. Ik loop terug naar de andere kant van het bed en ga weer naast haar zitten.

Dit is toch onzin, mam.

Als ik beneden kom zijn mijn tranen weggeveegd en alle losse snot binnenge trokken. Ik ga bij mijn vader aan de tafel zitten. Dat zijn ogen ooit zouden kunnen breken had ik niet voor mogelijk gehouden. Zijn sprekende ogen, ze zijn stil als gezonken knikkers. Ik voel me beroerd, echt fysiek beroerd.

Herinneringen aan mijn moeder komen in mijn hoofd, herinneringen aan toen ik haar voor het laatst heb gezien, nog maar een week geleden. Aan toen ik klein was, en iets groter, en nog iets groter. Ik besef dat het er veel te weinig zijn. Mijn geheugen heeft zoveel niet kunnen vasthouden. Ik wou dat ik terug in de tijd kon gaan om al mijn fijne momenten met haar op mijn geheugenkaart vast te spijkeren, zodat ik ze allemaal altijd boven zou kunnen halen.

32

We volgen de koets. De magistrale zwarte rouwkoets die mijn vader voor mijn moeder heeft geregeld. De authentieke rouwkoets uit achttienachtezestig die in Wenen is gebouwd door Hofwagenfabrik Rohrbacher, met welke aartshertog Franz Ferdinand terug naar Wenen werd gebracht nadat hij vermoord werd op achtentwintig juni negentienveertien in Sarajevo, een gebeurtenis die meteen de aanleiding vormde voor de eerste wereldoorlog. In deze lijkwagen ligt mijn moeder, op precies dezelfde plaats waar Franz Ferdinand destijds lag. Door mijn moeders dood breekt geen oorlog uit. Er lopen geen mensen uit om hun woede over haar dood te uiten in geschreeuw of gewelddadig gedrag. Alleen mijn vader en ik protesteren, in stilte. En nog wat familieleden van ons, collega's en studenten van haar, vrienden. Maar niemand heeft

de behoefte haar te wreken op de levenden. Ik wel. Ik wil iemand de schuld geven, iemand, wie dan ook. Ik zou om me heen willen schieten met een Kalasjnikov. Maar ik ben braaf. Ik leg me boos en gehoorzaam neer bij de dood.

Ik loop achter die magistrale koets, die voorzien is van gedrapeerde doeken in zwart lakenstof, die vier zwarte lantaarns met kaarsen op de hoeken heeft, bedekt met zwarte tule, in het hout uitgesneden ornamenten en een zwarte urn op het dak. Hij was niet eens duur. Mijn vader had hem laten komen uit het plaatsje Elen in België, vijfhonderd euro huur en driehonderdvijftig voor het transport. Zelfs de begrafenisauto die we nu niet nodig hebben zou al tweehonderdvijftig hebben gekost. Dat sparen we dan maar mooi uit. Vrolix heet het bedrijf, als een grapje uit Asterix en Obelix. Achter de vier houten wielen met houten spaken en ijzeren banden, daartussen een zwarte opengesneden pompoen, lopen we alsof we Assepoester naar het dodenrijk vergezellen. De twee imposante paarden zijn verborgen onder zwarte doeken die tot tien centimeter boven hun hoeven hangen, alleen hun ogen kijken uit ronde gaten, maar worden zelfs nog half aan het zicht onttrokken door oogkleppen. Op hun hoofden zwarte pluimen. Het lijken geesten van paarden die vanuit de onderwereld naar boven zijn gekomen om hun vracht op te halen voor een bestelling vanuit het duister.

Op de bok zit een zwarte Koetsier met een somber gezicht, zijn zwarte steek dwars op het hoofd. De zweep naast zich in de houder, klaar voor het geval we haast mochten hebben de dode de grond in te krijgen. Een rijder voor de dood, hij doet zijn plicht zonder woorden. Maar ik weet wel dat hij zijn koets maar verhuurt, dat hij straks achter zijn bord aardappelen en kool met worst zit en achter zijn pint en dat hij de paarden ontdoet van hun rouwkledij en ze met een klap op hun bil de wei in stuurt. Het leven gaat door, de dood is niet meer dan de dood, zo normaal als het leven.

In de koets een glimmende zwarte kist voor mijn moeders lichaam, met gouden handvaten en een gouden bies. Mijn vader heeft stijl. Ik loop achter de koets, op mijn tenen. Voor het eerst in mijn nieuwe orthopedische schoenen. In mijn zwarte jeans, in mijn zwarte hemd, in mijn zwarte leren jas. Met op mijn hoofd een zwarte hoge hoed, die ik speciaal voor deze gelegenheid heb gekocht, omdat het achttienachtenzestig is en ik een negentiende-eeuwse travestiet ben, op mijn schoenen met hoge hakken zodat ik mijn gezonde enkel in dezelfde houding heb als mijn bevroren enkel. En mijn stok, mijn steun, heb ik helemaal omwikkeld met een zwart rouwlint. Zo wankel ik achter mijn

dode moeder aan. Want zij heeft dit gedrocht gemaakt. Misschien niet bewust. Maar zij heeft mij gemaakt, samen met die man die naast me loopt, die me liever niet uitgedost als een transseksuele doodsgrafer zou zien maar die me alle vrijheid gunt om op mijn manier te rouwen. De begrafenisstoet, deze carnavalsoptocht voeren wij samen aan, achter mijn moeder aan die dood is. Die misschien wel het leven ontvlucht is omdat ze niet wilde meemaken dat haar enige zoon eerst in een levende etalagepop zou veranderen en dan misschien nog zou sterven voordat zij zou sterven. Zij hoeft het allemaal niet meer mee te maken.

33

Het kopje en het lijfje ruk ik van elkaar, het lijfje gooi ik aan de kant. De bisonkit-tube knijp ik gedeeltelijk leeg in de ogen van het babypopje die mij onnozel aanstaren. Als de lijm bijna is opgedroogd boetseer ik de oogleden totdat ze er realistisch gesloten uitzien. Van mijn eigen haar knip ik plukken af waar ik denk dat het niet zal opvallen en plak het op het schedeltje om het dun en half doorzichtig te bedekken. Met verf leg ik over het gezicht een gezwollen paars-blauwige schaduw. Om het af te maken komt er een natte lakglans overheen. Ik bel Marilène.

‘Ik zoek een model voor een foto, een naaktfoto. Je vertelde laatst dat je wel eens naakt hebt geposeerd voor een fotograaf. Dus ik dacht ik vraag je of jij het misschien wil doen. Het gaat om een baarscène. Je zit naakt op de grond, uit je kruis komt het hoofdje van een kind dat geboren wordt. Naast je zit je man met een bijl in zijn hand. Eronder de tekst “Darling, our baby is handicapped. Shall we keep it or kill it?”. Voor de man vind ik wel iemand. Maar ik zoek dus iemand voor de vrouw. Ik ga het opblazen tot drievijftig bij vijf meter. Gedrukt op zeildoek.’

‘Klinkt goed, Tom. Maar ik kan niet. Ik ben bezig met een auditie voor een toneelrol. Ik kan op dit moment niet in zoiets gezien worden.’

Een paar maanden na ‘de nacht’ met Marilène hadden we weer iets afgesproken. Uit eten, wat drinken, rustig aan allemaal. Ze is leuk en toch is er geen echte klik tussen ons. Ik hou een muur op om me heen. We zijn gewoon geen stel. Zij houdt van spirituele dingen, gelooft in geesten en buitenzintuigelijke ervaringen. In haar leven vinden gebeurtenissen plaats die bewijzen dat niets toeval is en dat er vastgelegde lijnen door ieders leven lopen. Zij is heel erg bezig te geloven het goed met haar gaat. Ze probeert al haar onzekerheden en traumatische ervaringen te maskeren door zichzelf en anderen te

vertellen dat ze goed bezig is en alles in de toekomst alleen nog maar beter zal gaan met haar. Er trilt een grote onzekerheid achter die grote ogen met die lange wimpers. Onder haar huid verschuilt zich een ongelukkig meisje dat beschonken het ongeluk probeert weg te ontkennen. Ik heb het gevoel dat die onzekerheid op zekere momenten zal uitbreken in de vorm van hysterie of anders een diepe depressie. Ik wil haar niet goed genoeg leren kennen om op dat soort momenten in haar leven aanwezig te zijn.

Uiteindelijk zijn we toch weer met elkaar naar bed gegaan. Bij haar thuis, ze woont ondertussen op zichzelf. In een appartement met een slinger kerstlichtjes rond de spiegel, met Boeddhabeeldjes, mandala's aan de muren, wierookstaafjes, posters van acteurs en actrices. Op een gegeven moment moesten we zo lachen omdat ze boven op me zat en precies wipte op het ritme van een of ander stom nummer dat uit de cd-speler kwam, dat ik er een slappe van kreeg. De hoeveelheid drank die we achter de kiezen hadden speelde hierbij ook een rol. De rest van de nacht hebben we geslapen en in de morgen ben ik nadat ze een ontbijtje met uitsmijters voor me klaar maakte weer naar huis vertrokken. Sindsdien belt ze regelmatig. Telkens als ik haar stem hoor vult mijn lul zich met bloed. Er zit een warmte, een fluister, een rasp, een hoge lach in haar stem waardoor ik meteen opgewonden raak. Een geile belofte, iets ongelooflijk vrouwelijks. We proberen steeds voor een etentje of een drankje af te spreken maar of ik kan niet of zij kan niet. En diep van binnen wil ik eigenlijk niet afspreken, omdat ik mezelf niet ben bij haar en geen flauw idee heb waarom zij bij mij wil zijn. Bovendien merk ik dat ik me aan haar begin te irriteren, wat ze niet verdient.

Mijn kunst kruist de cartoon met de piëta, de karikatuur met de werkelijkheid en de spot met het lijden. Ik voel dat een werk pas goed is als beide kanten in voldoende mate aanwezig zijn. Ik moet een vrouw vinden voor de baarscène. En het lukt niet! Een kunstenaar die Sanne kent probeert een paar meiden voor me te bereiken waarvan hij denkt dat ze misschien zouden willen. Ik ben een zak. Waarom ken ik zelf niet van die losse meiden? Ik kan de psychologe uit Nellie vragen, maar die zal vast niet willen. Ik kan het proberen bij de modellen die bij naakttekenen op de academie poseren. Of het proberen in de beeldhouwersklas. Ik kan een advertentie op facebook plaatsen. Marilène zou me het nummer geven van de fotograaf die ze kent die naaktmodellen fotografeert, alles uiteraard zeer artistiek en zwartwit gefotografeerd. Misschien weet mijn

ouwe ex-beeldhouwdocent Hannes wel iemand. Ik zal hem opzoeken binnenkort. Tja, mijn kruis; een vrouw proberen te vinden.

Sanne gesproken, haar kunstvriend kon niemand vinden, maar hij klonk volgens haar alsof hij eigenlijk geen zin had iemand te vragen, dus dat heeft hij waarschijnlijk ook niet gedaan. In de beeldhouwklas laten rondvragen, niemand wilde. Advertentie op het bord van de academie gehangen. Vandaag Marilène gebeld voor het nummer van de fotograaf Simon van Bergen. Hem gesproken, belt ineens een uur later ene Dina Moors, een model van Simon. Zij is zeer geïnteresseerd en vindt het onderwerp en alles wel leuk. Hoe ze eruit ziet weet ik niet, maar woensdag kan ze hier langskomen. Fantastisch als het wat wordt. Ik hoop maar dat het goed weer is de dag dat ik de foto's ga maken, want ik vertrouw op het daglicht.

Ik maak ondertussen foto's waarop ik zelf poseer, kan niet actieloos wachten op mijn model. Op mijn hoofd een clownsmasker, verwonderde blik, mond die verbaasd Oooooohhhh roept, knalrood haar. In de feestwinkel heb ik een dikke blote buik met vette tieten erboven gekocht. Van rubber heb ik een schaamlap geknutseld waarop ik mijn eigen hoofdhaar heb geplakt. Hoop maar dat ik er niet te rampzalig uitzie ondertussen met al dat haar dat ik bij mezelf wegknip. Het babykopje hang ik ondersteboven aan de schaamlap. Achter me een rode doek waarop ik grote witte plastic bloemen met gele harten bevestig en bonte confetti strooi. In mijn handen tussen mijn borsten de bijl. Het enige dat ik draag zijn zwarte schoenen. De zelfontspanner doet zijn werk terwijl ik heen en weer hink tussen het fototoestel en de set. Het zweet druipt onder het masker over mijn gezicht. Mijn lul en kloten hangen bloot onder de schaamlap, Voel me best belachelijk. Maar het is ook wel komisch.

Vier rijen stoelen voor, drie achter, Opgevulde kinderkleding die ik bij de Zeeman heb gekocht zit netjes op elke stoel, schoentjes of sokjes vastgemaakt aan de broekspijpen en maillots, net echte kinderen zijn het. De hoofden zijn bloemkool, kokosnoot, sla, meloen, selderijknol, witlof en boerenkool; de geestelijk gehandicapte kinderen waarvoor Clown Cuckoo optreedt en aan wie hij vraagt of hij het gehandicapte kindje dat hij baart moet laten leven of moet dood maken.

Als ik straks mijn modelfoto heb, worden de poster van Clown Cuckoo, van de groente- en fruitkoppenkinderen en van de baarscène samengevoegd tot een drieluik.

Ze heeft haar vriend als chaperonne meegenomen. Ik leg haar uit hoe ik de foto gedacht had. In mijn atelier aan de muur tegenover de ramen hangt een rol blauw fotopapier. Een professionele fotograaf ben ik niet, dus ik hoop maar dat het natuurlijke licht dat binnenvalt genoeg contrast en helderheid biedt. Roel, de drummer van Hanging Frick, is er ook, hij neemt de rol op zich van de vader van het kind dat zo meteen geboren wordt. In de theaterwinkel heb ik een klein flesje neptranen gekocht. Shana, het model, komt in haar badjas die ze heeft aangetrokken nadat ze zich in de badkamer heeft omgekleed het atelier binnen. Ik geef haar en Roel om beurten het flesje zodat ze een paar druppels in hun ogen kunnen doen. Ik stap achter mijn camera die ik op een statief heb geschroefd. De badjas gaat uit. Ik zie kleine borsten. Ze had me gewaarschuwd, maar voor deze foto hoef ik geen dikketietenmodel, moet ik juist geen model waarbij iedereen meteen naar de tieten kijkt. Het moet geen pornofoto worden. Haar ogen tranen. Die van Roel ook. Hij lacht door zijn tranen heen. Naar de schets die ik hen heb laten zien gaan ze allebei op de blauwe grond van de fotoachtergrond zitten. Roel draagt een geruite broek en een rood poloshirt, tranen biggelen langs zijn wangen, iets teveel voor mijn gevoel, dus ik laat hem zijn wangen deppen. Het is beter als er alleen tranen in zijn ogen staan. Dat oogt als ingetogener, dieper leed. Hij glimlacht mooi door zijn tranen heen. Dina is perfect, ze staart in de verte, haar ogen rood van het huilen, haar mond een beetje open. Ik stuur de modellen, het hoofd scheef, naar elkaar toe, van elkaar weg, bijl wat hoger, wat lager. Het voelt tegelijkertijd heel gek om een naakte vrouw in mijn atelier voor me te laten poseren, ik maak uiteindelijk wel honderd foto's, maar van de andere kant is het slechts een variatie op de hoeren die ik heb nagetekend, hoewel me deze fotosessie niet seksueel opwindt. Het komt helemaal niet in me op Dina op een andere manier te bekijken dan puur in functie van de geplande foto. Dina heeft een mooie poes, keurig matje schaamhaar. Het nekje van de baby sluit haar gleuf perfect af alsof er werkelijk een lijf aan vast zit dat nog in haar zit, de gesloten oogjes naar het plafond gericht. Het enige dat niet klopt is dat Dina geen dikke buik heeft. Maar des te meer is dit een statement, een kunstwerk en geen realiteit. En wat is mijn statement? Dat het leven behelpen is. Dat het leven falen is. En dat falen obsceen is. Dat het een statement van een kunstenaar is en geen realiteit maakt het juist obsceen. Ik ben obsceen. Maar wie me dat wil verwijten moet eerst maar eens het leven verwijten dat het obsceen is. Ik ben maar een onnozele slaaf van het leven.

Het hele leven is behelpen, zegt de loodgieter die net zijn vrouw aan kanker verloren heeft tegen de klant die zegt dat een verstopte afvoer toch wel behelpen is.

34

Max was zo enthousiast over mijn drie foto's dat hij me heeft voorgesteld aan een tentoonstellingsmaker die in Maastricht een expositie in de openbare ruimte organiseert met vijftientig beeldende kunstenaars, tien dichters en schrijvers, een modeontwerpster, een choreograaf en een aantal musici. Ik doe mee en krijg genoeg geld van de organisator Henri Sassen om mijn drie posters, elk drie bij vier en een halve meter groot, te laten afdrukken op zeildoek. Iedereen in mijn klas is stikjaloers.

Als locatie heb ik de oevermuur naast de brug over de Maas uitgekozen. Hartje centrum. De organisator heeft twee glazenwassers met lange ladders ingehuurd om mijn posters op te hangen. Boven met beugels over de muur, beneden met rubberbanden aan beugels in de muur, net boven het voorbij stromende rivierwater. Het hangt er schitterend en trekt meteen veel bekijks van de massa die over de brug de stad in en uit trekt. Als een knalrood, een grijs, een fel blauw pamflet flankeren ze de grijze zware bogenbrug met z'n zwart aangetaste steenblokken, het water kronkelt in onrustige continu veranderende draaikolken en wentelingen onder de bogen naar oorden verder weg. Tegen de bruine bakstenen muur hangen mijn drie posters als politieke campagneposters tegen de mislukkingen van het leven.

Bijna zevenhonderdvijftig jaar staat deze oudste brug van Nederland al met zijn poten in het water. Nog geen vier uur hangt het verse werk van een twintigjarige kunstenaar ernaast en het wordt in de Maas gegooid. Ik ben net bezig foto's te maken, hoog van de andere oever, van het midden van de brug, laag van een aanlegsteiger vlak boven het water en van dichtbij. Ik zorg dat ik een groep nieuwsgierige beschouwers op het plaatje krijg terwijl ze op de dikke stenen balustrade leunen. als ik word aangesproken door twee agenten.

'Weet u wat die foto's daar aan de muur naast de brug doen?'

Laten zien dat falen obsceen is, zou ik kunnen antwoorden. Maar ik denk dat die verklaring te prematuur voor ze is. Ze zullen eerst een meer praktische inleiding nodig hebben.

‘Ze vormen onderdeel van de kunstbiënnale Make-up Maastricht,’ leg ik vriendelijk uit. Ze leggen me uit dat er een boel klachten en aangiftes op het politiebureau binnenkomen naar aanleiding van de posters en ik vertel hen kort over de door de burgemeester deels gefinancierde en geheel goedgekeurde manifestatie die de kunsten in de openbare ruimte verspreid over de hele stad toont.

Op datzelfde moment zie ik hoe een man naar de poster met de baarscène toeloopt, een van de haken waarmee de poster over de muur is vastgehangen optilt en deze over de muur naar beneden gooit. Hij loopt naar de andere hoek en weet met de tweede haak de hele poster in de Maas te storten.

‘Hij gooit mijn poster in de Maas,’ roep ik tegen de agenten die rustig het gebeuren bekijken. ‘Ik wil dat jullie hem stoppen!’

‘Dus dat zijn uw foto’s?’ vraagt de agent kalm, terwijl de agressor de eerste beugel van mijn tweede poster losmaakt en over de muur gooit. ‘Ja en ik wil dat jullie er iets aan doen,’ roep ik, terwijl ik naar de kademuur toe loop.

Ik zie dat de vandaal door heeft dat zijn actie door de politie is gezien en we zijn kant op komen en hij rent ervandoor.

‘Wat is uw naam,’ informeert de agent terwijl ik me over de kademuur heen buig om te kijken of de poster die helemaal in het water drijft niet naar de bodem kan afzinken. De andere agent begint in zijn mobilfoon te praten.

‘Het zal geen zin hebben aangifte te doen, maar het mag natuurlijk wel,’ krijg ik even later uitgelegd als ze al mijn gegevens hebben en ik me zelf een beetje de crimineel begin te voelen. ‘Het is een bekende van de politie, een junk. U zult geen schadevergoeding van hem krijgen. Ik maak een proces-verbaal op,’ zegt hij, ‘en ik verzoek u de foto’s te verwijderen. We zijn hier omdat we in de paar uur dat ze hier hangen al veel klachten en aangiften van passanten hebben binnen gekregen op het bureau.’

Ik laat weten dat ik bereid ben mee te werken en ervoor zal zorgen dat mijn werken weggehaald worden. Ik was nooit zo naïef te geloven dat ze langer dan een dag zouden mogen blijven hangen midden in het centrum van de stad. Maar ik leg uit dat ik de glazenwassers moet vragen de grote posters te verwijderen. De agent zegt me toe dat ik de tijd krijg die nodig is om alles te regelen. Ik bel Henri op. Hij geeft net een rondleiding langs de kunstroute aan een groepje sponsors.

De poster met de baarscène hangt nog slechts vlak boven het water aan de rubberen banden vast. Het doek drijft met de achterkant omhoog als

een groot onbeschreven blad papier in de schommelende maas. De groente- en fruitkoppinkinderen hangen half naar beneden, de rechterpunt overlapt wit de foto. Clown Cuckoo hangt nog steeds, de spot drijvend en verwonderd.

Ik krijg uitleg van Henri over wat er vermoedelijk is gebeurd. De junks van Maastricht zijn een tijdje terug op last van de burgemeester in het kader van een soort schoonmaakactie uit de parken verdreven en hebben hun handel naar de brug verplaatst. Een van hen vond waarschijnlijk dat er teveel gefotografeerd werd op de plek waar zij nu proberen te dealen en te kopen. Waarschijnlijk een slimme junk die begreep dat deze kunst teveel media-aandacht voor hun nieuwe territorium zou opleveren. Henri wijst naar een sociaal werker die met de junk die blijkbaar naar het plaats delict is teruggekeerd in gesprek is. Ik wil verhaal gaan halen bij de klootzak, maar Henri houdt me tegen.

‘Ga er maar even niet naartoe. Je weet nooit wat zo’n mafketel kan doen, als hij gebruikt heeft kan hij zomaar door het lint gaan. Misschien heeft hij wel een mes bij zich. In ieder geval is bekend wie het is. Kom, we gaan even koffie drinken in het café aan de andere kant van de brug. Ik wil de pers bellen, zodat ze dit kunnen oppakken.’

Met tegenzin ga ik met Henri mee. Maar hij heeft gelijk. Straks krijg ik nog een met hiv besmette spuit in mijn lijf gestoken. Ze leven in een andere werkelijkheid, die volgespoten junks.

Nog geen twintig minuten later zijn we terug bij de brug, om te zien hoe nu alle drie de posters met de maas proberen weg te drijven maar gelukkig als wasgoed aan hun lijnen vastgeklonken blijven aan de kademuur.

Twee verse agenten brengen ons op de hoogte. Tijdens onze afwezigheid is contact geweest met de burgemeester. Die heeft een afgezant gestuurd die eigenhandig de overige drie beugels over de muur heeft gegoooid. De burgemeester vond dat de kunstwerken de openbare orde verstoorden en onmiddellijk uit het zicht dienden te verdwijnen. Mijn voorstel de burgemeester als een nog groter vandaal te beschouwen dan de junk, als censurerende cultuurbarbaar, ging er bij de agenten niet in. Dat hij even had kunnen vragen aan de organisatie van de biënnale om de posters op een nette manier te verwijderen, ze niet te beschadigen door de tweede brute actie, was eveneens niet besteed aan de lange arm. Klachten mocht ik bij de burgemeester deponeren. Of zij het normaal vonden dat de verantwoordelijke bestuurder van de stad kunstwerken willens en wetens beschadigde was een vraag die zij niet wensten te beantwoorden.

De media, kranten en actualiteitenprogramma's blijken veel meer begrip voor mijn kant van de zaak te hebben. Ze horen graag dat de artistieke underdog aangerand wordt door de nette herenbestuurders van de stad. Natuurlijk had ik begrip voor het probleem dat men had met het confronterende van mijn werken. Ik ben uiteraard niet zo naïef dat ik dacht dat de posters erg lang zouden kunnen blijven hangen. Maar ik had een formele aanzegging verwacht de kunst te verwijderen en geen ambtelijke terroristische actie tegen mijn werk. Veel van de mensen waarmee ik spreek na het incident begrijpen dat ik uiteraard geen gehandicapten dood wens. Ik ben geen Hitler die gehandicapten liet doodmaken of IS die baby's met het syndroom van Down vermoordt. Ik laat het dilemma zien dat ouders van een gehandicapt kind hebben. Weliswaar met de botte bijl, op confronterende cynische wijze, maar dat is omdat ik ook lijd met mijn botgroei. Dan mag dat. De mensen die mijn werk positief bezien denken dat ik werk maak dat discussie losmaakt, dat mensen aan het denken zet over wat nou eenmaal aan ellende bij het leven hoort. Dat ik taboes doorbreek om zaken bespreekbaar te maken. Maar dat is helemaal niet zo. Ik ben een egoïstisch kunstenaar, absoluut geen sociaal bewogen kunstenaar. Mijn lieve moeder is zojuist op laffe wijze uit haar bestaan gerukt. Ik heb de kruizen uit mijn keuken gesloopt, uit de woonkamer, uit het atelier. Flauwekul allemaal. Die betonplaat en die stomme witte pilaar. Die gaan helemaal niet over het echte leven. Flauwekul dat slome Silence Piece als je alles maar accepteert wat er op je af komt. Wat heeft het allemaal voor zin als het leven gewoon stopt midden in het midden? Terwijl je uit bed wilt opstaan om een nieuwe dag te beginnen. Wat heeft het leven van mijn moeder nou voor zin gehad? Ze heeft geleefd, dat is al wat ik er van kan maken. Ze heeft mij in het leven gezet. En de bedoeling van de natuur is dat ik er ook weer een of meerdere in het leven zet. En die moeten dan ook weer ... Een houten doos vol botten zal er over blijven van mijn moeder, tot ook die doos vergaat. En herinneringen, die zullen verdwijnen met de mensen die ze in hun hoofd hebben en op hun beurt weer het kaarsje uitgeblazen krijgen. Fuck John Cage, Merce Cunningham, Daniël Buren en de rest. Ouwe positieve hippies. Mijn moeder is dood. Mijn lijf martelt mij en gijzelt langzaamaan steeds meer mijn vrijheid. De prachtige vrouwen die ik wil, ze lachen mijn achterlijke botten uit vanuit hun heerlijke wereldje. Ik wil niemand tot denken aanzetten. Mijn posters laat ik niet aan de mensen zien. Ik laat ze zien aan het leven, als revanche. De mensen kunnen me gestolen worden.

Ik heb in Maastricht een gesprek met een gynaecoloog naar aanleiding van mijn gecensureerde werk. Hij vindt het terecht dat men mijn werk heeft verwijderd. Hij is tegen het werk omdat de bevalling heilig is. Maar mijn overtuiging is dat voor de kunst niets heilig of taboe is. De kunstenaar put namelijk uit het leven. Hij wil zich zo dicht mogelijk aan het leven begeven, erin afdalen. De gynaecoloog vertelt over het respect dat hij heeft voor de kunst van de oude Grieken en Romeinen. Zij streefden de schoonheid na, dit betekent volgens hem civilisatie en verheffing van de menselijke waardigheid. Ik repliceer dat dit een volkomen romantisering van een cultuur is waarin hele volkeren afgeslacht, ingelijfd en tot slaaf gemaakt werden. Een cultuur die zogenaamd schoonheid nastreeft en tegelijkertijd alle menselijkheid met voeten treedt en andere culturen aan zich onderwerpt is simpelweg fascistisch. Denk maar aan de propagandistische esthetiek van het Derde Rijk. Wanneer de kunst van nu zich niet alleen met schoonheid bezighoudt, maar ook met de ellende en wanneer die kunst confronteert en tot discussie voert, dan past die kunst in deze tijd en is deze kunst gezonder dan een puur romantisch streven naar schoonheid in een tijd van geweld. Hij zegt dat ik onzin vertel en loopt kwaad weg.

Ik heb succes. Henri regelt voor me dat ik een gastcollege op de academie in Maastricht kan houden voor de studenten, waarin ik vertel over mijn werk en wat er gebeurd is. Ik ben de ster uit Amsterdam die zelf nog op de academie zit maar nu al beroemd is. Het Ludwig Forum in Aken benadert me om bij hen te exposeren. Ik heb een gesprek met de directeur en de curatrice. Er is sprake van dat ik nieuw werk maak dat op de gevel van het museum moet komen, drie posters op het binnenplein, een op het kruispunt.

In Luik laat ik in een startende galerie in een gerenoveerd fabriekspand twee nieuwe posters zien, elk bijna vijf meter hoog, van een travestiet die met zijn voeten in de opengesneden buik van een zwangere vrouw staat, een zwangere vrouw gemaakt van rubber, op zijn stijve lul steekt de foetus. Ben ik banaal? Een poster van Harrie die op Jezus in het kerstkribje schijnt vanaf een krukje. Omdat zijn eigen kindje net voor kerst aan kanker is gestorven. Levensgrote poppen van Jozef, Maria, de os en de ezel eromheen. Vlaggetjes met het woord Kanker in de witte streep van de Hollandse tricolore in hun handen en bekken. Ben ik te banaal? Interesseert dat me iets? Mislukken is banaal. Twee jonge meiden staan voor mijn posters.

‘Ik weet wat hij wil,’ zegt de ene.

‘Maar het lukt hem niet,’ reageert de ander.

Naast de poster met de travestiet exposeer ik als contrast een installatie van een mooi gedekte restauranttafel en een homarium met kreeften, oesters en slakjes. Als ik met de galeriehoudster en een paar kunstenaars op de openingsavond uit de kroeg kom, besluit ik een paar kreeften en oesters te slachten. Heerlijk. We zuipen en vreten tot diep in de nacht.

Op het moment dat je kunstwerken bedenkt en in de veilige kunstwereld exposeert lijkt het een spel met eigen regels. Op het moment dat je met censuur of met vandalisme of de politie in aanraking komt, lijkt het spel opeens echt te worden, echte consequenties te hebben. Wordt er ineens een heus verbaal opgemaakt en verschijnen artikelen in de kranten. Van de andere kant als mijn werk theater is, maar in aanraking met de politie komt, lijkt de politie ineens deel uit te gaan maken van het theaterstuk. De agent wordt acteur, zijn baan een spel met eigen regeltjes en vormen waarbinnen dat spel weer echt lijkt. En dan heb je nog als personages de junk, de burgemeester, de gemeentec clown die mijn werk in de Maas heeft gegooid, de organisator van de expositie. En tenslotte ik zei de gek. Ik voel me een beetje Jan Klaassen in de poppenkast.

35

Het water kent geen einde. Als de dag begint, is het al de hele nacht koud en donker aan mij voorbij getrokken. Als de nacht begint, heb ik het de hele dag getrotseerd. Ik draag de brug. De bogen zijn armen die ik met de naburige pijlers deel. Als kriebelende mieren trekken de forensen en de shoppende dames en heren van het ene deel van de stad naar het andere. Ik sta hier eeuwig, lijkt het, in de brede stroom die de stad met haar huizen en kerken doormidden snijdt. Mijn voeten zijn lompe klompen van steen die in de aarde onder het water verankerd zijn. Koud en bruin, smerig, is het water binnen in de rivier. Bovenop, waar de rivier een voor het oog ondoordringbaar oppervlak vormt onder de hemel, is haar kleur schatplichtig aan die hemel met zon en wolken, geen moment hetzelfde. Speelt de kleur over de rug van elk golfje zilverwit de zon weerkaatsend, de buik voorspelt grauw het donker van de diepte. Golvend gehoorzaamt het water de wind en de stroom, opspattend in de regen, oplichtend in het onweer. IJskoud legt in de winter de rivier haar natte lichaam tegen mijn harde onverbiddelijke lijf aan als een hoer die

me onuitgenodigd en zonder liefde streelt maar me weer onmiddellijk los laat als blijkt dat ik haar diensten niet kan vergoeden. Zelfs in de zomer laat de hoer de zon niet toe de eeuwige kilheid die ze op haar bodem bewaart te verdrijven.

Iedereen ziet me als een vanzelfsprekendheid, maar ik ben grauw en moe, aangetast door de jaren van dienstbaarheid, aangetast door gevangenschap. Ik ben de heilige Sint Christoffel die de mensen door de dodelijke stroom veilig naar de overkant draagt, maar ik heb er teveel gedragen. Ik lijk misschien sterk, maar ook ik kan instorten. Ik ben moe van het stijf staan. Het liefst zou ik in stukken uit elkaar breken, de cement in mijn voegen opgelost zien door schurend water en meedrijven met de stroom. Ergens aanspoelen op een oever van klei en blijven liggen tot mos en gras me bedekt en onzichtbaar maakt.

Boten met vracht of met mensen passeren onder de bogen, dat ben ik gewend. Wat nu op me af komt drijven, bezoekt me minder frequent.

Maar het komt voor. Een dood mens wordt net onder de wateroppervlakte in mijn richting gestuurd. Nog een twintigtal meters van me vandaan. Als een onbemande kano wordt het lichaam lichtjes heen en weer gestuwd langs kleine kolkjes. Ze drijft op haar rug. Ik herken haar, mijn moeder. Een laagje van tien centimeter water scheidt haar gezicht en haar lichaam van de lucht. Ze draagt de lange jurk waarin ze is begraven. De jurk waar ze zo van hield, met bloemige patronen, blauw en wit als Delftsblauwe keramiek. Haar voeten zijn bloot. Haar hoofd stroomt eerst naar me toe, dat hoofd dat ik alleen al zou herkennen aan de vorm van de schedel, die ietwat puntige schedeltop die vrouwen met lang haar zo mooi staat. Het bruine haar van mijn moeder maakt een zachte waaier in het water dat het haar lijkt te wassen, fijn maakt. Mijn moeders ogen zijn gesloten. Haar mond lichtjes open. Ze botst zacht tegen mij aan, draait wat, aarzelend, alsof ze twijfelt of ik haar zoon wel ben. Haar hand drijft van haar heup weg, haar elleboog buigt, de rechterhand streelt mijn harde, koude steen, omdat ik wel degelijk haar vlees en bloed ben. Ook al ben ik versteend. Haar moederhart verloochent me ook nu niet, ook niet nu zij dood is en ik even dood als zij. Ik wil me naar haar toe buigen, maar de pijlers van een brug buigen niet en omhelzen niet. Als ze dat zouden doen, zou de brug breken en zouden alle mieren in de rivier vallen en verdrinken.

Mijn moeder wordt heen en weer gewiegd, de rivier is een brute gijzelnemer die haar maar een moment aan me geeft, om haar meteen weer af te pakken. Als een pakketje dat een bezorger in de rivier heeft

laten vallen, botst ze nog een keer tegen me aan, ik zie het als een afscheidskus, ze draait op haar buik en ontglipt me.

Ik haat de Maas. Had ik ogen, ik zou ze sluiten en nooit meer op haar richten al zou ze branden als een rivier van petroleum. Maar een pijler heeft geen ogen en moet gedwongen alles aanzien wat de rivier haar aanbrengt. Zoals het leger lijken dat ineens in de verte opdoemt. Een school dode menselijke vissen die laag onder de oppervlakte zwemt. Ik zie oud en jong door elkaar, mannen in pakken met dansende stropdassen, kinderen met hun sproeten nat in hun gezichten, vrouwen in jassen met capuchons die hun hoofden dragen, jong en oud allemaal met koude ingevallen wangen en ogen. Witte lijkgezichten boven lijklichamen, zo breed als de rivier een tapijt van de dood, van oever tot oever, komen dichterbij en zullen elkaar verdringen om als eerste door de poorten van de brug te gaan.

En als het dodenkleeft dat de Maas afdekt voorbij is en dagen ver weg, zal het bij de waterval aankomen die het einde van de wereld markeert. Daar zullen de lijken in het eindmeer storten, in een val die uren duurt. Ze zullen in het meer naar de diepte zonder bodem glijden en weer omhoog schieten. Daar zullen ze samen rondrijven als boomstammen van een bos dat vers gerooid is.

Dodenschuivers, bokkenrijders zijn het, huilende mannen met afgunstige gezichten en kromme ruggen, met spillebenen die zijn vastgeklampt om de magere buiken van schurftige bokken met donkergrijs vastgekoekt lang haar en kwade koppen met versteende bultige horens, springen van lijk naar lijk. In hun knokige handen lange stokken met ijzeren haken waarmee ze de lijken tegen elkaar duwen of naar zich toe trekken zodat de bokken op hun stevige hoeven het meer over kunnen. Ze drijven de lijken naar de punt van het meer waar het reuzenkind zit dat de lijken met haar handjes uit elkaar trekt en naar haar mond brengt. Nadat ze ze heeft afgekloven gooit ze de kale botten keurig in de grote kom die naast haar staat.

36

De afgelopen anderhalf jaar zijn op artistiek vlak goed voor me geweest. Exposities, meer en minder belangrijke. Media-aandacht meer en minder belangrijke. Nadat mijn posters in de Maas belandden, heeft de krant een aantal artikelen geplaatst. Meteen de dag na het gebeuren een hele grote foto op de voorkant, waarop ik samen met de glazenwassers en Henri

een van de posters ondersteboven omhoog haalde, zodat de baarscène met de blote vrouw en de man met de bijl duidelijk maar op z'n kop getoond werd aan de krantlezers. Een hoofdartikel op pagina drie. Een paar dagen later nog een artikel en een stukje waarin gerenommeerde kunstenaars naar hun mening over de censuur op mijn werken werd gevraagd. Ik ben op de radio geweest met een interview, dat ging soepel maar niet erg diep. Twee publieke tv-zenders zonden een interview met mij uit. De Telegraaf plaatste een artikel plus kleurenfoto. En een journalist van een glossy hasj- en wietblad, afdeling Kunst en Maatschappij, met een oplage van achttienduizend, bracht een artikel met foto's in kleur. Vooral leuk. Op de Amsterdamse lokale tv werd ik geïnterviewd toen ik terug in Amsterdam was. Per toeval kwam ik een paar dagen later al zappend het item tegen, ik was zo druk dat ik het helemaal vergeten was. Ik vond mezelf veel te serieus overkomen op tv. Volgende keer meer lachen nam ik me voor. Hard lachen. Mijn werken zijn best komisch ook.

De academie van Maastricht had me nog tijdens de manifestatie Make-up Maastricht, lekker betaald, twee dagen als gastdocent ingehuurd. De ondertussen uit de Maas geviste posters exposeerde ik gedurende de manifestatie in de expositieruimte van een theater, waar ik met de studenten waaraan ik les gaf langs ging in het kader van het gastdocentschap.

De academie had contacten met de kunstacademie van de University of Salford in Manchester. Daardoor kon ik een half jaar later vier dagen les gegeven in Engeland. Wat minder geweldig was, was dat mijn knie en nekverbotten toen ik les gaf in Manchester. Ik had ondertussen een operatie aan mijn voet ondergaan, zodat die plat op de grond stond als ik rechtop stond. Daardoor ontstond er een rand van bot om mijn enkel, maar in ieder geval stond ik weer stabiel.

Na de lessen die ik in Manchester gaf ging ik, soms met wat studenten, soms met een of twee docenten, naar de pub. De laatste lesdag ging ik alleen. Tussen een Guinness en een Murphy's kwam ik in gesprek met een jonge gast naast me aan de bar. Ik vroeg hem of er een red light district was in Manchester. Hij zei dat er een rosse buurt was, maar dat de straathoeren eruit zagen als een zootje verlepte heroïnehoeren en dat het voor mensen die de stad niet kenden een gevaarlijke buurt was. Hij stelde voor dat ik een respectabel bordeel zocht door in de krant naar zogenaamde massage salons te kijken. Of ik kon op internet naar McCoy's, waar alle escort services, massage salons en SM kelders in Engeland te vinden waren. Maar ik wilde met mijn manke lijf, noem het

een gevoel van romantiek, noem het de zelfdestructieve wens onderdeel te zijn van de zelfkant van het leven, door de donkere, grauwe straten van de industriestad hinken en me door een of andere verlopen stinkende drugshoer een goor pand binnen laten slepen om haar te palen op een smerig matras in een klein vochtig kamertje met een rood peertje aan het plafond twee hoog achter.

Toen ik na de korte, redelijk saaie wip met de kauwgom kauwende Engelse straathoer met haar exotische lokale accent in mijn eentje de trap af kluunde, ze zwaaide me bye bye ten teken dat ze me niet naar buiten zou vergezellen, hoorde ik halverwege tussen de eerste verdieping en de begane grond ineens achter me zware schoenen de trap met grote haast af klotsen. Het volgende moment kreeg ik een stoot in mijn rug en lag ik beneden in het halletje met mijn lijf in een ongemakkelijke bocht en mijn kop tegen de muur. Een grote ongeschoren gast met een kale schedel liep op me af. In mijn naïviteit hoopte ik nog dat het een ongelukje was en hij me met Britse sincere apologies op mijn benen zou helpen. Toen hij zich over me heen boog, mijn kraag met een stevige klauw vastgreep en met de andere mijn zakken begon te doorzoeken had ik hem door. Het was een vreemde onplezierige gewaarwording iemand door de privéruimtes van mijn kleding te voelen gaan, te intiem. Zo voelde een aanranding dus. Mijn eerste aanranding.

Maar tegelijkertijd viel me op dat de man eigenlijk een mooie kop had, een brute kop maar beslist mooi, met esthetische verhoudingen, een gave huid, mannelijke kaken en neus. Ik zag voor me hoe ik van hem een geweldig portret zou kunnen tekenen. En aan zijn donkere ogen, hoewel zijn dreigende maar coole blik me waarschuwde vooral niets tegen hem uit te halen, aan zijn mooie ogen, met voor een man lange wimpers, vielen mij vooral de bovenste oogleden op die smal en gevoelig naar de buitenkant van de ogen omhoog liepen. En wat me in de paar seconden dat hij mij aanrandde nog het meest trof, was dat hij lekker rook. Alsof hij zich speciaal voor mijn beroving had opgedirkt, gedoucht en geparfumeerd. Door mijn hoofd schoot de gedachte dat zo'n jongen zoiets wat hij nu deed toch niet nodig had. Iemand met zo'n goeie kop moest toch wat beters kunnen worden in het leven dan crimineel tuig. Toen hij mijn portemonnee had, kreeg ik een vriendelijke tik van zijn vlakke hand tegen mijn wang en liep hij fluitend de straat op. Ik dacht bijna; zie je, zo'n slechte jongen is het toch niet.

Toen ik eenmaal terug in mijn hotel was, daagde me pas wat er werkelijk gebeurd was. Ik was overvallen en beroofd, maar dat was niet eens het ergste. Mijn knie en nek waren heftig geblesseerd. Ik wist wat dat kon

betekenen. Ik begon ineens te trillen en te zweten en moest naar de wc rennen om over te geven. Terug in Amsterdam bleken de blessures aan mijn knie en nek tot ontstekingen te leiden waardoor beide in korte tijd totaal verbotten.

Zou dit ooit ook met mijn andere been gebeuren, dan zou ik twee operaties krijgen om mijn knieën open te zagen en mijn benen in een hoek van negentig graden te zetten, zodat ik voor de rest van mijn leven in een rolstoel zou kunnen zitten. Zolang alleen mijn ene been echter nog maar stijf was, werd er niets aan gedaan.

Als ik thuis mijn kleine wc op mijn onderste etage gebruik om te schijten, moet ik de deur open laten en mijn stijve poot naar buiten steken of als ik extern ben moet ik een meter boven de pleepot hangen met mijn been stijf vooruit tegen het schot of de muur. De wc boven, naast mijn douche, is ruim genoeg, dus om te schijten gebruik ik die meestal.

Wat nog erger is dan mijn been, is mijn stijve nek. Ik kan alleen naar voren kijken of mijn hele lichaam draaien als ik iets naast of achter me wil zien. Zo ben ik tot een soort mummie geworden. Ik word letterlijk gekist door mijn eigen skelet. Het heeft me enkele maanden gekost om hier psychisch overheen te komen, om tegen mezelf te zeggen; godverdomme, jongen, je gaat er niks voor laten. Je gaat je werk maken en je gaat exposeren. Je hebt geen tijd om thuis zielig te zitten doen. Haal eruit wat erin zit.

37

Het lesgeven in Manchester leverde via een uit Georgië afkomstige studente kunstgeschiedenis die mij uitgebreid interviewde een twee hele pagina's tellend artikel, inclusief foto's, over mijn werk op in de Gulani, de krant van Georgië. Ik kon er geen woord van lezen, behalve mijn eigen naam en de titels van de werken. Maar de studente was zo vriendelijk me de Engelse vertaling toe te sturen.

Ik werd gebeld om exposities te maken. Van andere kunstenaars, die vaak best veel moeite moesten doen om hun werk getoond te krijgen, begreep ik dat dit bijzonder luxe was. Ik was niet kieskeurig en exposeerde in musea, galerieën, maar ook in kunstenaarsinitiatieven waar de sfeer altijd bijzonder positief en amicaal was maar het publiek voornamelijk uit medekunstenaars bestond en de kans op verkoop of het omhoog klimmen op de carrièreladder minimaal. In Den Haag had ik

gevraagd in drie kunstenaarsinitiatieven tegelijk te mogen exposeren. Degenen die de ruimtes leidden vonden het een super idee. Het kostte me allemaal fysiek bijzonder veel moeite en ik raakte heel vaak gefrustreerd omdat ik zelf zo weinig meer kon, maar op elke plek waar ik exposeerde kreeg ik meer dan genoeg hulp bij het inrichten. Ondertussen bleef ik aan de lopende band nieuwe werken maken. Ik hinkte en sleepte rond als een stijve gek, alsof ik de tijd die me restte in viervoud moest benutten.

Een driedelig muurhoog werk toonde een tubaspeler uit een fanfare, met een witte muts met gele pluim op zijn hoofd, een groen jasje met epauletten. Met zijn broek met gele bies op zijn enkels lag hij op zijn rug op de grond. De benen opgetrokken. Een stofzuiger stond voor hem, hij stak de glimmende pijp in zijn mond. Een stofzuiger stond achter hem, de glimmende pijp stak in zijn kont.

De twee buitenste posters waren min of meer identiek. Ze bestonden uit twee foto's boven elkaar. De bovenste helft toonde een shot van een fanfarekorps, mannen in rode jasjes, zwarte petten, zwarte broeken met rode biesen, die met hun tuba's en trompetten door elkaar heen marcheerden. De onderste helft liet mijn tubaspeler zien, liggend op zijn rug tegen een knalblauwe achtergrond. Zijn koperen tuba lag naast hem. Stofzuigerbuizen in mond en kont. De tekst erboven: 'And the band plays Oompahpahtêtêrêê'. De tekst eronder: 'As cancer sucks away at the tuba player like a pair of vacuum cleaners'.

Het middelste deel van het drieluik, bijna drie meter hoog en vier breed liet alleen de tubaspeler zien, de foto was rechtop gekanteld en drie keer herhaald, zodat het leek alsof hij achter zichzelf aan dansend als drieling met z'n blote billen tussen de stofzuigers vooruit hupte.

Ik had een poster gemaakt van een gehandicapte jongen die naakt in zijn rolstoel zat. Hij vroeg via de tekst boven de foto zijn sexy blonde verpleegster met nadrukkelijk décolleté die voor hem stond: 'Wil jij niet eens effe lekker de plaats innemen van mijn uritip?' De piemel van de jongen stak in een condoomachtige uritip die via een slangetje verbonden was met een half gevulde urinezak aan zijn been. Hij was kwetsbaar. Zijn handen en voeten stonden in rare dysfunctionele hoeken. Zijn benen waren de dunne benen van iemand die nooit liep. Toch lachte hij naar de verpleegster. Zij draaide haar rug naar hem toe, snauwde hem af. 'Zal ik jouw uritip eens zover door je strot duwen dat je je in je reet kunt laten neuken zonder dat je een condoom nodig hebt?'

Ik had Gertje, de gehandicapte jongen, tijdens een expositie leren kennen en kreeg meteen het idee een werk met hem te maken. Hij was heel

enthousiast en het lukte me iets te bedenken dat grof genoeg was om de humor die hij zelf tentoon spreidde met betrekking tot zijn handicap te evenaren. Ik had een knalroze achtergrond gebruikt en de foto's in het tehuis gemaakt waar hij woonde. De verpleegster was zelf kunstnares en had ik bij een andere expositie leren kennen. Ze stond gratis model voor me. In een ander werk had ik Gertje als gehandicapte bokser verkleed. Het vaklaboratorium waar ik de foto's wilde laten afdrukken weigerde de opdracht omdat de mensen op de werkvloer bij het zien van mijn foto's en teksten hun werk niet wilden uitvoeren omdat ze grof, kwetsend en discriminerend zouden zijn. Pas nadat ik een ingezonden brief over deze censuur naar een kunsttijdschrift stuurde, bood het lab haar excuses aan en werden de foto's afgedrukt.

Drie posters van een meter bij een tachtig, klein voor mijn doen, lieten een family man zien die tepelklemmen droeg en zijn dochtertje een doos sigaren voorhield, de ballen van de kat likte en zijn gezin en zichzelf met een pistool doodschoot.

Bij mijn expositie in de drie ruimtes in Den Haag toonde ik naast die nieuwe werken ook de werken die in Maastricht aan de kademuur hadden gehangen en een aantal andere. Op de uitnodigingskaart drukte ik een foto van een werk uit elke ruimte af.

Een bewoonster van de straat in Den Haag waar de expositieruimtes zich bevonden belde de politie. Niet omdat ze tegen de kunstwerken was, maar omdat zij de buurt al zeer gewelddadig vond en bang was dat de confrontatie die de kunstwerken uitlokten tot nog meer, voornamelijk nachtelijk, geweld en overlast zou leiden. De buurt waar de kunstruimtes lagen kenden een pornoshop, wat kroegen en was misschien niet de netste buurt van Den Haag.

De expositie in Den Haag leverde me een artikel op in een glossy waarin ik uitlegde dat mijn werken niet mooi waren, maar dat ook niet wilden zijn. Ze waren cru en misten elke empathie of mededogen. Maar mijn inspiratie haalde ik uit het dagelijkse leven. Veel mensen hadden een fascinatie voor drama en zochten op tv de programma's op waarin ellende geëtaleerd werd. Ik plaatste het werk voor de grote open ramen van de kunstruimtes, om het dramatische en gewelddadige effect te maximaliseren. De posters drukten de obsceniteit van het menselijke falen uit en om dat met volle kracht te kunnen doen, moesten de werken zelf een onbeschaamdheid, een exhibitionisme en een obsceniteit bezitten. Deze posters dreven de spot met pijn en leed, ze waren groot, schreeuwerig en provocatief, omdat de geilheid en de spot waarmee ze met leed omgingen het afstotende, het amorele en het obscene van het

falen uitdrukten. De drie ruimtes veroorzaakten aardig wat opschudding bij de omwonenden en passanten. Er werden klachten ingediend bij de gemeente, er werd naar de politie gebeld en er werd gedreigd met vernieling en het beschilderen van de ramen van de kunstruimtes. Geen van die dreigementen werd echter in daden omgezet. De lokale winkeliers, die net bezig waren hun buurt weer op beschaafde poten te krijgen, protesteerden tegen mijn beelden. De politie liet weten niets tegen de exposities te ondernemen. Degene die de kunstruimte met de Maastrichtposters leidde, schoof het gordijn voor het raam dicht en censureerde het werk zo op zijn minst naar de openbare ruimte toe, maar de ruimte bleef voor publiek toegankelijk.

Via de Haagse expo kwam ik aan een expositie in de galerie die een psychiater samen met een kunstenaar runde in het huis in Amsterdam waarin hij woonde en waarin hij zijn praktijk had.

Voor die ruimte maakte ik speciaal het Pandawerk. Het geheel was één grote cartoon die de spot dreef met zwangere vrouwen en pandaberen die verkracht en vermoord werden.

In de expositieruimte stond een levensgrote figuur, een grijnzende clown met een rubberen vagina op zijn hoofd, hij droeg de beige regenjas van een potloodventer, een knalgroen hemd en een grijze pantalon. Voor hem een kinderschommel, metalen poten in een driehoek met een buis bovenover op twee meter vijftig hoogte, aan touwen hing de schommel.

In de schommel lag op haar rug een gigantische pluche WWF pandabeer met pandajong op de buik. De handen van de clown rustten op de achterpoten van de pandamoeder, uit zijn gulp stak een stijve rubberen pik die langzaam om z'n as draaide voor het kruis van de pandabeer.

Achter de clown, hoog aan de muur boven de schouw van de expositieruimte, hing een poster van twee meter hoog van de clown hangend aan touwen aan een marionettenkruis, hij zette een heet strijkijzer op zijn pik. De tekst op de poster: When I rape and kill pregnant women, I phantasize about extinguishing whole populations. Het uitroeien van het leven bij de wortel, nog in de baarmoeder en het vermoorden van de levendragende vrouw als metafoor voor het uitroeien van hele populaties, voor ontembaar geweld, voor onvatbaar leed en tenslotte voor vernietiging van het bestaan an sich. Aan de muren van de expositieruimte acht platen acrylglas van elk twee meter hoog, lichtblauw, glimmend, met op elke plaat een grote cartoon getekend die spotte met geweld tegen zwangere vrouwen. Een mannetje dat een dode zwangere vrouw neukte en daarbij zei dat hij zin in augurken kreeg als hij zwangere vrouwen verkrachtte. Een mannetje dat op een berg

vermoorde zwangere vrouwen stond en daarover een onsmakelijke grap maakte. Veel bloed en foetussen. Idioot grove, stompzinnige, wansmakelijke cartoons.

Op het raam van de expositieruimte, twee hoog aan een drukke straat in binnenstad Amsterdam bracht ik witte opplakletters aan: 'When I rape and kill' was te lezen vanaf de straat. Twee verdiepingen lager de ingang van de psychiatrische praktijk van de galeriehouder annex psychiater. Hij vond het geen probleem. Hij kon het zijn patiënten uitleggen. Hij zei tegen me dat mijn werken een projectie waren van een negatief zelfbeeld. Maar dat ik me een probleem kon veroorloven omdat ik zoveel energie had. Een bezoeker vroeg hoezeer ik de mensen wel niet haatte. Maar mijn antwoord was: 'Is De koopman van Venetië van Shakespeare antisemitisch of gaat het over antisemitisme? Zijn mijn posters grof en kwetsend tegenover zij die falen in het leven of gaan ze over het leven dat grof en kwetsend is tegenover zij die falen in het leven?' Voilà.

Toen ik het werk later in Den Haag opnieuw exposeerde en de muur vol ketchup smeerde over de tekst 'When I rape and kill pregnant women' heen, draaide een bezoeker door omdat haar zus ooit verkracht zou zijn geworden toen ze zwanger was, en moest ze met zachte hand uit de ruimte verwijderd worden. 'You are dysfunctional!,' schreeuwde ze tegen me. Ze had geen idee hoezeer ze gelijk had en hoe disfunctioneller ik met mijn fop werkelijk nog zou worden.

Bij de panda-installatie wist ik op het moment dat ik het maakte niet zeker wat het betekende of hoe het zou uitpakken. Hier was niet alleen het slachtoffer te zien, maar was de dader de hoofdpersoon. Me als kunstenaar vereenzelvigen met de dader in plaats van met het slachtoffer was niet eens zoveel anders dan me vereenzelvigen met het slachtoffer en dat vervolgens nog eens extra de stront in trappen. Beide kwamen voort uit de boosheid over mijn eigen lot, het gevoel wraak te willen nemen op het leven en het willen uitschreeuwen van mijn pijn. Een kunstenaar noemde mijn werk het prototype van domme, foute kunst. Ik wist waar die gedachte vandaan kwam. Hij dacht dat ik wilde provoceren om het provoceren. Maar ik wilde helemaal niet provoceren. Mijn werk wilde slechts ellendig zijn. Ik vroeg me ineens af wat John Wesseling hiervan zou zeggen.

De panda-expositie was een sick joke. Een spottende, geile, exhibitionistische expositie, die koketteerde met de aandacht van de beschouwer, vol clichés. Maar wel buitengewoon origineel. Wie om me heen maakte een dergelijke expositie? Ik aapte niemand na. Ik deed

helemaal mijn eigen ding. Zou ik eigenlijk, vroeg ik me af, ook zo'n werk hebben gemaakt als ik een vriendin had gehad, een zwangere vriendin?

Op de uitnodigingskaart liet ik een foto van mezelf afdrukken, in net pak met stropdas, haren keurig, leunend op een schouw boven een open haard, erboven de tekst 'When I rape and kill'. Ik zorgde dat men niets zag van mijn bevroren botten.

De expositie leverde aardig wat gesprekken op. Terwijl andere werken van mij snel begrepen werden, riep de grofheid, de 'overdone'-heid, trivialiteit, zeer veel vragen op. Het werk raakte minder bodem dan bijvoorbeeld een werk dat de problematiek van een gehandicapt kind aankaartte. Maar dit was wat ik absoluut wilde. Er moest geen enkele boodschap mogelijk zijn die positief uitgelegd kon worden. Geen kans bestaan dat het werk iets positiefs zou bijdragen aan de maatschappij. Niemand mocht denken dat ik de beschouwer middels mijn werk aan het denken wilde zetten. Dat ik een moreel juiste uitspraak wilde doen. Ik had geen positieve boodschap voor mijn publiek. Ik hoopte dat het werk fascinerend was, een sterk kunstwerk, misschien zelfs mooi. Maar dat het vooral eerlijk was. Geen dubbele inhoud. Het moest gewoon een ellendig kutwerk worden. En dat was volgens mij gelukt. Het was een theaterstuk over verkrachting, maar dit overspeeld door een theaterstuk over kunst, over het vertellen. Men zag zich geconfronteerd met een naar verhaal, maar dit was zo onecht verteld dat de bezoeker zelf werd bespot doordat hij zich dit verhaal liet aanleunen.

Ik was ontzettend geïnteresseerd in de mening van de psychiater, maar hij pareerde mijn vragen met cryptische antwoorden en stelde aan mij vragen die zwanger leken van insinuaties. En omdat ik hem niet als psychiater wilde aanspreken maar als galeriehouder, durfde ik mijn persoonlijke ziel niet aan hem voor te leggen, hoe nieuwsgierig ik ook was naar een ontleding van mijn verbotte persoonlijkheid. Ik wilde onze zakelijke relatie niet corrumperen met een appel op zijn professionele capaciteiten als psychiater, alsof ik tijdens een feestje in gesprek zou komen met een tandarts en in de keuken door hem mijn tandsteen gratis wil laten verwijderen met een aardappelschilmesje. En bovendien, ik was volkomen normaal, zelf.

Ik was ondertussen gestopt met de academie. Op de academie had ik nog een tijdje tekeningen, schetsen, ontwerpen gemaakt. De docenten waren enthousiast. Sommige klasgenoten waren stikjaloers op mijn zelfstandige status en bijbehorende privileges, zoals het voortijdig verkrijgen van een atelier op de academie. Anderen kwamen vaak bij me langs om te

klatsen over wat ik meemaakte en over onze werken en een biertje te drinken uit de krat die ik in een kast had staan. Zelfs een paar docenten, zoals Max, kwam een pilsje bij me drinken. Natuurlijk had ik heel wat discussies te voeren over de banaliteit van de werken, over de oppervlakkigheid zoals sommigen het zagen, met zowel docenten als studenten, over de waardeloze drang te willen choqueren waarvan sommigen me betichtten. Maar ik wilde niet shockeren. Het had ook geen zin meer elk werk met docenten te bespreken. De helft begreep er toch niets van. Ik had ook geen tijd voor hen. En ik kreeg het gevoel dat ik er meer voor de academie was, dat mijn status en carrière en mijn energie hen meer opleverden dan dat de academie mij opleverde. Daarom besloot ik weg te gaan. Ik had een beurs aangevraagd bij het Fonds voor Beeldende Kunsten en had die gekregen. Dertigduizend euro om een jaar van te leven en te werken. Dat was geweldig.

38

Overal waar ik binnenkwam als kunstenaar, kwam ik binnen als manke kunstenaar, iemand die serieus wat mankeerde. Mijn fopverhaal werd al snel in elk artikel over me opgenomen. Ik kreeg het idee dat mijn aandoening het belangrijkste onderdeel van mijn werk werd voor de pers, de kunstwereld en het publiek en dat de meesten die mijn werk waardeerden de werken vanwege mijn tragische leven legitiem, diep en waardevol vonden. Hadden ze dat ook gevonden als ik normaal en gezond was geweest? Want uiteraard zag men mij niet als normaal. Ik was kwaad om mijn beperkingen, ik was gefrustreerd over mijn toekomst. Het lukte me niet om het beeld dat anderen van me hadden, vanaf de eerste seconde dat ze me zagen, het beeld van een zwaar gehandicapte, misschien zelfs van iemand die in zijn bovenkamer ook niet helemaal goed was, te verenigen met het beeld dat ik van mezelf had, namelijk dat van de gewone jongen die ik sinds mijn geboorte was met de enige hinderlijke merkwaardigheid dat ik langzaam maar steeds meer een houten vogelhuisje werd. Maar hoe moe en tegelijkertijd razend ik was door wat me overkwam, ik stortte me op mijn kunst en ik was gelukkig omdat ik mijn werk kon maken en niets anders hoefde te doen dan dat. Dat ik mijn werken kon exposeren, dat mijn werk aandacht kreeg. Dat mensen positief waren, een deel althans. Het was heerlijk om kunstenaar te zijn. Een stroomversnelling van kunst maken en kunst

exposeren sleurde mij ondanks alles mee in een golf van energie en geluk.

En tegelijkertijd was ik doodongelukkig omdat ik geen vriendin had.

Omdat ik nog steeds een loser was. Steeds meer zonder hoop.

Ik kreeg exposities in Utrecht, Eindhoven, Rotterdam, Amsterdam. In België en Duitsland allemaal dankzij Maastricht; in Gent, Verviers, Tongeren, Düsseldorf, Aken, Bedburg-Hau. Werd voorgesteld aan galeriehouders, die mijn werk meestal toch te heftig vonden voor hun wereld. Relaxed, vriendelijk was dan het gesprek. De galeriehouder had een zekere terughouding bij mijn werk. Vond het te ver gaan voor zijn of haar galerie en publiek. Nadat ik meer had laten zien en verteld, vond hij of zij het heel origineel, heel eigengereid, ik stak mijn nek ver uit, heel eerlijk, etc. Haha, ik, mijn nek uitsteken, mijn stijve nek. Ik vond het galeriemens en het werk dat hij of zij toonde trouwens veel te traditioneel, wat hij of zij zelf in feite ook wel wilde, en te braaf. Hij of zij wilde mijn werk zeker promoten, en als het zo uitkwam, in een mogelijk project opnemen. Maar dat zou toch nooit gebeuren. Zo gingen sommige van die bezoeken aan galeriehouders. Die kunsthandelaren wilden verkopen en verkoopbaar was mijn werk zeker niet.

Een van mijn belangrijkste exposities had ik in de Eifel, in Duitsland. Eerst op stap met de tentoonstellingsmaker. De bedoeling was dat tien kunstenaars elk een boerenschuur zouden uitzoeken om een werk in te maken. In een straal van honderd kilometer door de Eifel; België, Duitsland, Luxemburg. Ik had geen reet met heuvels, bossen, akkers, koeien of welke natuur dan ook. Ik reed met de tentoonstellingsmaker door al die natuur, die me vreemd was. Ik was een stadse kunstenaar. Het enige dat me interesseerde in het landschap, op het platteland, was de mens. Gelukkig wist ik dat die daar in wezen net zo gek en verdraaid was als in de stad. Ik had genoeg romans gelezen over dat volk. Dus zocht ik die dag de mens. En een verhaal. Een verhaal van menselijke ellende. En dat vond ik.

De boer had enkele jaren geleden een motorongeluk gehad, had nu een lamme arm en chronisch heftige pijnen. Daardoor dreigde hij zijn boerderij en zijn koeien te verliezen. Zijn vrouw werkte in de stad, zij had een allergie die onder andere voor koeien gold. Twee kleine kinderen hadden ze en ze balanceerden op de rand van een bestaanscrisis. Dat was wat ik zocht. Ik maakte een poster op zeildoek van tweeëneenhalf bij zeseneenhalf meter groot en spande die op in een stellage voor de poort van zijn boerderij aan de rand van de dorpsstraat. De foto toonde de boer op zijn kont in het stro achter een van zijn koeien

die in profiel gefotografeerd stond. In de kont van de koe stak een rood vlaggetje. De lamme arm van de boer was aan een touwtje omhoog in de lucht gebonden. Aan weerszijden van deze foto op hetzelfde doek een foto van zijn vrouw en beide kinderen in koeienkostuums, zielig kijkend. Alles tegen een knalgele achtergrond gefotografeerd. De tekst erboven; Ich bin ein Krüppel. Mein Leben ist Scheisse. Eronder: Bohrtahlstrasse Privat. Ik ben een kreupele. Mijn leven is kut. Bohrtahlstraat Privé. Binnenin de schuur maakte ik deel twee van de installatie, vier kruizen naast elkaar, elk vijf meter hoog, van zware balken. Tijdens een sessie die ik tijdelijk moest onderbreken omdat de boer teveel pijn kreeg en van zijn stokje dreigde te gaan, heb ik een rubberen afdruk gemaakt van de lamme arm. Die had ik aan de horizontale balk van een van de middelste kruizen gespijkerd als verbeelding van het lijden van de boer en van zijn geloof. Alleen die bruine, gelei-achtige afgesneden arm aan dat verder lege immense kruis. Aan de drie andere kruizen hingen de koeienkostuums van vrouw en kinderen gespijkerd met op de plek van hun gezichten clownsmaskers. De arm van de boer en het koeienkostuum van de vrouw naast elkaar, de kinderen aan de buitenkant. Op het kruis van de boer op ooghoogte van het publiek zijn verhaal in dichtvorm op een vel papier. De Calvarieberg in de Eifel. 'Un grand choc – une grande emotion.' 'Hier treft de kunst de spijker op zijn kop.' 'Drastisch, onverbiddelijk, zonder medelijden, *Boom!*' 'Anders dan de anderen, dramatisch opgeladen door de reële betrokkenheid valt deze schuur op tussen de andere schuren, schrikt op, in de schuur wordt het dan nog griezeliger.' Artikelen, zeer goede recensies, in de Akense krant, in het kunsttijdschrift Kunstforum, heel vaak mijn foto uitgekozen uit al die schuren, waar ook bekende kunstenaars als Tony Cragg meededen. Het ene interview na het andere. Mijn vader was af en toe als zijn werk het toeliet bereid me naar de Eifel te rijden, het hele eind. Maar al snel kwamen we op het idee Jacco, die altijd extra inkomsten naast zijn losse baantjes en de minimale inkomsten uit optredens met zijn band kon gebruiken, in te huren voor het rijden naar exposities en het helpen inrichten. Dat was een superoplossing want Jacco en ik hadden onderweg en tijdens de periodes van inrichten de grootste lol en het was een intelligente jongen waar ik goed mee over kunst kon lullen. Als we niet bij de boer en zijn familie logeerden, die ongelooflijk gastvrij waren en ons heerlijke stukken vlees van hun eigen koeien voorzetten, namen we een hotel. Ik werd gefilmd door SWF, WDR, Saarländischer Rundfunk, naar mijn gevoel steeds veel te kort, elke vraag van de interviewer moest praktisch in één zin

beantwoord worden. Vragen naar mijn eigen handicaps lagen uiteraard voor de hand, maar die schoof ik professioneel in de richting van het kunstwerk en de gehandicapte waar het hier om ging; de geportretteerde. Op vragen of het werk zelfprojectie was, antwoordde ik dat alle kunst zelfprojectie is. Ze pakten het technisch serieus aan. Bij een bepaald interview was er een hele studio-uitmonstering, tv-wagen, 3 camera's, ik werd zelfs geschminkt. Het team van een radiozender kwam langs. Ik werd door een Franstalige zender gefilmd midden in een wei. Koeien om me heen. Met mijn atheneum-Frans had ik een interview gegeven, geen idee of wat ik allemaal had gezegd door ook maar één Franstalige te begrijpen was. Veel deed ik in mijn atheneum-Duits. Ik gaf een interview voor het ZDF, een anderhalve minuut durend stukje; 'Ein wahrer shocker, Riesen Installation'. Toen ik het uitgezonden stuk voor het eerst zag, vond ik me zo lelijk. Naderhand bij gewenning ging het. Het werk werd goed getoond.

In elk interview probeerde ik de harde kant, de ironie, te benadrukken. Want de boer zag het werk als een vorm van therapie. Hij kon eindelijk uitschreeuwen dat zijn leven klote was. Zijn burens dachten dat hij ten onrechte zorggeld opstreek. Hij was een binnenvetter maar kon nu tegen al die media vertellen hoe zwaar zijn leven was. Ik vond fijn voor hem dat het hem wat opleverde, maar ik was geen moeder Theresa, ik zorgde niet voor zieken en zwakken, ik maakte misbruik van hem om mijn eigen ellende uit te drukken. En ik voelde ook de spanningen binnen het gezin en binnen de relatie van de boer en zijn vrouw die veroorzaakt werden door hun ellende. En wat wilde mijn werk? Een probleem opspelen, etaleren. Geen oplossing aandragen, geen positief commentaar leveren. Ik was een monster dat de ellende van de boer buiten gigagroot aan zijn boerderij spijkerde om met hem te spotten, om IK LIJD op zijn dak te schilderen, om hem en zijn gezin aan het kruis te spijkeren. Een paar directeuren van musea in België en Duitsland staken de loftrumpet over mijn werk en over mij. Niet de minste mannen. Mannen die al Dokumenta's georganiseerd hadden. Ik kreeg exposities in galerieën. Iemand zei dat hij wilde proberen mijn werk in Berlijn te exposeren, wilde zorgen voor een stipendium waarmee ik een jaar in Berlijn zou kunnen werken. Mensen die contacten hadden met de curatoren van grote Kunsthallen in Duitsland waren onder de indruk van het Eifel werk. Men nodigde belangrijke mensen uit bij exposities die ik na de Eifel had, bij een expositie kwamen vertegenwoordigers langs van vier musea, diverse galerieën, diverse culturele centra. Ik werd uitgenodigd om drie dagen les te geven aan de kunstacademie in

Düsseldorf. Ik accepteerde en vond het erg leuk om te praten met jonge mensen, niet zo veel jonger dan ik zelf was. Bovendien leverde het een beetje geld op.

Ik bezocht openingen, waar veel losse vrouwen rond liepen. Men bekeek me met een zeker respect, ik werd iemand. Maar ik werd niet iemand om van te houden. Mijn uiterlijk en mijn werk schrikten af. Misschien was ik in de ogen van veel vrouwen wel een engerd. Dat was iets dat ik mezelf in ieder geval vertelde. Ik hield daardoor altijd een zekere afstand. Ik leefde alleen. Alleen leven maakt het leven zinloos. Je staat alleen in het omjeheen. Het leven, mijn leven was ondanks mijn succes volkomen zonder reden of noodzaak. Ik zat daar binnen mijn ateliertje de artikelen over mijn werk te lezen, maar het had geen zin, geen referentiekader. Dat huis was de plek waar ik leefde. Alle mensen bevonden zich daarbuiten. In dat huis, in dat atelier, was ik dus zo zinloos als wanneer ik me in de mensvrije natuur zou bevinden. Mijn leven was in essentie gespeend van enige noodzaak. Een verknoeid leven.

39

Drie nieuwe werken ontstonden. Ik was met Jacco in Amsterdam naar een burlesque show geweest, genaamd Bang Bang Berlin. Hij kende een van de organisatoren. Zo kwam ik aan mijn drie modellen. Alle drie burlesque showgirls, gekke actrices, stand-up comédiennes. Voor een vijfhonderd euro elk wilden ze poseren voor me.

Model Ginger, een Australische die een paar jaar in Amsterdam woonde en sinds ze in Amsterdam woonde optrad bij Bang Bang Berlin, kwam op het afgesproken tijdstip naar het huis van Benno en Koen waar een paar jaar eerder de dadaïstische bruiloft had plaatsgevonden. Ik mocht hun wat verwilderde tuin gebruiken voor de fotosessie. Van hout en marmerimmitatiefolie had ik een perfecte imitatie van een kindergrafje gebouwd voor een fictief kind dat maar vijf jaar oud was geworden. 'Here lies our sweet little daughter Kimberly - we love you so much', geboorte en sterfdatum. Klein teddybeertje opgehangen aan de rechtopstaande steen, bloemen en een foto van een meisje op de liggende plaat. Een nepdrol met een lange omhoog staande poepsliert van klei geknutseld. Ginger had verschillende jurkjes bij zich voor de shoot, maar het roze, met ruches en hier en daar wat frutsels was wat ik in gedachten had. Rode schoenen eronder met hoge hakken. Ze ging over de drol

zitten alsof de sliert uit haar kont kwam, poepend op het graf van het kind, het rossige schaamhaar van haar blote poes kwam overeen met de kleur van haar hoofdhaar. Ik maakte meer dan honderd foto's, waarop Ginger verschillende gezichtsuitdrukkingen toonde en houdingen aannam. Ik had voor de zekerheid nog een paar verschillende drollen gemaakt om daar mee te experimenteren. Zonder enige gene hurkte Ginger boven de ene en dan weer de andere drol, af en toe barsten we allemaal in lachen uit om het idiote tafereel in de tuin achter het studentenhuus. Benno en Koen waren erbij en de vriend van Ginger, die zelf ook comedy deed bij BBB. We trokken na afloop een paar flessen wijn open om de geweldige foto te vieren die er zeker bij zou zitten. Thuis heb ik het bakstenen muurtje waartegen het grafje stond en de grond en planten eromheen weg gefotoshopt. De vrouw op het graf heb ik geplakt tegen een fel gele achtergrond om meer een postereffect dan een foto-effect te verkrijgen. Onderaan de poster, over de punt van de grafplaat heb ik in zwarte letters de tekst geschreven: 'And then mummy became – The Crazy Bitch That Shits On Her Daughter's Grave'. Ik kon niet wachten de vier meter hoge poster straks ergens te zien hangen. Voor poster twee had ik een hond gemaakt van gaas en nepbont. Van klei de neus, de pootkussentjes en nagels en de stijve hondenpiemel. De ogen kwamen uit de feestwinkel. Voor de hondenpiemel was ik speciaal naar een pornoshop gegaan, met gevaar voor eigen reputatie, om een paar vieze boekjes over seks met dieren te kopen. Ik zag ze wel naar me kijken, de vrouw achter de balie, de klanten, naar die gehandicapte engerd die seks met dieren heeft. Maar een kunstenaar heeft daar geen boodschap aan. Alles voor de research. Zo'n hondenpiemel is anders dan een mensenpiemel omdat hij dichterbij de buik van de hond flink moet opzwellen zodat hij klem gaat zitten in de spleet van de teef en hij heeft dus ook maar een gek dopje van een eikel. Tenslotte moest de foto wel realistisch zijn. Verder had ik in een theaterwinkel een liter theaterbloed gekocht en in mijn atelier een oranje-gele fotoachtergrond opgehangen. Rina was samen met Ginger gekomen, waarbij ze duidelijk stelde dat ze me compleet vertrouwde en Ginger niet als chaperonne maar voor de lol en gezelligheid mee had genomen. Ze had van Ginger gehoord dat ik een integere kunstenaar was die alleen wel wat vreemde plaatjes schoot. Ook Rina was een vrolijke meid die professioneel omging met haar opdracht. We overlegden of ze lippenstift op moest, rood maar niet feestelijk, hoe haar haar moest, enigszins in de war, en haar blik, dramatisch, suf, van de wereld, gepijnigd, wezenloos, starend, hysterisch, we zouden van alles uitproberen. De tekst die boven haar hoofd zou komen en haar

haren zou raken, witte letters: 'Poor Lonesome Lisa The Stupid Sad Slut' De kleinere tekst, witte letters, onderaan de foto: 'She slashed her wrists and fucked her dog Bobby one last time'. Lisa knielde naakt boven de op zijn rug liggende hond die zijn achterpoten wijd uiteen liet hangen. De piemel van de hond stak schuin omhoog alsof hij zojuist uit haar kut gefloept was nadat ze hem had bereden. Veel bloed, het theaterbloed rook naar pepermunt, op haar doorgesneden polsen die ze de beschouwer toedraaide. Bloedvegen, gedoseerd, op haar borsten, benen, haar voorhoofd en kin. Vlekken, vegen en plassen bloed op de oranje-gele grond. Uiteraard de piemel en de haren van de hond onder het bloed. Rina wist in de winnende foto een geweldige doorgedraaide, wanhopige blik te leggen, in zichzelf gekeerd, de beschouwer aankijkend als een kind dat de hele woonkamer met haar moeders nachtcrème had ingesmeerd, de tv, de tafel, het vloerkleed, in een moment van onschuldige ontoerekeningsvatbaarheid. Van de opwinding van het poseren waren haar neus en wangen rood geworden, wat haar karakter een extra realistisch tintje gaf.

Foto drie. Ook zielig. Tegen knalrode achtergrond de witte boventekst: 'When Chicken Brain Francine Menstruates'. Ondertekst: 'She Chews On Her Used Tampons' en kleiner: 'Like the neighbourhoodboys often forced her to do while they masturbated, spat on her and called her a fucking idiot'. De zogenaamde Francine had zelf onder andere een zwarte pruik meegenomen, netkousen, lange rode handschoenen, zwarte glimmende schoenen met dikke lappen, hoge spitse hakken en enkelbandjes, een zwarte bh die de borsten bloot liet en afgezet was met zwart nepbont, en een zwart lijfje. Perfect, behalve dat ik haar een kous liet uittrekken om het geheel minder pornografisch en meer stuntelig te laten lijken. Ze moest op de grond gaan zitten, met een waslijn met acht bebloede tampons die met wasknijpers bij hun touwtjes waren opgehangen voor haar hoofd gespannen. Ik vroeg haar een beetje donker onder haar ogen aan te brengen zodat het zou lijken of ze ziekjes was en vooral heel zielig in de camera te kijken. In haar mond had ze een tampon. Het witte touwtje van de tampon bungelde tussen haar gesloten lippen. Een paar dagen eerder had ik de andere tampons met water wat verdikt en met theaterbloed rood gemaakt, elk wat verschillend van de ander om de diverse stadia van ongesteldheid ietwat mee te nemen. Ik had met een lap rubber en mijn eigen haar een behaarde kut gemaakt waaruit ik een tampontouwtje liet bungelen en legde de nepkut over haar eigen kruis zonder dat je kon zien dat het niet haar natuurlijke kruis was. Drie zelfportretten. Zonder twijfel.

Het was wel enigszins raar dat soort foto's in te leveren bij een printbedrijf en te vragen of ze er posters van vier meter hoog van konden maken. Maar ik had een vast bedrijf waar ik alles liet afdrukken en het was altijd een puur zakelijk gesprek dat ik voerde met mijn vaste contactpersoon bij het bedrijf, meer alsof ik foto's van tompoucen afgedrukt wilde hebben voor een gebakreclame.

Mijn huis puilt ondertussen uit van de attributen, schetsen, foto's ontwerpen. De rubberen vrouw die als attribuut voor de travestiefoto is gemaakt en die ik heb geëxposeerd in Luik, had ik gemaakt door mezelf helemaal met brede tape vol te plakken, die daarna open te knippen en met rubber te bestrijken. Eerst had ik met een kussen mijn buik zwanger gemaakt. Daarna die buik opengeknipt. Een vriend van een vriend wilde poseren als travestiet en werd opgemaakt door een vriend van een vriend van een vriend die van beroep visagist is. De rubberen vrouw ligt met opengesneden buik met navelstreng en foetus eruit hangend op de vloer in mijn woonkamer. Naast de neptieten en –buik van Clown Cuckoo die aan de muur hangen. Het masker, de bijl, een paar bokshandschoenen hangen ertegenover. Aan het plafond een serie onderbroeken met kruizen in het kruis getekend. De clown in zijn regenjas met zijn grijnzende kop en stijve neplul die uit de rits van zijn broek steekt, staat voor de schommel waarin de lifesize pandaknuffel hangt bij de trap. Jozef, Maria, de os, de ezel van papier-maché en een kribbetje met een pop staan bij het raam. Het marmeren kindergraf ligt keurig in een hoek van de kamer. Een op een accu lopend kindermotortje staat bij de muur in de keuken met aan een hengel die aan de motor vastzit een rode herenonderbroek met zwarte netkouspijpen. Daarnaast de hond van Lisa met de langst durende erectie ooit op de grond in de gang op de bovenverdieping. Ik heb het bloed enigszins afgewassen om het niet te luguber te maken, maar hij blijft naar pepermunt ruiken. De bebloede tampons van Francine heb ik maar weggegooid. Aan de muur van mijn atelier hangen tepelklemmen, naast mijn bed een doos met Cubaanse sigaren. Het geeft het gezellig beeld van iemand die voor het slapen gaan een sigaar rookt en zo stoer is meteen bij het opstaan weer zo'n ding in zijn waffel te steken. Een fanfaremuts met gele pluim en een oude koperen tuba hangen aan het plafond boven mijn bed. En overal in alle ruimtes tekeningen en foto's, ontwerpen en uitwerkingen van grappige, obscene, gruwelijke beelden. Eigenlijk is mijn hele huis een atelier en expositieruimte geworden.

Toen laatst een loodgieter langs was om een verstopping in de douche te verhelpen en ik hem tussen de werkzaamheden door op een kop koffie met een koekje trakteerde in de woonkamer, praatten we over zijn werk en waar hij vandaan kwam. Alsof hij in het normaalste interieur ter wereld zat leek hij mijn gekke attributen en foto's volledig niet op te merken. Misschien meende hij bij een psychopaat langs te zijn en hield hij daarom wijselijk zijn mond over opengesneden vrouwen op de vloer, honden op hun rug met erecte piemels in de lucht, pandaverkrachtende clowns. Ik vond het erg grappig. Vraag me af wat hij tegen zijn vrouw vertelde toen hij 's avonds thuis kwam.

Ik ontving een tweede beurs van het lieve Fonds voor Beeldende Kunsten en Vormgeving. Maar niet zomaar. Ze hadden mijn aanvraag beoordeeld, de foto's gezien, mijn teksten, mijn plannen, de artikelen over mij gelezen, de dvd met gekopieerde interviews afgespeeld. De helft van de commissieleden was zeer tegen mijn werk, de andere helft zeer voor. Ik werd gebeld. In mijn atelier zou een afvaardiging langs komen om de knoop door te hakken. Maar als je een commissie zover hebt dat ze je het voordeel van de twijfel geeft, moet je ze kunnen overtuigen als je een beetje kwaliteit kunstenaar bent. Dus mijn atelier zou veel te klein zijn voor mijn hele grote posters. Ik moest en zou een grote en vooral hoge ruimte vinden. En ik had gigantische mazzel. Mijn vriend Jacco was bevriend met een geluidsman van Paradiso. Die gaf me de mogelijkheid op een middag zes van mijn enorme posters uit te hangen aan de balustrade van de magnifieke zaal van Paradiso. Het zag er geweldig uit. Wie kan er nou voor zorgen dat hij 'de' poptempel van Nederland kan regelen om zijn werk exclusief te laten zien aan twee leden van de commissie? Bij binnenkomst van de dame en de heer zag ik aan hun gezichten dat ik ze al voor tachtig procent voor me had gewonnen. Mijn verhaal en de overtuiging die ik voor mijn werk voelde deden de rest.

Ze beloonden me andermaal. Dat betekende weer een extra jaar inkomen en rust om te werken. Helaas bestond er in me geen grote uitbundigheid of blijdschap toen ik het positieve bericht per post ontving. Tenslotte zou geen geld mijn eenzaamheid kunnen verdringen. Maar ik kon wel als een gek aan het werk.

Ik besloot dat ik met een tweede keer zoveel geld toch meer moest doen dan alleen maar werken. Ik wilde een jaar weg uit Amsterdam, uit Nederland. Maar ik was nooit een groot reiziger geweest en nu, met mijn stijve karkas al helemaal niet meer. In feite interesseerde het me niet veel waar ik naartoe ging. Het ging me om het vluchten. Niet te ver weg zodat ik de contacten en expositiemogelijkheden die ik ondertussen had opgebouwd niet zou verliezen. Geen lange reistijden of vliegtuigvluchten. Ik had het idee gevangen te zitten in mijn lijf en in mijn vaste omgeving. Het gevoel dat ik had toen ik naar de academie ging dat ik me van iedereen die ik kende wilde afsluiten, had ik nu ook. Jacco was op zoek naar woonruimte, dus die kon ik mooi mijn woning in onderhuur geven. In Brussel woonde de broer van de drummer van Hanging Frick. Ik nam contact met hem op en kon een paar nachten bij hem logeren om een woning te zoeken. Er was genoeg te huur in het centrum.

Ik bleef een jaar in Brussel en vertrok daarna voor nog een half jaar naar Parijs. Mijn leven vertraagde, dat was wat er gebeurde in die geweldige steden. Het valt gemakkelijk samen te vatten. Ik was alleen en ik vond het eigenlijk, afgezien van het nijpende gemis aan vrouwelijk gezelschap en aan seks, heerlijk. Op een rommelmarkt had ik een mooie oude wandelstok gekocht waarmee ik als een oude stijve heer door de stad paradeerde. Ik had een paar echt coole pakken gekocht, mooie hemden, stropdassen, een uitmonstering waarin ik veel op terrasjes ging zitten of als het te koud of te regenachtig was in kleine bars, bistro's, cafés. Ik nam metro's naar andere buurten buiten het centrum, zat in de zon op kleine marktplaatsjes. Ik dronk bier, wijn, pastis. Op mijn kamer cognac, druppel voor druppel genietend. Bezocht boekenzaken en kocht Franstalige romans. Ik verbeterde mijn Frans. Liep over markten vol Marokkaanse kraampjes, zat tussen de Belgen pinten te drinken, tussen de Fransen café au lait. At mosselen en stokbrood, frites merguez, oesters van de markt, kaasjes. Ging enkele keren per week naar de bioscoop, sommige weken zelfs dagelijks. Bezocht musea. Rustte veel uit. Deed dus in feite helemaal niets. En tussendoor maakte ik veel tekeningen en ontwerpen voor werken, ging geregeld naar Amsterdam terug, waar ik mijn posters liet printen bij een vertrouwd adres. Ik bereidde exposities voor die ik op allerlei plekken had, behalve in Brussel en Parijs, waar ik puur een slenterend bestaan leidde. Misschien te slenterend, want ik merkte dat mijn zelfgekozen isolatie toch wel een negatieve uitwerking begon te krijgen op de hoeveelheid exposities waarvoor ik gevraagd werd.

Op een mooie dag, het geld was op, vertrok ik uit Parijs om terug te keren in de Tuinstraat.

Na de aanvankelijk hausse omtrent mijn werk, begin ik de laatste tijd duidelijk te merken dat de lof en aandacht voor mijn persoon begint af te nemen. Beloftes van mensen mijn werk bij belangrijke lieden voor te stellen of exposities te regelen op belangrijke plekken blijken niet te worden nagekomen of leiden in ieder geval niet tot een resultaat. Het museum in Aken dat een tijd geleden uit monde van de directeur en curatrice het plan opperde een aantal posters van mij aan hun gevel op het binnenplein en een poster op hun gevel aan het kruispunt te exposeren binnen het kader van een groepsexpositie trekt dat voorstel een maand voor de expositie terug na een discussie van de leiding van het museum met de medewerkers. Het museum articuleert het onbehagen dat ze voelt met betrekking tot de werken en trekt de toestemming de buitenruimte te gebruiken in. Sterker nog, ze annuleert mijn deelname aan de groepsexpositie waarvan ik deel zou uitmaken. Het aantal kinderen dat het museum bezoekt zou te groot zijn. Mijn werken zouden teveel vragen oproepen en er was niet genoeg mankracht om die te beantwoorden. Bovendien vinden ze eigenlijk toch mijn Eifel-werk juist zo interessant omdat het op de werkelijkheid ingaat en beter dan de werken die ik in Maastricht naast de brug had gehangen, waar ze aanvankelijk zo enthousiast over waren geweest en dat als basis had gediend voor hun uitnodiging aan de gevels van het museum te exposeren. Mijn geënceneerde werken vinden ze nu dan toch minder interessant. Nadat ik ze heb uitgelegd waar mijn werk over gaat en hoe ze het moeten zien, besluiten ze een aantal posters binnen te exposeren, maar dan wel in het trappenhuis, waar mijn posters eigenlijk veel te groot voor zijn.

Ik hoor wel meer dat men de paar werken die ik met tragische gevallen heb gemaakt meer waardeert. Zo had ik vlak na de Eifel een installatie gemaakt in een privéhuus. Ik had contact gekregen met een echtpaar dat jaren tevergeefs had geprobeerd kinderen te krijgen en het uiteindelijk had opgegeven. In hun huis maakte ik een permanente kinderkamer voor twee kinderen. Helemaal ingericht met meubels, kinderposters aan de muren, twee bedden, tierlantijntjes en kinderrommel. Aan een bureautje zat een soort Madame Tussaud puber van dertien te studeren. Leuk kind, lang bruin haar. Met hippe kleren die ik met de “ouders” bij CoolCat was gaan kopen. Slim kind, dat goed kon leren. In het bed lag haar zusje van negen te slapen, duim in de mond, lichte overbite. Op verzoek van de

“ouders” waren het twee meisjes geworden. Als je de kamer binnenkwam dacht je een moment dat alles inclusief de kinderen echt was. Heel heftig werk. Luguber. Het had de man ook veel overredingskracht gekost zijn vrouw erin mee te krijgen. En ze had wat tranen gelaten. Maar hij wilde een kunstwerk dat iets van de bezitters verlangde, een werk waarmee ze zich uiteen moesten zetten, in plaats van een schilderijtje aan de muur. Ik haalde de hele kamer twee keer leeg en exposeerde hem met vloerbedekking en gordijnen en al in twee verschillende musea, met uitleg erbij, en kreeg veel betrokken reacties van het publiek. Men vond het werk vaak confronterend en cru, met name naar de vrouw toe, maar men vond het ook sterk en pakkend. Mensen vroegen zich af hoe ik persoonlijk zo drastisch en meedogenloos kon zijn tegenover de vrouw, maar ik legde steeds uit dat het mijn enige taak als kunstenaar was een zo sterk mogelijk werk te maken. Het was aan het stel om daar ja of nee tegen te zeggen.

Maar uiteindelijk kon en wilde ik niet langer met mensen samenwerken om hun verhaal weer te geven, ook al was dat verhaal altijd een metafoor voor wat mijzelf overkwam. Ik kon de energie niet meer opbrengen me in hun verhalen te verdiepen, in hen te investeren, de last van hun persoon te dragen. Ik wilde met niemand te hoeven overleggen, niemand te overtuigen van de ideeën die ik had. Ik moest los, rampzalige verhalen verzinnen die aan de werkelijkheid raakten maar niet letterlijk uit een specifieke persoonlijke werkelijkheid kwamen.

De kunstwereld echter kickt vaak op zogenaamde echtheid, op het echte drama, op de maatschappelijke relevantie. En ik ben het met de kunstwereld eens dat ik op dat gebied een aantal supersterke werken heb gemaakt. Maar ik wil alleen nog maar met modellen werken. Ik heb aan niemand in de kunstwereld een boodschap. Ik sluit geen enkele compromis. Ik verzin mijn eigen idioten en halvegare lijdende mafkezen. Dat mijn verzonnen idioten en halvegaren niet geheel buiten de werkelijkheid leven bleek toen ik *The Crazy Bitch That Shits On Her Daughter's Grave* in de expositieruimte van een psychiatrische kliniek in Duitsland geëxposeerd. Het medische personeel vond het verhaal in de poster heel herkenbaar en geenszins fake. Mijn personage was perfect thuis tussen de patiënten van de kliniek.

Beroemd worden; als het me niet lukt bekend, beroemd, te worden voor ik sterf, is mijn hele werk voor niets geweest. Mijn hele opbouw, mijn leven als kunstenaar volkomen nul waard. Mijn gevoel dat ik in hart en ziel kunstenaar ben onderuitgehaald. Mislukt, totaal mislukt. Het heeft

geen zin door te modderen zonder erkenning. Maar het is niet dat het falen me wat uitmaakt. Falen is mijn leven. Het is dat het dan niet klopt. In mijn wereld, in de wereld, ben ik kunstenaar, ik ben een goede kunstenaar. Het moet bij mij net zo lukken als bij die beroemde gasten. Want als ik geen bekende kunstenaar ben, ben ik niets. Mijn werken zijn een vloek, met alle humor die erin zit, alle vreugdevolle spot, ik lach bij het bedenken van deze achterlijke werken, maar ze vormen de formulering van een vloek. Ze zijn de vieze smaak die ik in mijn mond heb en op de grond spuug. Het vieze kwakkie van het leven. Mijn voelsprietten voor de rest van de wereld zijn afgestompt. Andere kunstenaars willen de werkelijkheid onderzoeken, ontdekken, nieuwe dingen vinden, zien hoe de mens is en denkt, hun 'Umwelt' veranderen. Ik ben in niets buiten mijzelf geïnteresseerd, niets buiten mijn eigen botvorming, de botvorming in mijn hoofd, want ik heb het gevoel dat mijn hersenen langzaam aan tot bot worden. Ik zie mezelf in de spiegel, met mijn haakse arm, mijn bulten, mijn stijve poot, dat is al mijn contact met de buitenwereld. Ik heb slechte ogen, oren, reuk, smaak, geheugen om te onthouden om te her- en erkennen, beperkte sociale eigenschappen, slechte vaardigheden om het andere geslacht in te palmen, inpalen kan ik ze wel als ik maar de kans zou krijgen, alles aan mij is naar binnen gericht, naar dat proces in mij dat mijn identiteit verbodt. Ik ben en wacht tot ik niet meer zal zijn. Een schaduw van kalk kruipt langzaam over mij als de schaduw in een oude thriller die het slachtoffer besluipt. Ik moet steeds denken aan de voorspellende bijnaam die een meisje mij op het atheneum gaf; skeletje.

41

Ik kan mijn pik alleen nog maar fatsoenlijk zien door middel van de spiegel. Mijn nek draait niet meer, buigt niet meer. Het is achterlijk welke capriolen ik moet uithalen om iets uit de onderste lades van de koelkast te pakken. Ik steek mijn stijve been naar achteren, steun met een hand op de grond terwijl ik me met de andere aan het aanrecht vasthoud, laat mijn buigbare knie op de grond zakken. Wil ik weer omhoog, dan draai ik mijn lichaam zijwaarts zodat mijn stijve been naar rechts steekt en trek ik me met mijn onderarmen op het aanrecht omhoog. Maar ik word er steeds geroutineerder in. Je leert met je beperkingen leven. Waar ik niet mee leer leven is mijn afhankelijkheid van anderen. Ik merk dat ik er steeds meer tegenop zie te exposeren. Naar expositieruimtes toe

gereden te worden en te zien hoe anderen voor mij de werken ophangen. Ik neem steeds meer genoegen met het plaatsen van mijn werken op internet.

Buig en sleep, buig en sleep, zo ga ik de trap op. Ik buig mijn linkerknie, neem een tree en trek mijn stijve rechterpoot omhoog naar diezelfde tree. Op mijn kamer trek ik mijn hemd uit, net zo onbeholpen als ik het in de ochtend aantrek, omstandig de hoekarm uit en aan kledend alsof het de arm van een etalagepop is. De broek laat ik over het stijve been zakken tot op de enkels. Stijve voet op linkerpijp, knie omhoog, links is uit. Enzovoorts. Om mijn sokken aan te trekken gebruik ik een knijpstok die normaal gebruikt wordt om zonder te bukken dingen van de vloer te rapen. Mijn schoenen zijn instappers. Alles lukt, maar alles is een strijd tegen onwillige ledematen. En het zal nooit meer minder worden dan dat. Op de wc gaan zitten; stijve poot ver naar voren, enigszins zijwaarts, strekken, rechterhand op de bril zetten om mijn gewicht op te vangen en door de buigbare knie zakken. Opstaan van de wc-pot; been staat al vooruit, bekken iets draaien, afzetten met rechterhand op bril, omhoog vanuit de buigbare knie. Een gevecht tegen mezelf, dat ik nu nog win, maar straks niet meer. Ik saboteer mezelf steeds succesvoller. En uiteindelijk zal ik aan mijn lijf ten onder gaan. Ik ben jong, maar ik ben al oud aan het worden.

Ik doe buiten in de wereld alsof ik meer ben dan kreupelheid, houd me groot. Doe alsof mensen wel door mijn invaliditeit heen kunnen kijken. Ik praat met mensen alsof ik mijn eigen beperkingen niet waarneem. Wat is tenslotte een enkel, een knie, een nek, een rug? Niets dat mijn ik raakt, mijn karma of karakter of mijn intelligentie. Vanbinnen ben ik een banaan als alle andere bananen in de wereld. Alleen mijn schil is wat gehavend.

42

Elke hap kapsalon doet me ineens krimpen met mijn vuist tegen m'n maag gedrukt. Van vijf tot een in de kroeg zonder eerst wat te eten, daar protesteert mijn maag met onbeschoft geweld tegen. Verdomme, het is toch mijn lijf, het moet gewoon gehoorzamen. Mijn lijf is net een chagrijnig wijf waar ik al eenentwintig jaar mee getrouwd ben, dat alles doet om me het leven zuur te maken en te zeiken waar ze maar kan. Zelfs dat kleine pleziertje, hoe lang heb ik al geen kapsalon meer gehad, wordt me misgund. Ik neem nog een hap vette patat en onmager

shoarmavlees. En voel weer een haviksklauw die in de wand van mijn maag grijpt. Ik ga slapen.

Voel me niet zo geweldig fit. Het is zondagochtend elf uur zesentwintig. Ik trek me af op een foto van een mooie rooie met een kale spleet, een van de Vierzig hübsche Frauen von Meisterhand fotografiert, douch heet, heel heet, kleed me aan en ga op blote voeten naar beneden. Ik haal de halve bak kapsalon die over is van gisteravond uit de koelkast. Zilveren wegwerkbakje in een gisteren ruw opengescheurde witte papieren zak vol vetvlekken in een chemisch groen plastic zakje met twee hendels. Wat is het verschil tussen dit bakje kouwe kapsalon met kromme vlekkerige staven patat, verdwaalde gesmolten slierten lichtgele kaas, restjes slappe sla en komkommer, miezerige klompjes bruinig vlees en wat ik zou zien als iemand zijn kapsalon in het gerimpelde aluminiumbakje had teruggekotst? Ik zou het niet weten. Voorzichtig neem ik een hap patat met vlees, kauw goed om mijn maag niet te ontrieven. Hm, best oké, koud maar oké. Geen slecht ontbijtje. Hoewel ik een gore kruiden- en patatsmaak op blijf boeren terwijl ik eet. Maar best oké. De laatste patat zit ineens ondergesmeerd met een witte pittige saus. Waarom dat nou weer? Ik boer nog eens twee keer en verlang naar een kop hete thee en een fishermans friend.

Ik vouw de papieren zak om het bakje en wring het ineen tot een langwerpige prop, steek het terug in het glimmende groene zakje en gooi het bovenop de afvalberg in mijn te volle prullenbak. De deksel wil niet sluiten, ik doe hem omhoog, duw met de groene zak het afval ineen. Het veert meteen terug, maar gelukkig niet te hoog, zodat de deksel nu mooi sluit. Missie volbracht.

Het leven krimpt. Ik ben weer aan het tekenen. Maak geen foto's meer. In afwachting van de uitslag van een nieuwe aanvraag voor een beurs is tekenen ook heel wat goedkoper. Ik krijg ondertussen tijdelijk een invalidenuitkering en mijn vader stort maandelijks geld op mijn rekening, zogenaamd namens mijn moeder. Wat ik aan posters ontwerp zet ik op het internet. Op mijn website www.tomfanille.nl en op mijn facebookpagina. Ik laat in Nellie aan een vrouw waarmee ik in gesprek ben geraakt, ze doet iets in de organisatie van een of ander mediabedrijfje, op mijn telefoon mijn website zien.

‘In bijna al die werken van je teken je van die open kruizen. Kun je je voorstellen dat mensen het niet prettig vinden in de kruizen van mensen te kijken? Weet je eigenlijk wel wat je maakt?’ vraagt ze.

Ze duwt haar vinger tussen de benen van een vrouw met een lelijke mannelijke kop die met haar benen wijd gehurkt zit naast een grote dennenboom in een bos. Een andere vrouw met een nog lelijkere kop, een grote zwarte bril en een idiote hoed op, haar borsten zijn bloot en vol, prikt een lange stok in het lijf van een klein boswezen dat op de grond ligt, iets tussen een vogel en een knaagdier in. Het is een van mijn nieuwste werken.

Ik kijk haar verbaasd aan. ‘Mensen vinden niets heerlijkers dan in elkaars kruizen kijken, wist je dat niet?’

Ze schudt haar hoofd met een afkeurende, betuttelende uitdrukking op haar gezicht.

Ik scroll naar beneden langs mijn geplaatste tekeningen. ‘Hier! Deze heeft zijn dijen netjes tegen elkaar.’ Daar heb ik wel lang voor moeten scrollen. ‘En hier, deze dame heeft zelfs kleren aan.’ Weer vijftien posters verder.

‘Wat is de reden dat je dit tekent?’ vraagt ze verwijtvol.

Ik lach. Ik heb geen zin me in een kroeg serieus tegen dit soort types te verdedigen. ‘Mijn personages zijn exhibitionisten. Je weet toch dat elke kunstenaar per definitie een exhibitionist is? In het Engels heet een expositie an exhibition, say no more. Ik bedoel maar. En het publiek is een voyeur. Ik ben dat zeker, want ik ben degene die dagenlang bij zo’n gehurkt wijf met haar dijen wijd in haar kruis zit te peuren met mijn tekenpen totdat haar spleetje een geloofwaardig spleetje is en de krulletjes in het schaamhaar er bij wijze van spreken afgeschoren kunnen worden.’

‘Ik vind jou en je beelden heel seksistisch.’

‘Ja maar luister Annie ...’ Ik heb geen idee hoe ze heet. ‘... wat is daar nou weer mis mee? Ze zijn wel seksistisch voor mannen én voor vrouwen. Misschien een beetje meer naar vrouwen toe moet ik toegeven. Maar wat is er nou mis met een lustobject te zijn. Een vrouw is voor een man een lustobject. En dat moet ook; van liefde en intellectuele bewondering gaat geen lul omhoog. En hopelijk is het andersom ook zo dat geen poes nat wordt zonder dat de man seks uitstraalt. Maar ik gooi de geslachten de hele tijd door elkaar in mijn posters. Een vrouw met een mannenkop, een vrouw met een piemel, een personage met tieten en piemel, een man met een vrouwenlijf. Dat maakt ze hulpeloos en tragisch. Want ze moeten wel lijden.’

‘Wat vind je dan van echte dragqueens, travestieten en transseksuelen? Maak je die belachelijk?’

‘Nee hoor. Waarschijnlijk feesten de meesten van hen zich helemaal gek en lachen ze zich rot over hun outfits en hun idiote gedrag. Is toch één groot carnaval. Ik vind dat wel mooi, met die gigantische pruiken, over the top make-up, hoerige outfits en nepborsten. In de dragqueenscene wordt lekker feest gevierd en het gaat er volgens mij over te zijn wie je wilt zijn en je uit te leven hoe je wilt, zo idioot te doen als je wilt en seks te hebben met wie en op welke manier je maar wilt. Van de andere kant zullen ze het er zeker niet altijd gemakkelijk gehad hebben met hun “abnormaliteit”. Persoonlijk heb ik helemaal niets met travestie. Ik ken ook geen travestieten. Ik gebruik tweeslachtigheid en travestie wel in mijn posters. Maar dat is omdat mijn personages mensen moeten voorstellen die niet happy zijn. In mijn posters weten ze niet wat ze zijn en zijn het perverse aftreksels van mensen. Mijn personages voelen zich in hun travestie ongelukkig en zijn belachelijk. Echte travestieten voelen zich in hun travestie juist goed.’

‘Maar waarom is iedereen altijd naakt in jouw tekeningen?’

Madame blijft me goed doorzagen. Ben ik er nou toch nog serieus op in aan het gaan?

‘Ik moet tietten en piemels tekenen. Mijn vader en moeder zeiden altijd tegen me toen ik klein was: “Jongen, teken jij nou maar tietten en piemels, dan ben je tenminste stil.”’ Ik lach. Zij niet. Ze begrijpt geen hol van humor.

Ik vraag of ze nog wat wil drinken en bestel een droge witte wijn voor haar en een biertje voor mij. Annie blijkt Christel te heten.

‘Maar mijn tekeningen zijn nooit opwindend of pornografisch. Ik teken mijn personages bloot omdat ze dan kwetsbaar zijn en obsceen en vulgair en bezeten van seks. En mooie naakte vrouwen zijn prachtig en ik hou van seks. Dus.’

Van seks zal die troela ook wel niet veel begrijpen zoals haar zure gezicht erbij staat.

Ik denk aan mijn modellen, pagina na pagina, die onder mijn bed liggen. Allemaal vriendinnen van de Vierzig hübsche Frauen von Meisterhand fotografiert. Ze kijken met geile blik de beschouwer aan, geven zich bloot, kruis open naar de kijker, kont naar de kijker, dat soort poses. Ze zijn vaak alleen in beeld. In de hardere pornoblaadjes onder mijn bed is men ook vaak met z’n tweeën of soms drieën, neuken, pijpen, beffen, het bekende werk. In mijn tekeningen toon ik meestal twee personages.

Voor het verhaal is de interactie interessant. Een is meestal te weinig en drie teveel. Het mag duidelijk zijn waar de beeldtaal vandaan is gekomen die zich in mijn artistieke brein heeft vastgezet. Platte plaatjes zonder

diepte, zich exhibitionerende mensen. Maar mijn beelden gaan niet louter over seks. Ze plaats en over een pornografische beeldtaal een verhaal van menselijke tragiek. Mijn personages lukt het niet uit te dagen en uit te nodigen. Porno neemt de opwindende serieus, terwijl mijn personages belachelijk zijn. Ze zijn lachwekkend, zielig of ontworteld in hun naaktheid. Porno gaat over het hebben van seks. De pornoacteur zegt; kijk naar me, geil je op, ruk je af. Mijn personages willen over hun leven vertellen. Ze zeggen; kijk naar me, ik vertel je wat me overkomt. Uiteraard schurkt mijn beeldtaal ook aan tegen de oude figuratieve schilderkunst, de grote klassieke meesters, de impressionisten, de expressionisten, en tegen hedendaagse kunstenaars die met het lichaam werken, die figuratief werken, tegen fotografen, regisseurs en theatermakers. Tenslotte maak ik kunst. Ik perfectioneer elke poster totdat ik tevreden ben. Misschien zien ze er niet zo uit, maar ik zet soms honderd tot tweehonderd, soms driehonderd, variaties naast elkaar op de computer; andere kop, andere achtergrond, benen anders, broek aan broek uit, tieten, geen tieten, lange, korte, scheve, dunne, dikke pik, andere kleur, andere compositie. Misschien ben ik ook wel te ongetalenteerd om in één keer de goeie tekening te maken. Maar ik kan soms dagen lang met een detail bezig zijn. Mijn posters moeten wel mooi worden, dat wil zeggen goed in elkaar zitten qua compositie, lijnvoering, structuur, verhaal. Pas als ik zie dat het goed is en werkt, stop ik en zet ik het op internet. Ik heb veel gezien, oude schilders die weten hoe je schildert, hoe je tekent, hoe je dramatiek uitdrukt, wat dat betreft ben ik een klassieke kunstenaar. Ik moet kunnen genieten van de esthetiek van mijn werk.

Christel zegt dat ze naar de wc moet en staat even later weer bij haar eigen clubje te kletsen. Ik heb tegelijkertijd het gevoel paarsen voor het zwijn gestrooid te hebben als afgewezen en ondergewaardeerd te zijn. Moet mijn belastingen morgen nog doen. Alle bonnen optellen en andere shit en dan aan mijn vaders belastingadviseur geven. Ik ga naar huis. Stom kroegvolk.

43

Om mezelf een goed gevoel te geven lees ik door de persartikelen van de Eifel expositie. 'Tja, zo spot zijn werk met de zwakken, met de slachtoffers, met invaliden.' Persteksten met zinnen als; 'Tom concentreert zijn energie op de bespotting, zonder 'moreel juiste'

boodschap.’ ‘Striemende provocatie, een verbale en visuele donderslag, een verstorende aanroep in al haar bespotting opgedreven tot aan de bevrijdende profaniteit ...’ ‘... de kunstenaar, een duidelijke anti-conformist wiens taal zonder grenzen is, steunend op de sterke beelden van de spot.’ ‘En geen persoon blijft onverschillig ten overstaan van deze verstorende boodschappen. De verontwaardiging van de ene wordt beantwoord door het gejubel van de anderen.’ ‘Fanille maakt het zeer bont, hij windt er absoluut geen doekjes om, om ons in onze meest opstandige gedachten te storten. Schoonheid, provocatie en een niet te ontkennen plastische kwaliteit.’ Franstalige recensie: ‘de provocerende wereld van Tom. Een publiek beeld van een persoonlijke openbaring die zich richt aan iedereen, in het volle zicht hangende beelden die de man en zijn familie belachelijk maken, zijn existentie reducerend tot minachting. Cliché, trivialiteit en cynisme vermengt met alledaagse tragiek leveren overtuigend een verhaal dat gewoonweg in onze wereld thuis is.’ Geweldige pers. En ook de reacties van het publiek waren heftig maar overwegend positief.

Het dorp reageerde uitermate negatief en dreigde met vernieling van het werk. Zagen ze dan niet dat mijn werk minachting uitdrukte voor het lot dat met de levens van velen zo verachtelijk omgaat? Ieder huisje heeft toch zijn kruisje. Herkenden ze het leed niet? Ik minacht de mensen niet, maar reduceer hun levens tot minachting. Ik toon hoe levenswensen en verwachtingen op mislukking uitlopen. Wiens bootje kan aan die thematische kade nou niet aanleggen?

Ik kijk naar mijn getekende posters die ik nu maak. Kunnen die eenzelfde effect bereiken als zo’n poster uit de Eifel? Als ik eerlijk ben, denk ik van niet. Maar het soort Eifelwerk kan en wil ik niet meer maken. Ik zit nu achter mijn bureau, achter mijn pc, met mijn steltbeen vooruit onder het blad, mijn stenen nek omhoog, ogen op het scherm. Wat af is en op facebook terecht komt levert likes op, van vrienden en bekenden. Hoewel dat ondertussen ook saai wordt, geeft elke like een goed gevoel of ik wil of niet. Het adagium is: ‘Ik word geliked dus ik besta.’ En voor een expositie kan ik de posters door gelijk welk printbedrijf op klein, middel of heel groot formaat laten afdrukken, terwijl ik niet af hoeft te drukken wat ik niet exposeer, dus dat scheelt weer geld. Ik denk dat de meeste werken het beste functioneren op formaat tweeëneenhalve bij drieëneenhalve meter. Dan kijk je tegen die grote lichamen op. Dan zijn die personages larger than life. Voor een kunstenaar is bekendheid een vereiste, tenzij hij aan zichzelf genoeg heeft. Ze bestaan, die kunstenaars, die aan zichzelf genoeg

hebben. Langzaamaan begint me het gevoel te bekruipen dat ik ook in zo'n soort kunstenaar begin te veranderen. Tot voor kort vond ik tijdelijke aandacht voor een kunstwerk niet genoeg. Je oeuvre moet blijven bestaan in het collectieve kennen, was mijn idee. Men dient in de analen van de kunstgeschiedenis opgenomen te zijn, men moet bij de weinigen die de kunst dragen behoren, niet bij de velen die aan de onbekende naamloze algemeenheid van de kunst hebben bijgedragen. Er zijn zoveel kunstenaars, zo immens veel kunstwerken die dagelijks gemaakt worden. En die weer vergeten worden of zelfs nooit gezien zijn. Werken die niet blijven bestaan zijn zo overbodig als mijn leven, zo dacht ik. En tegelijkertijd vroeg ik me af of mijn werk wel faam en onsterfelijkheid verdiende. Maar sinds ik me weer op het tekenen concentreer en genoeg neem met een plek op het internet, lijkt mijn drang beroemd te worden af te nemen. Net als mijn lichaam lijkt mijn geest te bevriezen. Alsof de geest zich aanpast aan het lichaam en zich begint neer te leggen bij het afsterven, mee afsterft.

Ik zet mijn nieuwste werk op mijn website na het met de facebookwereld gedeeld te hebben. Sneeuwlandschap, bos. Hetzelfde personage als in de vorige poster, maar nu met rood haar en rode poes. Waarom zou een personage niet in meerdere toneelstukken mogen verschijnen? Boven een sneeuwkuil vol bloed steekt de ronde blote kont van een vrouw uit, haar hoofd kijkt ons over haar naakte rug heen aan. Kledingflarden om de kuil heen, bloed, wat zou het rood anders moeten voorstellen, op haar billen, druipt van haar kont. Wat gebeurt er onder haar in die bloederige kuil? Een krijsende vogel komt van links het beeld binnen vliegen.

'Wat is er mis met je?' vraagt een facebookvriend.

'Met mij is niks mis. Het zijn mijn personages waar iets mis mee is. Wat er tegenwoordig allemaal in de bossen rond Amsterdam gebeurt,' schrijf ik terug. Ik was mijn handen in onschuld. Het zijn mijn personages die hun daden plegen, ik ben slechts de assisterende tekenpen.

Ontzettend blanke westerse hetero mannenkunst, al mijn werk trouwens. Daar ben ik me van bewust. Een vrouw zou dit niet maken. Het komt uit mijn heteromannenwereld. Portretten uit 'mijn land', het land van mijn ziel. Lees mijn positie, mijn cultuur maar af aan het werk. Het is een soort psychisch provincialisme. Mensen interesseren me niet, betrokkenheid is me vreemd. Expressie is het, zo is het altijd geweest.

Doof voor de wereld, de zintuigen onscherp behalve waar ze naar binnen gericht zijn. Niet betrokken, niet geëngageerd. En ook niet geïnteresseerd in de reactie van het publiek. In praten, niet in luisteren.

Lekker die whisky's voor het slapen gaan. Al gaat zo'n dure fles wel snel leeg. Het peil zakt te zichtbaar met elke glasbijvulling.

De laatste dag van het jaar. Ik ben thuis, alleen. Eindelijk gelukt wat ik al jaren wilde. Me los maken van de sociale verwachtingen en verplichtingen. Niks vieren. Ik vul mijn nieuwe agenda in met de paar verjaardagen die ik niet mag vergeten, ik kijk tv, geen oudejaarsgevoel, geen drank. Of zo meteen misschien een blikje?

Ik doe mijn best me wijs te maken dat dit een gewone avond is. Ik heb geen lekker gevoel, maar ook geen opgefokt negatief gevoel. Want normaal kijk ik op tegen de jaarwisseling. De tijd kruipt naar twaalfen alsof hij naar de tandarts moet. Maar vanavond geen veinzen, geen obstinaatheid, geen misselijkheid die toeneemt naarmate de tijd vordert. Alleen een ongemakkelijk gevoel dat ik me verstop. Dat ik net doe alsof er iets niet is waarvan alle ander mensen in de wereld beweren dat het er wel is. Dus toch veinzen, alleen bedrieg ik dit keer mezelf.

Ik wentel me in een onnatuurlijke rust. Want wat houdt deze avond nu werkelijk in, deze manier van niet vieren? Zelfhaat, eenzaamheid, onmacht met mensen te feesten, onwil het leven, het nieuwe jaar, de toekomst, te vieren. Onmacht intiem te zijn. Nieuwjaar vieren is het leven vieren, de voortgang, de vernieuwing en dit met mensen te vieren betekent de band met die mensen aan te halen. Met name voor geliefden geldt dat. Maar omdat ik geen geliefde ben, creëert het moment van samenzijn met anderen tijdens de jaarwisseling voor mij een monument van eenzaamheid. Ik geef een kus of een hand en voel me eenzaam.

Terror. Nieuwjaar staat me diep en diep tegen, maakt me ziek.

Maar ook nu kan ik niet in onschuld mijn gewone avond beleven. Het is oudejaarsavond of ik wil of niet. Buiten, in het donker, onder de daken, tussen de huizen, feesten de mensen of gedenken minstens de overgang. Of wordt iemand verkracht of vermoord, wie weet. Misschien worden ergens, in de een of andere stad, massaal vrouwen aangerand door bendes klootzakken. Ik denk aan mijn eigen pandawerk en besef dat het de plank mis heeft geslagen omdat het te zeer vanuit de dader opereerde en niet vanuit het slachtoffer zoals ik in alle werken behalve het pandawerk deed. Het werk was te kaal, had te weinig diepte en bleef daarom steken in een onbegrijpelijke cartoon van gratis geweld en niets dan dat. Het was een uitstapje, een stap in het donker. Heer van alle ellende en aardse wreedheden, vergeef mij, want ik moest experimenteren zoals dat de plicht van de kunstenaar is, en het was eenmalig, een mislukt werk, hoewel ik ook bij dit werk er ten volle en

bloedeerlijk voor ben gegaan. Ik druk mijn schaamte aan de kant en richt mijn blik weer op de stad en haar onzichtbare bewoners. Hier en daar zal iemand in een steegje zijn maag uit zijn lijf kotsen omdat hij zijn alcoholische hoogtepunt te vroeg heeft bereikt. Ergens zal een vrouw haar vriend dumpen omdat ze in het nieuwe jaar een betere verdient. Ergens zal iemand vanavond de grote liefde vinden die over meer dan een halve eeuw opnieuw gevierd zal worden met een gouden jubileum in aanwezigheid van kinderen en kleinkinderen. Maar vooral zullen de meeste mensen de onschuldige weinig verrassende lol beleven die men nou eenmaal op oudejaarsavond beleeft. Niks mis mee als je tenminste niet teveel verwacht van deze speciale avond. Om twaalf uur zal het knallen en spetteren. De lucht vanaf mijn balkon zal vreselijk uiteenspatten. Ik kan mijn ogen en oren proberen te sluiten, maar Amsterdam zal uiteen worden gescheurd. Zal ik om twaalf uur de telefoon opnemen als familie of vrienden mij proberen te bereiken? Het is niet netjes er niet voor ze te zijn, maar ze mogen me geen geluk wensen voor het komende jaar. Ik wil een cleane avond. Met mij alleen. Ik bel ze morgen wel op.

En dan morgen. Geen zin in het café, daar alsnog te wensen. Ik twijfel tussen morgen naar de hoeren te gaan of naar de zee. Of beide. Zal ik me kort en bondig laten verwennen? Op z'n hondjes, met mijn stijve poot naast het bed gaat het best nog wel? Een Aziatische? Een brunette? Tweehonderd, driehonderd euro? Ga ik met de tram of neem ik een taxi? En daarna een lange strandwandeling. Ha, zou ik willen. Het wordt eerder een korte, voortploeterende kluun en een lange zit op het terras. De zee en ik, wind en regen. Ben ik een Miesmacher, die op het feest ontbreekt, die zich aan de wereld onttrekt? Maar zielig voel ik me toch niet. Ik ben vanavond dolblij dat ik niet op een van die onaangename feesten ben. Heerlijk.

Het vuurwerk neemt nu af. Wel iets mooi menselijks, zo'n uiteenspattende vuurregen, sterren tegen de donkere hemel, gouden regenstralen. Jaag de demonen weg. Ik heb eigenlijk nooit de behoefte gehad zelf vuurwerk af te steken. En toch vind ik het mooi, het idee één zo'n vluchtig teken in de hemel te zetten. Eén is goed.

Onmogelijk niet te gaan filosoferen op zo'n tijdstip. Ik alleen in de wereld. Zo is mijn plaats. Een los mens, een los verbottend mens ben ik. Ze schieten nog volop daarbuiten. Ik kijk naar een voodoo-film met Mickey Rourke en Robert de Niro. Vanavond geen alcohol, geen snacks,

geen behoefte. Ik ben moe. Ik ga slapen. Deze dag is weer voorbij. Morgen nog de nieuwjaarsdag en dan is alles weer normaal. Normaal ...

44

Neem jezelf toch niet zo au sérieux, jongen. Spiegeljongen staart stoïcijns terug, maar steekt dan zijn tong uit en lacht. Kom op, zeg. Ik heb een leuk leven. Jaha, die vrouwen, die er maar niet zijn ... ik weet het. Maar ik heb leuke vrienden. Mooie vrienden. Minstens drie hele goede vrienden. Tjerk, die ik nog regelmatig zie na de academie, we drinken nachtenlang door bij hem of bij mij thuis nadat de respectievelijke gastheer gekookt heeft. We filosoferen over het leven, de vrouwen, de kunst en drinken rode wijn. Tjerk is gestopt met kunst maken en volgt nu een opleiding cultuurwetenschap. Hij heeft zijn roeping gevonden, voedt zijn analytische, beschouwelijke geest met al wat menselijk is op cultureel, sociologisch en politiek gebied. Net als de andere twee is hij een mooie man met een mooie vrouw. Zijn ultieme geluk is eeuwig met een mooie vriendin onder een sinaasappelboom te zitten en wijn te drinken onder een warme zon, met een stapel goede boeken naast zijn stoel en een akoestische gitaar die hij zo nu en dan oppakt om wat te spelen. Dan is er Jacco, die muziek maakt en schildert, allebei doet hij even wild. Over zijn schilderijen wil hij niet praten, ze alleen maar maken. Jacco, die verslaafd is aan de roes, aan de extase, het genot, aan het drinken. Hij drinkt zoals hij leeft; met passie, zo gokt hij, zo schildert en zingt hij. Hij zoekt de ideale romantische liefdesrelatie, met behoud van volledige vrijheid. Hij wil altijd ten volste leven, genereus en genietend als Zorbás de Griek. Nikos Kazantzakis heeft die oude held lang geleden in het leven geroepen met zijn 'Leven en wandel van Zorbás de Griek'. Dat is wat ik op dit moment lees en ik herken mijn vrienden in de hoofdpersoon. Jacco, genietend als Zorbás, maar dan weer peinzend en lijdend als Zorbás, altijd vol, zo vol. Wil alles proberen wat het leven te bieden heeft. Er is een scène in het boek waarin Zorbás met zijn medesoldaten omsingeld is door een overmacht van vijanden. Het is avond, het donker valt, zij zitten in een hopeloze situatie in een dal. In de heuvels om hen heen wacht de vijand tot de ochtend om aan te vallen. In plaats van in angst en beven af te wachten, in stilte, ieder met zijn eigen gedachten aan de naderende dood, gaat Zorbás een lam aan het spit roosteren. Ze drinken en lachen alsof het gevecht al gevochten en gewonnen is. Omdat het misschien hun laatste

nacht is en Zorbás leeft het leven bij het moment, ten volle. Toen ik dat las, moest ik aan Jacco denken, die zou ook het lam aan het spit steken, een vat wijn aanslaan en drinken op de camaraderie in plaats van al te gaan liggen zieltogen in afwachting van de naderende dood. De derde is Tim, zwartwitte fotograaf die alles om hem heen door het oog van zijn immer aanwezige camera betrapt en misschien een tikkeltje naar zijn hand zet, hij is op een voortdurende queeste naar vriendschap, waarheid, geluk, schoonheid, warmte, de ontmaskering van valsheid en leugen, een Don Quijote, net als Jacco gedreven door extase. Met een onblusbare passie voor de vrouw, waar Tim evenveel van houdt, alweer, als Zorbás de Griek. Een vrouwenman met een charme waar vrouwen voor gaan. Hij houdt van uitdagen, jennen, vooral als de drank in hem is, maar is zo trouw als een hond aan zijn vrienden. Drie gulle mannen met mooie harten. Wat doe ik in dat gezelschap? Niet dat ik niet gul ben, maar mijn hart is zwart als de longen van een kettingroker, vet van de teer, droog van het gebrek aan lessend water. Ik leer van hen dat ik mijn klacht moet veranderen in een vreugdekreet, al dan niet gemeend. Ik leer dat ik mijn korte tijd beter kan besteden ook wat meer op Zorbás te gaan lijken. Ook de Griek kampt met zijn lichaam dat niet meer zo wil als toen hij jong was, hij beseft dat hij steeds korter heeft. Maar hij danst en neukt, eet en drinkt, werkt en geniet. Maar de Griek is verbonden met de aarde, is een man die in het leven geworteld is. Hij vind elke vrouw mooi, puur omdat ze vrouw is. Mijn vriend Tim ziet ook het schone in het hele geslacht vrouw, hij kan in iedere vrouw die niet te lelijk is met vuur beminnen wat er aantrekkelijk aan haar is. Ik ben een kunstenaar, een denker, doemdenker, kieskeurig, ik ben eerder de levensvreemde, de piekerende ik-persoon uit het boek van Kazantzakis.

Het licht is uit in mijn atelier en ik zit op de vensterbank. De muziek van Dood in Venetië klinkt. Ik kijk uit het raam in het donker. De lucht niet helemaal zwart, verloren lichten hier en daar in wakkere huizen, in de kerktoren, in een kamertje bovenin het mooie Jugendstil gebouw dat met haar grillige vormen en robuuste lijf zich steeds als een verloren gegaan schip met een hoge steven en een groot plat achterdek aan me opdringt en het wat mij betreft in originaliteit wint van de clichévorm van de Westerkerk met zijn staande toren en liggende lijf zoals een kerk behoort te zijn volgens de meest basale uitvoering. Ik ben met mezelf alleen, niet depressief. En waar kan ik aan denken als mijn gedachten de tijd terug proberen te pakken die mijn leven tot nu toe duurt? Aan geen vrouw, geen werkelijk waardevol moment. Ik beseft dat ik me nooit helemaal heb gegeven, aan niemand, aan niets. Nooit 'gans'. Ben ik wel echt in

mijn kunst? Als ik zo zit in het donker valt er aan niets werkelijks te denken. Ik kan me niet geven. Dat is mijn probleem. De hand schudden en tegelijkertijd mijn lichaam terugtrekken is wat ik doe. Alsof ik besmettelijk ben. Mijn emotionele verstijving is mijn lichamelijke verstijving altijd al tien stappen vooruit.

Roos zei ooit: 'Jij kunt niet lachen.' Hij had gelijk, want lachen betekent jezelf geven, aan jezelf, aan de ander, aan de situatie, je bloot geven, je tanden, je lichaam. Je gezicht in grimassen. De teugels los.

Te donker binnen om mijn gezicht in het raam weerspiegeld te zien.

Geremd, totaal geremd ben ik. En daarom zit ik hier nu alleen zonder herinneringen aan een leven. De enige geweldige herinneringen die ik heb zijn aan die korte tijd met Maddie.

Maddie. Ha ... Haha. Ik heb nooit geneukt met Maddie.

Maddie is mijn grote leugen. Ik heb het maïsveld verzonnen.

Ik heb niet verzonnen dat we met elkaar flirtten op school. Niet dat ik tijdens zo'n flirt het dubbelzinnige voorstel deed samen even een maïskolf te gaan ontbloten in het maïsveld achter de bomenzoom buiten het schoolterrein. Niet eens dat ze zei: 'Kom maar.' Of dat ik schrok, voelde dat ik bloosde, in een levensreddende impuls mijn hersenen uitschakelde. Maar ik heb wel verzonnen dat ik mijn mond 'Oké.' liet stamelen. Het is geen leugen dat mijn lul zich vulde met bloed en dat er een glinstering in Maddie's ogen verscheen, een glimlach rond haar lippen. Maar ik heb wel degelijk verzonnen dat we de maïs in zijn getrokken met z'n tweeën. Ze zat nooit helemaal naakt bovenop me, haar knieën in de klei, haar witte huid, haar warme zachte vlees in mijn handen in dat groene bos van harde rechte maïsstengels die boven ons de lucht in staken met overal die obscene kolven die als pikken uit die stokken schoten. Alleen in mijn dromen vroeg ik me af hoe ik zo'n geluk kon hebben. Want na haar 'kom maar' had ik van de schrik een flauw grapje gemaakt dat ik geen condooms bij me had en was ik vervolgens snel het klaslokaal in geschoten. Toen ik de dag erna een paar condooms bij me had was de wereld al gekeerd. De brug moest opnieuw geslagen worden, maar de afgrond was te ver open gescheurd. Mijn minderwaardigheidscomplex was te groot en bovendien vond ik mooiere vrouwen dan Maddie te mooi. We hebben nooit wat met elkaar gehad. De seks en de relatie met Maddie waren als een kunstwerk van mij, werden steeds meer een kunstwerk. Natuurlijk ben ik me altijd bewust geweest van het fictieve van deze relatie, ik ben niet schizofreen. Maar wat je als kunstenaar creëert bestaat echt, ook al was ik officieel nog geen kunstenaar toen ik mijn verhaal van het maïsveld verzon. Pippi

Langkous mag dan wel een fictief personage zijn, ze bestaat echter in de wereld dan de ontelbare mensen die overleden zijn zonder dat er nog een spoor van hen over is in de wereld. Soms denk ik wel eens dat mijn leven anders was gelopen als we het maïsveld in waren geweest. Na Maddie had ik anderen gehad die van me hielden. Dan was ik misschien wel geen kunstenaar geworden. Minder obstinaat geweest. Misschien had ik dan ondanks mijn verbotting het gevoel gehad dat ik iets “serieuzers” had moeten studeren dan kunst. Iets van mijn leven maken, voor zover dat mogelijk was, al was het maar voor mijn vriendin. Van de andere kant ben ik nu zozeer kunstenaar tot in mijn vezels dat ik het gevoel heb dat het altijd al verankerd is geweest in mijn DNA.

Droom en werkelijkheid waren bijna met elkaar verweven geweest toen ik Maddies werkelijke adres op de envelop had geschreven die ik in een dronken bui aan haar had geschreven en op de post gegooid. Ze zou me voor compleet gek hebben versleten. Zou ze geantwoord hebben? Ik had mezelf niet bepaald aantrekkelijk gemaakt in die brief.

Na het maïsveldfiasco verdween ik snel uit Maddies aandachtsveld. Ze kreeg een ander vriendje, als ik mezelf al als vriendje mag zien tussen het moment dat ze het op het schoolplein aanmaakte en de dag erna dat ze het uitmaakte. Ik dagdroomde nog vaak over wat er gebeurd was als ik werkelijk met haar in het maïsveld was beland. Maar ik werd ondertussen verliefd op al die vrouwen die ik mooi genoeg vond om verliefd op te worden. Al die vrouwen die mij niet zagen staan.

En toen gebeurde het dan toch. Het wonder. Jaren na mijn grote leugen bood zich onverwachts ineens een korenveld aan als verwezenlijking van het maïsveld uit mijn dromen. Het meisje was niet groot, niet heel slank, maar had een prachtig gezicht, geweldige ogen boven een Griekse neus, omlijst door gebeeldhouwde jukbeenderen en een mooie sarcastische glimlach. Ze was aardig, maar er kwamen geen woorden uit haar mond. Haar verlegenheid en mijn onbereikbaarheid creëerden een kloof zoals die alleen in de puberteit zo diep kan zijn. We hadden seks in het korenveld, het was heerlijk vlezig, sappig, een avontuur zonder woorden. En daar bleef het bij. Zij was op mij verliefd, ik vond haar toch niet mooi genoeg om tot mijn vriendin te maken en ik heb haar weggeduwd. Ik ben een sufferd. Niet lang daarna werd ik in de kroeg aangesproken door die leuke, spontane meid uit Rotterdam. Ze was mooi, beslist te mooi voor mij. Rood haar. Ze had een slechte puberhuid maar daar zat ik niet mee. Een directe meid die me probeerde te versieren. Ze was zo leuk en knap en ik, idioot, vond dat ze weer niet mooi genoeg was en niet bij me paste. Wederom spijt. Was het de angst dat ze op mijn ziekte zou

afknappen, mijn zelfhaat? Dan was er het magere meisje, als ik haar zou vragen, zou ze ja zeggen werd me verteld. Ik vond haar wel enigszins leuk, maar lang niet mooi genoeg. Een ex-pilotenvriendin kwam met de pick-upline dat ze vond dat ik op haar ex leek. Haar ex die piloot zou zijn. Ik, op een piloot lijken! Doe niet zo belachelijk. Ik lijk nog eerder op een vliegtuig. Zo'n versierderij neem ik niet eens serieus. Net zo min als ik die blonde bimbo die op dat feest met me begon te flirten serieus nam, domme, te jonge meid die niet onknap was maar lelijk door wat ze uitstraalde. Ze vroeg me haar zilveren armbandje om haar pols vast te maken, ik onhandige klungel. Ik vond haar sletterigheid niet aantrekkelijk en haar geföhnde haar lelijk. Maar eigenlijk was de crux dat ik mezelf te lelijk vond. De jaren verstreken en ik werd maar niet wijzer. Tijdens een opening ontmoette ik een kunstenares, die ik af en toe tegenkwam en waarmee ik leuke gesprekken voerde. Op een gegeven moment begon ze me brieven te sturen, waarop een diepe briefwisseling volgde. Die kunstenares was zacht en intelligent, maar ik zag me genoodzaakt de briefwisseling te verbreken toen ik van iemand die haar kende hoorde dat ze verliefd op me was. Omdat ze een mooie vrouw was, maar niet mooi genoeg. Bij Nellie kwam een keer een hele leuke aantrekkelijke meid achter de bar werken. Ik vond haar op de eerste blik geweldig. Ze zat heerlijk in het vlees, had een leuk gezicht, was slim, open, aardig, mijn type. Onbereikbaar. Toch vroeg ze me een keer op koningsdag met haar mee de stad in te gaan. Het was gezellig, maar waarschijnlijk praatte ik teveel over mezelf, informeerde te weinig naar haar, dronk misschien teveel, en de grootste fout was aan het eind van de middag samen naar Nellie te gaan waar we uit elkaar gerukt werden door de vrienden en kennissen die we ieder apart hadden. Mijn dag eindigde in drank, zonder haar, en dat was het wat ons betrof. Een stormachtig avontuur vormde de ontmoeting met Marilène. Een lieve meid, maar zij en ik leefden in verschillende werelden. Dan waren er nog de losse flodders die ik in dronken toestand in de kroeg aflebbberde, omdat zij dronken waren, ik dronken was en ieder mens nou eenmaal op zoek is naar liefde, of seks, of een compliment. Maar van dat alles is er geen herinnering aan echte liefde bij. Al mijn grijnzen en zogenaamd lachen is te classificeren als mimicry. Ik lach nooit werkelijk. Ik probeer mijn herinneringen te verdringen en de toekomst van me af te drukken. Ik mag dan niet depressief zijn, maar depressief zijn zou tenminste als leven voelen. Verdomde terughoudendheid. Schulp. Als je niet geeft, krijg je ook niemand. Jacco wil zichzelf zo graag geven om mij te krijgen. Ben ik zijn vriend omdat hij mijn hulpeloze pogingen ziet

en hij zo graag wil helpen? Ziet hij in mij de kever die op zijn rug ligt met z'n pootjes spartelend in de lucht? En Tjerk en Tim? Of zien ze alle drie iets hopeloos in mij dat ze in zichzelf herkennen? Want we kennen alle vier de melancholie en de strijd. Ik kijk naar de wereldbol die schemerige boven mijn kast op zijn door de schaduw opgeslokte sokkel drijft en vraag me af wat de andere kleine fuckertjes op de ander drekstukjes van de aardbol momenteel aan het doen zijn. Zelfs die gastjes op zo'n verdwaald eilandje midden in dat grote water, zouden zij betere herinneringen hebben dan ik?

Marionetten aan lange touwen, boven de daken van de stad hangt een niet te tellen hoeveelheid poppenspelerskruizen die door evenveel handen worden vastgehouden die ternauwernood zichtbaar in het dichte grijze wolkendek verdwijnen. Ik zit op mijn kruk aan de bar van café Nellie. Op de aangrenzende krukken Tjerk, Jacco en Tim. Ook aan hun polsen en enkels hangen witte touwen van engelenmelk die het oude roodbruine plafond penetreren dat al vijftig jaar niet opnieuw is geschilderd en warm gekleurd is van rook en gesprekken maar vooral van tijd. Mijn drie vrienden hebben net als ik stijve benen en stijve armen als stokken. Ze moeten achterover leunen om hun bierglas van de bar te kunnen pakken, maar de drank naar hun mond brengen kunnen ze niet met armen die niet kunnen buigen. We staren hulpeloos naar onze glazen terwijl onze monden uitdrogen en boven de daken van de stad de wolken over de toppen van de daken zakken.

Plots worden we als willoze hampelmannen van onze krukken getrokken en langs bar en venstertafeltjes naar de uitgang gesleurd. Ik vind ons komisch, marionettensoldaatjes op een rijtje, houterig aan touwtjes, gelijk op marcherend, de vloer slechts speels rakend met onze schoentjes. Mijn vrienden en ik, de drie musketiers en D'Artagnan, ze leiden mij lachend naar de liefde. Ze zijn blij want zij zien haar eerder dan ik. Ik geloofde er niet meer in, hing zonder vertrouwen in de toekomst in mijn touwen. Maar niet mijn goede mooie vrienden. En dan zie ook ik haar ineens. Rondborstig is ze, maar eerder dan dat ik dat constateer vallen me haar lach en haar stralende ogen op. Ze heeft lang mooi haar en een mooie taille. Pas dan mis ik de touwen aan haar ledematen en het kruis boven haar hoofd. Zij is vrij. Ik beweeg onhandig mijn stijve benen en armen en ruk aan de touwen. Even geeft mijn kruis niet mee, maar dan huppel ik onhandig en kinderlijk in de richting van mijn vrouw. Want ze is van mij. Mijn vrienden hebben haar aan mij gegeven als bruidsjonkers die me afleveren bij mijn verse bruid. Mijn

poppenbenen marcheren vreugdevol in kleine sprongetjes naar de vrouw die haar armen opent terwijl mijn houten hart lacht. Mijn vrienden zullen me kwijt raken, maar hun liefde is groot genoeg om dat te dragen. Want eindelijk ga ik leven. Vaag me weg, lief.

45

Een tijd terug was ik met Jacco in Brussel voor een afspraak met een galeriehouder. Wat overigens op niets uitliep. De galeriehouder, niet veel ouder dan ik, maar beduidend rijker, zoontje van een man die in Engeland een landgoed heeft en daar zijn zoon en in zijn galerie exposerende kunstenaars af en toe uitnodigt voor een verblijf en een jachtpartij op vogels, herten, hazen, dat soort. De galeriehouder vond mijn werk niet meer dan leuk kon ik opmaken uit zijn reacties. En in zijn galerie exposeerde hij alleen kunstenaars die al aardig bekend aan het worden waren of al heel bekend waren. Ik hoorde dat hij kunstenaars van naam die hij wilde hebben betaalde om bij hem te exposeren. Ik was te goedkoop voor hem.

Maar ik had er met Jacco een superweekend van gemaakt in Brussel. De Brusselse cafeetjes opgezocht die ik nog kende van toen ik er gewoond had, nu eens op z'n Vlaams drinkend, dan weer op z'n Waals. Mosselen met Vlaamse frites etend, stoofvleespotten. Op de bonnefooi zijn we naar een optreden in de Ancien Belgique gegaan. We wisten vooraf niet wie er zou spelen. Het bleek Jonathan Richman te zijn. Ik kende hem niet maar hij schijnt ooit wat te hebben betekend. We hebben veel door de stad rondgelopen, liepen ineens een overdekt winkelcentrum binnen dat volgepakt was met Afrikaanse mensen. Mannen en vrouwen allemaal schitterend uitgedost alsof ze op een feest waren. De vrouwen met gigantische jurken van de mooiste stoffen totaal bont vol prachtige kleuren en Afrikaanse patronen, de haren in golven, bulten en toestanden opgestoken, behangen met sierraden. De mannen in hele mooie pakken, heel erg verzorgd. Trotse mannen en vrouwen. We twijfelden even of we hier wel binnen mochten als gewone slecht geklede witte westerlingen. Misschien was het een besloten evenement. Maar niemand viel ons lastig of stuurde ons weg. We zijn in een klein tentje in een van de gangen wat gaan drinken en zijn toen een Afrikaans muziekzaakje ingedoken. Van alles beluisterd, maar allemaal veel te vrolijk voor mijn smaak. Te blij, terwijl ik dacht dat die mensen toch wel wat te lijden hadden daar in Afrika. Voor Jacco heb ik voor de gein een cd gekocht van Pepe Kalle,

een artiest uit Kongo. Voor we terug naar Amsterdam gingen, hebben we een lokaal marktje in de wijk Sint-Gillis geplunderd, vlakbij het Palais de Justice. Ik had zelf gewoond in de rue Bosquet, net tussen Sint-Gilles en de rijke buurt met de Avenue Louise, waar trouwens veel bedelaars rondhingen. Ik kende het marktje goed.

Terug bij mij thuis in Amsterdam dekten we de tafel met echt geweldige spullen; hemelse provolone kaas, een paar enorme flessen Valpolicella, hete groene pepers, dikke olijven, kleine kaasjes, met zachte kaas gevulde paprika's, zongedroogde tomaten, ansjovis, superlekker Belgisch brood. Man, wat hebben we gevreten en gezopen. Jacco is mijn maat in culinair topgenieten. Soms gaan we samen naar de Zeedijk om bij Kam Kee Chinese noodlesoep te eten, met cha sieuw, peking eend en rund, of wontonsoep. Met een paar Chinese biertjes. Of we gaan naar een Ethiopisch restaurant. Of oesters eten. Of... En daarna natuurlijk naar Nellie.

De grote lucht boven de stad is helder. Middagexperimentje; goedkoopste tomatensoep merk California, plus broodstukjes, plus ei geklutst, plus paprikapoeder, plus scheut port. Resultaat; ziet er goed uit, ruikt goed, smaakt niet om over naar huis te schrijven, gaat wel, aardige verbetering van miserabel product. Ik drink nog een overgebleven flesje Trappist dubbel uit mijn ijskast. Nog maar één.

Nacht. Weggeveegd worden door de wijn. Anderhalve fles ver kijk ik naar de zwarte wijnspiegel in het lage glas en doop mijn bovenlip erin. Ik hoor de fado om me heen en even wordt het leven niet meegesleurd in de dagelijkse gebeurtenissen die me geen tijd laten te denken en voelen. Ik ben het leven de baas nu, nee het leven en ik gaan in elkaar op. Tijdloos zit ik in de wijn. Buiten de nacht. Geen bergen wil ik beklimmen, geen grenzen overschrijden, nooit zal ik dichterbij het leven zijn dan nu, nu ik langzaam ben en de tijd niet bestaat.

Ik word komisch. Laat de wijn klokken. Wijn moet tegen je gehemelte slaan en tegen je tandvlees. Je tong moet er als een dikke orka in onderduiken. Onbeschoft drinken als een boer. Sla achterover die slok alsof het de laatste is, en dan nog een allerlaatste en nog een heel nieuwe slok en nog een veel nieuwere. De wijn moet een wilde zwartrode zee zijn die tegen de rotsen van je gebit slaat, ha!

De Georgische die over me had geschreven in de Gulani had me later in Amsterdam bezocht om me twee exemplaren van de krant te overhandigen. Met haar moeder en zus. Als cadeau bracht ze een Georgische dolk mee en een fles Georgische wijn. Hoe kon ik anders

dan ze gastvrij ontvangen, hen door Rijksmuseum, Stedelijk en Van Gogh leiden? Al voelde ik me een Arabische bedelaar die voor een aalmoes zijn stijve poot voor de rijke toeristen uit sleept om hen tussen sloppenwijk en skyscrapers de bezienswaardigheden van de stad te tonen. De moeder trok een ring van haar vingers en duwde hem in mijn handen, samen met een popje met klederdracht, en een decoratief kruikje. Alles voor mijn 'nette Mutter'. Ik kon het niet opbrengen haar te vertellen dat mijn 'nette Mutter' dood is. Haar cadeau voelde als een bruidsschat voor haar dochter. Maar hoewel haar dochter aardig was en een leuk koppie had, was haar haar te kort en haar schoonheid niet tegen mijn hoge standaard opgewassen. Dus wij namen allen warm afscheid van elkaar aan het einde van de dag. Ze zouden nog een dag blijven in Nederland, maar ik had zogenaamd zoveel verplichtingen die volgende dag, ik schoft. Ik had ze natuurlijk nog mee moeten nemen naar het Rembrandtplein, het Waterlooplein, Vondelpark, Volendam, Marken, de Keukenhof, Texel, 's avonds een voorstelling in theater Bellevue, voetbal kijken bij Nellie. Dat hadden ze zeker leuk gevonden. De wijn was ietwat sterk van smaak, niet zo anders als ik gehoopt had van een product uit een exotische land. Maar indien ik had gewenst, had ik het zweet van het voormalige Sovjetvolk in de bitterheid van de wijn kunnen proeven, want ik ben een romantische geest. Ik was echter zo stom de wijn niet eerst koud te stellen en dronk de fles met vertrokken bek tot de bodem leeg. Ook deze fles vroeg naar meer. Pas toen ik me onderdompelde in een fles Chileense verwisselde ik de nuchtere, klare wereld voor een wollige onwereld. Ik schoof de ring van mijn nette moeder aan mijn pink en viel in slaap op mijn bed.

46

En ineens scheurt het leven open. Hoewel het niet gebeurt met vuurwerk, bliksem en donder. Het is eerder een geweldloze overname die plaatsvindt. Haast geruisloos. Een verleiding die zij inzet als een drug. Mijn leven muteert en toch is mijn nieuwe bestaan natuurlijk alsof het nooit anders is geweest dan het nu is.

Ik had haar wel gezien in die nieuwe galerie, Galerie De Psychiater, waar ik mijn pandawerk had geëxposeerd. Ze was niet op mijn eigen opening, maar bij latere openingen die ik er bezocht zag ik haar. Ze leek aanvankelijk undercover, in een saaie groene winterjas die niets voor

haar figuur deed, haar lange bruine haren in een paardenstaart. Zoals altijd vroegen andere vrouwen die onbereikbaar waren mijn aandacht. 'Heb je geen vriendin?' vraagt ze als ik haar tegenkom bij een nieuwe expositie die ik heb in Den Haag.

'Ik ben volkomen vrij,' antwoord ik stoer.

'Jaja, vrij. Je wilt wel een vriendin, maar hebt er geen,' repliceert Bonnie.

Bonnie; ik moest meteen denken aan dat stomme lied waarvan mijn vader wel eens pesterig een regel zong, Bonnie kom je buiten spelen. Een stomme naam.

Maar Bonnie heeft me wel door.

Na de openingen bij De Psychiater gaan we altijd met een clubje kunstenaars naar de kroeg. Zij is er bij. We raken aan de praat en mij valt op hoe stralend haar lach is en hoeveel ze lacht. Haar ogen en haar mond verleiden me die avond. De openingen daarna zoeken mijn ogen steeds naar haar. Het zaadje is geplant, maar nog niets is vastgelegd.

Dan, die bewuste zaterdag, zoek ik haar weer tussen het jonge volk van de jonge galerie dat in groepjes staat te kletsen met een drankje in de hand of dat los rondsloent langs de vage fotowerken van de Engelse kunstenaar die er op dat moment hangt. Zelf maak ik na binnenkomst in de galerie altijd een vrij snelle zwaai langs het geëxposeerde werk dat me zelden of nooit weet te raken en al helemaal niet imponeert, om vervolgens meteen wat aan de geïmproviseerde bar te bestellen en me in een groepje te mengen dat ergens of nergens over kletst. Haar haar hangt vandaag los, mooi lang haar, verzorgd hangt het in een zachte sluier naar beneden. Er zweeft een roodachtige glans overheen. Ik hou van vrouwen die hun haar verzorgen. Zou er wel bij willen zijn als ze er lotions en crèmes in masseren, als ze het met aandacht langzaam uitborstelen. Soms zie ik die vrouwen van achteren als ze voor me zitten in de tram en ga ik helemaal op in het fijne beeldhouwwerk dat hun haar vormt. Ik zie hoe het op een natuurlijke manier naar beneden golft of glijdt, terwijl dunne lagen vanaf het voorhoofd langs de zijkant naar achteren het kapsel diagonaal arceren, hoe de haren afzonderlijk of in dunne strengen uiteen waaieren en elkaar uitgespreid weer vastpakken. Ze weten hoe ze hun hand door hun haar moeten strijken om het met een losse beweging tegendraads naar achteren te leggen.

Ze draagt een lange paarse wollen jas met een grote nepbontkraag en schoenen met hoge hakken en dikke lappen, brede gele en oranje banden bovenop, jaren zeventig. Zo extrovert gekleed heb ik haar nog niet eerder gezien. In mijn hoofd vormt zich even het absurde idee dat ze zich

voor mij zo heeft uitgedost. Ze is continue in gesprek met anderen. Tot ik haar eindelijk alleen te pakken krijg.

‘Ga je na afloop mee wat eten met mij en een paar vrienden?’ vraag ik, roekeloos geworden van het bier dat voor een euro per flesje te heb is bij De Psychiater. De eerste paar openingen was het bier gratis. Maar er werd teveel gezopen. Er kwamen teveel jonge kunstenaars en tenslotte mikt de galeriehouder uiteindelijk op een meer gesofisticeerd publiek dat geld inbrengt in plaats van kost. Maar aangezien de psychiater wel degelijk geïnteresseerd is in de gekke en creatieve gedachtenkronkelingen van kunstenaars en hij zelf ook een beetje gek is, blijft hij zijn balkon volstouwen met kratten bier. Alleen vraagt hij er nu een schappelijk prijsje voor.

Ze wil niet mee.

‘We kunnen ook later bij Nellie afspreken,’ is mijn laatste schot voor haar boeg.

‘Oké.’

Een schot in de roos.

Die avond als we aan de stamtafel zitten pakt ze mijn hand. Ik krijg het meteen warm. Het voelt heerlijk maar ook onwennig, ik heb sinds mijn kindertijd niemands hand meer vastgehouden. Het voelt heel opwindend nu. Maar dan graait ze met haar andere hand ineens mijn bier van de tafel en houdt het in de lucht voor me omhoog.

‘Hier, neem een slok, grote jongen,’ zegt ze plagerig.

Ik wil haar hand niet loslaten en strek mijn haakse arm in de richting van het glas, maar ze trekt het snel wat verder weg. Als ik het glas met mijn andere hand probeer te pakken, begrijp ik waarom ze die vasthoudt. Ze lacht hard en begint een cirkel in de lucht met mijn bier te beschrijven die net buiten het bereik van mijn vastgegroeide arm ligt.

‘Heb je dorst, grote jongen?’

Ze tuit haar lippen alsof ze me wil kussen, brengt het glas naar mijn mond en schenkt het bier voorzichtig tussen mijn lippen. Als er een druppel langs mijn kin loopt, lacht ze weer. Ze blijft mijn hand vasthouden.

Ik verbaas me over haar. Haast niemand, buiten mijn beste vrienden, spot met mijn toestand. De meeste mensen durven niet eens te vragen wat me mankeert of gaan er heel serieus en vol medelijden op in. Deze Bonnie is anders. Wat een goed wijf.

Ze danst tussen de anderen die in Nellie dansen, maar zij valt op. Haar bewegingen zijn het mooist, ze heeft haar eigen sexy stijl. Ze danst

verdomd geil. Haar lange winterjas hangt over een stoel, ze draagt een horizontaal zwart wit gestreept truitje dat haar navel bloot geeft als ze haar armen in de lucht steekt, een bruine broek en die gekke schoenen van haar. Ik ben gek op vrouwen in horizontaal gestreepte truitjes. En ze danst voor mij. Voor mijn kreupele lijf. Want ze houdt haar ogen op mij gericht en haar heupen en billen afwisselend naar mij. En wat danst ze geweldig, beter dan ik al lang een vrouw heb zien dansen. Ik zie hoe al die mannen in de kroeg naar haar kijken.

Ik draai mijn poten en mijn heupen een beetje heen en weer in een hopeloze poging cool te lijken en bij haar te horen. Ik moet de hitsige troepen laten weten dat dit wijfje van dit alfamannetje is. Als ze ineens tegen me aan danst en me vol op mijn lippen kust, mag het voor al die losers duidelijk zijn dat ze geen kans meer hebben.

We gaan tegen twaalfen met ons clubje vanuit Nellie naar de nachtkroeg een straat verderop. Ik druk Bonnie in een donker hoekje tegen de muur, waar we het zoenen dat we bij Nellie geoefend hebben verder perfectioneren. Ze lacht spannend dronken door haar lange haar heen dat voor haar ogen hangt. Haar ogen schitteren, haar tanden lachen, haar lippen zijn zo warm.

Ze klimt op een klein tafeltje, onze vrienden moeten het vasthouden zodat het niet instort. Tim en Jacco hijsen mij ineens met m'n stenen lijf omhoog tot ik naast haar sta. We houden elkaar vast om niet van de tafel te donderen en bewegen langzaam met onze heupen in een gelijk tempo en ritme heen en weer. In onze dronken heerlijke schemerige warme wereld. Tot het tafeltje ons wiebelend in de afgrond dreigt te trekken en we ons intieme podiumpje verlaten.

'Ik vind je leuk,' lacht ze en kijkt me met een brutale blik aan.

'Je geilt gewoon op mijn artistieke succes,' grap ik.

'Natuurlijk. Ik ben een groupie en jij bent mijn ster.'

We gaan naar mijn huis, rond een uur of vier, Harald, Chris en Clarice, die ik even vaag ken als ik Bonnie ken, gaan mee. Ik heb nog wat flessen wijn thuis. Ik draai LP's, daarvan alleen de nummers die me bevallen, alleen golden oldies uit de collectie die mijn vader me voortijdig heeft vererft en wat LP's die Jacco heeft afgestoten en zooi die ik zelf in platenzaakjes heb opgepikt, Havana Moon van Chuck Berry, Ice Cream Man van Jonathan Richman and The Modern Lovers van de lp die ik na het concert in Brussel heb aangeschaft, Morir de Amor van Compay Segundo en Charles Aznavour, Big Dick van NoMeansNo, The Pixies met Hey, Radio Head Karma Police, James Brown I feel good. En ik feel good, heel good. Ondanks dat over een paar uur Bonnie naar huis gaat

met de anderen. Want ik geloof toch niet werkelijk dat ik een kans maak bij iemand zo geweldig als Bonnie. Maar ondertussen kust ze me en is ze in mijn huis. In mijn huis! Ik draai de muziek heel hard. Iedereen drinkt heel hard en ik blijf heel hard de glazen vullen.

Ineens klimt Bonnie op schoot bij Harald en kust hem vol op zijn mond. Ik besef dat alle hoop weer ijdel was. Dat ik een idioot ben. Dat Bonnie een leuke meid is, een te leuke meid. Waar heb ik 'I'm a Creep' van Radiohead? Waar heb ik die kutLP gelaten? I'm a creep. I'm a weirdo. What the hell am I doing here? Ik woon hier. I don't belong here. Ook al woon ik hier. You're just like an angel. Your hair makes me cry. You're so fucking special. I want a perfect body. I want a perfect body. But I'm a creep.

Ze draait haar hoofd naar mij om, terwijl ze nog op Haralds schoot zit, als om me te waarschuwen niet te denken dat ze mijn bezit is of ooit zal zijn. Dan staat ze op en danst een tijdje. Daarna komt ze bij mij zitten. Ze kijkt me een moment in mijn ogen en begint me heftig te zoenen. Ik begrijp dat ze geen moeite heeft het leven te vieren, dat ze zich niet laat vangen tussen armoedige grenzen.

Het maakt me niet uit. Echt niet. Zo lang we niks serieus met elkaar hebben, heb ik ook geen burgerlijke grenzen. Maar ik vraag het toch. 'Waarom kuste je hem en nu mij?'

'Ik vond dat hij eens gekust moest worden.'

Ze zegt het alsof het de normaalste zaak van de wereld is dat ze deze daad van barmhartigheid verricht. Harald is niet zo succesvol bij de vrouwen, om het mild uit te drukken. Waarschijnlijk heeft hij eeuwig geen vrouwenlippen gevoeld.

'En ik? Vond je dat ik ook eens gekust moest worden?'

Ze glimlacht. 'Nee, ik wilde graag door jou gekust worden.'

Voor ik nog iets kan zeggen, als ik dat al wilde, glipt haar tong mijn mond binnen. Ik proef rode wijn en vrouw.

Om half zes gaan Harald, Chris en Clarice naar huis. Bonnie maakt geen aanstalten te vertrekken.

'Gaan we slapen?' zegt ze, meer een stelling dan een vraag. 'Mag ik je tandenborstel gebruiken?' Ze glipt de badkamer in.

47

Onze eerste dag samen begint in de ochtend en is een lange nacht, waarin we maar af en toe kort slapen. Aan het eind van de nacht is het

avond en neem ik haar mee uit eten bij een Indiaas restaurantje in een zijstraat van de Tuinstraat. Daarna nemen we afscheid.

Ik ben nog vol van de omhelzing in mijn bed waarin ze mij zo vast gedrukt heeft alsof we elkaar al jaren als geliefden kennen en mijn prettige verbazing daarover. Haar adem voel ik nog steeds in mijn hals en oor als ik weer terug in mijn bed lig na haar vertrek. Ik ben nog nooit zo vastgehouden door een vrouw. Hier heeft mijn hele lichaam, mijn geest en wezen zo lang zo dorstig naar verlangd. De intimiteit in bed stak af tegen de afstand die twee mensen tijdens een etentje hebben die elkaar in feite niet kennen. En desondanks praatten we zo gemakkelijk met elkaar en leek het alsof we elkaar alleen nog maar onze levensverhalen hoefden te vertellen of onze intimiteit in bed zou rimpelloos overlopen in een intimiteit die de rest van onze levens zou overspoelen.

Ik ben nog niet verliefd, te zeer bang voor binding en verlies van mezelf aan iemand die wellicht niet zo perfect is als de godin die ik in mijn dromen voor mezelf gecreëerd heb. Ook al was het de geweldigste dagnacht van mijn leven. We bellen en spreken pas twee weken later weer af omdat ik naar Limburg moet om een expositie voor te bereiden in een museum in Sittard en Bonnie een aantal dagen naar Friesland moet.

Ik neem haar mee naar een eetcafé waar ik de kok ken. Speciaal voor ons maak hij gratis een toetje dat hij onlangs heeft bedacht maar op nog niemand heeft kunnen uitproberen. We zitten vol na het voor- en hoofdgerecht, maar doen hem het plezier onszelf bijna te vermoorden met het heftigste chocodessert dat ik ooit gehad heb. Ik maak indruk op Bonnie met een kok die ik persoonlijk ken en die ons een door nog niemand ter wereld gegeten traktatie serveert. De kok is onder de indruk van 'mijn vriendin'. In feite ken ik de kok slechts omdat het een vriend is van vrienden van mij en zie ik hem alleen bij Nellie, maar praten we eigenlijk nooit met elkaar. Nu we bij hem gaan eten lijkt het echter alsof we goede vrienden van elkaar zijn. Een aardige vent. Helaas een eenzame vent, die een grote kop heeft, grote handen, een groot hart, te gepassioneerd is, maar misschien te weinig liefde terug krijgt. Die aan het witte poeder is, die teveel drinkt, die een half jaar later zelfmoord pleegt.

In het eetcafé lijkt het misschien wel of Bonnie mijn vriendin is, maar hoe leuk het ook met haar is, ik voel geen verliefdheid. Ik denk dat het aan mijn geplastificeerde hart ligt.

'Wil je alleen naar huis,' vraag ik op het kruispunt waar we afscheid van elkaar zullen nemen, 'of zal ik mee gaan?'

De nacht die ver in de dag doorloopt slapen we in haar bed. Die nacht en de nachten daarna lijken weinig uren te bevatten dat we niet vrijen. En het is zo geweldig. Alles is anders en is meer dan seks alleen. Het neuken wordt overstraald door zeer intensief, immens intensief vrijen, zoenen, voelen, niet meer loslaten, strelen, hebben en houden en weggeven en weer beginnen en niet meer stoppen. En praten, van begin af aan, gemakkelijk en natuurlijk. Veel praten. En genieten van eten, al die gerechten die ze bereidt, haar Surinaamse kip met kousenband, haar eenvoudige maar superheerlijke steurgarnalengerecht, haar linzensoep, haar humus, granen, groenten, papadums, pastagerechten, haar tapas. En van mij krijgt ze volle borden curry, mijn osso buco met per ongeluk veel te taai vlees, kaasjes, olijven, pepers, lamskoteletjes, eenpansgerechten met veel kip of gehakt, heel veel nieuwe gerechten die ik enthousiast uit boeken en van internet haal, experimenten die meestal lukken en soms ook niet, toetjes die ik ter plekke verzin met ijs, gesnipperde chocola, piña colada erover en verse frambozen er omheen, toetjes als schilderijen. Altijd wijn bij het eten.

En dan is er weer een weekje pauze, waarna ze op zondagochtend, de dag dat ik weer naar Sittard moet voor een opening, onverwachts om acht uur bij me aanbelt, aangeschoten, zo uit een of andere nachtkroeg waar ze met haar vriendinnen was. Het voelt erg goed haar in mijn bed achter te laten en de trein te nemen naar het zuiden wetende dat er een vrouw in mijn bed ligt waar ik zojuist nog voor mijn vertrek seks mee heb gehad.

Wanneer ik in de vroege avond terugkom, ligt ze nog steeds in bed.

Alleen ontdek ik eerst dat mijn bed helemaal niet meer in mijn slaapkamer staat en tref ik het met haar erin aan in mijn atelier.

‘Hoi liefje,’ lacht ze slaperig.

‘Eh?’ repliceer ik, mijn armen uitspreidend ten teken van verbazing en verwachting een uitleg over de verhuizing van mijn bed te krijgen.

‘Het is zo zonde, als we dan toch steeds overdag in je bed liggen, het aan de achterkant van het huis te laten staan. Hier heb je dat verschrikkelijk mooie uitzicht over de stad en die geweldige luchten. Ik hou zo ontzettend van luchten en licht. En weet je dat je hier ongelooflijk veel vogels hebt die in prachtige zwermen rondvliegen?’ Ze gaat rechtop in bed zitten met het dekbed om haar heen. Haar haren zitten in de war.

‘Ik hou niet van vogels. Rare beesten die er niet uitzien als ze lopen of zitten ... en als ze vliegen heeft het wel wat, maar zijn het nog steeds scharminkels,’ zeg ik.

‘En bovendien is het heel romantisch een bed in je atelier te hebben,’ negeert ze mijn opmerkingen.

‘Oké,’ antwoord ik, ‘dan wil ik je tekenen.’

Terwijl zij het dekbed dat ze nog om zich heen heeft geslagen speels en verleidelijk traag naar beneden duwt, pak ik papier en potloden.

Op woensdag gaan we naar Zandvoort. Als Bonnie voorheen naar Zandvoort ging, stapte ze vaak uit in Overveen en wandelde door de duinen van Overveen naar Zandvoort. Voor mij zou het een te lange wandeling worden met mijn stijve knie en enkel. Dus we hebben besloten dat ik haar een klein stukje door de duinen vergezel en dan weer terug naar het station van Overveen ga en met de trein verder naar Zandvoort, terwijl zij verder wandelt.

Neuken in de duinen, ze zoekt even hard als ik naar een geschikt duinpannetje. Ik had het voorgesteld en zij maakte me gelukkig door middels een tongzoen in te stemmen. Het lukt eerst niet iets te vinden buiten het zicht van andere wandelaars, maar we vinden de kuil van onze dromen, we neuken twee keer, de koude wind waait over mijn blote billen en het uiteindelijke verblijf in het strandpaviljoen in Zandvoort met wat te eten en te drinken maakt onze dag perfect.

Vanaf dat moment zijn we overdag vaak en ’s nachts altijd samen, bij haar, bij mij, bij haar, bij mij. Ik ben verliefd. En toch is het niet allemaal rozengeur en maneschijn. Ik verbot. Ik zal verder verbotten. Hoe kan ik Bonnie toestaan van mij te houden als ik weet dat ik in een wangedrocht verander en vroeg dood zal gaan? Er is een dag dat we allebei op mijn bed zitten te huilen. Ik huil nooit en het lijkt alsof er een sluis bij me wordt opengegooid. Het duurt een kwartier eer ik kan stoppen. Ik schaam me dood, maar Bonnie zegt dat iedereen moet mogen huilen.

‘Ik niet,’ antwoord ik.

Ze lacht.

Ze heeft gezegd dat ze verliefd op me is. Om het een dag later weer in te trekken. Toen we een keer vrijden, voelde ik een traan bij haar. Ze zei dat ze zo graag wilde zeggen dat ze van me hield, maar dat ze niet wist of het waar was en dat ze niet wist of ze wel wilde dat het waar was. Dan weer zegt ze dat ze wel van me houdt, maar niet verliefd op me is. Dan weer wel. Ze heeft een lange relatie achter de rug, die een jaar geleden is verbroken. Sindsdien was ze helemaal losgeslagen. En dan komt ze zoiets als mij tegen. Met zo’n misbaksel als ik wil je echt niets beginnen. Weer een hopeloze relatie. Het is moeilijk voor haar. Niemand begrijpt dat beter dan ik. En toch blijven we dag en nacht bij elkaar. Omdat het

zo fijn is. Het voelt zo natuurlijk, alsof we elkaar al kennen vanaf onze kindertijd. Ik vraag haar of ze zich niet schaamt aan de zij van een kreupele. Maar ze vind me geweldig, niet aan te tippen door andere mannen. En een fantastische neuker. 'Komt door het fossiele lichaam dat zich binnen in me vormt,' leg ik uit. 'Al die stijfheid werkt door in mijn lul. Over een tijdje zal mijn lul één gigahard bot zijn met een laag zacht vlees eromheen. Een paal zoals de wereld nog niet gezien heeft.' Maar de seks wordt inderdaad alleen maar beter, het neuken langer en beter, de seks gevarieerder. We proberen alle clichés in bed uit, van druiven en chocoladeborsten, via nieuwe dingen die we zelf heel creatief verzinnen tot aan het naspelen van de eierdooierscène uit de Chinese film Tampopo. Niets lijkt ons van elkaar af te stoten, alles lijkt natuurlijk. Bonnie bezit een liefheid en welwillendheid, zonder dat ik het gevoel krijg dat ze alles alleen voor mij doet. Alles gaat altijd samen in de zin dat ook zij lijkt te willen wat ik wil en andersom. Dat vind ik zozeer mooi aan ons samenzijn. En ik begrijp maar niet hoe ik ineens in de hemel terecht gekomen kan zijn. Zonder dat er een tovenaars was die zijn magische betovering over me heeft uitgesproken. Zonder winnend lot uit de loterij. Niet eens als een donderslag bij heldere hemel. Ik ben erin gevloeid alsof ik in het midden van een ijskoude brede rivier dreef en er onmerkbaar een klein lauwwater stroompje aan me heeft getrokken waardoor ik langzaam van koers veranderde, naar de oever van mijn koude rivier dreef en zonder dat ik het doorhad via een warm zijtakje in een weldadig meer terecht kwam. Nu zwem ik in een meer gevuld met scholen idioot mooie vissen, lelies die drijven op het wateroppervlak, waar libellen boven zweven, een meer omgeven met heerlijke bomen en bloemen en zacht groen gras. Boven me de blauwe hemel en de zomerse zon. Geen cliché is me te banaal. En naast me in het water spartelt Bonnie, naakt en heerlijk, met borsten die ik droog kus als we nat van het zwemmen uitrusten op het gras in de zon.

Bonnie werkt een aantal dagen in de week in een eetcafé als serveerster. Ik ben er koffie gaan drinken terwijl zij moest werken. Vol adoratie en trots als een pauze heb ik gekeken hoe ze haar werk deed. Misschien is wat ze doet niets bijzonders en is het wat elke serveerster doet, maar ik vind het geweldig. Maar serveerster is niet haar beroep. Ze is beeldhouwster. Ze heeft op de Rietveld gezeten, maakt maffe installaties van vilten mensfiguren die half uit ovens hangen of tegen de muur gepind zijn en die echt heel goed zijn. Ze verdient er alleen te weinig geld mee. Toen we elkaar pas kenden wilde ze alle bulten en bobbels op mijn lijf voelen, alsof ze een soort aardrijkskundige kaart wilde maken

van mijn heuveltoppen, bergketens, pieken en dalen. Met haar zachte handen voelde ze mijn hele lijf af. Ik werd er eerst onrustig van, schaamde me voor mijn invaliditeit en was haast bang dat er iets ter plekke onder haar handen zou verbotten. Maar ze deed het heel lief en bestudeerde me met het gezicht van een kind dat gebiologeerd is door een insect zonder er ook maar enige afkeer van te voelen. Met haar vingers volgde ze de bobbels bij mijn schouderblad terwijl ze er zachtjes bij begon te neuriën. Daarna bukte ze met haar hoofd naar mijn lichaam en gooide ze haar lange haar over haar hoofd naar voren. Langzaam streelde ze mijn hele lichaam met haar haren alsof ze zo mijn valse uitgroei wilde bezweren. Daarna gaf ze me een zachte massage die me bijna in slaap liet vallen. Na afloop kroop ik uit bed en greep mijn telefoon. Twintig foto's maakte ik van haar, alleen van haar gezicht, haar haar, twintig portretfoto's, omdat ik haar voor altijd wilde bewaren zoals ze nu was. Om haar daarna weer los te laten in het wild en te genieten van wat ze nog allemaal zou zijn en worden.

48

We gaan drie dagen naar de Belgische badplaats Knokke-Heist. Mijn verjaardagscadeau voor Bonnie. Het is fris en waait flink, maar elke flard leven is geweldig met z'n tweeën. Midden in een park gaan we zitten op een bankje in een prieel dat op een verhoging staat, nadat we een fles rode wijn en een gigantisch stuk emmenthaler hebben gekocht bij een supermarkt. We drinken aan de fles en vreten de kaas uit de hand. Ik ren als een idioot met mijn stijve botpoot op het strand achter Bonnie aan om haar te pakken te krijgen tot ik uitgeput languit in het koude, vochtige zand val. We eten goed, slapen goed, verkreukelen het beddegoed goed. Gouden dagen zijn het, die we verlengen met een doortocht naar Brugge, waar we musea bezoeken, de prachtige oude stad doorkruisen, lekker arm in arm, en eten bij Het Kippenkot waar alle gerechten minimaal uit een onderdeel kip bestaan. We dansen in De Vooruit, waar de oude Bruggenaartjes dansen en wij ons langzaam schuifelend ertussen voegen. Maar aan het niveau van de oude mannetjes die al in hun jeugd alle klassieke dansjes geleerd hebben, kan ik bij lange na niet tippen.

Terug in Amsterdam gaat ons heerlijke leven verder. Het is niet te geloven dat ik na een aanvraag met verhaal en documentatie weer een stipendium heb ontvangen, alsof de goden niet willen dat we een ander

leven leiden dan in opperste weldadigheid. Sommige andere kunstenaars die niet zo fortuinlijk zijn gesubsidieerd te worden, noemen het geen goddelijke genade maar wijten de positieve uitslag aan het gesloten en partijdige subsidiecircuit. Als je eenmaal deel van die club uitmaakt, zit je volgens hen een mooi deel van je kunstenaarschap op rozen. Ik voel me een beetje schuldig omdat ik lang niet zo veel werk als ik zou moeten, maar tegelijkertijd heb ik daar schijt aan omdat ik zoveel mogelijk tijd bij Bonnie wil zijn en vind dat ook ik eindelijk eens recht heb op geluk. Maar gelukkig heeft zij ook haar werk en haar baantje, waardoor ik de momenten dat we noodgedwongen gescheiden zijn kan gebruiken voor mijn tekeningen.

Ik mis dat ik Bonnie aan mijn moeder kan voorstellen. Mijn moeders dood is net zo absurd onpassend in de voortgang van het leven als mijn relatie met Bonnie. En net zo onpassend en onfatsoenlijk als mijn fop. Ik heb het gevoel helemaal niets over mijn eigen leven te zeggen te hebben. Maar sinds ik Bonnie ken ben ik in een put van geluk gevallen. ‘Pik in, het is winter,’ zegt ze als ik uitspreek hoe bizar absurd ik deze wending in mijn lot eigenlijk vind.

Ik heb Bonnie voorgesteld aan mijn vader. Hij is net zo weg van haar als mijn vrienden en hun vriendinnen dat zijn. Dat het zo goed met me gaat, doet mijn vader zichtbaar heel veel plezier, maar ik zie hoezeer hij mijn moeder mist en ik voel me schuldig dat ik mijn liefde zo openlijk aan hem kom tonen terwijl hij de zijne verloren heeft.

‘Waar is die muur van jou eigenlijk?’ vraagt Bonnie me af en toe. Ik heb haar toen we elkaar pas kenden verteld dat ik een muur om me heen heb gebouwd. Dat ik daar moeilijk mensen, vrouwen in het bijzonder, doorheen laat. Dus ze bespot mijn muur, mijn trotse muur. Want mijn uitgewapend beton opgebouwde muur, mijn met stalen platen bepantserde toren die ik om me heen heb opgetrokken, waarin ik me heb verscholen, die mij van mijn geluk heeft afgehouden, blijkt een lachertje sinds ik Bonnie ken. Een fata morgana, niet meer dan lucht. Of is het dat Bonnie mij behekst heeft. Ik kijk in haar ogen en zeg haar dat haar irissen een groengrijze heksenkleur hebben. Haar geweldige irissen, die mijn serieusheid zo bespotten.

Bonnie is ook bezig een beurs aan te vragen. Ze heeft zojuist een expositie ingericht in een nieuwe ruimte in Den Haag. Het is een waanzinnige installatie van allemaal verschillende beelden geworden. Viltfiguren met middeleeuwse hoeden beplakt met kleurige wol naast bonte keramische klokken, bisschoppen met uitwaaijende jurken voor

tuinschermen, een kleine harige mannetje naast een heks-achtige wezen dat op een kist zit voor een foto's van een ouwe villa, keramische glanzende figuren die zichzelf in de spiegel bekijken, installaties met grote kamerplanten en een grote harige viltten figuur die als een heiligenbeeld hoog aan de muur hangt. Ze haalt er de krant mee en weet twee beelden te verkopen aan een villabezitter op Tenerife. Mijn wijf, godverdomme! Goed zeg. Het kan niet anders dan dat ze die beurs krijgt.

49

Goed, laat ik er voor het gemak eens vanuit gaan dat ik helemaal gelukkig ben en dat mij niks geks mankeert. Stop ik dan met het soort kunst te maken dat ik maak? Ik kan me goed in die situatie indenken omdat ik gelukkig ben en nu ik liefde ken op de een of andere achterlijke manier weet te doen alsof ik niks mankeert. Dus, ga ik nu vrolijk werk maken met personages die dansen als die naakte gekkerts in La Danse van Matisse of zachte wijven als van Renoir? Ik denk mezelf voor het moment niet alleen gelukkig maar ook gezond. Wat heeft mijn werk op dit moment nog te maken met mijn gelukkige, gezonde leven? Waar ging het tot nu toe over? Het ontbreken van Geloof, Hoop en Liefde. Over Seks natuurlijk. Over relaties, meestal tussen man en vrouw. Ontkenning. Mannen met blote tieten, vrouwen in lingerie en blote tieten, vrouwen met piemels. Mensen in travestie, waarmee ik beoog het leven, de persoon, de relatie te travestieren, te perverteren en belachelijk te maken. Transseksualiteit als middel om de basic identity van man en vrouw aan te randen. Mijn werk gaat over levens(on)geluk, de glazenwasser die in het naleven terugkomt als naakte glazenwassergeest met vleugels, die de miljarden ruiten van wolkenkrabbers moet schoonmaken en daarbij, in mijn tekening, uitgelachen wordt door een jongedame in haar appartement die de arme ziel treitert door haar blote billen te drukken tegen het raam dat hij net wast. Het gaat over (een gebrek aan) liefde, (ab)normaliteit, (vermeend) heroïsme en (emotionele) survival. Ziekte, dood en verderf. Schoonheid en lust. (Im)potentie. De zoektocht naar de muziek in ons leven. De honger naar primaire geslachtsdelen en secundaire geslachtskenmerken. Bloed, zweet en tranen, bier, wijn en chocolade. Klagen, dragen en smeken om kracht. Frustratie en liederlijkheid. De blote kont die tegen de krib gegooid wordt. En niet te vergeten het plezier aan de humor. Ik pest mijn arme personages zo lekker. Waarom zou ik ander werk willen maken dan dit

allesomvattende het leven beschrijvende werk? Laat ik mijn geluk of gefantaseerde gezondheid niet au sérieux nemen.

Ik vond op de een of andere site de volgende beschrijving van mijn werk. 'Bizarre and gruesome art with a funny twist to it'. In de Encyclopedia Dramatica werd mijn werk beschouwt als 'deviant art'. Het Latijnse deviare betekent afwijken van de rechte weg. Deviant is dus afwijkend. Afwijkend van de heersende norm. Een norm die per definitie arbitrair en cultuurbepaald is. Een norm die ook nogal eens voor overlast zorgt. Deviantie wordt gedefinieerd als een onderkende afwijking van culturele normen. Ik zou willen dat het zo was. Want mijn werken zijn braaf als Mona toetjes, ook al zorgen ze hier en daar voor wat commentaar. Maar feitelijk zijn ze zo alledaags als

Jezus, carnaval en porno. Id est bovenmatig lijden, bovenmatige gekte, ontmaskerade en drankgebruik, bovenmatige lust en bovenmatige ééndimensionaliteit. Toch word ik voornamelijk beïnvloed door mezelf in egocentrische kruisbestuiving. De twee pilaren waarop mijn leven steunt en kreunt zijn seks en kunst. Over de volgorde van belangrijkheid ben ik nog niet uit. In ieder geval is seks, en daarmee samenhangend vrouwelijk schoon naakt en lelijk naakt, sterk vertegenwoordigd in de werken. Daarbij hou ik van bloedkorstrandjes en littekenweefsels. Een moment lang heb ik in mijn werk de gezondheid opgezocht, de weidsheid van de wereld in de beperktheid van Minimal Art. Maar ik weet dat ik als kunstenaar pas werkelijk thuis ben in de korstige ellende en het bloedende bloot, in het ongeluk van de kleine mens. Ik vraag me af of er wel grote mensen zijn, mensen die groot zijn in het leed. Het ligt er natuurlijk aan hoe je ermee omgaat, of je sterk blijft of op je knieën gaat. Je hebt de heroïsch lijdende figuren, de martelaren, zij die ondanks alles overeind blijven. Maar uiteindelijk als de molen maar genoeg klappen uitdeelt, gaat iedereen onderuit, al is het maar in de zin dat men zijn eigen wanen gaat geloven.

Het mag wel zo zijn dat ik nu verliefd en gelukkig ben, toch drijft er net als bij mijn dierbare vrienden diep in mijn ziel een poel van verderf en rotting. Maar misschien lijken daardoor de bloemen die tegenwoordig op mijn ziel groeien en uit die poel drinken misschien wel des te mooier. Ook al zou ik voor eeuwig gelukkig zijn, zou al mijn valse bot terug veranderen in gezond elastisch weefsel en zou ik nooit meer een gram bot kweken waar het niet hoort, dan zou in de kunst mijn liefde voor gerafelde en besmeurde verhalen blijven. Geef mij maar de roman die haar personage met het leven laat vechten in angst en twijfel in plaats van als een elfje te laten zweven van bloem naar bloem in een

zonovergoten weide. Ik zal altijd blijven houden van films als *Leaving Las Vegas*, *Brussels by Night*, *Festen*, *Requiem for a Dream*, *Amores Perros*, *Kids*, *Barfly*, *Who's afraid of Virginia Woolf*, films over losers, underdogs, ellende. En het maakt me niet uit of het oude of nieuwe films zijn. Ik lees op dit moment *Tai Pei* van Tao Lin en tegelijkertijd *Bruiloftslied* van Stig Dagerman. Het eerste is uit 2013 en toont een schrijver die zich door een succesvol maar leeg leven worstelt, van dag naar dag, onder het gebruik van immense hoeveelheden pillen en poeders, die het ene lege feest na het andere af gaat, die lege gesprekken voert met relaties die niet veel voorstellen, die drijft in het aquarium van de social media. Het andere boek is uit 1949 en vertelt over een kleine boerengemeenschap waarin alle personages als slachtoffers van hun minimale levensvooruitzichten en de restricties die ze elkaar opleggen hun leven ver-leven tot de dood ze komt halen. Ik lees de boeken tegelijkertijd en bemerk hoe er in feite weinig verschil is tussen hoe de personages van de ene en de andere roman lijden onder de werkelijkheid waar ze als mens in geworpen zijn en waar ze mee worstelen. Ik ben verliefd, je kunt niet verder ontsnappen aan de werkelijkheid dan wanneer je verliefd bent, en toch zoek ik dit soort boeken op en hou ik van dat soort films. Omdat ze kracht hebben, omdat ze rauw en scherp zijn. Ik ben de grootste fan van sprookjes als *It's a wonderful life* en *Scrooge*, waarin alles door een wonder uiteindelijk weer helemaal goed komt. Want feitelijk ben ik een watje en wil ik net als iedereen het volmaakte en het mooie. Ik hou ook van grappige films, van feelgood films, van spannende films. Maar mijn intellectuele voeding, mijn culturele en emotionele groeivoeding haal ik uit de grauwe kunsten. Ik duik in die wereld met weinig licht en kleur, mits die met kracht en schoonheid wordt verbeeld. En ook ik zal grijs werk maken. Zelfs al ben ik verliefd.

Onlangs heb ik met Bonnie Foam bezocht, Fotografiemuseum Amsterdam. Voordat we naar huis gingen, heb ik door de postertjes gebladerd van vergane exposities en een A3-formaat gekocht met een werk van Annie Leibovitz. Een triest beeld met voornamelijk rood, wit en zwartgrijs. Ik hou van de signaalkleur rood. Mijn tekeningen bestaan ook vaak hoofdzakelijk uit rood, zwart, wit en wat opleukkleurtjes. Aan een grote schijf met rode en witte spiralen die bedoeld is rond te draaien hangt een jonge vrouw in beugels, vastgeprikt als een gehavende vlinder. Voor haar staat een messenwerper, mes in de hand, klaar te werpen. Het speelt zich af op een troosteloos fabrieksterrein of aan de rand van een grote stad. Het waait, de lucht is grijs. De vrouw draagt een knullig-

extravagant vaudevillekostuumpje, netkousen. een grote verwaaide pluim van rode veren op haar hoofd en een rode verenstaart geplet tussen haar achterste en de schietschijf. De jonge man kijkt weg van de vrouw, alsof hij wordt afgeleid. Misschien gaat hij wel blind werpen. Hij draagt een witte blouse die contrasteert met zijn zwarte haar dat in de wind verwaait, een witte broek en brede witte band rond zijn middel. De blik van de vrouw vertoont een berustende vermoeidheid. De zoveelste repetitie van het messenwerpkoppel, de zoveelste keer dat de outcasts getolereerd worden in de uithoeken van de stad, waar geen mensen wonen of alleen uitschot zoals zij, bohemiens, de laagste der artiesten die nauwelijks weten te overleven met hun ondertussen tot antiquiteit verworpen circusact. Gooit hij wel eens mis, en dus raak? Draagt ze onder haar kostuum de littekens? Hebben ze kinderen, die ze in armoede maar in vrijheid op proberen te voeden, die met gescheurde kleren en vieze gezichten proberen hier en daar wat te jatten, die overal weggejaagd worden omdat ze stinken? Zijn ze gelukkig met elkaar, spotten ze met de mensen die in grote huizen wonen en elke dag naar hun vaste banen moeten of dromen ze stiekem van zo'n leven? Reizen ze de wereld over, ontmoeten ze overal geweldige mensen en maken ze elke dag nieuwe vrienden? Ik hou van dit beeld, van de fotografie die dit grauwe verhaal wist te vangen.

Mijn vriend Tim de fotograaf komt langs en vertelt me dat de jonge vrouw en de jonge man op mijn foto de band The White Stripes vormen. Geen messenwerp-act. Geen life on the road, armoede en de blues. Hoewel, misschien hebben zij als band dat ook wel meegemaakt. Annie Leibovitz staat bekend om haar geënceneerde fotografie. Ze besteedt de uiterste aandacht aan alle details op haar foto's om het verhaal echt te laten overkomen, om het verhaal te vertellen dat zij wil vertellen. Wat ik heb ophangen in mijn huis is een bandfoto. Ik weet niet of het de bedoeling was van de fotografe, maar ik ben erin getuind. En nu, wat heb ik nu aan mijn muur hangen? Is het werk minder goed nu de grauwheid geënceneerd blijkt, onecht? Is dit niet precies wat ik ben gaan doen toen ik stopte met real-life based werken maken en overging op fictieve? Ben ik eerlijk als ik niet wil toegeven dat de foto eerst beter was, harder? Is in scène gezet beeld minder goed dan documenterende beelden? Dan zou ik het grootste deel van de kunst aan de kant schuiven. Ik doe moeite de dubbele laag in de foto van Leibovitz te waarderen. De originele approach binnen een genre van meestal weinig originele bandfoto's en het romantische van het spelen in een band stapel ik bovenop de prachtige afbeelding van het rauwe leven van een jong circusduo aan de

rand van het bestaan. Om niet aan mezelf toe te geven dat ik de foto eerst beter vond. Het is nu meer kunst dan fotografie, houd ik mezelf voor. Is het niet altijd de vraag bij fotografie wat de merites verdient; de werkelijkheid die het beeld op een presenteerblaadje aanlevert aan de fotograaf, of de fotograaf die pas nadat hij of zij het inkadert, contrast en kleur geeft uit de voort vegeeterende werkelijkheid schoonheid en kracht weet te filteren? Ik vind de foto van Leibovitz prachtig omdat het een prachtig verhaal prachtig vertelt. En toch ... Had ik de werkelijke aard van de foto van tevoren geweten, had ik er anders tegenaan gekeken. Maar ik had hem toch gekocht. Oh waan der wanen, alles is waan.

Het gekke is dat ik me bij Bonnie vaak evenwichtig en volwassen voel, wat ik eerder alleen in de hoedanigheid van kunstenaar heb weten te ervaren. Ik kan haar rust bieden en er voor haar zijn als ze me nodig heeft. Al voel ik me soms ook juist onervaren bij Bonnie, ik weet helemaal niets af van hoe relaties werken en soms voel ik me klein tegenover de intimiteiten in het dagelijkse leven van de vrouw. Maar over het algemeen lijk ik helemaal opengescheurd te zijn op het gebied van de intimiteit. Zelfs Jacco en Tim geef ik in café Nellie om de haverklap een warme vriendschappelijke hug. Waar is mijn muur? Het is ook zoveel gemakkelijker andere vrouwen, vriendinnen, kennissen aan te raken. Ik zou iedereen zo willen omhelzen. Laatst stond de vriendin van Jacco naast me en ik ben zo gewend Bonnie naast me te hebben en aan te raken dat ik haar bijna bij haar billen vastpakte. Gelukkig realiseerde ik me net op tijd dat het Bonnie niet was en dat mijn vrijheidsgevoel bij anderen toch nog beteugeld dient te worden. Maar ik ga ervan houden mensen in de ogen te kijken, wil iedereen vooral ook positief benaderen, geen kans tot zeiken of klagen geven.

‘Je hebt me mijn melancholie ontstolen,’ zeg ik laatst tegen haar.

‘Oh, ontstolen, je melancholie, is dat erg?’ vraagt ze quasi geschokt.

‘Nou, melancholie kan wel een heel mooi gevoel zijn. Maar ik ben blij dat ik het kwijt ben. Ik heb gezocht of er nog wat kruimeltjes in me rondrijven, maar niks, leeg, wat dat betreft.’

‘Mooi, is dat ook weer opgeruimd. Houden zo.’

‘Houden zo,’ beaam ik. Later zal ik eens gaan nadenken of melancholie niet iets is dat bij de basisuitrusting van de mens hoort, zoals goede bacteriën nodig zijn in je lijf.

Ik kan niet van Bonnie afblijven waar we ook zijn of ik kan haar in het café grootmoedig uit het oog verliezen of avonden alleen op stap laten

gaan, omdat ze van me lijkt te houden. Soms steelt ze de show met haar dansen en haar enorme uitstraling. Dan is ze niet het onopvallende, rustige meisje dat ze kan zijn, maar een mooie jonge vrouw waar al die hitsige, kwijlende vrijgezellen naar kijken en die haar zelfs wel eens proberen te versieren. Dan lacht ze vriendelijk naar hen, ze flirt niet, maar straalt een en al leuk en open uit. Ik wil er dan wel eens tussen springen. Het mannetje dat zijn wijfje opeist.

Ze bewijst dat heel veel ideeën van me niet alleen vooropgezette onzin zijn, maar ook nog eens met een aanraking van haar vinger doorgeprikt kunnen worden als zeepbellen. Gek is dat, want andere vrouwen is dat nooit gelukt. Maar ik ben zo trots op haar als ze danst, als iedereen me vertelt hoe leuk ze is. Als ze voor mij geweldig lekkere dingen kookt, als ze haar bijzondere kunst maakt, als ze mij me laat overseksen in haar lust. Als ze me overvalt in de nacht. In het begin kwam ze af en toe om twee of drie uur in de nacht bij me aanbellen, om dan, aangeschoten en vrolijk, in mijn bed te kruipen en zonder verder plan te blijven tot ze weer weg zou gaan. Laatst heb ik haar van haar werk opgehaald. Ze was zo mooi toen ze buiten kwam. Elke dag dat ik haar niet zie, bekijk ik de portretfoto's die ik van haar gemaakt heb. Die foto's die me overdonderen. Op alle foto's straalt ze, op sommige steekt ze haar tong naar me uit, op andere gooit ze haar haren naar een kant. Soms denk ik dat mijn enige angst voor de toekomst is dat ze ooit haar lange haar zal afknippen. Ik geloof dat ik niet van een vrouw zou kunnen houden als ze niet mooi op foto's staat. Maar misschien is dat ook een van die zeepbellen.

Ik kom net van haar huis en ben nog heel warm van haar. Ze kwam zo leuk van de eerste etage waar ze woont naar me toe rennen voor extra afscheidskussen en duwde me bijna om toen ze me zoende. Op zo'n moment, van haar huis wegfietsend, hou ik zoveel van haar dat ik er bijna bang van wordt.

50

De eerste zomerzon. We zitten op het terras. Het is eind februari, maar sinds een paar dagen is er een andere zon dan daarvoor. Deze zegt dat het lente wordt en alles voelt lichter en gemakkelijker. Alsof de winterzon in de nacht is weggehaald en in de kelder gestopt en er een andere voor in de plaats is gehangen. Ik zit hier met Bonnie. Zoals altijd

drinkt zij cappuccino en ik koffie verkeerd. Ze ziet er weer stralend uit. Wat is ze mooi. Sinds ik met haar ben kijk ik om me heen, en god weet hoeveel ontzettend prachtige meiden en vrouwen er dagelijks in Amsterdam op straat te bewonderen zijn, maar ik vind Bonnie elke keer weer de mooiste. Ik hou van haar, maar dat heeft er niks mee te maken. Ze is gewoon zo mooi. Ze straalt. De eerste voorjaarszonnestralen vallen op haar gezicht en haar lange haar. Ik ben zo blij met haar. En toch ben ik boos. Eigenlijk ben ik woedend, maar ik probeer het zo goed mogelijk te verbergen.

Als een vulkaanuitbarsting die zich al maanden eerder aankondigt met lichte schokjes, weer slaapt, die soms even opleeft en dan weer verdwijnt, zo voel ik het al een hele tijd aankomen. Ik adem wat moeilijker. Heb 's nachts soms pijn in mijn borstkas en rug, moet vaker gaan verliggen dan gewoonlijk. Als ik dan diep adem probeer te halen, voelt het alsof een band om mijn borstkas ligt die mijn ademhaling probeert tegen te houden. Ik weet wat er gebeurt en het maakt me wanhopig. Nu ik het geluk heb gevonden waar ik zo lang naar heb verlangd. Het voelt alsof ik verdrink. Het is zo verdomd oneerlijk. Waarom moet ik Bonnie zijn tegengekomen? Als ik haar nooit had gekend, had ik mijn lot beter aanvaard. Ik had mijn nieuwe vergroeiingen gezien als een versnelde verlossing uit mijn lijden. Maar vanaf het moment dat ik haar kende totdat mijn borstkas dicht begon te botten leed ik niet. Ik genoot als een gek. Ik was buiten mezelf van geluk. Hoewel in de nachten mijn angsten wel eens kwamen spoken, wist ik ze behoorlijk goed van me af te slaan en door mijn durende euforie in een soort onnozele ontkenning om te zetten. Maar nu mijn borstkas me steeds meer begint te benauwen word ik weer in mezelf gezogen, in die kooi van bot.

‘Heerlijk, hè?! Het wordt zomer.’ Bonnie heeft haar ogen gesloten tegen de zon. Om haar lippen ligt een glimlach.

‘Morgen gaat het weer regenen,’ antwoord ik. ‘En het is pas eind februari.’

Ze slaat me op mijn been. ‘Nou en? Dit is de zomerzon. Ze komt weer terug. Ze is niet meer weg te krijgen tot het herfst wordt. Zal ik mijn tepels en tepelhoven zwart laten tatoeëren?’

‘Wat? ... Ben je gek?’ Ik staar haar aan, maar ze lacht me uit.

‘Ik wilde je gewoon even uit je sombere bui halen. Wees maar niet bang. Ik dacht ik zeg eens iets wat jouw personages in je posters zouden kunnen zeggen.’

‘Ik ben niet in een sombere bui,’ reageer ik, maar het lukt me niet daarbij opgewekt te klinken. ‘En ik weet niet of zwarte tepelhoven me nou precies zo vrolijk zouden maken als ik down was.’

‘Nee?’ Ik zie aan haar gezicht dat ze mijn stemming duidelijk heeft aangevoeld, maar ze gaat er niet over door.

Ze wrijft zacht over mijn been en staat op.

‘Ik zie je na het werk.’ Ze kust me en loopt weg, stapt op haar fiets, zwaait en is weg.

Ik ben zo trots dat ze mijn vriendin is. Maar de lach op mijn gezicht verdwijnt als ze de bocht om is en ik besef dat we maar een korte toekomst hebben. Ik wil niet dat ze mijn verpleegster wordt. Liever verzuip ik me in de gracht.

Ik kijk naar de serveerster die onze lege kopjes ophaalt en moet onwillekeurig aan Tim denken. Je kunt iets bestellen bij een serveerster puur als transactie, omdat je een bestelling voor elkaar wilt krijgen. Het vervuld krijgen van je wens een drankje te verkrijgen is het doel, weinig meer of anders. Maar ik ben een keer met Tim op vakantie geweest in Zuid-Frankrijk. Als Tim iets ging bestellen bij Marie, de serveerster van het café waar we kwamen, deed hij dat niet slechts in dat functionele kader. Voor Tim was een bestelling bij Marie een ontmoeting. Hij riep haar met duidelijke stem en oogcontact en bestelde in eerste instantie haar, eiste min of meer haar aanwezigheid, zonder overigens lomp of onaardig te zijn. Het was meer een amicale uitnodiging. Als ze die afsloeg omdat ze het op dat moment te druk had met andere gasten, was in ieder geval zijn dans al in haar balboekje bijgeschreven, daar had hij geen twijfel over laten bestaan. Ze werd verwacht. Als hij op haar afliep, riep hij al hard Marie en sprak hij haar aan in het Frans, hoewel zij net als hij Nederlands was en het serveren als vakantiebaantje bezigde. Tim was zich terdege bewust van zijn uitwerking op vrouwen. Een bestelling was een flirt, subtiel maar desalniettemin een flirt.

Iets in de toon van Tim, in zijn bewegingen, in het feit dat hij bij elke interactie een fractie bovenop de functionaliteit weet te creëren, een fractie van iets onnodigs, iets frivools, iets persoonlijks, maakte dat hij van alles in zijn leven een stukje theater maakt. Geen nuchterig, overdreven stukje theater, maar iets dat het leven boven haar alledaagsheid uittilt. Tim bezit een zekere *savoir-vivre*. Hij is geïnteresseerd in het leven en in mensen en wil er iets van maken. Hij is gepassioneerd, dat is het. En Marie voelt dat. De vrouwen voelen dat. Want Tim bezit ook een *savoir-aimer*. En de mannen, de mannen voelen zijn *savoir-mourir*.

Thuis start ik de computer op. Zal ik het spookhuis wel binnengaan waar ik al te vaak doorheen gestruind ben sinds de eerste bult zich mijn nek genesteld heeft? Waar in elke kamer een gruwelijk slachtoffer aan de muur vastgeketend zit, een huis met diepe donkere en vochtige kerkers waar gefolterd wordt, gangen waar dag en nacht gekreund en geschreeuwd en gehuild wordt. Ik wil opzoeken hoe lang ik nog heb met mijn vergroeiende borstkas, maar ik wil er niet komen. Vanuit de zon die Bonnie voor me is de Siberische kou in gaan, vanuit de hemel de hel in, kan alles kapot maken wat ik nu heb. Ik sluit de computer weer af. Ik zal er toch geen enkele remedie vinden, geen oplossing hoe minuscuul ook. Alleen doem. En valse troost van lotgenoten die ondanks alles positief en vrolijk blijven. De idioten.

Ik mis naast Bonnie door de stad te kunnen fietsen. Trappen kan ik niet, maar op zo'n kring van een scooter wil ik ook niet naast haar rondkarren. Ik wil gewoon lekker met haar door het Vondelpark, naar het Paradiso of de Melkweg naar een concert en dat zonder geknetter. Ik ga iets elektrisch kopen. Kan ik van de belastingen aftrekken als beroepskosten. Tenslotte moet ik me een beetje makkelijk kunnen verplaatsen om galeries en musea te bezoeken. Ga ik dat ding wel lekker smerig beschilderen zodat het een oud barrel lijkt. Ik moet positief blijven, anders verpest ik alles wat ik nu met Bonnie heb. Fuck mijn borstkas. Als ik positief ben, kan ik met mijn geest mijn lichaam misschien in bedwang houden.

51

Het is donker, maar toch nog lichter dan de dood zal zijn. In de dood zullen geen stadslichten binnendringen over de gordijnen heen die nog steeds niet meer dan lappen zijn die de onderste helft van mijn ramen afdekken. We slapen in mijn atelier. Ik zie lichte wolken langsrijven door de donkere lucht, ze negeren me. Het is misschien pathetisch over de dood te praten maar de dood is normaal als je wakker ligt in de nacht en een steen op je borst drukt. Ik vertel mezelf keer op keer wat er met me gaat gebeuren. Als een animatie die op het plafond wordt geprojecteerd zie ik mijn ribben vergroeien na een aantal pijnlijke flare-ups. Binnen enkele maanden na elke nieuwe ontsteking verstenen en misvormen de aanhechtingen tussen de ribben en ruggenwervels. Mijn borstkas kan haast niet meer uitzetten. Lagen bot bedekken mijn

ruggengraat en leggen mijn schedel vast aan mijn nek aan mijn rug aan mijn bekken aan mijn benen. Mijn schouders aan mijn bovenarmen en mijn ellebogen en onderarmen. Mijn gezicht groeit vast. Repen van bot vastgetrokken rond mijn skelet als SM-bondageriemen. Mijn middenrif neemt de ademhaling voorlopig enigszins over terwijl de spieren rondom mijn longen en mijn hart langzaam geplet worden. Ik ga maar met moeite lucht binnentrekken. Ik word een kooldioxidebom. De rechterkant van mijn hart die het bloed naar de longen moet pompen komt onder druk te staan. Mijn longen houden te weinig zuurstof vast. Ik word chronisch moe. Mijn hart maakt me langzaam dood. Of mijn longen, misschien krijg ik een longontsteking en koorts. De koorts zal stinken, zoals zware koorts nou eenmaal stinkt. Mijn hele lichaam zal branden van de pijn, ze nemen me op in het ziekenhuis en geven me medicatie waardoor ik het niet voel, ik zal in een soort droom wegzinken terwijl ik aangesloten ben op allerlei apparaten en mijn lijf zich met vocht vult. Bonnie zal aan mijn bed zitten. Arme Bonnie. Dan zal ik snel dood gaan.

Ik draai mijn hoofd en kijk naar het gezicht van Bonnie. Ze slaapt en ze zal over een tijd naast iemand anders slapen. Goed zo. Ze verdient iemand. Altijd iemand. Maar misschien wil ze soms ook alleen zijn. Ze is sterk, ze weet te genieten. Ik zal een scheur in haar hart maken als ik ga. Die zal nooit helemaal dichtgroeien. Die gedachte doet me pijn in de nacht als ik lig en bovenop me ligt een steen.

Ik draai me op mijn rechterzij, weg van haar, maar niet zonder veel moeite. Ik hoor een licht snurkje van haar neus komen, dan is ze weer stil. Ik moet mezelf niet verklappen hoe ellendig ik aan mijn einde kom. Gewoon afwachten. Afwachten, laat me maar zien wat het wordt als het zover is. Misschien word ik wel oud als er geen complicaties optreden. Een oude mummie die rondrijdt in een karretje, die bij alles geholpen moet worden.

Ik wil de geest van kerstmis toekomst niet zien. Maar wat heeft de geest van de huidige kerst me te bieden? Links de warme naakte vrouw in mijn bed. Rechts aan mijn muur de naakte vrouw in het dennenbos die het kleine door haar gedode boswezen tegen de grond prikt met haar stok. Ik zou gelukkig kunnen zijn als dat alles was. De geest van kerstmis toekomst die in mijn hoofd zit, bemoeit zich er meteen mee; een lege plek aan mijn kant van het bed. De vrouw en het dode boswezen, die me geen onsterfelijkheid opgeleverd hebben, weggegooid met het huisvuil. Ik zal een vergeten kunstenaar zijn. En dan?

Ik hoor de meeuwen krijsen in de lucht. Een gevoel van heerlijke strandledigheid overvalt me. Ik mag toch niet zeggen dat ik een slecht leven heb. Geen oorlog aan den lijve ondervonden. Geen armoede. Ik ben gezegend kunstenaar te mogen zijn. Heb superlieve ouders gehad. Heb wat steden en landen gezien, vooral toen ik nog een kind was en mijn ouders altijd verre vakanties met me ondernamen. Exposities heb ik gemaakt, mijn werk getoond. Maar misschien heb ik een talent voor ongenoegen. Transformeer ik teveel van wat best nog draaglijk is in het leven tot ondraaglijk leed. Ach, wat zeur ik nou over mijn botten en een vroege dood? Er valt altijd wel wat te lijden in het leven. Ik moet me niet zo aanstellen. Ik luister weer naar de meeuwen en merk dat Bonnie wakker begint te worden. Ik schuif mijn benen naast het bed en rek mijn rug. Het beste zou zijn de dag met yogaoefeningen te beginnen. Dat helpt altijd wel wat. Maar ik heb geen zin. Mijn lijf is lui van moeheid. Ik trek een onderbroek en T-shirt aan, sta op, schop een blauwe gum in de vorm van een kaboutertje met een puntmuts aan de kant en stap het balkon op. De grote lucht boven de stad is helder. De kale boomtakken die als omgekeerde bezems in de lucht staan, wiegen langzaam in de frisse lucht, terwijl de zon zo hard in het oosten doorbreekt dat ik er geen seconde lang in kan kijken. Aan de straat staat een kleine boom tegen de muur vastgegroeid die al bloesemknopjes heeft. Ik hou van bloesem, van de sprankelende volheid, de jeugdigheid ervan, van de esthetiek van de kleine bloempjes die nooit kitscherig wordt, van de intense geur die goeie bloesem afgeeft. Een groot gat in een witte wolk doet er een tiental seconden over langs de haan van de Westertoren te trekken. Van hierboven lijkt de dag rustig te beginnen, het tempo aangegeven door de hoeveelheid knopen die de zachte wolkschepen varen. Niet eens zo gek lang geleden, het lijkt wel vorige maand, zat mijn moeder, zij hield net als Bonnie van mijn luchten, een paar uur op mijn balkon terwijl ik binnen aan het werk was. Af en toe liep ze, stil, zonder me te storen, achter me langs om twee koppen thee of een dikke plak ontbijtkoek met veel boter voor ons te halen. Nu ligt ze in een kist, haar mooie haren, haar mooie ogen, haar mond, haar lieve handen, haar slimme hersenen; alles is nu aan het vergaan. En de wolken drijven verder zonder haar. Ik had nog even het idee gehad de binnenkant van de deksel van haar kist te laten beplakken met een foto van een blauwe lucht met witte wolken. Maar wie houd ik daarmee voor de gek? Welke grafgift is niet slechts bedoeld om degenen die de giften meegeven gerust te stellen? Een vliegtuig duikt op, door de afstand op speelgoedformaat. Tegen de

richting van de wolken in, perfect horizontaal als de fakir die in de Efteling op zijn matje over een staaldraad aan de bezoeker voorbij glijdt. Think happy thoughts, Tom, zeg ik tegen mezelf. The lost boys van Peter Pan kunnen vliegen als ze gelukkige gedachten denken. Een rake metafoor. Als je fijne gedachten hebt, vlieg je mentaal. Als je rottige gedachten hebt, zink je in de shit. Ineens voel ik Bonnies armen om mijn hals en een kus in mijn nek. Eigenlijk houd ik niet van kussen in mijn nek of op mijn wang. Behalve tijdens de seks. Dan zijn kussen in je nek opwindend.

‘Wat wil je doen vandaag?’ vraagt ze vrolijk.

Happy thoughts vullen mijn hoofd.

Ik bak Gelderse schijven, twee voor een euro negenenzestig, terwijl ik ondertussen staand aan het fornuis Factotum van Bukowski lees. Er komt een zure stank van de Gelderse schijven af. Zit kerrie in. Vreemd, wat heeft kerrie met Gelderland te maken? Ik geloof niet dat Bonnie blij met dit ontbijtje zal zijn.

52

Het is een bijzonder mooie dag, valt me op. Ik wandel door mijn hersenen. De lucht is blauw. Ik twijfel net tussen twee hersenkronkels, welke zal ik nemen, als ik in de rechter Bonnie zie zitten. Ze zit op een barkruk, hoerig. Hoge rode hakken, netkousen. Dezelfde outfit als het meisje op de foto van Leibovitz. Hetzelfde vaudeville kostuum, rode verwaaide verenpluim op haar hoofd, rode verenstaart aan haar kont. Maar Bonnie kijkt me uitdagend aan, niet triest als het meisje. Achter haar een rood fluwelen gordijn dat de doorgang afdekt.

Ik houd mijn adem in.

De eyeliner rond haar ogen is verlopen. Koel klinkt haar stem als ze me spottend vraagt: ‘Ah, Tom, stoere messenwerper van me, ga je je maïskolf voor me ontbloten of werp je liever een paar messen naar je meisje? Hahaha.’

Ze stapt van haar kruk en hangt het rode gordijn opzij aan een haak. Ik zie door de vrijgekomen opening een maïsveld met een cirkel platgetrapte planten. Boven het veld de lichtblauwe lucht waarin een paar wolken langzaam langsdrijven. Bonnie stapt in de cirkel alsof ze de tourgids in een museum is en gaat er middenin bovenop de geknakte stengels liggen. Haar rode verenstaart als een kussen onder haar billen.

De rode tooi potsierlijk op haar hoofd, haar kostuum totaal misplaatst middenin de groene natuur. Ze heeft een grijns op haar gezicht die ik niet eerder bij haar heb gezien.

Ik strijk onwillekeurig door mijn haar; het voelt fluwelig aan. Als ik aan mijn hand ruik, ruik ik mijn lekkere shampoo.

‘Hoe gaat het met je, lieve Tom?’ vraagt Bonnie glimlachend.

‘Goed,’ antwoord ik. Volgens mij gaat het goed.

‘Denk je dat werkelijk?’ Op haar voorhoofd een frons. ‘Hoe ademt het door al dat bot heen?’

Ik aarzel. ‘... een ... beetje ... moeilijk?’ Ik begin ineens een druk op mijn borst te voelen die bij elke ademhaling wat toeneemt. Voorzichtig, bang te vallen, loop ik over de maïsplanten tot ik voor haar sta.

‘Een beetje moeilijk. En je hart, komt het al in de verdrukking, klopt het nog wel een beetje hard, je hart, hard?’

‘Wat wil je eigenlijk?’ vraag ik onzeker.

‘Je bent aan het doodgaan, lieverd,’ fluistert Bonnie. Ze pakt door haar jurk heen haar borsten vast en duwt ze langzaam een stukje omhoog.

‘Zullen we nog een keertje, Tom? Zoals je het hier lang geleden met Maddie hebt gedaan. Weet je nog? Oh nee, dat is waar ook, je had het jezelf alleen maar wijsgemaakt.’ Ze trekt haar rode broekje uit en tilt langzaam haar roodwit gestreepte bovenstuk omhoog tot boven haar navel. In haar naakte kruis hangt een klein dood boswezen, iets tussen een vogel en een knaagdier in. Het lijkt ook wel een beetje op een baby valt me op.

Ik schrik ervan, mijn hand zoekt onwillekeurig naar achteren om de klink te vinden van een deur die er niet is maar die me hieruit moet brengen.

Maar Bonnie kijkt me lief aan en glimlacht.

‘Het is niet erg, schatje.’

Meewarig schudt ze haar hoofd.

‘Het is afgelopen, Tom. Heb je niet gemerkt dat je de wereld al bijna verlaten hebt? We praten tegen je. Ik praat tegen je, ik kus je, zit dag en nacht bij je bed. Maar jij leeft in je afstervende wereld en sluit alles buiten. Toch ben ik maar mooi naar binnen geglipt, hè?!’ Ze kijkt om zich heen.

‘Gekke jongen. Met je fantasieën en je gekke kunst.’

Ze staat op van de grond en tuit haar lippen.

‘Ik heb een beetje jeuk.’

Ze wrijft over haar armen en begint zich te krabben, eerst voorzichtig, dan steeds heftiger, tegelijkertijd met al haar nagels, de rechterhand over

de linkerarm op en neer, de linkerhand over de rechterarm. Ik zie rode striemen verschijnen. ‘Zitten hier vlooien?’ vraagt ze op een paniekerige toon. Bonnie is als de dood voor vlooien.

Ik schud in instinctieve verdediging mijn hoofd, maar heb werkelijk geen idee of er vlooien in mijn hersens huizen. Zou eigenlijk best wel eens kunnen. Ze jeuken wel met regelmaat.

‘Wil je niet liever terug naar huis?’ vraag ik.

‘Naar huis?’

Ze stopt met krabben en peutert nu geconcentreerd met haar wijsvinger aan haar linker onderarm, stopt, duwt haar wijsvinger diep in haar vlees en trekt hem met een ferme ruk omhoog terwijl ze een velletje lostrekt. Ze steekt de onderarm omhoog in mijn richting.

‘Ah, zie je. Gelukkig, het zijn geen vlooien.’

Het is eerst niet duidelijk wat ik zie. Een klein bruin bultje op de huid. Het lijkt te groeien. Het stulpt verder uit, wordt een staafje, een zacht bruin staafje dat begint te kronkelen.

Bonnie pakt het vast en trekt het langzaam uit haar arm terwijl het zich lijkt te verzetten. Dan geeft ze een harde ruk en houdt tussen duim en wijsvinger een worm die draait en slingert om aan Bonnies greep te ontsnappen. Een worm met ringen over de lengte van zijn lijf.

Bonnie kijkt me aan met een grijns om haar mond terwijl ineens overal op haar armen spontaan wormen uit haar vlees omhoog komen. Maar zij lijkt er niet mee te zitten. In een gelijkmatig tempo begint ze ze een voor een uit haar vel te plukken alsof ze worteltjes uit de grond trekt.

‘Weet je, Tom. Je moet niet bang voor de dood zijn. Het leven dat je had stelde toch ook niets voor. Kom nou, wie wil je iets wijsmaken, dat gedoe met die botten was een behoorlijke domper op je levensgeluk. En het is niet zo dat je nou als kunstenaar op doorbreken stond. Oké, je was nog jong, maar denk jij dat het werkelijk nog wat zou worden met jou? Bovendien was onze relatie ons toch ook gaan vervelen op de lange duur, denk je niet?’

Ze pakt haar oorlel vast, trekt hem wat naar voren en haalt met haar andere hand een worm achter haar oor tevoorschijn alsof het een goocheltruc is. Ze houdt hem in de lucht en zwaait ermee naar mij.

‘Wat je ziet ben je zelf, met je kop door de helft ... t.’ Ze zucht. ‘Maar, weet je, ik laat je wel cremeren. Dan heb je in ieder geval geen last van de wormen. Geef me je hand maar, Tom. Kom, ik ben niet hier om je bang te maken. Ik wilde even afscheid van je nemen. Heb je wel wat te eten hier? Ik weet hoe graag je lekker eet. Eten en neuken, dat gaf je leven zin. En kunst maken natuurlijk. Tja ...’ Ze tilt het bovenstuk van

haar kostuum op tot boven haar naakte borsten, die krioelen van de slingerende wormenlijven. ‘... ik weet niet of je zo wel seks met mij wilt hebben, lieverd.’

Ik staar met afschuw naar de twee wormen die elk uit een tepel kruipen, naar beneden vallen en onmiddellijk gevolgd worden door twee verse kopjes.

‘Het moet eruit, Tom. Wij mensen zitten vol beestjes, dat weet iedereen. Wij zijn levende hotels voor allerlei kruipsels. Daarom is het ook maar goed dat we doodgaan. Je wilt toch niet eeuwig verkracht worden door vieze beesten. Daarom is het ook zo fijn om gecremeerd te worden. Da’s mooi schoon. De grote schoonmaak, zeg maar, hahaha.’

Bonnie stopt met lachen en kijkt ineens heel triest. Ik zou haar in mijn armen willen nemen, als de wormen nu niet ook nog uit haar wangen begonnen te kruipen. Ze maakt me aan het huilen.

‘Je bent een geweldige man, Tom. We hadden het samen nog lang leuk kunnen hebben. Als er niet dat gedoe met dat bot was. Weet je ...’ Ze draait zich om alsof ze weg wil lopen, draait zich dan terug naar mij. De wormen zijn verdwenen, haar haren glanzen, ze is zo mooi als vroeger. ‘Ik red me wel.’

Met een afwezige blik staart Bonnie me een moment lang aan. ‘Ik ga toch maar weer, denk ik. Ik ga een flesje wijn opentrekken. Jammer dat ik je geen glas kan aanbieden. We hebben altijd zo heerlijk samen gedronken.’

Ik hoor dat haar stem breekt. Ik voel een brok in mijn keel komen die pijn doet. Ze heeft gelijk. Wat hebben we het heerlijk gehad samen. Wat hebben we een momenten gehad. Ik zou niets liever willen dan nog een fles wijn met Bonnie leegdrinken, een laatste fles. En nog een keer met haar naar de Mattheus Passion in de Westerkerk. Zij had als verrassing kaartjes gekocht voor ons. Het was zo mooi. Zelfs de vrouw die tijdens het concert naast Bonnie zat te breien kon onze vervoering niet temperen.

Ze doet een stap naar me toe en legt haar handen tegen mijn bovenarmen. Ik buig naar voren om haar te kussen. Maar in plaats van een laatste kus duwt ze me zachtjes naar achteren tot ik onder het rode gordijn door ben. Ze maakt het los van de haak en het valt tussen ons dicht.

Ik staar naar het rode fluweel. En zink weg.

‘Ik ben een schelp, een slakschelp,’ zeg ik. ‘In mij leeft de venuskam, een walgelijke, chagrijnige carnivorische slak, vijftien centimeter groot.’

Verkalkte punten steken als speren omhoog rondom mijn asymmetrische harde lijf dat uitloopt in een kaarsrechte lange staart die rondom met korte en lange stekels is bezet als een ruggenwervel met spaakvormige ribben. Als ik op de zeebodem lig, lijk ik een skeletdier, een dinosaurusskelet met een dikke kop met dreigende stekels en een lijf met vijftig poten, dat aan één kant een grote open oogholte heeft. In mijn spiralende Guggenheimgangen klinkt het stompzinnige gebeier van de Westertoren zo waanzinnig luid alsof iemand met een ijzeren hamer direct op mijn trommelvliezen slaat. Mijn slak walgt van de spots die ze 's nachts op de toren zetten alsof de toren een tuttige ballerina is. En dan die flikkerige carillondeuntjes. Dat er continue aan de kloten van de toren getrokken wordt, zou de toren daarom niet zuchten 'laat me in godsnaam eens een dag met rust, of een uur, het liefst een heel jaar'? Mijn slak denkt dat de Westertoren jaloers is op de gebouwen die tijdens het bombardement op Rotterdam tot puin geschoten zijn. De slak houdt niet van de gouden vlakken die de zon tegen de gebouwen rondom de kerk aan gooit als hij in de ochtend fel op komt. Hij ziet hoe de gebouwen in de zon de Heiland herkennen, hoe ze antwoorden met blinkende vensters, met ontvankelijke gevels. Altijd maar van links, fel vanuit het oosten.

De slak sluit zijn ogen nadat hij in de zon gekeken heeft en ziet alleen nog maar een zwarte stip.

'Duik maar weg in mij, want je haat de ouwe Westertoren, weg in het diepe water van de oceaan. Jij weekdier. Je bent erg teer en erg kwetsbaar. Ik bescherm je.' De toon waarop ik spreek is bozig, hoewel de woorden misschien als lief opgevat kunnen worden. Ik vind het goed om tegenstrijdige signalen uit te zenden naar de slome slak.

'Jij bent mijn huis, mijn haven,' antwoordt de slak.

'Jij hebt mij gemaakt met jouw kalkklieren. Maar jij kruipt lekker rond, terwijl ik zo onbeweeglijk als het lavarif ben,' verwijt ik hem.

'Had je liever gehad dat ik dat niet had gedaan? Ik moest wel. Anders was ik zo opgevreten.' De slak steekt een sponzig pruillipje uit.

'Kalk, kalk, kalk, kalk. Je irriteert me met dat slurpende gekronkel door mijn gangen. Met je vale aanwezigheid.'

'Vaal? Uit mijn branchiale klier wordt de vermaarde verfstof Tyrisch purper gewonnen, teken van rijkdom, smaak en aanzien, gebruikt voor de gewaden van de allerhoogsten, van keizers,' werpt de slak op arrogante toon tegen. 'De meest briljante, magische en mystieke kleur die er bestaat. De kleur van waardigheid en leiderschap, van onbegrensde spiritualiteit, van verdriet, rouw en melancholie.'

‘Voor het verkrijgen van één pond verfmassa uit vier gram zuivere kleurstof moeten dertigduizend van jouw soort uit hun schelp getrokken worden. Hoe uniek voel je je nog, slak? Haha.’

‘Waarom doe je dit, vrucht van mijn kalkklieren?’

Ik zie aan de snotterige oogjes van de slak dat ik hem heb gekwetst. Goed zo, zal hem leren. De schoft. Ik doe er een schepje bovenop. ‘De Feniciërs sneden de kalkklieren uit jullie lijf, gooiden ze in een pot met zout en kookten ze in urine om stoffen mee te verven. Arme slaven stonden met waaiers jullie kokende klieren in te dikken, terwijl jullie resten op een hoop lagen te rotten in de zon. Jullie stank was niet te harden. Bah.’

‘Fuck you! Stik maar in je kalk. Ik ga een nieuwe schelp maken. Ik hoop dat je aanspoelt op een strand en dat een of andere lompe wandelaar je met zijn hak in stukken trapt.’

‘Ts. Zonder mij word jij zo opgevreten door een vette zeehond of een walvis. Stomme slak met je melancholieke purper. Wie zit er op melancholie te wachten? Toch niemand zeker.’

Bonnie zegt: ‘Tom stopt zijn leven in doosjes. Doosjes van half zeven tot half elf. Doosjes van slapen tussendoor. Doosjes vakantie, doosjes verjaardagsfeest, doosjes kerstmis, doosjes werken. Vroeger niet. Toen we verliefd waren. Wil je dat ik me schuldig voel omdat ik me niet door hem in een doosje laat stoppen? Omdat ik affaires heb buiten het doosje? Met mannen die niet in doosjes leven? Ach, kom.’

Waar heeft ze het over? Waar heeft ze het over?

Fijne mot regent neer op mijn gezicht, verkoelt mijn verhitte huid, terwijl ik de laatste bebouwing van de stad achter me laat. Een eiland is de stad, zo van buiten bezien. Ik ken haar geluiden maar al te goed, ze roepen me nog wazig na, nostalgisch haast; zenuwen doorzagende scooters, mannen die al timmerend ijzeren stellages met buizen, beugels en planken opbouwen, een sirene, waar naartoe op weg vraag ik me af, politie, ziekenauto, brandweer, ik heb nooit een idee welke het is, geronk van een invalidenautootje, druk gefluit van vogels, trams, auto’s, stemmen. Ik ken haar drukke straten, haar fietsers, haar toeristen, haar mooie grachten, die op z’n mooist zijn in de sneeuw en tussen de oranje herfstbomen en in de volle zomerzon en in de vroege lente, de kleine scheve huisjes, de parken, het heerlijke gebied rond het IJ, de musea, de eigenzinnige gekke Wallen, de kroegen. Het eiland heeft het maar druk met haar eigen verhaal. Ik heb mijn eigen verhaal te vinden. Ik verlaat mijn weeïge kindertijd en mijn uit schaamte en ontevredenheid opgetrokken adolescentie omdat ik een idiote droom heb. Ik wil duizend

verlaten wegen lopen, terwijl mijn haar stof en drek aantrekt tot het ondoordringbaar zal zijn als het eelt onder mijn voeten. Ik wil de avonturen beleven die reizigers beleven, zoeken zonder te vinden, kapot gaan aan de eenzaamheid en de drank. Totdat ik ondanks mezelf toch uit zal komen bij mijn reisdoel.

Idioot is het, want mijn reisgids is een fabelboek dat ik onder de dekens van mijn tienerbed heb gelezen. Het beschrijft een jongeman zonder talenten die op het meest desolate kruispunt ter wereld de duivel aantreft, die hij zijn ziel verkoopt voor een talent. Ik wil stervensgraag de duivel mijn onsterfelijke ziel verkopen. Voor gelijk welk talent. Het maakte me niets uit. Als ik maar eindelijk ergens goed in zal zijn.

Ik wil kort zijn over een jarenlange reis, want de reis is niet belangrijk. Het stof dat in mijn haar komt te zitten is net zo goed niet meer dan stof. Het eelt onder mijn voeten slechts dik dood vlees. De avonturen onbenulligheden die me overkomen.

Maar de duivel ...

Ze drijft binnen als een schim. Bonnie. Met een vreemde glimlach om haar lippen legt ze het stapeltje handdoeken dat ze draagt naast het bed in de peeskamer waar ik zou zijn klaargekomen indien haar magische verschijning mijn roes niet had doorgeprikt als een speld een overspannen ballon. Als ze de kamer verlaat, duw ik het hoofd van de hoer aan de kant.

Bonnie heeft de dunste huid, als vloeipapier, zonder dat die doorschijnend haar aderen toont of haar botten en spieren prijsgeeft. Haar ogen dromen continue, maar zijn hard als staal. Op mijn reis ben ik nooit zo'n wezen tegengekomen. Ik ben meteen van haar bezeten.

Maar deze hoerenmadamdochter draagt haar walging van mannen als een kuisheidsgordel. En ik, ik verkoop mijn ziel aan haar golvende rode haar dat ze urenlang verzorgt en borstelt voor de spiegel in haar roze kamer en aan lippen als een zondige bloem, die ik nooit zal mogen kussen. Ik word haar echtgenoot, die met elke hoer in het bordeel slaapt, met haar toestemming, en haar slaaf, die moet zweren haar nooit ofte nimmer aan te raken. In haar buurt mag mijn adem zelfs niet in haar richting drijven. Maar ze is meer dan genereus. In ruil voor mijn waardeloze ziel schenkt ze me een groot talent. Het talent levenslang met de meest krankzinnige onderworpen hartstocht naar haar te verlangen.

Een trosje naalden aan het einde van een tak hoog aan een dunne dennenboom vangt me uit de lucht. Ik verwacht dat elk moment een zuchtje wind me weer zal optillen en verder blazen op mijn tocht boven het bos. Of zal neerblazen naar de bodem. Iets breken zal ik niet bij het neerkomen op de grond. Ik ben onbreekbaar. En bovendien lijkt de bodem bedekt met een weelderig tapijt van groen mos. Zelfs het dikke patroon van keien dat hier en daar tussen de bomen slingert is bekleed met een groene moslaag, alsof een onzichtbare kracht onder de aarde de stenen door het tapijt omhoog heeft geduwd.

Ik ben de enige mens, het enige restje mens, zo te zien. Maar wie weet wie hier nog allemaal is uitgestrooid of naartoe gewaaid. Om me heen hoor ik de vogels. Verderop in het bos stromend water. Boven de witte wolken het storende geronk van een vliegtuigje. Gelukkig verbreekt het de geluiden van de vogels en door de wind bewogen bomen maar kort. Dezelfde zucht die mijn tak beweegt, tilt mij uit de naalden, laat me langzaam als een sneeuwvlok voorbij alle takken naar de grond dalen. Ik eindig mijn zweeftocht die me van ver hier gebracht heeft tussen bladeren, rottende takjes die bovenop groen zijn geworden, stukken schors, dennenappels jong en lichtbruin en grassprietjes. Een uit de grond oprijzend blank takje, nog geen millimeter dik, met maar drie vertakkingen, met fijne naaldjes als haartjes rond een puberpiemel, is rustig aan het opgroeien tot een sterke, hemelhoge dennenboom, het heeft de tijd. Ik ook, neem ik aan.

Wat gaat er van me worden op deze rustige plek? Straks zink ik in de aarde weg, toch nog begraven na mijn crematie. Dan groeit er mos over me heen als een groene lijkwade. Wat ik weet is dat ik hier niet meer weg hoef. Van mij niet. Alles wat er om me heen is, is tevreden. Er zijn hier geen denkers. Niemand die zich afvraagt waarom hij hier is. De natuur is en doet naar haar aard. Misschien verdwijn ik wel in de maag van een kevertje en word ik weer terug op de bosbodem gepoept. Tok, tok, tok, toek, een dennenappel slaat als op een xylofoon op de takken naar beneden voor hij voor me op de grond belandt. Als compleet, levend mens zou ik hem nu oprapen en zijn peddels eraf trekken, zoals ik als kind graag deed. Maar ik ben een arm- en beenloze invalide. De dennenappel zal hier langzaam weggroten in vocht en tijd of een dier zal de zaadjes onder de peddels uit weten te eten.

Ik kijk omhoog tegen de enorme boomstam van een loofboom. De aanzet van de wortels voorspelt maar minimaal hoe de rest van het houvast van de boom zich onzichtbaar onder de grond vertakt. Ik heb ooit gelezen dat bomen onder de grond met elkaar communiceren, via

hun wortels en met behulp van schimmels. Ze communiceren ook via geurstoffen die ze afscheiden. Mensen weten eigenlijk maar weinig van het wezen van de natuur. Met een bijl hakken ze zo'n levende boom om en maken er een onsmakelijke IKEA-kast van. Ik moet maar eens ophouden met te weinig te weten en gewoon helemaal niets meer weten en worden wat ik ben; as van wat ooit een jonge kunstenaar met fop was, die uit het leven is gerukt. Die niet weet hoe dat is gebeurd. Die leefde en ineens niet meer. Die meemaakte wat zijn moeder meemaakte, de ochtend dat ze uit bed wilde opstaan en zomaar achterover viel, dood. Of misschien deed ik er wel heel lang over dood te gaan, stierf ik een ellendige lange, pijnlijke dood, een lijdensweg waarvan ik me niets meer kan herinneren. Vast staat dat ze me hebben gecremeerd. Zonder me iets te vragen. Is er nog een borrel in Nellie geweest te mijner nagedachtenis? Ik heb mijn eigen dood gemist. Hebben Jacco en Tim en Tjerk gehuild en zijn ze stomdronken, zwabberend, naar huis gefietst? Misschien is een van hen nog op z'n bek gevallen. Terwijl ik het denk beginnen hun gezichten als rook in flarden uit elkaar te scheuren zoals ik in niet te tellen flardjes as uiteen ben gewaaid toen ik ben uitgestrooid. Ik moet wel uitgestrooid zijn. Hoe kom ik anders in dit bos terecht? Over wie had ik het? Wat ben ik? Oh ja. Een lange reis heb ik achter de rug. De rug? Ben ik een deeltje gecremeerde rug? Toms rug. Misschien ben ik een stukje teen. Of piemel. Ben ik Tom nog wel? Ik begin Tom kwijt te raken.

Ik zag hoe ik daalde naar zwaar bebost gebied. Ben ik hier ooit eerder geweest, als mens? De Vogezen. Dit zijn de wouden die zich bergop bergaf door het landschap slepen. Een licht geluksgevoel beving me toen ik over vloog. Hier ergens, precisie is iets dat uit mijn systeem gecremeerd lijkt, heeft mijn Maddie zich voor mijn ogen uitgekleeft. Of was het Bonnie. Misschien Marilène. Was het het meisje met de Griekse neus, of de Deense hoer? Toen had ik nog ogen die me plezier bereidden. Waar kijk ik nu mee? Geen plezier meer? Haar naakte rug tegen de dikke stam van een hoge den, blaffende honden ver weg, onophoudelijk gekabbel van een bosbeekje dat erom smeekt dat ergens de kraan eens dichtgedraaid wordt om, al is het maar voor een uurtje, rust te vinden. Op haar gezicht heerlijke ondeugd, een glimlach, een twinkeling. Haar haren opvallend vrouwelijk en daarmee zo anders dan al dit bos en hout en mos en stenen. En haar vlees naakter en witter en zachter en warmer en koeler dan ik ooit in onze slaapkamer gewaar ben geworden. En mijn naakte dikke lul obscener en trotser dan ooit binnen vier muren, mijn parse knop zo dierlijk als uitgerukte ingewanden. Ze

draait haar witte billen naar me toe, voorovergebogen biedt ze zich aan, haar handen tegen de stam van de boom. Ik ga binnen.

De harde puntjes op de takjes op de grond prikken in mijn rug als ze even later op me zit en heel hoog boven haar hoofd de top van een kerstboom zweeft en haar borsten prettig zwaar in mijn handen hangen. Soms loont het zozeer om een levend mens te zijn. Soms is alle daarmee gepaard gaande moeite de moeite waard.

Terwijl ik daalde was ik eventjes benauwd dat ik zou landen op een Franse camping vol Hollanders. Maar een nieuwe luchtgolf tilde me weer omhoog. Bijna bleef ik plakken tegen een topje, maar de den wiegde naar links terwijl ik hem rechts passeerde.

Ineens daalt een dikke vogelbuik bovenop me. Hij pikt in het mos, heeft een kever te pakken en tilt me de lucht in. Ik voel me in een cabine die onder een zeppelin hangt. Maar al snel schiet de adhesie tekort en verdwijn ik weer naar de aard. Even later lig ik tussen de gegladde ronde keien, waartussen het heldere water van het beekje klatert. Ik hang in een durende rust en ongestoordheid die door het bos geademd wordt. Het water maakt vaart, botst tegen stenen, maakt snelle bochten langs verderop gelegen stenen en geeft daarbij het bos een stem die zo tijdloos zorgeloos en fris is en langzaam in de verte in volume afneemt alsof het water een wandeling door het bos maakt en er straks uit verdwijnt. Dit is een mooie rustplaats. Ik kan het water bijna aanraken, ik kan het ruiken, ik vang de ludieke spelingen van licht op dat door het water weerkaatst wordt. Het licht wordt rondom me groen gefilterd door de bladeren hoog aan de boomstammen. Geruststellend ruist de wind daarboven, mild kraakt het knorrige houten bos.

De as accepteert bedaard en gelukkig de dood en begint het leven te vergeten. Het mos op de steen is al zoveel levendiger dan ik, zacht en groen, fris en jong. Het ademt, zich bewust van evenveel recht op leven als de boomreuzen. Het mos is sterk en veerkrachtig. Niet zo lang geleden was ik ook levend. Zelfs de steen is minder dood dan ik. Hij is deel van het bos. Ik ben maar een bezoeker, een vreemdeling in dit bos. De steen verzet zich tegen de zwaartekracht die hem naar de grond trekt, maar hij verdraagt de plantgroei op zijn lijf. Ik word weggeblazen door het kleinste zuchtje wind tot geen herinnering of geschiedenis mij meer kent.

De warmte in deze sauna is een lachertje vergeleken bij wat ik heb meegemaakt in de oven die me heeft veranderd in wat ik nu ben. Ik lift mee naar buiten op de rozige wang van iemand die Suus heet, terwijl ze haar ogen in een reflex dichtknijpt tegen de aanval die een ijskoude vlaag winterwind in haar gezicht blaast. Ze loopt houterig om niet op de spekgladde stoep uit te glijden. De straat ligt vol met platgereden sneeuw en bruine smeltdrab. Hoeveel winters leeft een snufje as totdat hij tot niets vergaat? Ik zit goed vastgeplakt op de wang van Suus, vraag me af of ze nu naar huis gaat, of in haar huis haar vriend op haar wacht, of ze alleen woont en ik straks met haar naar bed zal gaan, als me ineens een andere asflinter opvalt, op haar linker wimper. Mooie lange wimpers heeft Suus.

‘Tom,’ stel ik me voor aan mijn collega gecremeerd mens. Ik roep het haast, want hij lijkt een beetje suffig.

‘Ja?’ antwoordt hij, hoorbaar overvallen door de plotselinge confrontatie.

‘Tom Fanille,’ verduidelijk ik. ‘Althans dat was wie ik was.’

‘Ook Tom Fanille,’ antwoordt hij, ‘wat ik was,’ nu wat kwieker.

Ik ben blij verrast. ‘Waar kom je vandaan, waar ben je geweest?’

‘Wooooow,’ roept de flinter op het moment dat Suus haar hoofd in een ruk opzij draait op het moment dat ze de straat oversteekt en bijna wordt aangereden. ‘Ik dacht even dat ik van de wimper geblazen werd.’

‘Dat zou jammer zijn,’ zeg ik met een teleurgesteld gevoel bij de gedachte dat ik mezelf zo snel alweer kwijt zou zijn geweest.

‘Ik hoop dat ze wel uitkijkt. Ik mag haar wel.’

Ik zou knikken als ik een hoofd had.

‘Waar ik geweest ben? Man, ik beleef het ene avontuur na het andere.’

‘Oh?’

‘Ik ben in een bos terecht gekomen, een dampend bos, mist tussen de stammen, onheilspellend. Gevuld met vreemde geluiden.’

‘Ik heb de stad niet verlaten,’ zeg ik een beetje overdonderd. De stem van Toms asdeeltje klinkt onaangenaam opschepperig moet ik zeggen. Zo ken ik mezelf helemaal niet.

‘Ik was op een worm terecht gekomen. Zo’n dik glibberig ding, met een zadel in het midden. Ik kwam precies op dat zadel terecht en plakte meteen vast op die slijm huid. En toen Jihaaaaa!, echt ik zeg het je, als een rodeocowboy ben ik door dat dampende bos gestuiterd. Heeeeerlijk! Man, wat een wilde rit, op een gegeven moment zo de grond in, dat beest vreet grond alsof hij aan een wedstrijd spaghettivreten meedoet. Dus ik die donkere grond in, pikdonker. Als ik ogen had gehad, had ik niks

gezien. We schoten door de aarde als een hogesnelheidstrein. Hoe kan dat, vraag je. Ik heb erover nagedacht. Het komt omdat wij zelf zo traag in de slome stroom van het eeuwige leven bewegen dat zelfs de langzame worm als een wilde stier door de drek lijkt te stormen. Toen ik weer boven kwam, werden we door een reiger opgevreten, mijn worm en ik. Ik werd uitgescheten boven de Middellandse Zee. Dus ik val naar beneden in een klodder derrie die stinkt als stront. En waar denk je dat ik op terecht kom?’

‘Een boot?’

‘Op een lijk. Echt, een half vergaan lijk dobbert daar rond op dat onmetelijke water en ik val er precies bovenop. Hij dobbert in die golven, ledematen uitgestrekt, gezicht in het water. Verwaterd vlees, blauwwit, lila. Die vent was al half opgelost in het zoute water. Goor, ik zeg het je. Dan kun je echt maar beter gecremeerd zijn zoals wij. Dat lijk klotst mee met de golfslag. Dan begint het te stormen. Koude, striemende regen. Stukken vlees laten los. Een been haakt af van de romp en drijft weg. Meeuwen die moe zijn van het kilometers vliegen dalen neer op dat lijk en beginnen met hun flappoten op hem rond te stappen terwijl ze in zijn achterhoofd en zijn rug beginnen te pikken. Smerige beesten zijn het. Met z’n twaalven tegelijk lopen ze rond, kibbelend, pikkend in opgezwollen schouders en billen. Zo’n meeuw pikte zelfs in een oor en dat oor kwam los, waarop dat beest ermee weg vloog, achterna gezeten door anderen die ook een stukje wilden. Ik verwachtte net in de maag van zo’n lijkenpikker te verdwijnen, toen een golf me van het lijk sloeg.’

Suus steekt de sleutel in het slot en loopt de trap omhoog, steekt een andere sleutel in een ander slot en gaat haar studentenwoning binnen. Ze gooit haar jas onder de kapstok op de grond en loopt naar de keuken, waar ze de waterkoker vult. Een voor een schopt ze haar schoenen uit en gaat op de bank zitten met haar voeten onder haar opgetrokken. Ze pakt een tijdschrift en begint erin te bladeren. Ik plak nog steeds tegen haar wang die door de vrieskou behoorlijk rood is gekleurd. Mijn andere ik klampt zich aan haar mooie wimper vast.

‘Drie maanden heb ik op die stomme zee rondgedobberd. Als ik niet al dood was, was ik dood gegaan van verveling, zeg ik je. Maar wat wil je? Wij zullen eeuwig overgelaten zijn aan het lot.’

Ik besef maar al te goed dat hij gelijk heeft.

‘En wie denk je dat ik na drie maanden ronddobberen tegenkom?’

‘Geen idee? Een vis?’

‘Eichmann.’ Toms as zegt het met een toon van arrogante trots.

‘Wie?’

‘Adolf Eichmann.’ Arrogante trots en irritatie.

‘Geen idee. Een ... Duitse miljonair op zijn jacht...?’ vraag ik aarzelend.

‘Man! SS-obersturmbannführer ... onder Hitler. Hij was een van de hoofdverantwoordelijken voor de massamoord op de Joden.’

‘Oh.’

‘Man, jij eindigt nog als Eichmann.’

‘Hoezo?’

‘Die wist ook niets meer. Ik dobber ineens tegen hem aan. Plak vast aan hem. Vraag hoe hij heet. Daar moest hij lang over nadenken, een hele dag en een hele nacht. Pas de volgende dag wist hij het. Adolf Eichmann.

“Hallo,” zeg ik, “Tom Fanille.”

“Ich treibe seit mehr als ein halbes Jahrhundert in diesem verdammten Mittelmeer. Ene, mene, miste, es rappelt in der Kiste. Ene, mene, meck, und du bist weg! Ich erinnere mich nichts. Gar nichts, nur das diese Mörder mich getötet haben und verbrennt. Sie haben mich verbrennt. Und ins Meer geworfen.”

Geen idee wat hij bedoelde, maar het klonk heftig. Ik vroeg me af wie hem vermoord had. Criminelen, de Siciliaanse maffia?

Hij zei dat hij zich verder niets meer kon herinneren van voor zijn crematie. Kan ik ook begrijpen. Wat zijn onze herinneringen nog waard? Waarom ze behouden? Ik knik inwendig naar Eichmann. Waarom iets behouden wat je toch niet vast kunt houden, niet kussen, niet strelen? Ik weet niet hoe lang ik aan de as van die man vast heb gehangen. Maar het leek alsof mijn aanwezigheid zijn geheugen beetje bij beetje terugbracht. Hij kletste onsamenhangend, onzin, maar ineens leek hij weer zichzelf te worden.’

“Vier weken lang heb ik me verdedigd in hun rechtszaal, achter kogelvrij glas. Zodat niemand me kon vermoorden. Alleen maar omdat ze het zelf wilden doen. Ik heb hun gezegd dat ik niet schuldig was. Ik wilde de Joden juist helpen te emigreren naar Palestina. Of naar Praag of naar Madagascar. Maar toen dat niet ging, moesten we ze vernietigen. Vergassen bleek de beste manier. Mijn rang was te laag en ik vervulde slechts een administratieve functie, ze kunnen mij niet verantwoordelijk houden. Ik gehoorzaamde. Das Reich en de oorlog zijn heilig.”

“Je praat Nederlands?!” vraag ik overrompeld, het enige dat op het moment in me op komt als ik me realiseer met wat voor iemand ik te maken heb.

“Wat maakt het mij uit wat ik praat?” antwoordt hij. “Ik ben dood. Praat ik überhaupt? Waaroever zou ik moeten praten? De dood wist alle heldendaden uit, alle smeerlapperij zoals de moord op mij. En anders wist das Mittelmeer ze wel uit. In negentientweeënzestig hebben die Israëlische Joden me opgehangen en verbrand en in das Mittelmeer gegoooid. Denk je dat iets völlig zerstörtes als een asdeeltje zich zoiets herinnert? Hoe goed je je werk ook doet, niets blijft ervan over. Al die transporten die geregeld moesten worden, de logistiek daarvan! De tijdschema’s! Miljoenen Joden naar vernietigingskampen. Ik heb alles tot in de details perfect geregeld. Ik was een zionisme-expert. Je krijgt niet zomaar het Kriegsverdienstkreuz, mein Gott. Und wer bist du eigentlich? Bist du ein Jude? Du kommst und klebst an mir. Was willst du von mir? Wer bist du, was willst du? Willst du dich rechen? Je komt meer dan een halve eeuw te laat.”

Het kan een spoor wind zijn geweest, of een onderzeese stroom, maar het lijkt of het ineens om me heen een stuk kouder wordt. Het moet het besef zijn dat me doordringt dat ik aan een verbrande nazisadist, een van de grootste massamoordenaars in de geschiedenis, vastplak zonder dat ik er iets aan kan doen.

“Wer bist du?” vraagt dat gedrocht opnieuw, zijn stem zakelijk, emotioneel. Geenszins de fanatieke toon die zijn voornaamgenoot bezigde.

En weet je dat ik ineens geen antwoord op zijn vraag heb, maar er wel over nadenk. Het is absurd. Ik zou hem moeten lekprikken met morele verwijten en beschuldigingen, hem doordringen van de ongelooflijke afschuw die ik voor hem voel. Hem aanvallen en vernietigen namens de gehele mensheid. Maar in plaats daarvan vraag ik me af wie ik inderdaad ben. Wie ben ik? Een jonge man, gecremeerd. Wat stelde mijn leven voor? Welke wapenfeiten kan ik benoemen? Een paar exposities, een paar kunstwerken, een vriendin ... Oké, ik heb geen oorlog aan den lijve meegemaakt. Ben nooit fout geweest. Maar wat betekent het om niet fout te zijn in vreedstijd? Ik ben een man van na Eichmans oorlog. Wie zou ik in die oorlog zijn geweest? Een held, verzetsheld? Of een van de massa, die lijdzaam probeert verder te leven onder de bezetting. Die als slachtvee opgepakt, verscheept en vermoord wordt. Ik ben geen held, nooit geweest. Misschien maakt een uitzonderlijke situatie wel van sommigen een held, een strijder. Wat had ik gekund met mijn rare botten? Een invalide. Je kunt altijd wel wat, als je wilt. De Duitsers hadden me afgemaakt met mijn verbotte lijf. Een Untermensch, niet waard te leven. Eichmann zou persoonlijk een treinkaartje voor me

geregeld hebben. En nu plak ik hier aan hem vast, samen dobberen we gezellig op das Mittelmeer, waar ons plezierjachten passeren, vakantievierders van hun bootjes het water in duiken. Een stel jonge mensen, rond mijn leeftijd, heeft er geen idee van dat ze lachend en spetterend op een kleine meter van een oud nazizwijn en een jonge onbekende kunstenaar voorbij zwemmen.

“Ik ben Tom,” antwoord ik veel te braaf.

“En wat deed Tom toen hij doodging? Wat was Tom?”

“Ik ben ... was beeldend kunstenaar.”

“Aha. Beroemd, bekend op zijn minst? Zijn er dikke catalogi met je werk, hang je in de grote musea in de wereld? Noemt men jouw naam in één adem met de groten der aarde? Kennen ze je in Amerika, in Rusland, in Spanje, Frankrijk, Italië?”

“In bepaalde kringen ben ik wel bekend.”

“Dus je vrienden kennen je naam. In jouw kleine kunstkring kent men jouw naam.”

“Ik ben een beetje bekend in Duitsland en België,” overdrijf ik. “Ik heb wel een paar goeie exposities gehad. Interviews op tv, op de radio, in kranten gestaan en tijdschriften. Belangrijke mensen hebben goeie dingen gezegd over mijn werk.”

“Curriculum vitae, ze worden altijd mooier gemaakt dan ze werkelijk zijn. Dat was in mijn tijd al zo. Onze grote leider was kunstenaar. Hij heeft dat prachtige logo ontworpen, zwart hakenkruis op witte cirkel op rode rechthoek, een eeuwig logo, een symbool dat als beeld onovertroffen is. Dat is kunst. Dat beeld zit in ieders geheugen gegrift. Ein Ikon!”

Ik moet toegeven dat het een icoon is, een sterk staaltje design, beslist. Maar wel een icoon dat staat voor zowat het gruwelijkste gedachtengoed uit de menselijke geschiedenis.

“Jongen, ik voel dat je nog jong bent, we drijven allebei in deze grote plas water. Volgens de zwakgeestige zelfbenoemde jury der humaniteit was ik een monster, volgens het stompzinnige, kortzichtige deel der mensheid, het niet-visionaire deel. Jij bent een kunstenaar die mislukt is omdat er niet eens een mensheid is die zich jouw kunstwerken herinnert. Maar we komen beide op hetzelfde punt uit. Maakt het dan ook maar iets uit wat we met ons leven gedaan hebben? Wat denk jij, junger Mann?”

De klootzak probeert me te kleineren. Maar dat gaat hem niet lukken.

“Ik ben geen mislukte kunstenaar. Simpelweg omdat een kunstenaar niet kan mislukken. Het is al een enorm succes om kunstenaar te zijn. Wie leeft als kunstenaar leeft een geweldig leven. Als je doet wat je wilt

doen, wat je passie is, ben je niet mislukt. Oké, je kunstwerken kunnen mislukken als het niet meezit en de roem kan uitblijven. Maar kunst maken is, om het maar eens in jouw taal te zeggen, alter Mann, lebensbejahend.” Ik spreek ook een woordje Duits. “Mooie, krachtige, geweldige dingen creëren, door de ogen van een kunstenaar de wereld bekijken en te genieten van alle kunst van de wereld is wat een leven levenswaard maakt. Maar wat jij en je zogenaamd grote kunstenaarsvriend, met zijn vlaggetje, van kunst weten is nul. Al de grote kunst uit jouw tijd werd door jullie bestempeld als entartete Kunst, terwijl de propagandistische kitschrotzooi die jullie wilden promoten geen flikker met ware kunst te maken had. Maar wat weet jij daar ook allemaal van, je bent maar een administratief mannetje dat transporten regelde. Waren het geen Joden maar Blumenkohlen geweest, dan had je hetzelfde gedaan en was je naam alleen maar gekoppeld geweest aan Blumenkohlsoep.”

Ik ben giftig.

“Du bist komisch.” Eichmann laat een ingetogen lachje horen, maar lijkt zich ineens te verslikken in een aanrollende golf. Hoestend probeert hij zich te hervatten. “Juden und Blumenkohlen. Du bist wirklich komisch. Er is toch werkelijk een verschil. Van Joden maken we geen soep. We maken er poeder van, net als het poeder wat ze van ons beiden gemaakt hebben. Of we begraven ze, met honderden tegelijk in een grote kuil. Blijft sich hetzelfde. We roeien ze uit, zodat ze niet meer bestaan tussen zij die het wel waard zijn te leven. Bovendien, jonge vriend, ben je slecht geïnformeerd. En slecht geïnformeerd zijn is hetzelfde als dom zijn. Vanuit een gebrek aan informatie kun je niets organiseren, niets regelen. Want de nationaalsocialisten waren helemaal niet tegen wat jij grote kunst noemt. Onze Göring was een gepassioneerd verzamelaar. Hij heeft heel wat Rembrandts en Vermeers uit jouw land gered. Logisch dat hij die waanzinnige Van Gogh verguisde. Der entartete Verrückte. En Hitler wilde aan de wereld zijn Führermuseum nalaten met werken van Michelangelo, da Vinci, van Eyck, Rembrandt, Vermeer, en zoveel andere grote kunstenaars, duizenden werken. Toen hij in vijfenveertig het bevel had gegeven dat alles in ons Duitsland vernietigd moest worden zoals Nero Rome in brand stak en hij zichzelf tragisch maar heldhaftig het leven benam, bleek uit zijn testamenten dat hij één uitzondering maakte op deze totale vernietiging. De kunstcollectie die hij had verzameld moest blijven bestaan. Hij wilde dat ze geëxposeerd werd in zijn museum in Oostenrijk waar hij zijn jeugd had doorgebracht. Dat moest zijn nalatenschap aan de wereld zijn.”

Ik wil het niet meer horen. Als ik een mens was, zou ik nu bovenop deze duivel springen en hem onder water duwen, onder hem zwemmen en zo lang aan zijn benen trekken dat de lucht uit zijn longen zou ontsnappen en ze zich met zeewater zouden vullen, al zou ik er zelf bij verzuipen. “Maar je hebt gelijk, Junge. Een kunstenaar kan niet mislukken. En als je je werk doet zoals unser Führer het deed, met zoveel perfectie, Besehlung und Ideologie, is wat je doet gelijk aan het scheppen van kunst. Hij was een groot visionair en kunstenaar. Ook al hebben die idioten op de kunstacademie hem afgewezen. Maar dat stond in zijn lot beschreven. Hij zou veel grotere werken maken dan pietluttige schilderijtjes. En in tegenstelling tot jou, waren zijn kunstwerken succesvol, zeer succesvol. Als er niet wat foutjes waren gemaakt, als we niet verraden waren door de incompetentie van onze eigen aanvoerders en de slapheid van onze soldaten, had hij tot het eind van zijn natuurlijke dood zijn kunstwerken kunnen voltooien. Dan had jij nu met open mond in Oostenrijk rondgelopen door het Führermuseum dat een bedevaartsoort was geworden voor onbekende kunstenaartjes zoals jijzelf.”

“Geloof mij, Hitler wordt door niemand als kunstenaar gezien en je noemt Van Gogh verrückt, maar Van Goghs waanzin was niets vergeleken bij wat die psychopaat en massamoordenaar die jij bewondert is geweest. Niemand ziet Hitler als een kunstenaar. Hitler een kunstenaar, laat mij nu eens niet lachen. Kunstenaars worden bewonderd. Kunstwerken hoeven niet moreel juist te zijn, ze hoeven niet mooi te zijn, ze mogen zelfs destructief zijn. Maar uiteindelijk zijn ze verheffend en verrijkend. Niets van wat hij heeft gedaan wordt als zodanig ervaren. En op jouw naam wordt alleen gespuugd. Het internet bestond in jouw tijd niet. Maar dat is dus nu hét medium voor communicatie, informatie en propaganda van deze tijd. En daarop wordt je hoogstens als een wrede handlangertje van Hitler beschreven. Als je al wordt beschreven. Want voornamelijk wordt je doodgezwegen. Er staat hoogstens een klein grijs stukje, vijf lullige zinnetjes over jou op Wikipedia. Meer niet. Geen mens die de oorlog niet heeft meegemaakt die van jou gehoord heeft.” Ik vertel hem niet dat er documentaires en zelfs speelfilms over hem gemaakt zijn en dat erkend wordt dat hij een gigantische rol heeft vervuld in de Endlösung, in tegenstelling tot wat hijzelf in de Israël in de rechtbank beweerde.

Maar ik lijk hem niet te kunnen raken. Ongenaakbaarheid in zijn stem. “Je kent je wereldnieuws slecht, jongetje. Ooit gehoord van Neonazi’s? Van rechtsextremisme? Van nationalistische partijen in Europa? Ik

dobber hier een hele tijd rond. Blijf een tijdje en je zult ze zien, vandaag, morgen, overmorgen misschien, de vluchtelingenbootjes. Ze stapelen ze zo vol, veel te vol. Ik deed dat ook met de treinen, per veewagen honderd Joden, zonder water, eten of wc. Het was toch de bedoeling dat ze crepeerden, was het niet onderweg dan wel in de gaskamers. Hoewel het anders is met die bootmensen, die worden gestapeld om zoveel mogelijk aan ze te verdienen. Ik zie ze zinken, honderden, duizenden mensen die in mijn Mittelmehr plonsen. Ik zwaai naar hen terwijl ze panisch hun koude dood tegemoet zweven en hulpeloos naar de lucht boven het water staren. Mannen, vrouwen, kinderen. En als ze het redden, als ze voet aan wal zetten, dan beginnen de problemen pas. Heb je toen je leefde niet in de kranten gelezen dat men ze helemaal niet wil in die fijne gastlanden? Ze zijn ongewenst. Men wil ze het liefst weer wegsturen. Ja een paar humanistische of religieuze politici, wat brave burgers, ze willen die vluchtelingen wel opvangen. Maar het zijn er teveel. De mensen die eerlijk zijn, eerlijk tegen zichzelf durven zijn, die willen die vluchtelingen het liefst meteen weer retour sturen. Zelfs als ze op een even volgestouwde boot terug moeten en er wat verdrinken. De meeste mensen zijn niet rouwig als zo'n bootje kapseist. Weer een paar honderd problemen minder, denken ze dan stiekem terwijl ze zich misschien een beetje schuldig voelen over hun gebrek aan piëteit maar opgelucht zijn dat die lui hun kostbare wal niet bereiken. Denk je niet dat ook nu heel veel brave burgers wegstaren bij al die ellende die anderen dan henzelf aangaat? Dat ze het allemaal liever niet weten? Iedereen denkt toch voornamelijk aan zijn eigen lieve leventje en wil toch het beste voor zijn eigen volk, laten we wel wezen. Mensen in oorlogsgebieden, mensen die sterven van de honger of aan malaria, we vinden toch allemaal dat die in hun eigen land geholpen moeten worden. Ze moeten niet naar ons land komen, want dan krijgen wij ook problemen. Maar ja, als ze al niet te stoppen zijn, dan houden we ze een tijdje in kampen, om te zien of ze niet alsnog teruggestuurd kunnen worden. Ja, nu noemen ze het vluchtelingenkampen. Het is een zootje, jongen. Als ik in deze tijd leefde, zouden ze me op hun knieën komen smeken het transport te regelen. Op hun knieën. Want ik ben de beste. En in mijn tijd was de eindhalte niet het thuisland, want dan komen ze op een goede dag weer terug. Nee, wij hadden een oplossing, eine Endlösung. En denk jij dat ik niet weet wat internet is, dat ik niet doorheb wat er in de wereld van vandaag gebeurt? Mijn as is verdeeld over de aarde. Ik ben overal."

Ik word misselijk, hoewel ik geen maag heb. Ik zweer het je Tom, ik ontplof bijna van machteloosheid. Ik wil hem vragen hoe hij kleine, onschuldige kinderen heeft kunnen vermoorden. Hele gezinnen heeft kunnen vernietigen. Generaties infecteren met onmenselijk leed. Hoe het kan dat hij zich niet kan identificeren met de slachtoffers. Heeft hij een psychisch mankement waardoor elk gevoel voor empathie ontbreekt? Is hij krankzinnig? Hij redeneert heel rationeel. Ik ben geen psycholoog. Hij weet wat hij heeft aangericht. Hij vertelde dat overlevenden van de kampen hun verhalen hebben verteld in de rechtszaal, dat ze hem films hebben laten zien van de levende skeletten in zijn concentratiekampen, van de bergen lijken. Hoe kan ik nog indruk op hem maken, hem overtuigen van de afschuwelijkheid van zijn daden? Niets wat ik zeg zal effect hebben op dat beest. En ik weet niet hoe ik van hem los kom.’

‘Maar je bent van hem los gekomen. Anders zat je nu niet op de wimper van dit meisje.’

‘Een walvis slokte ons op en spoot ons uit. En toen we door zijn spuitgat de lucht in gekatapulteerd werden, werden we gescheiden.’

‘Echt niet.’

‘Eigenlijk heb ik geen idee. Opeens dreef ik weer alleen op de zee rond. Geen spoortje van Eichmann zover ik kon zien. Maar misschien was het wel een walvis. Goed mogelijk.’

‘En hoe kom je dan hier?’

Voordat Tom kan antwoorden gaat de deur open en een jongen met een gitaarkoffer in zijn hand komt binnen. Hij loopt recht op Suus af en kust haar op de mond. Ik zie dat Toms as ineens niet meer op haar wimper zit. ‘Heeee!’ hoor ik hem roepen, terwijl de jongen van de gitaarkoffer, die nu tegen de bank geleund staat, de keuken in verdwijnt en even later de kamer weer in komt met een boterham en een glas melk in zijn hand. Als ik het glas volg, zie ik Toms as op de wijsvinger van de jongen mee naar de lippen van de jongen bewegen.

‘We maken van alles mee als asdeeltjes, veel spannender dat toen we nog leefden. Ik vind de wereld zoveel interessanter nu ik overal heen vlieg. Jij niet? En we zijn overal. Wij zijn de man die in honderdduizend verhalen terecht is gekomen. Wij zijn de Toms die de meest bizarre avonturen beleven. Oh ja, ik moet je ook nog vertellen van die leeuw.’

‘Ook nog een leeuw? Ik vind het een beetje moeilijk je te geloven,’ beken ik mijn andere ik.

‘Jongen, je gelooft je eigen ik niet? Hahaha. Je weet toch, een goeie verteller vertelt één waarheid en drie leugens, anders krijg je geen goed

verhaal. Drie leugens en één waarheid vormen samen een waarheid die te mooi is om waar te zijn, maar wel zo mooi is.'

Twee uur later zwaai ik, inwendig, een afscheidsgroet naar Toms as terwijl hij lachend achter de rand van de eikel van de jongen met de gitaarkoffer bij Suus in haar vagina verdwijnt. Te mooi om waar te zijn, maar wel zo mooi, denk ik.

55

Terwijl Janine sprakeloos van kwaadheid naar adem hapt, land ik vanuit de lucht met een zwierige nachtelijke windvlaag op haar tong als een parachutist die zijn parachute perfect naar de gemarkeerde stip dirigeert. Om na de twee tellen die haar hersenen nodig hebben om alle opgekropte gal van de laatste jaren te verzamelen, met een speekselballetje in de linkerooghoek van het linkeroog van de overspelige echtgenoot gekatapulteerd te worden. Tussen het hoornvlies en het ooglid van Simon blijf ik een moment gevangen, maar word door de paniekerig naar rechts en links draaiende oogbol die op zoek is naar waterdichte leugens om zijn huwelijkse trouw te bezweren onherroepelijk naar de traanbuis gedreven.

De middag van de vorige dag leek de wereld redelijk in orde. Het stel, met een bevriend koppel op vakantie in een klein hotelletje in een klein typisch Frans dorpje in la douce France, was ingegaan op de uitnodiging van een lokale wijnboer die een proeverij voor zo'n twintig toeristen hield. De beide vrouwen van de twee koppels participeerden terwijl de mannen aan een lange tafel op het plein bleven zitten achter hun bier. Het zat in Simon besloten zoals de David van Michelangelo ooit in de steen besloten zat. Het hing in een wolk om hem heen als een zwerm vliegen hangt om een in de zon smeltend stuk Camembert. Het fijne, kleine theaterstukje dat zich in hem opbouwde en dat nu ieder moment opgevoerd zou gaan worden. Gemaakt gelaten observeerde Simon Janine hoe ze met een overdreven serieus gezicht alles in zich opnam wat het wijnhandelaartje plechtig en vol overtuiging voordroeg. Elk nieuwe plasje dat in haar glas werd gegoten toetste zij aan de woorden van het Franse mannetje. Haar bevindingen werden gedeeld met haar vriendin. En hoe meer ze proefde, hoe sneller en ongeremder de vloeistof achter in haar keel verdween. Maar haar serieuze blik bleef. Tenslotte moesten er straks wijnen afgestreept worden op de uitgedeelde wijnkaartjes van de

handelaar. Alleen de wijnen die uitstekend bevalen waren én aan de juiste prijs-kwaliteitverhouding voldeden, werden mee naar Les Pays-Pas genomen.

Simon bezag de keuring van een afstand, bemoeide zich nergens mee. In schijn. Want in werkelijkheid hield hij alles als een havik in de gaten. Genoegzaam onverschillig nam hij na afloop van de proeverij het wijnbiljet van Janine in ontvangst om zijn stempel van goedkeuring erop te plaatsen.

Er zat een tweede strofe aan dit lied aan te komen. De vriend waarmee Simon aan tafel zat, had zich er eerst over verbaasd dat Simon zich totaal niet met de wijnselectie van Janine bemoeide. Maar er had een soort afwezigheid gelegen in Simons aanwezigheid bij de vriend terwijl Janine bezig was. Zijn woorden en oren waren slechts half bij hem. De andere, gescherpte helft, die al lang zijn strategie aan het plannen was, bereidde zich voor op de aanval.

“Hmm,” kwam er zachtjes uit zijn mond toen Simon het wijnkaartje bezag. “Ja,” zei hij, alsof hij zijn vrouw het volledige vertrouwen van deze aankoop schonk. Zijn vrouw die in het professionele leven haar “mannetje” wel stond als hoofd personeelszaken. Toen maakte hij zich soepel los uit zijn stoel en liep naar de wijnhandelaar, die zich al opmaakte zijn boedel weer in te pakken. Een eindje verderop in een bestelbusje werden door zijn assistent dozen gevuld met de selecties die de wijnproevers mee naar huis gingen nemen.

“Une question, s’il vous plaît ...” Simon glimlachte naar de wijnhandelaar alsof hij een geheim met hem wilde delen en wees de man met zijn blik naar het wijnkaartje van Janine.

Aha, duidelijk. Simon had er namelijk geen zin in gehad zich met de domme meute door de wijnverkoper voor de gek te laten houden. Hij vond zichzelf te goed voor een publiekelijke privéproeverij. Simon wilde geen onbetekenend deel van de massa uit de maken. Hij wilde zelf iemand zijn. En met zijn liefde voor vreemde talen en de overtuiging dat het hele leven een spel was, wilde hij enige lichte bombarie maken, een dansje zogezegd opvoeren met de wijnverkoper. En mocht het al zo geleken hebben, hij wilde zeker niet de wijnkeuze zo maar uit handen geven aan zijn vrouw. Want hij had al lang besloten om haar proeverij nog eens in zijn uppie over te doen, zonder volk om hem heen dat mee proefde.

Simon liet zich elk van de wijnen inschenken en toelichten. Streelde met zijn interesse en charme vol aandacht de professionele ijdelheid van de wijnhandelaar en kneedde uit hun interactie een warme kleine

vriendschap. Mochten ze elkaar in de toekomst nog eens ontmoeten, zou de wijnhandelaar zich Simon zeker herinneren. Van de meute die hij eerder bediend had, zou hem geen enkel gezicht meer bijstaan.

Toen Simon terug bij Janine en het bevriende stel arriveerde met het wijnkaartje, waren er ettelijke flessen van het een en van het ander bijgekomen. Pro forma overtuigde hij Janine van zijn wijze aanvullingen. Zij mocht naar het busje om de dozen met hun bestelling te laten vullen.

Gisteren had Simon haar ontmoet in de brasserie die aan het plein lag, de kleine gracieuze Française die haar hele leven in het dorpje woonde. Ze had met een clubje vrienden afgesproken in de brasserie. Ze zaten met de rug naar elkaar toe, Simon aan het tafeltje met Janine en het bevriende stel en de Française aan de tafel met haar vrienden. Ze stootten tegen elkaars stoelen elke keer als ze naar de wc moesten of buiten gingen roken. Ze verontschuldigten zich, maakten grapjes, stootten expres wat harder aan en tenslotte gingen ze samen roken. Janine rookte niet. Ze stoorde zich eraan dat Simon steeds verdween, maar ze kende zijn verslaving en accepteerde die omdat ze geen keuze had.

Simon beklagde zich bij de Française over de kwaliteit van het eten in de brasserie. Hij zei dat hij nochtans dacht dat de Franse keuken zo geweldig was. Zij liet het niet over haar kant gaan, was zo chauvinistisch als elke Franse en nodigde hem voor de grap uit haar pièce de résistance, een bouillabaisse, uit te komen proberen in haar kleine appartementje boven de brasserie waar zij bleek te wonen. Hoewel de Française wist dat Simon een vrouw had en Simon er eveneens van op de hoogte was, bloeide er binnen de korte tijd van een avond iets spannends en verbodens tussen de twee op. Simon nam het aanbod van de Française serieus en zij kwam niet op haar woorden terug.

De volgende avond gingen Simon, Janine en het bevriende stel weer uit eten in de brasserie, hoewel de anderen hun verbazing erover uitspraken omdat Simon de vorige avond nogal had afgegeven op het daar geserveerde eten. Na het voorgerecht verdween hij terug naar het hotel om zijn maagtabletten te halen, want hij had bijzonder veel last van zuurbranden gekregen. Maar in plaats van naar buiten te gaan nam Simon de trap naar boven, waar de Française hem met een uitgelezen vissoep opwachtte.

Maar hoewel het eten klaar was, kwam van eten vooralsnog niets. Simon neukte de Française tegen het stukje muur tussen de ramen die uitzicht boden op het terras. Op de dikke zachte bank die er stond. Zij op de hoge leuning met haar rug tegen de muur. En het was alsof de muur voor de

man langzaam doorzichtig werd. Zijn naakte lijf neukte het naakte lijf van de Française tegen de glazen gevel van het huis terwijl de gasten van het café kletsten en dronken en aten. Een paar meter boven hun hoofden, ze hoefden maar omhoog te kijken, maar beschaafd als ze waren en opgaande in hun eigen leventjes als ze deden, acteerden ze dat ze dat geile stel dat boven hun hoofden neukte, niet zagen.

Simon pinde zijn nieuwe vriendin tegen het muurdikke glas, sneller en harder. Recht naar buiten, het dorp met de witte, pastelblauwe en okergele huizen in, neukte hij de Française en spoot zijn zaad de warme zomerse Franse lucht in, door de Française heen, door het opgeloste glas heen, in stralen, in wijde bogen, van de eerste etage bovenop de gasten. Een straal in hun eten, een straal in hun haren, een straal in hun gezichten en in hun glazen bier en wijn. Simon grijsde. Hij wist te spotten met de mens.

De bouillabaisse bleek inderdaad superieur.

Janine zat beneden met het stel, binnen, op uitdrukkelijke wens van Simon in een hoek ver weg van de ingang en de ramen, hoewel zij en het stel liever buiten op het terras in de mooie avondlucht hadden gezeten. Maar ze hadden aan de dwingende wens van Simon gehoor gegeven om de vakantiesfeer niet te bederven. Nu zaten ze te eten terwijl Simons bord onaangeroerd op tafel stond. Binnen vijf minuten zou hij terug zijn. Ondertussen was het al een kwartier dat hij weg was. Janine begon zich zorgen te maken. Een tafel verder zat een Frans koppel te eten. Een romantisch jong stel. De tafels achter hen en voor hen waren voltallig bezet met voornamelijk groepjes toeristen. Toen het romantische stelletje wat klef begon te doen, draaide Janine beleefd haar hoofd weg. Ze stond op, glimlachte naar haar twee vrienden, zei dat ze zo terug zou komen en ging op het terras staan kijken of ze Simon al zag aankomen vanuit het hotel. Ze liet na een tijdje haar ogen over de gevel van de brasserie dwalen. Toen haar blik over de twee ramen boven het terras gleed, vroeg ze zich af of het niet vreselijk was daar te wonen met de constante terrasgeluiden. Maar misschien was het juist wel gezellig al die vrolijke etende en drinkende mensen onder je raam.

Een half uur nadat hij voor zijn maagtabletten was gegaan, arriveerde Simon bij Janine, die ondertussen weer bij het stel was aangeschoven. Zijn eten was koud, maar hij had geen honger. Zijn maag, grijsde hij. Toen ze hadden afgerekend bij de aardige jonge ober glimlachte Simon naar de twee ramen in de gevel en gaf hij een voor Janine en het stel onmerkbaar knipoog.

‘Je adem ruikt naar knoflook,’ merkte Janine later die avond verbaasd op. Toen ze nog later, in bed, merkte dat het geslachtsdeel van Simon ook naar iets rook waarnaar het niet zou moeten ruiken, en ze beide feiten optelde bij de geschiedenis van vreemdgaan die Simon had, was duidelijk dat de vakantievreugde voorbij was.

En nu is ze het definitief zat. Zoals ze het zo vaak definitief zat is geweest, maar nu definitief definitief. Nu spuugt ze van kwaadheid een onschuldig, per toeval op haar tong terecht gekomen asdeeltje van een gecremeerde jonge kunstenaar in het oog van Simon. Nu slaat ze hem in het gezicht, waardoor het asdeeltje toch niet in zijn traanbuis verdwijnt maar uit het oog schiet, door het raam van het kleine hotel aan het dorpsplein van het pittoreske Zuid-Franse dorpje.

Ik zweef, door een vriendelijk Zuid-Frans briesje gedragen, over het dorpsplein en land in een overheerlijk geurend perkje lavendel. Hier ga ik nooit meer weg. Dit is genieten.

56

Bevrijd van mijn trage, belemmerende lijf dat maar stijver en stijver werd, ben ik tegelijkertijd bestolen van de mogelijkheid te genieten met dat lichaam. Na mijn verbranding hebben ze zorgvuldig het poeder verzameld dat een mengsel is tussen mens en houten kist. Ze hebben de metalen delen van de kist eruit gezocht en de as vermalen tot een fijn poeder. Poeder, dat niet kan eten, niet drinken, niet neuken. Poeder, nu in het haar van gillende mensen die op zestig meter hoogte boven de Dam ronddraaien in een kettingcarrousel. Rond een hoge paal draaiend, kijk ik terug op een herinnering, hoe ik door het raam van mijn atelier samen met Bonnie de kermis tegen de donkere hemel bekeek.

‘Het is alsof er overnacht een klein Las Vegas is opgedoken tussen de huizen,’ zeg ik tegen Bonnie. Ik haal mijn arm van haar schouder, open de balkondeur en stap naar buiten.

In het vertrouwde nachtelijke panorama schieten boven de Dam ongewone lichtpatronen omhoog langs een onzichtbare metalen toren. Een verlichte ja-knikker sleurt mensen mee omhoog en omlaag. De gillen zijn uit de verte hoorbaar op mijn balkon. Enge kermisattracties. Uit het reuzenrad zal je weinig horen, het gaat traag, stopt af en toe om in en uit te laden. De cirkelende lichten draaien mensen in een rustig tempo rond en rond. Een kluitje felverlichte attracties in de Amsterdamse nacht. Ik wil er met Bonnie naartoe, samen romantisch de

wereld bekijken vanuit een gondeltje in het grote verticale wiel. Een dezer nachten, vandaag heb ik geen zin nog naar buiten te gaan.

‘Ziet er mooi uit.’ Bonnie is naast me komen staan. Ze slaat haar arm om mijn middel, legt haar hoofd tegen mijn schouder.

‘Ik weet het niet. Het ziet er nogal ... kermisachtig uit.’

Bonnie lacht. ‘Ja, duh!’

‘Nee, ik bedoel, het is alsof er ineens een soort lichtgevende Mickey Mouse boven de zwarte stad uit steekt in de donkere lucht. Zo’n Amerikaans kitschgeval. Ongevraagd word je ermee opgezadeld, wekenlang. Het is mijn uitzicht, ik vind dat ze me dat eerst moeten vragen. Als ik dictator van deze stad was zou ik het verbieden.’

‘Ik vind het leuk.’

Ze heeft gelijk. Het is weer eens wat anders. Maar je moet het vooral niet te serieus nemen, het goedkope entertainment. Hoewel, goedkoop is de kermis zeker niet. En ik zal blij zijn als die flikkerende toestanden weer verdwenen zijn en de stad en haar lucht met rust gelaten worden. Het is als een flipperkast in een oud Grieks-Orthodox kerkje op Kreta, een Casa Rosso in een besneeuwd onaangeroerd dennenbos in de Ardennen.

Hoewel, als ik er zo tegenaan kijk heeft het ineens wel wat.

Bonnie gaat weer naar binnen, ze vindt het te fris. Ik blijf nog even op het muurtje hangen, dat de afscherming van de helft van mijn balkon vormt. De maan staat tussen de kermis en de Westertoren, iets hoger dan beide, klein en wazig. Alsof hij zich op afstand houdt, zich niet wil bemoeien met dat aardse gepruttel, de maan, een zelfbewuste oerkracht, onvergankelijk.

Een paar weken nadat de kermis was opgebouwd, is het weer afgelopen. De verlichting is van de kerstboom gehaald, de kermisattracties bestaan nog slechts uit grijze, dunne metalen staketsels. De kermis is gedoofd en wacht om geruimd te worden. De maan is nu helder, staat recht boven de karkassen. Is hij de triomfator over het opzichtige kermislicht dat hem twee weken lang naar de kroon probeerde te steken? Of is hij de hoeder van de nu kwetsbare dode kermis? Misschien waakt hij erover dat alles netjes wordt ingeladen in vrachtwagens en weggevoerd als een lijk naar het crematorium. De maan, fel aan de hemel, groot boven de Dam, houdt zijn dodenwake. Totdat de kermis weer terug is op de Dam en haar geluid en licht weer rondslingert. Dan schuift de maan weer een stukje op, naar de oude vertrouwde Westertoren. Dan dempt de maan zijn licht weer een tijdje en wordt wat kleiner, grootmoedig.

Ik ben poeder en zit op de jaskraag van een vader die zich opoffert voor zijn dochter die zo graag in de zestig meter hoge kettingcarrousel wil.

Hij bungelt met zijn voeten in de leegte en vindt het helemaal niet prettig. Op zo'n hoogte hoort de mens niet, denkt hij en hoopt dat ze niet al teveel rondjes meer moeten maken. Dit keer liever niet teveel waar voor zijn geld. Hij stelt zich voor dat het bakje waarin hij met zijn dochter zit losschiet en een vrije val maakt. Dat ze allebei te pletter storten. Met enige moeite haalt hij zijn telefoon uit zijn jaszak om een selfie te maken van hemzelf met zijn dochter. Weer een heldendaad verricht. Zijn dochter straalt. Hij kan straks stoer doen tegen familie en vrienden. En wat als ze waren neergestort? Dan waren zijn vrouw en hun andere dochter achtergebleven. Ze hadden er met hun hoofd niet bij gekund hoe hun man en vader, dochter en zus door zo'n onnozel ongeluk uit het leven waren gerukt, hen in onmetelijk verdriet en ellende achterlatend. Zo absurd, zo onnodig zo'n dood. Wat is het antoniem van absurd? Reëel, verklaarbaar, redelijk? Je kunt redelijk en nodig dood gaan. Er zijn genoeg situaties te bedenken. Als je oud en opgeleefd bent. Als je voor volk en vaderland sterft, of om iemand uit een brandend huis te redden. Maar je gezin verraden omdat je in een idioot hoge kermisattractie rondjes wilt draaien? Ik ben poeder. De hemel boven de stad is donkergrijs en fris en mooi. Ik zou hier wel eeuwig willen ronddraaien, want ik ben vrij. Ik ben al dood en laat niemand meer achter omdat ik iedereen al achtergelaten heb. Het is ook mogelijk dat ik in een gele vaatdoek wordt vastgeplakt waarmee het serveerstertje op het terras een tafeltje afveegt, en vervolgens nog twaalf tafeltjes en een stuk of vijftig stoelen. Ik eindig de zwabbertocht verstikt in de vochtige plooiën van een samengepropte doek in het gezelschap van bacteriën. Wordt door de gootsteen gespoeld. Als er een God bestond, zou hij me toch redden en op een heldere, reine bergtop plaatsen, hoog boven de wolken, in de volle glorie van zijn aanschijn? Hoog boven Amsterdam wil ik blijven, vanwaar ik mezelf lang geleden door de straten zie fietsen op een gehuurde bakfiets, doorregend, om een tweedehands wasmachine op te halen die ik van een vriendin mocht hebben. Geinig, zo Amsterdams had ik me zelden gevoeld.

57

Zo uniek, herkenbaar zijn de strandgeluiden. Verwaaid klinkt kindergeschreeuw, elke lach, het gekrijs van de meeuwen, het bruisend aanrollen van de golven. Elk gesprek klinkt als ver weg. Niets irriteert daarom. Het blaffen van honden, dat in de stad op de zenuwen zou

werken, lijkt hier uit een andere tijd te komen. Uit een afwezig verleden. Alle geluid hangt in een heerlijke warme nevel van zon en wind en eeuwigheid. Kom over een jaar naar de zee en de geluiden zijn precies gelijk. Ze zijn herinneringen en tegenwoordigheid ineen. Ze zijn zelfs toekomst, want als we dood zijn en begraven of gecremeerd, zullen diezelfde geluiden er nog steeds zijn. Het strand zal altijd het strand blijven, met meeuwen en mensen. Het strand is niet aan mode onderhevig. ‘Papa, wacht, gaan jullie schelpen zoeken?’ De geur van zonnebrandolie bedwelmt de praktische geest. Haren waaien om hoofden in de wind die vanaf de zee aangedragen wordt. Ik heb met Bonnie geslapen aan een fictief strand. Met een zee-cd. Geen meeuwen, geen kinderen, geen honden, alleen ruisende golven. Dat was anders, de zee op haar entresol, alles is heerlijk als je verliefd bent.

‘De dood is een husselpot van restjes van maaltijden van gisteren en eergisteren, overgebleven aardappelschijfjes, kaas, salami en eieren, een halve homp braadvlees, koude bonen in tomatensaus, kouwe nasi, plakkerige boogjes macaroni, zelfverzonnen woorden en ideeën en gestolen goed, angsten en domme hoop.’

Ik zie de stem niet, hoor hem tussen korrels zand omhoog stijgen, een halve meter verderop.

‘Tom Fanille,’ stel ik me netjes voor aan de stem met de deprimerende filosofie.

‘Jaja, ik ook,’ antwoordt de stem op brommerige toon.

‘Weet je nog,’ probeer ik de sfeer te verbeteren,’ die keer? De zon scheen. Acht graden en toch liepen we met onze jas open. Het was druk aan het strand, veel mensen, helaas, maar steeds mooi was de zee. We hebben wat gelopen ...’

‘Gehinkt zul je bedoelen, gesleept.’

‘Bij toeval hebben we de nieuwjaarsduik meegemaakt. Al die mensen in hun zwembroekjes en bikini’s die de ijskoude zee in renden, en er onmiddellijk weer uit. Lachen, toch?! We hebben een broodje makreel gegeten, wat mensen gebeld met onze kont in het zand om hen een gelukkig nieuwjaar te wensen.’

‘Aan zee op nieuwjaarsdag mensen bellen, dat is vluchtgedrag. Waarom gingen we niet bij ze langs? Waarom hebben we ze geen welgemeende kus gegeven, een stevige handdruk, hen diep in de ogen gekeken?’

‘Omdat het leven niet altijd gemakkelijk is, het sociale leven. Maar ik heb ze gebeld met vrolijke uitbundigheid. Met een gemoed dat de wenkbrauwen omhoog draagt.’

‘De neutrale onnozelheid van het doorgaan, doorgaan zogenaamd zonder zorgen of pijn.’

‘Wat ben je negatief. Vind je niet dat we best een goed leven hebben gehad?’

‘Fuck off, zeg. Vind jij dat dan? Jij vergeet de rottigheid, de eenzaamheid.’

‘We hebben Bonnie gehad. Bonnie was het geweldigste wat iemand kon meemaken. We hebben kunst gemaakt.’

‘En op saaie openingen rondgehangen. Die openingen waren zo saai. En dan gingen we maar weer praten en drinken. Over kunst, over zaken waar we totaal ongegronde meningen over spuiden. Want wat wisten wij nou van de wereld? En al die losse vrouwen die er rondliepen die ons niet versierden. Daarna verder zuipen in de kroeg, dat kostte dan weer teveel geld. Oh mijn god, wat waren we een lul.’

‘Wat maakt het uit dat we dat geld hebben uitgegeven? We zijn dood, we hebben het overleefd. Je kunt je geld niet meenemen. Wat hadden we gehad aan spaargeld, ja het was leuk geweest als ik Bonnie wat had kunnen nalaten. Bonnie, over Bonnie kun je toch niets negatiefs zeggen.’ Nu zwijgt hij. Haha!

‘En we konden zeer in vervulling raken van muziek, vergeet je dat niet? Vooral als er mensen op bezoek waren. Met drank. Dat was toch cool. Oké, teveel geld uitgegeven, te goed geleefd. Daar gaat het toch allemaal om, leven.’

‘We hebben een leven verknoeid. Ik hoop dat het ons niet aangerekend wordt.’

‘Hoezo verknoeid? Aangerekend door wie?’

‘We waren te braaf. Te devoot. We waren wel emotioneel, maar het had nog gepassioneerder gemoeten, meer crazy snap je? Er was altijd die praktische bovenlaag die ons eronder hield. We waren te gezond. Geestelijk.’

‘Vind je?’ Ik tast zijn woorden af, probeer ze te toetsen aan mijn herinnering. ‘Volgens mij vonden anderen ons soms best wel crazy.’

‘Konden wij “I did it my way” zingen?’

Mijn achilleshiel. Ik vond inderdaad altijd dat ik dat lied niet kon zingen. Niet werkelijk. Ik paste mij mijn hele leven lang toch teveel aan. Aan het gezonde verstand. Als ik een wandeling maakte en mijn weg plotseling versperd werd door prikkeldraad met een houten bord waarop stond;

‘Pas op! Hier begint Het Extreme. Ga niet verder als je geen roekeloze thrillseeking durfal bent, als je niet bereid bent alles wat je lief is op het spel te zetten, als je niet bereid bent jezelf te gronde te richten, als je niet

een twijfelachtige maar gigantische schat wilt vinden ten koste van je brave levensgeluk.’, dan klom ik niet over de prikkeldraad. Dan keerde ik terug. Vade retro, dombo. Ik ben niet aan drank en drugs ten onder gegaan. Ik ben aan verbotting ten onder gegaan. Ja, waarom leven mensen niet ten volle? Soms hebben ze daar helemaal geen behoefte aan. Kan aan je karakter, aan je genen liggen. Het is ook niet gezegd dat iedereen wild en groots en meeslepend moet leven. Veel mensen willen rust en regelmaat, geborgenheid en liefde, in stilte en bescheidenheid. Veel mensen willen wel geleefd hebben, echt geleefd, maar het lukt hen gewoon niet. Vaak omdat ze bang zijn. Soms omdat ze geen geld hebben, dingen te doen hebben, kinderen hebben. Soms zijn ze gewoon altijd moe, soms vinden ze het niet de moeite waard. En soms heb je gewoon je goede kleren aan en wil je ze niet vies maken.

‘Maar Bonnie.’ Ik laat Bonnie niet los. ‘Ik streelde haar haar zo graag, kon soms niet los van haar te kussen, niet los van haar lichaam. We probeerden alles uit, ik wilde weten hoe het was haar haren te kammen, elkaar te wassen, te voeren, te plagen, haar op schoot te hebben, wat me bij andere vrouwen altijd een onbehaaglijk gevoel gaf maar bij haar niet. We hebben gedanst, wat ik anders en publiek niet deed. We hebben muziek geluisterd, geslapen aan een fictief strand, ik heb mannen van haar afgeweerd, haar aan mijn vrienden voorgesteld, iedereen was enthousiast over haar en ons. We vonden onszelf elke ochtend zo mooi samen voor de badkamerspiegel. In het begin kwam ze al die nachten bij me aan na het uitgaan met haar vriendinnen. Ik hield ervan dat ze niet volkomen evenwichtig en rustig was en dat ze gekke dingen kon doen.’ ‘Bonnie, Bonnie, Bonnie. Ook Bonnie gaat ooit dood. Net als je moeder. Stukjes van jouw moeder worden op dit moment door maden mee de donkere aarde ingevoerd. Kronkelend en glibberend. Weet je nog, dat doodskistje met die ketchup en die schedel, met die maden, dat je op de kunstacademie gemaakt had?’

‘Man, hou je bek over mijn moeder!’

‘Het was ook mijn moeder. Maar nu niet meer. Er is niks meer over van onze moeder. Helemaal niks. Haar leven is afgesloten en voorbij. Herinneringen horen bij degenen die ze zich herinneren. De dode zelf is niets meer dan dood. Leegte na het leven. Je kunt haar begraven met het idee dat haar lichaam dan nog wat langer aanwezig blijft, zo ongeveer als het was, dezelfde lengte, de botten blijven, de tanden. Maar dat is bedrog. Cremeer iemand en je ervaart de absurd schijnende reductie van al wat mens was, leven en ziel, tot poeder. Je strooit het uit in zee en het lost in een uitwaaijende vlek op in het water. Hoe kan dat ooit een mens

zijn geweest? Maar het is niet absurd dat wat ooit een mens was nu ontmenselijkt poeder is geworden, want wat mens was leefde en wat dood is, is ontmenselijkt. Lijk of as is enerlei. Onze moeder was ooit, was geboren en leefde. Toen ze dood ging, loste haar bestaan op in niets. Er was een moeder. Er was een leven. Er is niets meer. Weet je nog dat we het woord zinloosheid op de muren van onze school kalkten? Het leven is niet alleen zinloos. Het is belachelijk. Omdat het allemaal geen moer betekent als het zomaar kan verdwijnen en wat achterblijft leegte is. Jongen, ik zeg je; het leven is bedrog. Al die uitsloverij is voor niks.’

‘Maar wij dan?’

‘Maar wij dan wat?’ Zijn stem klinkt spottend.

Wij ... leven ... beleven ..., wil ik zeggen. Maar dat klinkt absurder dan dat er na de dood helemaal niets meer is.

‘Het is toch niet erg dat er na de dood niets meer is. Dat je er alleen bent als je bent. Het is alleen erg voor de achterblijvers. Maar zelfs die worden ooit uit hun lijden verlost. Of uit hun geluk. Hoe je het bezieet. Je moet je niet zo krampachtig aan het leven proberen vast te klampen. Het leven wordt behoorlijk overschat door de levenden.’

‘Waarom ben jij zo, zo ...?’

Ik kan mijn zin niet afmaken. Een enorme hiel stampst neer op mijn gesprekspartner, veert de lucht in aan een voet die verbonden is met een gespierd mannenbeen, om anderhalve meter verder weer in het zand te ploffen. De man van wie de hiel is, spurt ervandoor en stort zich een eind verderop voorover in de zee.’

‘Hallo?’

Geen antwoord. Ik ben weer alleen. Maar goed ook. Ik hou niet van mezelf als ik zo negatief ben.

58

De uitstrooiing. Ik heb geen idee waar we zijn, wie erbij is, ik ben opgesloten in de donkere urn. Als ze me maar niet uitstrooien op zo’n klote uitstrooiveldje bij een crematorium. Zo onheldhaftig, zo truttig. Waar al die dooien voor me zijn uitgestrooid. Ik wil niet gemixt worden met verbrande bejaarden, kleine dode kindertjes, zweterige bouwvakkers. Maar waar moeten ze me dan uitstrooien? Ik heb niks met natuur. Ik hou van de stad. Ik las ooit een roman waarin iemand aan een vriend vroeg zijn as in een boodschappentas te doen, een gaatje erin te knippen en met die zak vanuit zijn stamkroeg een rondje door de buurt te

maken. Over het kruispunt, een kroketje te pakken bij de snackbar, een praatje te maken bij het bloemenstalletje, de tramrails over te steken en zo zou hij ongemerkt overal uitgestrooid worden, tot het laatste restje aan de bar op de vloer dwarrelde. Geen slecht idee. Maar waar strooit Bonnie me uit? Ik hoop van een hoog punt. Eén keer per jaar mag men op de Westertoren. Van daar mag je natuurlijk nooit as uitstrooien. Zijn ze bang dat je bij de toeristen op de pannenkoek waait als ze op hun terrasje zitten op de Rozengracht. Of dat je bij de Jordanezen op hun leverworst waait die ze net bij slager Louman hebben gekocht of in hun stroopwafelzakje op de markt. Ach, je leeft tenslotte allemaal in elkaars adem en huidschilvers. De hele stad is een bacterieel uitwisselingsprogramma. We zijn allemaal maar materie en wat vocht. Wat maakt het uit? Maar Bonnie is stoer genoeg om me in haar rugzak naar boven mee te nemen en gewoon uit te wapperen zonder blikken of blozen. Heeft ze me toch nog een beetje bij zich in de buurt. Of ze gooit me bij windkracht zeven van de Rembrandttoren. Nee, ik wil niet in Oost. Dan maar van niet zo hoog maar wel in het centrum.

Eigenlijk heb ik nooit wat gehad met de een of andere locatie, waar dan ook. New York lijkt me wel leuk. Houdt Bonnie er ook nog een leuk reisje aan over. Ja, vanaf een van die megahoge gebouwen langzaam die superstad binnen dwarrelen, ik heb er zin in. Daar zijn zoveel verhalen te vinden waar ik in mee kan. Top, doe maar.

Of strooi mijn urn leeg in mijn atelier, daar vond ik het lekker om te zijn, om te werken, zet de muziek aan, strooi wat in een glas wijn of whisky. Bij Bonnie was ik het gelukkigste, maar hang me niet om haar nek in een hangertje, zoals sommige mensen hun dierbare bij zich houden.

Afgrijselijk. Je moet de doden loslaten. Hou ze in gedachten, ook weer niet de hele tijd, maar zeul ze vooral niet fysiek met je mee terwijl je je eigen leven leeft. Dat is pervers. Gooi mij maar ergens in de lucht, dan ga ik zwerven, mensen pesten door achter de elastiek van hun onderbroek te kruipen, ik ga landen op hun pas gepoetste glimmende motorkappen. Toen ik geen kind meer was tintelden spoortjes van een oud, kinderlijk geluk door me heen als ik in de zomerzon een felblauwe auto zag passeren, of als iemand in een oker skai jasje voorbij fietste of als ik onverwachts emotioneel geraakt werd door felgekleurd speelgoed. Ik wil mee naar binnen liften met een groep kinderen in de nieuwste Batman film.

Ik zie niet eens vanwaar ik losgegooid word. Ik wervel in een grijze nevel om mezelf heen. Ben nog niet gewend als as de wereld te ervaren. Een deel van mij waait terug op Bonnie en klemt zich aan haar huid en

in haar haren vast, panisch. Ik moet mee terug naar huis. Neem me mee. Strooi me niet uit in de koude wereld wil ik schreeuwen. Maar as schreeuwt niet. Dus druk ik me alleen maar zo vast mogelijk tegen haar aan, dat deel dat niet in een miljoen kleine deeltjes verstrooid raakt. Ze ruikt zo lekker en mooi, naar vrouw, zo vertrouwd, mijn vrouw.

We zijn in mijn huis. Ze loopt langs mijn spullen, raakt ze voorzichtig aan met haar vingertoppen. Ze huult. Ik wil niet dat ze huult. Ik wil met haar lachen, wil dat ze met mij lacht. Ze staat voor het raam en kijkt naar de hoge luchten. Haar ogen volgen de vlucht van een Vlaamse gaai naar de klimstruik aan het gebouw tegenover. Ze houdt van luchten en van vogels. De gaai verdwijnt met een takje in zijn bek tussen de bladeren waar zijn nest moet zijn. Ik hou van haar. Ze zegt dat de wereld een stukje minder echt zou zijn zonder vogels. Dat je dan in een decorstukje zou leven. De vluchten van de vogels maken de lucht driedimensionaler, zoals dansers die hun choreografie dansen de ruimte heel zichtbaar en voelbaar driedimensionaal maken. Hoewel Bonnie het ook wel bijzonder vindt dat wanneer je heel hoog de bergen in trekt er op een gegeven moment geen vogels meer zijn. Dat die vogelloze stilte ook zijn eigen kracht heeft, waardoor je in een heel andere wereld terecht komt. Ze vertelt over die keer dat we eikels op een tafeltje op ons balkon hadden gelegd en dat er een Vlaamse gaai, een andere dan die in de struik, steeds weer op bezoek kwam om eikels te stelen. Soms klokte hij er wel vijf of zes in zijn keel en vloog ermee vandoor. Ik hou van Bonnie. Maar ik wil niet meer bij haar zijn, moet haar vrij laten. Zij zal een nieuw leven gaan leiden. Even rouwen en dan weer lachen, drinken, dansen. Ik zal bij de eerstvolgende douche die ze neemt langs haar mooie borsten stromen, haar tepels een laatste keer kussen, over haar prachtige rug naar beneden zwemmen, haar heerlijke billen strelen, haar benen volgen, om haar enkels slingeren en tussen haar tenen met het douchewater voor het riool kiezen. Maakt mij het uit. Het riool kan ook best spannend zijn. En dan de gracht. Ooit, in een vrolijke dronken nacht, heb ik met een paar kroegmaten in de gracht gezwommen. Naakt, terwijl Bonnie op de kant bleef staan. Ton, een vriend van een vriend, ging op een bootje staan, kleedde zich uit en dook de gracht in. Peter, een vriend van Ton, ging erachteraan. Ik ook. Even later scheen een fel licht op onze koppen die boven het water dreven en werden we door een politiepatrouille terug naar de kant gesommeerd. Peter en ik klommen uit de gracht, legden de heren agenten uit dat het water te heerlijk was om geen gebruik van te maken in deze bloeiende zomerse nacht, waarna ze ons maanden toch

maar niet meer te water te gaan. Ton hing ondertussen aan de overkant tussen een bootje en de walmuur. Terwijl ik mijn leren jas van de grond raapte en aantrok, stapten de politiemannen in hun auto en reden via het bruggetje naar de andere kant van de gracht om Ton toe te spreken. We moesten lachen om Ton die had gemeend zich te kunnen onttrekken aan het gezaghebbende oog. Ik stond nog met Bonnie te kletsen toen ik ineens hard uit de achter mij langsrijdende politieauto hoorde roepen: 'En trek een broek aan!'

Terug bij mij thuis trok Ton een paar kleine envelopjes uit zijn broekzak tevoorschijn. Hij schoof mijn digitale tekenpen aan de kant en leegde een van de zakjes op mijn pentablet, hakte en schoof er met een bankpasje lijntjes van, rolde een vodge papier uit de papierbak naast het bureau tot een klein buisje en snoof drie lijntjes naar binnen. Daarna stak hij het in mijn richting.

Ik stel me voor hoe Bonnie de as uit haar haar borstelt en er een bergje van maakt op mijn pentablet, me in een serie grijze lijntjes verdeelt en me opsnuift. Linker en rechter neusgat. Ze voelt die sensatie achterin haar keel die je de rest van je leven bij blijft als je eenmaal coke hebt gesnoven. Ik zal via haar bloed terecht komen in haar hersenen. We worden gek van verliefdheid terwijl ik door haar geest stroom en langzaam oplos.

Met een slag val ik ineens een halve meter. Maar het is geen werkelijke, fysieke val. Het is als wanneer je bij het inslapen droomt dat je valt en je lichaam zich met een bruuske beweging schrap zet en een ruk geeft. Het is dit keer alsof ik uit mijn bewustzijn val en mijn geest zich met een ruk omhoog trekt om niets van mijn leven te verliezen. Maar ik weet dat ik mijn leven al heb verloren. Mijn herinneringen zal ik ook verliezen. Dan zal Bonnie niet meer bestaan.

59

Strooi me uit boven een grote kersenboom in volle bloesemtooi. Huur een kraan, stijg op met mijn stenen urn, schroef de deksel los en laat me los. Boven miljoenen witte bloemetjes in trossen, met gele hartjes waarin meeldraadjes en stampertjes fragiel spelen beschermd tussen een eeuwig gelijk aantal van vijf kroonblaadjes. Tere oersterke bloemetjes die zelfbewust om donkere takjes dansen zonder enig houvast nodig te hebben, want ze kennen de zwaartekracht geen bestaansrecht toe. Een paar weken per jaar contrasteert de boom met de wereld als een

spreekjesfiguur. Dan is er uit de weelderige trossen een parfum op te snuiven dat honderd procent natuurzuiver is. Strooi me uit en ik duik tussen de blaadjes alsof elk bloemetje de geurende schoot van een vrouw is. En misschien weten een paar vlokjes van mij een stamper binnen te dringen en worden er in de zomer engelenkinderen uit het samengaan geboren, meisjes natuurlijk. Niet teveel, een stuk of twee misschien, met lange haren als hun mooie moeder, zachte harten als hun lieve moeder, gezegend met humor en wijsheid als hun leuke slimme moeder, twee meisjes als feeën, twee geweldige meiden die ik met Bonnie nooit zal krijgen omdat ik te vroeg in mijn leven tot stof ben wedergekeerd. Mijn moeder, wonend in een afgelegen Arabische dorpje want iedere moeder kan de moeder van stof zijn, doopt haar handen tot de polsen in mijn as als steekt ze ze in een bad vol verzorgende oliën, de palmen naar boven. Ze haalt ze eruit, in handschoenen van as, en wrijft haar gezicht ermee in, haar wangen, haar ogen, wenkbrauwen, mond, neus, voorhoofd, haar keel en nek, tot ze helemaal grijs is. Schreeuwt, huult, terwijl ze het doet. Rouwt zo hard als haar pijn die roept dat het niet eerlijk is. Maar ik ontsnap. Een klein beetje van mij wordt opgetild door de wind die mij steeds weer te pakken weet te krijgen, om me over de wereld te verspreiden. Rouw niet, moeder rouw niet, Bonnie rouw niet, mijn twee meisjes laat die onzin, want jullie leven. Dat is het mooiste dat er is voor mij. En ik kom op allerlei mooie plekken. Misschien kom ik jullie ooit, na heel veel jaren, tegen op de kersenbloesem. Dan zullen we genieten van de geur.

Ook al bestaat er geen na-leven, ook al kan as niet herkennen, niet zien, niet denken, niet vergeten, ik lieg mijn hele na-leven bij elkaar als het moet. Een verhalenverteller vertelt geen waarheid, hij liegt alles bij elkaar. Want de werkelijkheid is een heerlijke, smerige, kille, prachtige, bloedhete leugen. Bloesem en bloed, begraaf mij onder een boom die in de bloei staat in de mooiste weken van het jaar. Het leven is konijn in zoetzuur en stront, kerstpasteitjes en kots, wijn en pis, strooi mij uit in het kampvuur waarop je worsten, kip en een heel speenvarken braadt. Treur niet om mij, want ik maak adembenemende kunstwerken in de lucht, ik leef in het getimmer van de timmerman dat in de zomer door het open raam naar binnen tikt, in de Vlaamse gaai die zich plotseling van een tak laat vallen om een paar meter lager in een zweefvlucht over te gaan, in het Erbarme dich, in de Morir de Amor, en ik ben dood. Ik kan niet lijden aan niet leven, geen spijt hebben van on vervulde wensen, geen verwachtingen koesteren. Ik vlieg, en rust, en vlieg, en rust.

Mijn gezicht, mijn grappen, mijn ego, mijn pik en kloten, alles is in de as gezogen. Ook mijn verkalkte skelet. Ik los op in een glas klare Georgia Moonshine Corn Whisky, jonger dan dertig dagen oud toen hij de glazen pot in ging. Een pot vol valse nostalgie, want dit is geen door incestueuze Hillbillies met rottende gebitten illegaal in het bos gestookte drank met een extreem hoog promillage. Deze Georgia Moonshine wordt gewoon geëxporteerd vanuit een keurige legale stokerij in Kentucky naar een slijterij in een Zuid-Limburgse dorpje, waar hij cadeau wordt gedaan door een broer aan zijn jongere broer. Toch een leuk, origineel cadeau en zeker wel lekker. En wat is er uiteindelijk op tegen de waan van het illegale avontuur zijn bestaansrecht toe te kennen? De jongere broer, zich niet bewust van de haast onzichtbare asflinter die in zijn glas is neergedaald, geniet van de heerlijke drank die een zoetheid in zijn mond achterlaat die hem aan drop doet denken. Ik sta met één voet op de blauwe Keizerskroon van de Westertoren, met één hand hang ik aan het kruis als een demonstrant aan het standbeeld van een dictator. De gouden haan boven mijn hoofd is bedekt met koude druppels. Het is een mistige ochtend. Zo mistig dat de wereld onder me verloren is geraakt.